

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

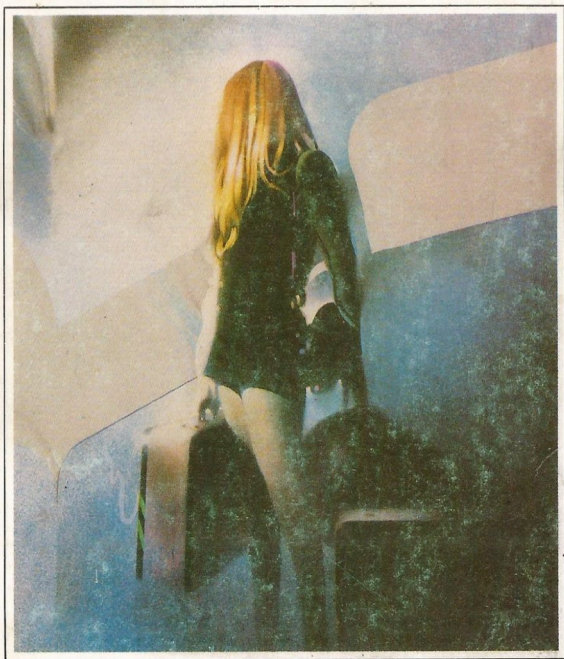
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Marianne Wiggins

JOHN
DOLLAR

Türkçesi
İRFAN SEYREK

Marianne Wiggins
JOHN DOLLAR

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

**Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1994)
Dizgi: Sevinç Uluoğ**

Marianne Wiggins JOHN DOLLAR

ROMAN

Türkçesi
İRFAN SEYREK

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
John Dollar

ISBN 975-510-538-7
© Marianne Wiggins 1989 /
Onk Ajans Ltd. / Can Yayınları Ltd. Şti. (1991)

Sevgili Salman'a

1. CHARLOTTE

HAVARİNİN SON EYLEMİ

Gün ağardıktan sonra, külrengi kayalıklarla fundalıklar arasından denize, St.Ives kasabasına doğru kendilerine yol bulmaya çalışan karaltılar olarak tepenin üzerinde göründüler.

Tepeden aşağıya ilkin, eşeğin ipini tutmakta olan yaşlı Hintli indi; Charlotte eşeğin sırtına heybe gibi atılmıştı. Charlotte'un saçları yıllar önce o adadan kurtarılmış olduğu zamanki gibi altın renginden beyaza dönüşmüştü; o yaban, gür ve dağınık saçlar her yandan sarkıyordu, çünkü Hintli en iyi öyle görüldüğü kanısındaydı. Hintli kadın o uzun beyaz saçları, kaynatmış olduğu İngiliz papatyalarının suyuyla yıkamış, bademyağıyla yağlamış, ancak onları toparlayıp bağlama cesaretini kendinde bulamamıştı. Kadının ne gözlerini kapamış, ne kollarını bükmüş, ne parmaklarını birbirine geçirmiş, ne de kokmasını önlemek için cesedi keten tohumu yağına batırılmış bezlere sarmıştı. Hanımefendisinin öleceğini daha önceden anlamış, o yüzden derin, yalnızca geçici bir uykuya dalmış olduğunu düşünerek cesedi rahatsız etmeyi göze alamamış, bir tam gün, hiç uyumadan yanında beklemişti. Hanımefendisinin ölümünün de öteki ölümler gibi değiştirilemez bir ölüm mü, yoksa İsa'nınki ya da mevsimler gibi geri dönüşü olan bir ölüm mü olduğunu anlamak için. Ölmekte olan bir kişinin başında ilk bekleyişi değildi, ayrıca bu o kişinin ilk ölümü de değildi; Charlotte'un gövdesine çöken o acımasız ve ürperti verici birkaç saatlik sessizliğe hazırlıklı olduğundan, o kadar kedere kapılmamıştı. Sonuç olarak, o ölümün o kez, geriye dönüşü

olmadığını kanıtlayan üç şey olmuştu—aslında oldu demek yerine, bir araya geldi demeli. Birinci kanıt cesedin teniyle ilgiliydi: Charlotte çok çok yaşlı bir kadındı, Hintliden yirmi yaş büyüktü, son on yıl içinde, teni ve kokusu yaşlılığın kuru teni ve kokusuydu, tozlu iki duyum, kelebek kanatlarının verdiği duyumlar gibi. Ama geceleyin sessizliğe gömülüp gittikten sonra teni balmumuna benzemeye başlamıştı. İkinci kanıt günışığıyla ilgiliydi. Charlotte'un—biri mavi, biri yeşil olan—gözleri iki ayrı kişiliğinin birbirinden bağımsız simgeleri olarak her an gençliği çağrıştırmıştı, ancak ertesi günün ışığında donuklaşıp pıhtılaşmış, yumurta sarısı rengini almıştı. Üçüncü kanıtsa kokmaya yüz tutmasıydı.

Hintli kadın, yaşamı süresince ilk kez böyle yalnız kalmış, bunun farkına varınca şarkı söylemeye başlamıştı. Charlotte'un saçlarını papatya suyuyla yıkarken, şaşkınlığını şarkı söyleyerek gidermeye çalışıyordu. Başlangıçta üzüntüden kaynaklanan hoş olmayan bir ses çıkardı, ama birkaç yanık ezgiden sonra, çocukluk yıllarından şöyle böyle anımsadığı bir ezgiyi yakaladı, ccsede çekidüzen verir, kasabaya doğru yola koyulurken, durmadan şarkı söyledi. O sabah, St. Ives yakınlarında, okula gitmekte olan bir kalay madencisinin kızı, Hintli kadının sesinden ürkererek tepeden aşağı yürümekte olan, ama Cornwall üzerinde görülen bir cadı konusunda arkadaşlarını uyarmak için koşa koşa kasabaya gitmişti. Yer oluşumu inişli çıkışlıydı, St. Anselm's okulu öğrencileri pencereye üşüşmelerine karşın o şeytanı bir türlü göremediler. Cadıyla kurbanı görünmez olmuştu.

Hintli kadın yollardan kaçınarak, suçsuz

kurbanlık kuzuların koşuştuğu çayırlardan geçip zikzaklar çizerek vadide yol alıyordu. Kep ve kalın kumaştan yapılmış ceketler giymiş, birbiri ardına birkaç adam gördü Hintli. Onlardan uzak kalacak bir biçimde ilerledi. Alışık değildi erkeklere. İnsanlara alışık değildi Charlotte’la birlikte, biraz altı kayalık olan yüksek topraklarda altmış yıl yaşamıştı. Yaptıkları bir şey yoktu. Denizi izleyip durmuşlardı. Hintli rg rerdi, Charlotte’un su kabağı ve patateslerini ekerdi. Tanrının tüm nimetleri içinde en çok patatesi sever, onları ellemekten, filizlerini toprağa ekmekten hoşlanırdı. Hintlinin pişirdikleri, mayasız ekmek, koyu çorba ve sulu yahniydi. Asla masada yemek yemezlerdi. Yerde bir hasır üzerinde, asla bir şükran duası mırıldanmadan, yan yana sırt sırta, tek n yemeklerini yerlerdi. Gece yatmadan önce, bardak bardak keçi sütü içerler, bir de denizi izlerlerdi. Ola ki konuşurlarsa, çok söz söylememeye zen gösterirlerdi. Doğum günlerini hep unuturlar, mevsim değişmelerinden zevk almazlardı. Cornwall, onlara yazları, geldikleri yeri ya da cehennemi anımsatacak kadar sıcak olmamıştı hiç. Dinlerinin yerini sessizlik, dayanma glerinin yerini de korku almıştı. Yıllar boyu geçmişi unutmaya, geleceğe zlem duymaya, insanın iç dünyasıyla ilgilenmeye, denizden başka herhangi bir şeyle ilgilenmeye karşı çıkmışlardı. Hintli, patatesin kr filizlerinden hoşlanırdı, onları ovuşturur taşlı toprağına yerleştirirdi. Her yıl aynı sayıda yetiştirirdi patateslerini. Ne gelişen, ne de değişen bir şey vardı. Charlotte’un lm, Hintlinin de anladığı gibi, kendisinin de yakında öleceği dışında bir değişme yoktu.

İngiliz şeytanıyla barışmak amacıyla kasa-

baya ilk kez geliyordu.

O kara giysili adam konuştu.

Madam, demişti. Kullanabileceği en iyi sözcüğün *Madam* olduğunu düşünmüştü. ‘Madam,’ dedi, ‘benim kim olduğumu bilip bilmediğinizi sormam gerekiyor, izin verirsiniz.’

‘Anlıyorum, evet. Sorun o zaman.’

‘Biliyorsunuz, bu tür şeyler her gün olmaz.’

‘Çok iyi. Evet, her gün olmuyor.’

‘Bu tür işlerle uğraşması için her gün insanlar çağrılmaz.’

‘Evet, çağrılmaz.’

‘İngilizceniz var mı? Akıcı olarak konuşabiliyor musunuz?’

‘Ben bir uyrukum.’

‘Kuşkusuz, her neyse, kurallar çok açık. Bu konuda kurallar oldukça katıdır.’

‘Şu kadın da bir uyruk.’

‘Bu durumda, şey, yani. Kutsal toprak. Ayinlerin yapılması sorunu var. Kutsanması, bir de, vaftiz sorunu var—vaftizli mi acaba, biliyor musunuz?’

‘Evet.’

‘Uygun bir biçimde mi vaftiz edildi?’

‘Evet.’

‘Ne zaman ve nerede?’

‘Çok önce. Bir kilisede.’

‘Ama benim demek istediğim, karar vermeden önce, bir vaftiz belgesi gerekiyor.’

‘Tamam, çok iyi, ben parasını öderim.’

‘Anlamıyorsunuz. İngiliz Kilisesine bağlı olduğunun bir kanıtı olmalı.’

‘İyi ya, işte. O bir İngiliz.’

‘Anlamadım.’

‘Kanıtı, İngiliz oluşu. İngiliz Kilisesine bağlı olması da aynı şey.’

Siyah giysili adam elinin tersini e e e doğru sallayarak, ‘Bak  uraya,’ dedi. Kadının gözlerine bakmıyordu. Kadın adamın baktığı yere baktı. ‘Oraya git,’ diye buyruk verdi. Tabelada, ‘Polis,’ yazıyordu. ‘Onlar sana yardım edebilir.’

“Polis,” mi?’

‘Evet.’

‘Cennete gitmesi için mi?’

‘Ne?’

‘Uygun olarak gömülmesi için mi?’

‘Anlayamadım?’

‘Siz bu i leri yapmıyor musunuz?’

‘Sorun o değil.’

“Sorun,” mu?’

‘Yasak.’

‘Ne "yasağı"?’

‘Verboten. D fendu. Non Licet, interdit.

Vetitum est.’

Delirmiş miydi o adam? Sa malyor muydu?

Hintli kadın iki adım geriledi ve elini havaya kaldırdı. Kendisinin de  eviri yapabileceğini göstermek amacıyla avucunun i ini adamın gözlerinin önüne tuttu. Yasaları İngilizler yapar. Erkekler için ayrı, kadınlar ve çocuklar için ayrı, köpekleri için ayrı, yarasaları için ayrı yasa. Toprağın altında ölüleri birbirlerinden uzak tutmak için de özel, dinsel bir yasa vardır. Çok iyi, diye yorumluyor bunları Hintli. İngilizler ırmakları asla ölülerle doldurmazlar, onları toprağın altına gizlerler. Keskin bıçaklarla yemek yerler,  atal bıçak kullanırlarken yemeklerini  i nerler. Başka kasttaki beyazlar pi irip yemesin diye ölülerini gömerler. Solucanlar ve kurtlar düşmanlarının di lerinden daha iyidir, beyazlar işte bu yüzden her

zaman masada yerler yemeklerini. Durmadan yerler. Dağları, madenleri yerler. Elmasları, yakutları, mavi gökyüzünü yerler. Kentleri yerler, adaları çiğnerler. İnsanları yerler. İngilizler Hintlinin aslında ‘Menaka’ olan adını ağızlarında çiğneyip ‘Monica’ yapmışlar, sonra da, kısaca ‘Monkey’¹ biçimine sokmuşlardı. Kadının kişiliğinin çevirisini yapmışlar, ağızlarında çiğneyip çiğneyip durmuşlardı. Hintli bir çeviri daha biliyordu aslında. İngiliz yasalarını sıvıya, olası bir yasadışılık kuşkusu-na çevirmişti, kendi varlığının yüzeyinde, yüzü yukarıya dönük yüzmüş gibi yapmıştı: Gömebilir, *ah evet*. Daha önce birisini gömmüştü. Hintli gülümserken çeviri yapabilir, yerlere kadar eğilir, doğrulur, üzerinde Charlotte’la birlikte eşiği alıp karanlık çökünceye kadar, o adamla öteki aziz pederler uykuya dalınca-ya kadar, oradaki yüksek duvardaki kapının önünde beklemeye koyulurdu. Okuyacağı du-alar uydurma ve can sıkıcı olacaktı, ama yine de anımsamalıydı onları. Bir zamanlar, çok önceleri, birçok kez okumuştı onları. *Özlem-lerimizin kaynağını kutsayalım*, yok, yok, böyle değil. *Yortu günlerinde davulun başına gelen şey o adamın da başına gelsin*, evet. İyi bir da-yak yesin. Hiç kimse kendisinin yas tutma hakkını yadsımamalıydı. Kimse Charlotte’un ruhu için uygun gördüğü şeyleri yapmasını en-gellememeliydi.

Duvarın önünde yere oturdu. Eşek ayak-ta uyuyordu. Oturmuş, Charlotte’u izlerken bir şarkı tutturdu. Hintli Charlotte’un elini tuttu. Charlotte’un saçları, canlıymış gibi, dal-galanıyordu esintide.

1. İng. Maymun. (Yay.)

Karanlık çöktükten sonra kapıdan içeri süzöldüler. Ay çıkmıştı, mezarlar aydınlıktı. Bazı ruhlar toplanmıştı. *Kaz mezarıcı kaz*, dedi kendi kendine. Bir genç kız gibi içinde bir solumsuzluk duygusu vardı. Duvara bitişik bir korunakta, bir kürek, bir kova, bir de el arabası vardı. Maymun eşeği bir yere bağladı. Ah, Charlotte, şu deniz kıyısında, aynı ayışığında, o anda yapmış oldukları şeylerin aynısını acaba kaç yıl önce yapmışlardı yine. *Kaz şu-rayı, seni gidi çılgın kocakarı*, diye buyruk verdi kendi kendine.

Toprağı kazıyordu kadın.

Tüm ağırlığını veriyordu toprağı yarmak için. Altmış yıl ya da bir yaşam boyu, yalnızca toprağı kazmak, diye düşündü. Charlotte ile ikisi öldürmüştü onları, maymun kafalarına taşla vurmıştı, ama pek de o öldürmüş sayılmazdı, daha sonra adamların elleri kıpırdamaz olmuştu. Sonra Charlotte ile birlikte iki cesedi de, akbabalara, köpekbalıklarına yem olsunlar diye deniz kıyısına taşımışlardı. Charlotte daha sonra, 'Şu adamı gömmeni istiyorum,' demişti ona. O sıralar çılgının biriydi Charlotte.

Maymun, kumda elleriyle, tekbaşına büyük bir çukur kazmıştı. Charlotte'sa, orada dikilip Maymun'u izlemişti yalnızca. "Hazır mı?" demişti oğa. Maymun gözyaşlarından önünü göremez durumdaydı. *Ne boyda olmasın gerekiyor bunun?* Ne zaman bitecek bu, diye düşünüp duruyordu.

Adamın kemiklerini toplamıştı Charlotte. Kollarını, bacaklarını, kafasını da. Sonra Maymun ile birlikte, o parçaları, bir adama benzer bir biçim oluşturacak tarzda çukurun içine yan yana yerleştirmişlerdi. 'Kafasını yü-

zû cehenneme bakacak biçimde yerleştir,' demişti Charlotte. Maymun kafatasını aşağı doğru bükte. 'Gözleri yere bakacak biçimde olsun.'

Daha sonra Charlotte gözyaşı dökmüş, Maymun da kemiklerin üzerini örtmüştü. Çabucak gece oldu. Charlotte ayaklarını yere vurarak kumu sıkıştırıyordu, ay çıkmıştı. Ayışığında ayaklarını yere vurup duruyor, hiçbir yere götürmeyen bir yürüyüşle, yerinde sayarak bir ateşi söndürüyormuş gibi, olduğu yerde tepinip duruyordu. Durduğunda diz çökerek, 'Benimle birlikte söyle. *Mutsuzlukla yüklü doğar bir kadından doğan ademoğlu âmin,*' demişti.

— Âdemoğlu, amin, dedi Maymun da. Charlotte'un yanbaşımda o da diz çökmüştü.

O adam bir çiçek gibi koparılır, gölge gibi yok olur ve asla kalıcı değildir, âmin.

— Kalıcı değildir, amin, dedi Maymun.

Tanrım sen yüreklerimizdeki gizlerimizi biliyorsun, ama koru bizleri. / Ey her şeye gücü yeten Tanrı / Ey ilâhi bağışlayan kurtarıcı / Ey yüce yargıç / Acı çektiğime bize sonunda / Âmin.

— Evet, dedi Maymun.

Söylediklerimi tekrarla: *Toprak toprağa, kül küle.*

—Kül ki kül, demişti Maymun.

Toz toza.

— Bir toz. İki toz.

Başlangıçta neyse şimdi de öyle ve öyle kalacak bu dünya, sonsuza kadar.

'Sonsuza kadar,' dedi Maymun.

Charlotte, Birmanya'ya 1917'nin sonbaharında gitti, Tanrı ve tarih öyle uygun bulmuştu.

Savaştan önce oraya çağrılacağı aklının köşesinden bile geçmemişti, yaşamı, parçalarının bir amaç uğruna bir araya getirilmesi gereken, öylesine kırılgan bir şey olarak düşünmemişti hiç. Savaştan önce olağandışı tasarıları olmayan bir kızdı—sevimli, ama güzel değildi; kendi toplumsal sınıfının sağduyulu bir üyesi sıradışı tek özelliği, bir gözünün mavi bir gözünün yeşil oluşuydu. Yeşil olan gözü daha büyüktü. Birmanya'ya, yabancı ülkelere tekbaşına giden bekâr kadınlar gibi gitmişti—gitti, çünkü oralarda kitap kurtları gibi bir yere yuvalanan, kâğıttan bacaklarıyla en eskiye tutunmaya çalışan başka kadınlar vardı, her zaman olacaktı da.

Cebclitarık, Marsilya, Malta, Port Said, Süveyş Kanalı, Kızıldeniz, Aden, Bombay ve Kalküta yoluyla, Rangun'a, doğum günü olan 8 Kasım 1917'de, kuru bir mevsimde ulaştı. Yirmi beş yaşındaydı o zaman. İncil konusunda oldukça bilgiliydi, ancak dünya konusunda o kadar bilgisi yoktu. Doğu konusundaki yetersiz bilgisi Kipling'e, İslâm ilkeleri konusunda daldan dala okunmuş yazılara, Hinduizm mitlerine dayalıydı. Birmanyalılar Buda dinine inanıyorlardı, ama devletten para yardımı alan okullarda çalışacak kişilerin Hinduizm mitlerini bilmesi isteniyordu. İçişleri Bakanlığı yetkilileriyle Hristiyan dinyayıcılar bir doğu diniyle bir başkası arasında ayrım gözetmiyorlardı.

Bütün doğu dinlerini yabancı dinler ola-

rak bir grupta topluyorlardı; her şeyin aykırılığını, tıpkı günlük sütun içinden bir maddeyi ayırıştırır gibi çıkarıp atan İngiliz kafa yapısı, o dinlerin aralarındaki ayrımları da ortadan kaldırmıştı. Charlotte oraya yerli halkı dininden döndürmek amacıyla gönderilmemişti. Bir din yayıcı değildi o—Putta tapan ruhları Hristiyanlaştırmak için Tanrı tarafından gönderilmiş biri rolünü üstlenmemişti asla. Devlet için çalışıyordu Charlotte. İngiliz gençlerine öğretmenlik yapmak için oradaydı. İngiliz çocukları arasında imparatorluğun değerlerini geliştirmek ve korumak için gönderilmişti Birmanya'ya. Evet, bu görevi dinselci. Ancak bir insanın Tanrısı için çalışmasıyla ülkesi için çalışması arasında Raca'ya göre ince ayrımlar vardı ve o ayrımların çoğu insanların sağlığını nasıl koruyacakları ya da cinsellik haklarını nasıl kullanacaklarıyla ilgiliydi.

Bu alanların hiçbirinde üstün bir yeteneği yoktu Charlotte'un.

Ailesinden ya da kocasından kalan bir geliri olmaksızın yoksul bir yaşam sürmekteydi.

Cinsiyetsiz biriydi.

Sinirli, üç çocuğu gece boyu öksüren, kendisi gibi savaş nedeniyle dul kalmış, Bayan Crowley'in kömür sobası olmayan evinin bir odasında yaşamaktaydı Charlotte. Evin koridorları koyu yeşile boyanmıştı ve merdiven boşlukları bir denizden ayakkabı bağı gibi geçip gelen iki değişik akıntının etkisiyle bir keresinde balık, ötekinde dezenfektan kokularıyla doluyordu. Ev soğuk oluyor, hiçbir işe yaramayan bacalardan, kurt yeniği tahta panjurlardan içeri esinti geliyordu. Ön yüzleri birbirine benzeyen, kırmızı tuğladan yapılmış evlerin sıralanmış olduğu dar bir sokak üzerindeydi o

ev. Charlotte iki küçük Crowley'e matematik, en büyüklerine de yazı yazma ve 'Edebiyat' dersi veriyordu, giderlerini karşılamak için. O dersler karşılığında iki kez banyo yapma ve ilkinden daha koyu olmak üzere fazladan bir çay içme hakkı kazanıyordu. İki elbisesi, iki çift ayakkabısı, beş yün çorabı, bir de manto-su vardı. El tırnakları kırık, saçları da dağınıktı. Şakaklarının düşüncelerine yakın olan yerlerindeki saç dipleri, yaklaşmakta olan bir buzulu andıran kar beyazına dönüşmekteydi.

Geçimini sağlamak için, Bayan Crowley'in evinden Londra'nın iş merkezindeki çalıştığı büroya kadar her gün üç kilometre yol yürürdü. Geceleri ayaklarına, bir fayton sürücüsü olan babasından kalma tek şeyi, keçeleri sarardı. Bir kuştüyü yastığı yoktu. Çevresindeki her şey dökülmekteydi. Charlotte'un olan nesneler ne yumuşak, ne rahat, ne de parlaktı. Geceleyin kaba yatak yünleri içinde bir mumya gibi yatar, duvarlarında oynaşacak bir mum ışığının özlemini çekerti. Sıcaklığın, parlak yıldızların doğup batışlarının, korların bilinçli ya da bilinçsiz derin düşünüyü kurardı.

Ateşinin sönmekte olduğunun bilincindeydi. Çok garip bir şeydi bu. Yaşlı olmak ya da ölümlü yüz yüze gelmek gibi bir şey değildi, hasta ve ölmek üzere olan anne ve babasının gözlerinde görmüştü o sönüşü, o zaman yüzlerinde tek ilgi çeken şey, yalnızca gözbebeklerinin orta yerlerinde uzaktan uzağa parılayan bir ışıktı. Ölmek üzere olan bir insan olmadığının bilincindeydi. Eninde sonunda gelecek olan ölümlü bekleyiş bir tutku anlamına geliyordu, oysa Charlotte'un yaşamında tutku diye bir şey yoktu. Tutkusu olmayan bir insan değişik türde bir korkuya kapılır: Bir boşluk

korkusu, bir süre, bir mahkûmiyet kararı. Ölmekte olma süreci bir başkaldırmadır, oysa ölmek üzere değildi Charlotte. Yaşama canla başla sarılan biri de değildi Charlotte, ateşi sönmekteydi, çok garipti bu, izliyordu olanları, sonsuz olan günlerini izliyordu, karanlık yeni çöktüğünde, nemli, soğuk bir sokakta, tuhaf bir kızın yanından geçiyormuş gibi bir duyguyla, kendini bir *zavallı* olarak görürdü bazan. Londra'dan tiksiniyor, ancak o tiksintisi bir işe yaramıyordu. Bir başka hortlak, bildiği bir şeyin başka bir gölgesi idi o tikslenme. Ölmek istiyordu. Kendisini bir korkak olarak görmüyordu. İnsanı başka bir yerlere götürecek bir ölüm istiyordu. Gitmek istiyordu bir yerlere. Charlotte'un ölüm anlayışı onu bırakıp gidecek bir kiracı gibiydi.

Buna, bu ölüme biraz daha iyi dayanabilirdi, aşksızlığın bir kansızlık biçimini aldığı kadınlarda kendi mutsuzluğunun yinelendiğini bütün çevresinde görmeseydi: Savaşın izleri belli oluyordu onlarda. Yolda yürürlerken, bazan yüzlerinden haritadaki yer adları okunurdu: *Ypres, Mame, Verdun* gibi. Kendi yüzünden de *Somme* adının okunduğu kanısındaydı. İşte bu yüzden kendi görünümünden nefret ediyor, kendisiyle ilgili bir görüntüyü yansıtabilecek herhangi bir nesne ya da insan görünce arkasını dönüyordu. *Somme*'dan önce, savaşı kadınların yüzlerinde görüyor, ancak o yüzler uzun bir süre etkisi altına almıyordu Charlotte'u. Henry sağken, gözlerini kapattığında onun yüzünü görür, o anki gerçekler yerine, geçmiş ya da gelecekleriyle ilgili görüntüleri aklına getirirdi. Henry'den mektup aldığı süre içinde, yaşamın, gerçek olsun olmasın, düşlediği gibi olduğunu biliyordu,

Henry, onun düşlerinin kendi düşleri olduğunu yazdığı için bir paylaşma söz konusuydu. Fransa ya da İngiltere kadar gerçek olan bir yerde sevişmişlerdi. Gelişme gösteren bir sevgiydi onlarınki. Sevgileri karşılıklı olarak aynı düşleri görmeleriyle derinleşiyordu. Henry'nin geri dönmesi olasılık dışı bir şeydi. Öyle bir şey olamazdı. Henry'nin siperden yazmış olduğu mektuplar, ölümünden sonra iki ay daha gelmeye devam etmişti. Charlotte bir ölünün mektup gönderemeyeceğini biliyordu. O mektupların on ay önce yazılmış olduklarını da biliyor, ancak bilmezlikten geliyordu. Umut üzerine umut besliyor, acemi bir askerin, Alman eri sanarak karanlıkta koşarken, bir Lewis silâhıyla yüreğini parçaladığı kişinin başka birinin kocası, başka biri Henry Lewes olduğuna inanıyordu. Kendisine gelen, imzalayıp aldığı Henry'nin eşya paketini açmadan tutabildiği sürece kendi kendini aldatabileceği kanısıydı. Ama, o zaman, mektuplar da kesilmişti. Henry'den tek haber gelmeden bir ay geçmiş, bir gece kutuyu kâğıt bıçağı ile açtığı anda olayın bilincine varmıştı. Kutu açılınca, bir mağaradan çıkarmışçasına uçup gitmişti sonsuzluk. Kış artık sonsuza dek sürecekti. Kutuda bulduğu, düğmeler, iğne iplik, bir fincan, mektupları, nikâh kurdelesı gibi nesneler Henry'ye yaşam vermeye yetecek şeyler değildi. Henry savaşa gittiğinde her ikisi de birbirlerinin yüzüklerini saklamışlardı. Charlotte onun bir ipe bağlanmış yüzüğünü göğüslerinin arasında taşımıştı, Henry öldüğündeyse yüzüğünün üzerinden çıkmayışına şaşırılmıştı. Gereğinden çok olmalarına karşın artık iki yüzük de kendisindeydi. Arasına ağzına alıyordu o yüzükleri. Birini ötekinin içine yerleştirip di-

linin üzerine koyuyordu. Sonra da ısıırıyordu onları. Bazan sessiz uzanırken, Henry'nin mektuplarının katını açıp bir kefen gibi yüzüne örtüyordu. Bazan da onun sesini duymaya çalışırdı. Yüzünü özlemişti onun. Acaba şimdi ne yapıyor, diye merak ediyordu. Onun tıraş fırçasını alıp karnına sürmeyi deniyor, ancak bir soğukluk dışında bir duyguya kapılamıyordu. Kutusunu kapalı tutarak kocasının kokusunun uçmasını önlemeyi deniyor, sonra da kutunun içine girip gizlenmek istiyordu. Yine de Henry'nin yüzünü göremiyordu. Düş görme aşamasından sonra her türlü duygusal algılarının yok olduğu, uyuklamakta olan bir insan durumuna gelmişti. Gövdesini o uyuşuktan kurtaracak bir tılsımı öğrenmek istiyordu, ancak nereye gitse, başka dullar görüyordu, birbirlerinin duygusal yanımlarına açılan pencereler. Birbirleriyle göz göze gelemiyorlardı. Sokak köşelerinde, tramvaylarda ya da çay salonlarında, derin acıları onları nerelerde durdurmuşsa oralarda bu kadınlar bakıyor, ama bakmıyor, hayalete benziyor, göremiyor, önlerinde ne varsa onların en soluk uç noktalarını boş bakışlarla arıyorlardı. O kadınlar uzakta bir yere, var olmanın eprimiş kıyılarına, bir giysinin dikişine, hasır bir sandalyenin örgüsüne, birinin dağınık saçlarına, buruşuk bir yaprağa, bir cam kabın çatlağına bakar dururdu, ama asla birbirlerinin gözlerine bakmaz ya da yanlarına gitmezlerdi, yoksa konuşmaya dalabilir, o zaman söyleşileri sonu gelmez bir gürültü patırtıya dönüşmeye başlayabilirdi. Yüzlerinde *sevgiyi anımsadığını kabul etme*, der gibi bir anlatım vardı. Tutkularını ince bir boya tabakası altında gizle. So-murt, ama asla duygusal olma. İngilizlerden

beklenen şey kusursuzu arayan tutkusuz insanlar olmalarıdır. Charlotte ise ölü olmayı diliyordu. Henry'yi, birlikte okumuş oldukları kitaplarda aramış, onu oralarda da yitirmiş olduğunun bilincine varmıştı. Önceleri kendi dünyası olarak tanımlamış olduğu şeyler, ona acı çektirmekten başka işe yaramıyordu—kendisini rahatlatacak sözcükler bulmak için eski kitaplarını karıştırmaya kalktığında, o kitapların ahmak kadın kahramanlarına tepki olarak, içinden çığlık attığını duyuyordu. *Clarissa* aracılığıyla Jane Austen, Bronte'ler, Flaubert aracılığıyla başka tür öyküler oluşturmaya, bildiği dünyayı yeniden yaratmayı diliyordu. 'Yirmi beş yaşındayken onu çoğu kez kırk yaşında sanırlardı... Onun da bir aşk öyküsü vardı, herkes gibi,' diye birşeyler okumuştı, bir gece, Henry'nin *Un Coeur Simple* adlı bir kitabından.

O gece aynada kendine baktığında, kendisinin de olduğundan daha yaşlı—terk edilmiş, bakımsız, sevgisiz—göründüğünü anlamıştı.

Yine o hafta, değişik olarak, Henry James, Edith Wharton, Stephen Crane gibi Amerikalı yazarların yapıtlarını satın alıp okumuştı. Charing Cross Caddesindeki bir kitapçıdan, bir dürtüyle, *The Egoist* dergisinin iki sayısını aşırması, o dergilerde Ezra Pound, Joyce ve Stephen Hero'yu tanımıştı. Söylenceleri de okumaya başlamıştı.

Charlotte, Birmania'da bir işte çalışmak için başvurdu.

Rahatı kaçmıştı, düşünde bilinçle bağlantısının kopmuş olduğunu görüyordu.

Tanrıyı düşünme alışkanlığını da yitirmişti.

O ayın sonunda, daha kötü korkularını onaylayan mektubu aldı.

Mektupta yola çıkış tarihi belirtilmişti.
Mektupta yaşayacağı yer belirtilmişti:
Rangun.

‘İTAKİ’ Bir aşk ilişkisinin anlık da olabileceğinin bilincine ancak daha sonra varmıştı.

Yola çıktığında deniz tutmuştu. *Hindistan Genelvaliliği* adlı gemiyle Portsmouth’dan ayrıldıktan iki gün sonra Fransız Finistère’i ve Biskay Körfezi göründü, o zaman Hyde Park’ta gezinirken gördüğü vahşi bir ayı aklına gelmişti Charlotte’un. Fırtınalı ve dalgalı bir denizde geçen bir sonraki haftayla ilgili olarak Charlotte’un anımsayabildikleri yalnızca, kötü bir koku (kendi kokusu), soğuk bir çay ve civatalı demir kapının ardından kulağına gelen şu sözlerdi, ‘Bundan sonrası çok uzun sürmez, bayan. Lizbon’a bir varalım, geri kalan yol çabuk bitir.’

Lizbon’a varış bir çözüm yolu gibi görünüyordu.

Lizbon’dan sonra cam gibi durgunlaşmıştı deniz, sonra da Cebelitarık’a ulaşıldı. Kabin kapısının ardından kendisine seslenerek konuşan kişi, kolları oldukça uzun, beyaz bir kamarot giysisi giymiş, Yorkshire’li bir genç olan denizci Slash’ti. Gömleğinin kolluklarının rengi kaçmıştı, içinden yalnızca parmaklarının ucu görünüyordu. Geminin güvertesinden bir elinin parmak uçlarıyla Cebelitarık kayasını göstererek, ‘Herakles Sütunu,’ dedi, Charlotte’a. Oğlan arkasına döndü, gömleğinin kolları uzanmış halde, ‘Öteki de ta orada,’ dedi, ‘Afrika’da.’ Charlotte gülümsedi,

kaşlarını kaldırdı. ‘Ona da Musa Dağı denir,’ diyerek açıkladı. ‘Herakles adındaki adamın şu iki kıtayı adımlaması için ayaklarını o dağların üzerine koyması gerekiyordu. İşte, o kadar büyüktü adamın boyu,’ dedi Charlotte’a. Sesi çatlak çıkıyordu oğlanın. On altı on beş yaşlarındaydı, Charlotte onun eğlendirici birisi olduğunu düşünmeye başlamış, ama denizcinin sırtındaki ceketin, benzemeye çalıştığı, kendinden daha iri, belki de daha yaşlı, Fransa’da, Belçika’da ya da adsız bir mezarda yatmakta olan birinin olduğunu aklına getirdiğinde duraksamıştı. Ansızın, o oğlanın kendisini çekici bulduğunu düşünmek hoşuna gitmemişti.

‘Sizin göreviniz bayan yolcularla çene çalmak olmalı,’ dedi Charlotte, oğlanı uyarmak için, kibar olmayan bir ses tonuyla. ‘Öyle bir şeyin meraklısı olduğumu düşünme,’ diye ekledi. Ancak oğlanın yüzü şaşkınlıktan öylesine kızarmıştı ki, Charlotte bir öğretmen duygusallığına kapılmış, parmaklığa yaslanmış, başını geriye atmış ve kendisini daha alımlı göstereceğini umduğu bir hareketle tuzlu havayı solumuştur. Nikâh yüzüğüne bakıp onu parmağında çevirdi, sonra giysisinin altında, ipe asılı duran, Henry’nin yüzüğüne dokundu. ‘Aman Tanrım,’ dedi, Charlotte. Deniz yüzeyinin altında birşeyler kıpırdamıştı.

‘Sevimli şeyler, değil mi?’

‘Ha, evet,’ dedi Charlotte. ‘Nedir onlar?’

Denizci oğlan gülümsedi, Charlotte dişlerinin ne kadar bozulmuş olduğunu görüyordu. ‘Daha önce hiç yunus balığı görmemiş miydiniz, bayan?’

Charlotte şaşkınlıkla baktı onlara, sonra

gölmeyi denedi. Gerçekten hiç Yunus görmemişti daha önce. Onları, yalnızca Yunan duvar süslemelerinde görmüştü.

‘Babam boğazlarda yaşayan bu hayvanların Fenikelilerin hayaletleri olduğunu söylerdi.’

‘‘Babam’’mı, dedin?’

‘*Burada bütün dünya sona erer*, derdi babam, bu boğazlar için bana söylediği buydu. Dünyanın buradan Suriye’ye kadar olan alana çekilerek son bulduğunu söylerdi. Fenikeliler yaşam boyu, yüzyıllar boyu, bu denizde dolaşmışlar, buranın büyük bir gölden başka bir şey olmadığını anlamamışlardı. Düşünün bir kez, yazık, değil mi, siz de öyle düşünmüyor musunuz, bayan?’

Charlotte denizciye bakıp, ‘Üzerindeki babanın ceketi, değil mi?’ dedi, ancak hiçbir yanıt alamamıştı, çünkü o oğlan da içlerinde olmak üzere, tayfanın yarısı, geceyi Malta’da mağazaları dolaşarak geçirdikten sonra, Kazablanka’ya giden başka bir gemiye bindirilecekti.

Malta’da, Hindistan’a giden ve ağızlarında imparatorluk sözcüğünü gevelemekte olan, en ürperti verici birtakım insanlar gemiye bindi; uçan balıklara meyve, Girit açıklarında, bir hakaret gibi su yüzüne çıkan bir Alman denizaltısına da çay fincanları, çay tabakları fırlatıyorlardı.

Girit’ten sonra gemi kömür almak için Port Said’e uğradı, ilk kez orada bir ezan sesi duymuştu Charlotte. Kahire’de öteki İngilizlerle (Maltalılarla) birlikte karaya çıktığında, açık saçık genç kız resimleri satan Yunan ve Araplar başına üşüşmüştü. İçlerinde satış yapmaya çok istekli bir satıcı, Charlotte’u bir kö-

şeye sıkıştırarak, ona oğlan resimleri göstermeye başlamış, Charlotte da onlara bakmak zorunda kalmıştı, onları beğenmesine karşın, aralarında ışık, gölge, tenlerinin renk tonu, kalçaları, ayakları ve ateşli bakışlarıyla safdışı bırakılacak birkaç resim de vardı, sonunda onlardan dokuz tane, satın aldı. Evet, çok para vermişti onlar için, üstelik, bakılacak yanları da yoktu; gemiye döndüğünde, Charlotte, aynı resimlerden satın almış olan, tuhaf bir Avustralyalı adamın, akşam yemeğinde o resimleri herkese göstermekte olduğunu gördü.

Avustralyalı adam, daha sonra, ertesi sabah, Charlotte'u görünce, 'Cavafy,' dedi.

Bu tanışmayı kabul eden Charlotte, 'Lewes,' diyerek adama elini uzattı.

'Hayır. Şu ozandan söz ediyorum.'

Adam Charlotte'un bilgisizliğine acımıştı, eline bir küçük kitap tutuşturdu onun.

"İtaki",' dedi adam.

'Charlotte,' diyerek inatla yanıtladı, Charlotte.

Gemi Mısır'da demirlediğinde, Charlotte okumaya başlamıştı kitabı,

Yola koyulursan İtaki'ye gitmek için
uzun sürmesini dile yolunun

serüven dolu olsun yolculuğun

Eninde sonunda ulaşırısın oraya

Acele etme,

yıllar sürse, daha iyi, bu yolculuğun

adaya ulaştığında yaşlanmış olursun

İtaki içindir bu yolculuk

Düşleyemezdin bunu o olmasaydı

Yoksul görünüyorsa da sana aldatmadı

seni İtaki

yanıltmaz seni:

Bilgeleştirir seni,
Bu kadar çok liman,
Anlarsın 'İtakililerin' ne olduğunu o
zaman.

KAVGANIN SONU

Bir gece, akşam yemeğinde, solgun dudaklı, sinirli parmakları olan bir kadın, *şanslısın*, demişti Charlotte'a. 'Patrick şu berbat Pencap yerine Rangun'a atansaydı, bebeklerimin ben- de kalmasına izin vereceklerdi.'

Bu sözlerden sonra kadın, kendini tuta- mayarak yemek salonundan ayrıldı, Charlotte o gece, daha sonra, o kadının, gerçekte, Kahi- re'den yola koyulmalarından beri her gece ağ- layıp uykusunu kaçıran, yanındaki kamarada kalan kadın olduğunu anlamıştı. Yine o aynı kadın, gemi kömür almak için Aden'e uğradı- ėında, başlarında kömür sepetleri taşıyan ha- malların geçtiği iskele tahtasından kaçmaya kalkışmış, ancak onu durduran bir güverte g- revlisinin eline düşmekten öte bir şey yapama- mış, İngiltere'ye dönmek için o görevliden yardım istemişti.

'Böyle şeyler her zaman olur,' dedi g- revli adam Charlotte'a, başını iki yana sallaya- rak.

'"Böyle" şeyler mi?'

'Bu isteri. Bir kadının kadınlık özellikleri- ni yitirme dönemi. Hobson seçeneği bu.'

'Yani elde edilebilir olanla elde edilemez olan arasında yapılan bir seçim. Anlamıyo- rum, nasıl oluyor da—'

'öğretmenlik yapacak olan sizsiniz değil mi?'

'Evet.'

‘Size yakışıyor.’

‘*Teşekkür ederim.*’

‘Sizinle konuşmak bir zevk. Şu kadının önemsiz işlerle kadınlık görevi arasında bir seçim yapması gerektiğinden söz ediyordum. Siz de biliyorsunuz ya, Hobson mu, Jobson mu ne. İşte, çocukları İngiltere’de okula giderken, evinde kocasıyla birlikte kalma seçeneği de öyle. Sizin böyle bir seçeneğiniz olabileceğini düşünemiyorum.’

‘Neden olmasın?’

‘Eh, her şeyden önce evli değilsiniz.’

‘Dulum.’

‘Gerçekten mi? Bense—saklamasını biliyorsunuz.’

‘*Teşekkür ederim.*’

‘Çocuğunuz var mı?’

‘Çocuğum mu?’

‘Çocuğunuz oldu mu? Sizin ve kocanızın, yani?’

‘Zamanımız olmadı ki?’

‘*Zaman* her zaman vardır. Olmasını ister misiniz?’

‘Çocuk?’

‘Bir gece-ziyareti.’

Hindistan’a yaklaştıkça, kadınlarla erkekler arasında gittikçe sıklaşan o tür ziyaretlerin farkında olmasına karşın, Charlotte öyle bir şey yapmak istememişti. Kendilerine özgü baygın bakışları olan, ahmak bir çift, gemide tanışıp Cebelitarık açıklarında bütün gece boyu dans ettikten sonra, Kaptan tarafından gerçekten evlendirilmişlerdi. Sanki onları hayatları boyunca tanıyorlarmışçasına, birinci mevki yolcularının hepsinin katılmış olduğu bir törenle, Kızıldeniz’de evlenmişlerdi. Charlotte ikinci mevki yolcusuydu, o yüzden törene çağ-

rılmamıştı, ama 'A' güvertesinden, gelinin sağa sola çiçekler atışını izleyebiliyordu. Damat resmi bir üniforma giymişti, gelinin üzerindeyse dantel işlemeli bir gelinlikle duvak vardı. Güvertede Charlotte'un yanında dikilmekte olan bir kadın gelinin Hindistan'a giderken daha İngiltere'den yola çıkmadan bir hafta önce *bir* evlenmeyi aklına koyarak o gelinliği yaptırdığından söz ediyordu. Gelinlik o kadar yeniydi ki hiç kırıksıklığı yoktu. 'Ah! Şu evlilik,' diyordu kadın: 'Ah! *Monongahela*.' Kadının adı Tim'di, elli yedi yıl önce, ona Daisy adını veren anne ve babasıyla tartışacak yaşa geldiğinde, kendine taktığı bir addı 'Tim'. 'Elimde olsa bir evlilik daha yaparım', dedi Tim! Ama Tel ile evlenmeden önce yine de biraz düşünürdüm. İyi bir adamdı Tel, İrlandalı olmasına karşın, hiç kırmamıştı beni. Güzel elleri vardı. İyi bir cenaze töreni yapıldı onun için.'

Kırk yıl Hindistan'da yaşamış olan Tim, çay tarımı yapıyordu orada. Urduca ile düğümlenen, İrlandaca ve İngilizce karışımı bir vurguyla konuşuyordu. Sonuncu oğlunu toprağa vermek ve 'Borodino' adını verdiği işi ile ilgili haberleri almak için Blighty'ye geri dönüyordu. ('Bir zamanlar bütün çabalarımı sona erdiren, çok para gerektiren bir girişimde bulunmuştum, canım,' diyordu Charlotte'a.) Charlotte'un Burma'ya gittiğini duyunca ona, Bombay'dan, soğuk havasına alışkın olduğu, Kalküta'ya kadar eşlik etmeyi önerdi, Charlotte da kabul etti mutlulukla. Charlotte, daha sonra, şu Tim olmasaydı, Hindistan'ı bir uçtan bir uca nasıl geçerdim, diye düşünüp durmuştu. Gözünü korkutan ilk şey sıcaklık olmuştu. Daha Okyanustayken başlamıştı sıcak.

Aden'den sonra, görünürde bir kara parçası olmaksızın, deniz üzerinde görülen yapışkan katmanlar halindeki sıcakta yol alırken, günler her gün biraz daha uzuyormuş gibi geliyordu. 'Bu daha bir şey değil', diyordu Tim. Haklıydı da. Bombay'ın 'soğuk' mevsiminin başlangıcı olan ekim ayında karaya ayak basmalarına karşın, sıcak hava Charlotte'u boğucu bir örtü gibi sarmalamıştı. 'Bu havaya alışacaksınız,' diyerek onu yatıştırıyordu Tim. 'Alışamayacak olanları hemen anlarım, ama sen alışsın. Cin içme yeter. Çoğu insan cinin renginde bir şey olduğuna, onun yararlı olduğuna inanıyor. Ayrıca bu havada Bordo şarabı içen geri zekâlılar da hak ettikleri biçimde zamansız ölüyorlar.'

Bombay'la ilgili olarak, sıcaklığın verdiği gevşeklik yüzünden anımsadığı çok az şey vardı. Üzerine bir uyuşukluk çökmüştü. Doklar, bozulmaya yüz tutmuş, yosun kaplı balkonlar, yapılar, dumanlı sokaklar, kumsal, karaya ayak basışının bütün ayrıntısı, terden yapış yapış olmuş insanların doldurduğu Victoria Terminaline giderken kentten geçişi, daha önce coşkuyla düşlediği anlar, tek bir çarşaf, pamuk kütlesi, yünsü, tüylü, bulanık ve donuk bir yakın çevre halinde gevşekliğinin arasından geçerek ona kadar geliyordu.

Gevşeme duygusundan sonra da 'konuşma yeteneğini yitirme' tehlikesi baş gösteriyordu. Tim, Charlotte'a yapıları, taşıt tarifelerini, hastalıkları anlatıyor da anlatıyor, onlarla ilgili bilgi veriyordu. Tim, 'Gölgeden ayrılma,' dediğinde, Charlotte onun ne söylediğini anladığını düşünmüştü, ancak Tim'in, başka bir dilde, istasyondaki hamallara başka bir şey söylediğini daha sonra anlamıştı. Hopar-

lörlerden yapılan duyurularda: BİR SONRAKİ TRENİN KALKIŞ SAATİ DEĞİŞTİRİLMİŞTİR deniyor, tren saatleri istekler doğrultusunda değişiyordu. *Yalnız bayanlara, beş rupi*, diyen bir ses, bir keçinin Charlotte'un eteğini ısırması, birisinin alo! alo! diyerek uyanması, Charlotte'un, kolunu tutan kişinin Tim olduğunu düşünmesi, Charlotte, buradan, Kalküta, erkekler vagonu, birinci mevki, diye Tim'in bağırılarıyla trendeki yerlerini aldılar.

Dört günlük yolculuğu sırasında Charlotte, kendisine doğru soğuk hava yelpazeleyen bir oğlan düşleyerek uyumuş ya da uyuduğunu düşünmüştü. Uyandı ya da birkaç kez sanki ateşli bir hastalıktan uyanmış gibi oldu, her seferinde dilini yitirmenin, sıcakın, gevşekliğin kuyusundan çıkar gibi olmasına karşın yeniden büyük bir korku ve kaygının içine gömülüyordu, bağışlanmaz bir yanlışlık yaptığı, zamanın tünelinden geçip içinde saltığın olmadığı bir uçuruma düştüğü kaygısı. Günler geçiyordu, düşüncelerini toparlayamıyor, kendi çevresindeki gerçeklere katılacak kadar bile kafasının çalışmadığı anlar oluyordu. Kalküta'da trenden indiğinde, Charlotte'un bir bavulu kaybolmuş, Tim'le bir hafta uğraştıktan sonra bulmuşlardı. Rangun'a gitmek için küçük bir posta gemisine binerken Tim ona birtakım kitaplar, adlar, adresler ve denenmiş ilaçlar vermişti. Aylardan kasımdı. Charlotte yeniden denize açıldığında yitirmiş olduğu dengesini bulabilmişti, ancak şu ölüm duyusunu silememişti aklından. Parmaklığın kenarında, yanında oturmakta olan birinin Birmanyalıları anlatışını ilgi duymadan dinledi ('şu gördüğün sinirli Hintlilerin aksine') 'İngiliz efendilerimize ses çıkarmadan boyun eğen,

neşeli, uysal, renkli fistolu giysileri olan yerli halk' olarak tanımlamıştı onları kadın. İlk pirinç değirmenini görünce, usulca yalvararak, *bana yardım edin*, dedi ömrümü bir *tüccarlar* ülkesinde geçirmek için dünyanın yarısını doluşarak geldim buraya.

O aşk ilişkisinin asla anlık olmadığı doğruydu, beyaz adamı Rangun'a getiren şey pirinçti—(pirinç, maun ve tik ağacı), Charlotte'un ilk Rangun izlenimlerini oluşturan şeyler de ünlem işareti biçimindeki değirmenleri olmuştu. Daha kuzeydeki Mandalay ve Mögök'ta yakut madenleriyle safir ve kauçuk önemli gelir kaynaklarıydı, ancak ekili toprakların onda dokuzu pirinç ve tik ağaçlarına ayrılmıştı, o ürünlerin hepsi gümrükten geçip Andaman Denizinden dünyaya dağıtılmadan önce, İrawaddy yoluyla, işlenmek ve birkaç kez el değiştirmek üzere Rangun'a getiriliyordu. O ticaret İngilizlerin elindeydi. İngiltere, çocuk bütün o insanların hepsi için bir söylence, bir anı olmuş, kafalarında canlandırdıkları yeniden yaratılmış biçimiyle, herhangi bir gerçeklikten daha gerçek bir yer durumuna gelmişti. O insanlar için ne Kitchener'in ordusu diye bir şey, ne de Avrupa'da savaş vardı. Onların yerine, üzerine soluk bir resim yapılmış, solgun kahverengi bir yaşam kurulmuş, verimli, renkli bir yer vardı. O yer İngilizlerin korumaları gereken imgeyle uyum sağlamadığında, İngilizler sanki önemi yokmuş gibi davranır, görmezlikten gelirlerdi bunu, düşünle gerçek, imgeyle gerçeklik, doğru ile düzmece birbirinden ayrılmayan aynı şeylermiş gibi. Charlotte sıcağa—ki serinlemişti—ve gevşekliğe—ki o da kalmamıştı—değil buna karşı küçük bir başkaldırıda bulunmuştu. İşe dil ile

başladı. Usulca, çevresine bakınarak işe koyuldu. Gördüğü nesnelerle sözcüklerin uyum sağlamasını istiyordu. Charlotte'un çiçeklerde ve baharatta gözlemlemiş olduğu kırmızı rengin yüz ayrı tonda olduğunu anlayamamışlardı İngilizler. Charlotte gördüğü ağaçların, kuşların ya da meyvelerin adlarını bilmiyordu. Sözlükte yabancı olmadığı nesnelerin adlarını bulamıyordu, örneğin, *hti* sözcüğünü uzaktan yakından tanımlayacak bir İngilizce sözcük yoktu; pagodaların üzerinde bulunan, esintiyle gece boyu küçük çingirakları tıngırdayan, parlak renkli, şemsiye biçiminde bir nesneydi o. Sözcüğün kesin anlamı bilgisizlik nedeniyle yitirilmiş görünüyor ve Charlotte başkaldırıyordu: Pantolon, palto ve etek gibi sözcüklerin İngilizce karşılıkları, orada görmüş olduğu dökmümlü giysileri tanımlamakta yetersiz kalıyor, *sam foo* sözcükleri de onları bu ilk aylarda tanımlayamıyordu. Sokak adları da—Tecimen Sokağı, Kanal Sokağı, Kaplan Patikası Yolu, Kral Edward Yolu, Judah Ezekiel Bulvarı—İngilizce olarak yazılmıştı, oysa trafiği yüklenmiş olan o yollar İngilizden başka her şey olabilirlerdi. Rangun'daki ilk gününde bir adamın çektiği iki tekerlekli bir faytonda giderken, piskopos tacı büyüklüğünde karideslerle dolu bir öküz arabasının yanından geçmiş, karınlarında değerli elmaslar gibi salkım salkım yumurtalar görmüştü, soluk renkli kuzgunlar aç kurtlar gibi karideslere saldırıyor, günahkârların mırıldandıkları dualar, esintilerle pagodadan çevreye yayılıyordu, bindiği faytonun at kılından yapılmış olan koltuk minderindeki bit ve benzeri böcekler, Charlotte'un kaba etini eteğinin ince kumaşının üzerinden ısırma-taydı: Charlotte'un dileği, gereksindiği ve ara-

dığı şey, her şeyi tanımlayacak bir dil idi.

Bilmediği şeyse, o gevşekliğin kılık değiş-tirmiş olduğu bir durum olan, duyarsızlıktan uyanmakta oluşuydu. Bu uyanış çok uzun sü-recekti. Sevginin yeniden doğması uzun bir sü-re ve bir şaşkınlık dönemi gerektiriyordu. O arada, martın sonunda, yakıcı esintiler, sonra da, mayısın birinde, yağmurlar başlamıştı. İngiltere’de yaşanan onca yıldan sonra, insanın yağmura karşı hazırlıklı olması gerekir diye düşünülebilir, oysa oradaki muson yağmuru-nun insan varlığı üzerindeki aralıksız baskıyı yaklaşık olarak anlatacak bir İngilizce sözcük bile yoktu. O yağmurların bir odadayken du-yulan sesi, anne karnındayken, anne yüreği-nin sürekli atışını duymaya benzer. Kaçış yolu yoktur o yağmurdan, ne daha kuru bir yer, ne bir şömine yanı, ne kuru bir ceviz, ne gevrek bir elma, ne herhangi sert bir şey, ne kuru bir sayfa, ne çatırdayan bir şey, ne de bir kemik kalır ıslanmadık. Charlotte toprak olmuşçası-na içmişti muson yağmurunu. Yağmurda kala-rak yıkanmak istemişti. Ayak bileklerinin çev-resinde dalgacıklar oluşturarak suyun içinde gezinmişti. Öteki Avrupalılar kendisini, çıplak ayağa bir deve dikenini gibi batıp insan kanına girerek bir süre orada yaşayan, muson yağmu-ru kurdu konusunda uyarmışlardı, ama Char-lotte botlarını bavulunda bırakmış, böyle bir sağanakta şemsiye kullanma gösterisine de karşı çıkmıştı. Hem karada, hem denizde iki yaşam sürdürebilmeyi diledi. Ne karada, ne de suda yaşayan bir canlıydı, ne aşırıya kaç-mış, solungaçları olan, bir İngiliz kadını, ne de o ülkenin asıl yerlisiydi Charlotte. Belirli sınırıları olan bir ülkede, onun yasalarından etki-lenmeden yaşamak kendisine zorla kabul etti-

rilen bir duyguydu. Charlotte, gözlerinin rengi konusunda aşırı kör inançlara kapılan, Çinliler, Hintliler ve Birmanyalılar arasında daha farklı bir dünyadan gelmiş olduğu duygusuna kapılıyordu. Çevre köylerden çağırılan öteki insanlar da Charlotte'un gözlerine bakmak için evinin dışında bekliyorlardı. Budistler armağan olarak ona pirinç, balık, renkli ipler gibi çeşitli şeyler sunuyorlardı Charlotte'a. Başkalarıysa korkuyordu ondan—Hindu kadınları çocuklarını onun bakışlarından uzak tutuyorlardı. Bir yerlerde saklamakta olduğu bir başka başının olduğu söyleniyordu, gözleri şu andaki başına da uyabilen bir başka kafa. Charlotte'un bir gözü sürekli olarak açık uyuduğu söyleniyordu (ölülerin ruhlarını gözleyen yeşil gözüydü açık olan!) Yine söylenenlere göre, daha üst düzeyde bir insan, gece ışık saçan, duygularında özgür, sevinçten damıtılmış kristaller dışında bilinen hiçbir şey yemeyen, anne ve babasının yardımını olmadan dünyaya gelmiş, *nirvana*'ya bir rahipten daha yakın, yarı erkek, yarı kadın birisiydi o. Birmanyalılar arasında daha önce hiç görülmemiş bir şeydi Charlotte. İngilizlere göre *tuhaf* biriydi. İngilizler Charlotte'un görevine olan bağlılığını övgüye değer ve gerekli bir kadınlık özelliği olarak, kendini işine adanması biçiminde yorumluyorlar, Charlotte'un oraya gerçekten niçin geldiği konusunda en küçük bir kuşku duymadan, bir kadın olarak oraya ancak bir koca bulmak amacıyla, dünyanın yolunu teperek gelebileceğini düşünüyorlardı.

Onların görüşüne göre, kendine saygısı olan hiçbir bekâr kadın Racialğa başka bir amaçla gelmezdi. Gelinlik çağındaki İngiliz kızlarının, yakınlarının yanında ya da din yay-

ma göreviyle orada bulunmaları, devlet ya da ordu görevlisi bekâr erkeklere göre, övgüye değer, gerekli bir birleşme için iyi bir kılıf olabiliyordu ancak; ayrıca bu, imparatorluğun, ırk açısından bozulmamasını da güvence altına alıyordu. Toplum sahnesinde evli olmayan bir İngiliz kadını, yurtdışından antrepoya gelen cin gibiydi, vatandan gelen, moral yükseltici, eskiyi anımsatan bir şey: Charlotte'un Rangun'a ayak basışından sonra bir ayın dolmasına bir gün kala gelmişti evlilik belgeleri. Onları bir sabah, saat onda, tıraş olduktan sonra, kahvaltısını yapıp cinini içmeden önce, Bay Macgregor getirmişti Charlotte'a.

'*Rangun* sözcüğünün yerlilerin dilinde ne anlama geldiğini bilmeyen yoktur,' dedi Macgregor.

Burnunun üzerinde eprimiş kılcal damar ağsı soluk verdikçe içeri çöker gibiydi. Charlotte'un gözü Macgregor'un burnuna takıldı. O kılcal damar ağsını, balık avlar gibi soluk avlamakta kullandığı bir balık ağsına benzetmişti Charlotte. 'Hayır, bilmeyen de var aslında,' dedi Charlotte.

"'Kavganın Sonu'," dedi Macgregor ağırbaşlılıkla.

Charlotte kibarca gülümsedi. *Uygundur*, diye düşünüyordu, her ikisi de bekâr olduklarına, aynı yerde bir arada bulunduklarına göre, o birlikteliği sürekli duruma getirip koşullar uyarınca, karı-koca olmalarını engelleyecek bir neden görünmediğinden, Charlotte o tanımlamayı, içinde bulundukları o uygun ortamı, üstü kapalı anlatmak için kullanmıştı.

'Tuttuğum yas dışında,' dedi Charlotte.

'Saçma,' diyerek elini salladı Macgregor. Kendisinden yirmi yaş büyük olan Macg-

regor, İskoçyalı olmasına karşın, krallığa gerçekten bağlıydı, ama davranışları özensizdi. On beş yıldır Birmanya'daydı. Charlotte Macgregor'la ilgili olarak başka bir şey bilmiyordu, asıl adını bile bilmiyordu. Macgregor'un, kendisine, uzun süredir orada yerleşmiş, safir ticaretiyle uğraşan bir *sirdar* olarak tanıtıldığını düşünüyordu, ancak son ay içinde o kadar çok birbirinden ayırdedilemez türde insanlarla tanışmıştı ki, emin olamıyordu. O adam hâlâ annesiyle yaşayan bir *apke-wasti* olabilirdi. Bir baba olmadığından kuşkusu yoktu ya da en azından, sorumluluğu altında olan çocuk yoktu, olsaydı zaten okulda karşılaşmış olacaktı. O anda aklını şöyle bir yokladığında, daha önce Macgregor'la karşılaşp karşılaşmadığı konusunda, kesin olarak bir şey söyleyemiyordu gerçekten; onu uzun bir süredir tanımış olması, onun kendisine dokunmuş olabileceği de çok gülünç bir düşünceydi. Macgregor'un gururunu, sarılık gibi iklime bağlı bir şey olduğu için bağışlamak istiyordu Charlotte, kendisine karşı olan tutumunu da, İngiltere'den uzun bir süre ayrı kalmış, uzun yıllar kadınlarla dostluk kuramamış birisi olarak, onlara *dışardan gelme* diyen, onlarla en az gürültü patırtı çıkararak uzlaşmak zorunda olan bir adam olduğu için bağışlamak istiyordu. Macgregor'un evlilik konusundaki tutumunun da, Birmanya'da bulunan ve içinde yaşadıkları yüzyılın bilincinde değillermiş gibi, her şeye aynı gözle bakan, o zamanın İngilizlerine özgü o ortak tutumla aynı olduğunu anlaması Charlotte'un fazla zamanını almamıştı. Oradaki erkek ve kadınların çoğu önyargı ve görüşlerinde tutucuydular. Savaştan önce duyularıyla aşkın tutsağı olmasına karşın, dünyanın mo-

dern bir çağa girmiş olduğunu, kitapların yazılmakta, buluşların yapılmakta, fikirlerin kahveler, kaldırımlar ve toplantı salonlarından her yere yayılmakta olduğunu izlemekten geri kalmıyordu Charlotte—durum böyleyken, Birmanya’da, ülkelerinden uzakta yaşayan İngilizlerin o *yeni* fikirlere, *yeni* kitaplara olduğu kadar, çağdaş erkek ve çağdaş kadın olma konusuna da aldırış ettikleri yoktu. Kendilerini çevreleyen o tuhaf harikalar ülkesine karşı da ilgi duymuyorlardı. Kendi çıkarları söz konusu olduğu sürece, tüm dünyaya, doğuştan ayrıcalıklı insanlar olarak doğmuş olduklarını örneklerle açıklayan seçkin bir görüşe ilgi gösteriyorlardı. Onlar ve Charlotte belki de her zaman öyle—görgülü, öncelikli, gururlu—olmuşlardı, oysa kendi halkı olduğuna inandığı o insanlardan, oradaki ilk ayları içinde, uzaklaştıkça uzaklaşmıştı. Charlotte, o başkaldırısından hiçbir utanç duymaksızın, İngilizleri başka bir ülkenin havasından, sıcaklığından ve gevşekliğinden daha yabancı bulmaya başlamıştı. Havasıyla suyuyla Birmanya bir aşırılık ülkesiydi. Rangun da aynı aşırılıklarla doluydu. Gerek taşkınlığı, gerek izlediği yollar açısından İngiliz yaşam biçiminde en küçük bir değişiklik yaratmayan İrravadi Irmağı da aynı aşırılıktaydı. Kırmızı tuğladan anıtsal işyerleri yapılmaktaydı. Dernekler kuruluyordu. Daha önce yaseminlerin ekili olduğu yerlere petunya çiçekleri dikiliyor, tropik bitkiler yetiştiriliyordu. Elllerinde dilenmek için kullandıkları kapları olan, saçları kazınmış, dazlak kafa derilerinin altı mavi mavi görünen, Budist rahiplerin yanından geçen İngilizler onları görmüyorlardı bile. Rusya’da devrim olmuş, Üçüncü Aisne Savaşı yapılmıştı. Almanlar Paris’in

otuz yedi mil kuzeydoğusuna gelip dayanmışlardı. Rangun'daysa, dernekte, bir çay partisi düzenlenmişti, hanımlar kataloglardaki indirimli satışlardan söz ederlerken erkekler de kâğıt oynuyorlardı. Yağmurlar erken başlamış, ekim zamanı pirinç tarlalarını sel basmıştı. Shwe Dagon Tapınağının üzerindeki altın varak kürk gibi mavi-yeşil bir yosunla kaplanmıştı. Rus Çarı ailesiyle birlikte öldürülmüştü. İkinci Marne Savaşı yapılmıştı. Rangun'daysa, bir gece verandada gönlünü eğlendirmeye çalışan Bay Stewart diye biri, Charlotte'un pazardan satın almış olduğu, yeşim ve sedef süslemeli hançerle (Charlotte'un göğsünü avuçlamaya çalışırken, elinin dördüncü ve beşinci tarak kemiği arasından) bıçaklanmıştı. Bu olaydan kısa bir süre sonra, bir fil limanında sağa sola saldırarak pirinç dükkânlarına zarar verdiğinde, filin ortadan kaldırılmasına karşı çıkan tek İngiliz Charlotte olmuştu. Bir aşk ilişkisi de o zamanlar başlamıştı. Gece yataken, ya varlığıyla yokluğu bir olan renkli ipekten bir giysi giyiyor ya hiçbir şey giymiyordu, ama asla pamuklu giymezdi. Gündüzleri, Birmanyalı erkek ve kadınlar gibi, bir *longyi-e-ingyi* ile uzun kollu bir ceket giyiyordu. Charlotte çarşıda yalnız başına dolaşüyor, gece karanlıkta, yatağında yerli tütün içiyordu. Oranın yerli erkeklerince olduğu kadar afyonla da baştan çıkarılmak istenmişti birçok kez, ancak o zevkleri tatmaya hakkı olmadığı duygusuna kapılmaktaydı yine, ayrıca, bazı azizlerin hissettiklerini ileri sürmüş oldukları gibi, Charlotte da başka bir şey için bekletildiği, gözetildiği, uygun bulunduğunu hissediyordu. Charlotte dernek etkinliklerine gittikçe daha az katılıyor, katıldığında da tekbaşına oluyor,

az konuşuyor, asla içki içmiyor, yanında kimse olmadan erkenden evine gidiyordu. Bir süre sonra, İngilizler kendisine, her zaman yaptıkları gibi, toplumda görünmeyen kişi nitelemesini yakıştırmışlardı. Versay Anlaşması imzalanmıştı. Londra'daki parlamento, Birmanya'yı kapsamayan Hindistan Devleti Yasasını onaylamıştı. Özgür İrlanda Devleti kurulmuştu. Roma'da İtalyan faşistler yönetimi ele geçirmişti. Rangun'da ise her yıl çiçeklenen bitkiler çevreyi renklendiriyor, petunyalar lahana kadar büyük çiçek açıyordu. Noelden sonraki ilk gün kutlanmıştı, pirinç dış satımı en üst düzeydeydi. Atlı polo oyunlarının ritmik sesleri *mejdanda* yankılanmaktaydı. Bizim soğuk yaradılışlı kahramanımız görünmezliğini sürdürüyordu. Erkekler kâğıt oynamakta, kadınlar da evlerinin dışında kendilerine ayırdıkları zamanı Hristiyan hayır kurumlarında geçiriyorlardı. Londra gazeteleri iki hafta gecikmiş olarak okunurdu. İngiltere'den getirdikleri etleri yerler, İrlanda malı keten kumaşlarını kolalarlardı. Yuttukları kinin, din gibi bir şeydi, kutsal ekmek ve şarap gibi. Yaşam Diye' Bildikleri Şeyi, doğruluğuna güvenerek, yurtdışından getiriyorlardı. Çocuklarını Hindistan'daki türdeşlerinden farklı olarak yanı başlarında tutarlardı. Eğitimi bütün öteki nesneler gibi dışarıdan alıyorlar, kız çocuklarını, körü körüne, Charlotte Lewis adındaki bir dulun eğitimine ve gözetimine bırakıyorlardı.

Deniz kıyısında su, taş ve kemik parçaları çıkarılırken, *kaz bakalım kaz* dedikleri Maymun'u da saydıklarında dokuz kişi ediyorlardı. Karmaşık bir grup oluşturmaktaydılar.

'EK BURRA
BILLA DA'

Shauna, Ruby
Sloan ve Sybil

Bazıları kızkardeş, ikisi de ikizdi. Birbirlerini, tüm yaşamları boyu ya da anımsayabildikleri sürece, belki de birbirlerinin anne ve babalarını tanıdıkları sürece, ama kuşkusuz, Birmanya'daki yaşamları süresince, tanımaktaydılar. Başka bir deyişle; Sonsuz bir süredir tanıyorlardı.

Amanda, Norris
Gabriella, Jane ve
'Maymun'.

O çocuklar gündüzleri okula gidiyor, İngiltereyle ilgili bilgilerle birlikte gökyüzünün bir şemsiye, ipek mavisi bir kubbe olduğunu öğreniyorlardı. Bayan Lewes'den İngiltere'ye özgü bir gökyüzü olduğunu ve o gökyüzünün iki ya da en çok üç belirgin renginin bulunduğunu öğreniyorlardı. O renkler de beyaz, gri ve bazan da maviydi. Bayan Lewes'in gözleri sürekli olarak iki renkliydi, hangi gözünün onlara gerçeği söylemekte olduğunu kestirmek güçtü.

Hintli dadılarından kendi vurgularıyla söyledikleri çocuk şiirleri öğrenirlerdi. Anne ve babalarından, hiçbir anlamı olmayan şeyler söylemeyi, kulağa ilahi gibi gelen, ancak insanın duygularıyla ilgili hiçbir anlam iletmeyen sözcükleri kullanmayı öğreniyorlardı. Babalarının *chokras*'larından yılanların adlarını öğreniyor, *dubashe* ile *gorawallah*'ların da coşkulu dualarını dinliyorlardı. *Chin chin* oğlanlarının göğüslerindeki dövmeleri, gülen şeytan yüzlerini görüyorlardı. Yine o çocuklar, mutfakta kendilerine *hingyo* ve pirinç şehriyesi pişiren, annelerinin tutmuş olduğu Çinli aşçılarından burçlar kuşağıyla, pagodaların kocaman direkleriyle ilgili (kendilerini dine adanmış kişilerin nasıl saat yönünde yürümeleri ve tapınırlarken kullandıkları nesneleri nasıl sağ omuz kemiklerinin üzerinde, belirli bir uzaklıkta tutmaları gerektiği konusunda) bilgiler edinirler-

di.

Gündüzleri, İngiliz bayrağı ile ilgili çok *pooja* yaparlar, geceleri de yıldızlardan oluşan sayıboncuklarıyla büyüler yaparlardı.

Yaptıklarının bilincinde olmadan, ellerini de kullanarak, birbirlerinden ayrı inançları birleştirme çabasıyla, dua ediyorlar, büyücülük oynuyorlardı. *Nagas* ile *ganuḍaṣa*'ya, *Ru-pa-Loka*'nın on altı düzlemine inanıyorlardı. Bir *bo* ağacından bir tükürme uzaklığında bir yerde doğmuşlardı, Alice'in Harikâlar Diyarında, başından geçenlere aptalca şeyler gözüyle bakıyorlar, gülüp geçiyorlardı. Yabancı dillerin abecelerindeki harfleri yazmaktan hoşlanıyorlar, onları birbirlerine karıştırıp şifre olarak kullanıyorlardı.

Gece gündüz Charlotte' u izlemekten hoşlanıyorlardı o çocuklar.

Babalarının Hindiçini'de Malezyalı denizcilerden satın aldıkları kartpostallara bakmak hoşlarına giderdi.

Gündüzleri İngilizce vurgularına yardımcı olsun diye şiirlerden dizeler ezberlerlerdi:

*Gidersen Mandalay yolundan,
Geçersin o köhne gemi filösünün
yanından...*

*Çamurdan bir put çıkar önüne,
Yüce Tanrı Buda derler kendisine.*

Gündüzleri bu dizeleri dinlerler, Bayan Lewes için, eksiksiz bir biçimde, kusursuz bir İngilizceyle, İngiliz şiiri olarak okurlardı.

Geceleri de Charlotte'un, verandasında, ayışığında, ipek geceliğiyle, sigara içerken, eğilip solgun uzun saçlarını nasıl taradığını izlesin ve kendilerine anlatsın diye parayla tuttukları oğlanı dinlerlerdi.

CHARLOTTE
VE
YUNUS
BALIĞI

Charlotte'un evi Pazundaung Deresiyle Rangun Irmağı arasında kalan Maymun Burnunda, küçük bir kara uzantısı üzerinde, buharlı gemiler için yapılmış iskele ile karşı karşıya, direkler üzerine yapılmış bir evdi.

Yağınurlar başlayınca sular evinin döşemesinin altına birkaç santim kalana kadar yaklaşırdı, hava ısınınca da ırmak teknelerinden gelen sokak köpekleriyle başıboş kediler evinin altında toprağı kazarak açtıkları oyuklarda gün boyu uyurlar, gece olunca da kalkıp çiftleşmek, et ve kemik bulmak amacıyla sinsi sinsi dolaşırlardı.

Charlotte geceyarısından sonra Mergui'ye gitmek için sabah deniz çekildiğinde yola çıkan inci avcılarının teknelerinin fenerlerini görebiliyordu. Dalgıçların kendi kendilerine, ama aslında suyun içinde ses dalgaları gönderen yunus balıkları gibi, limanda yollarını bulmak için söyledikleri şarkıları da duyabiliyordu. Çoğu geceler yalnızca birkaç saat uyur, ırmaktan gelen, jaluzilerinin aralıklarından kendisine ulaşan seslerle uyanırdı. Pazar yerleri hareketlenip tekneler dönünce Charlotte da kalkar, ipek giysisini, örgülü sandallarını giyip Shwe Dagon Tapınağına gitmek için evden çıkar, kentin içinden yürürdü.

Tapınak her sabah gün doğmadan, İngilizler daha uyurlarken açılırdı. Charlotte evinden çıktıktan sonra Elmas Adasından gelen balıkçıların kaplumbağa yumurtalarıyla kirlangıç yuvalarını, Rangun'un merkezinde bulunan Çin pazarına götürülmek üzere hamalların sırtlarındaki sepetlere yükledikleri rıhtım boyunca yürürdü. O kirlangıç yuvaları, daha üzerlerindeki deniz suyu kurumadan, fıçılar dolusu kuş yuvası çorbası yapan kadınlara sa-

tılır, kırlangıçların denizin az yükseldiği anlarda yuva yaptıkları kireçtaşının baharlı, acı, pis kokulu dumanı sokakları kaplardı.

Irmaktan başlayan trafik, kıyı boyundan kuzeydeki Tecimen ve Bandoola caddelerine doğru pazar yerleri yönünde ilerliyordu. Lan Ma Daw Yolunda bir ötücü kuş pazarı, sonra Çin bölgesinin balık pazarları, daha sonra da Hint baharat ve pamuk pazarı olan Thein Gyi Zei vardı. Shwe Dagon Tapınağına yaklaştıkça *nirvana* nesneleri—tütsü çubukları, mumlar, çiçekler, kuklalar, tespihler—satılan tezgâhlar görölürdü. Onların yanında da parlak pirinç kâğıdına sarılmış kurabiyeler, meyve satan satıcılar vardı. Buda tüm bu güzel nesnelerin uzmanıydı, tapınmaya gidenlerin yanlarında, bir baharat armağanı gibi, basit nesneleri göze güzel görünecek bir biçime sokarak götürdüklerini öğrenmişti. Herkes parasının yettiği ölçüde bir armağan getiriyordu. Gelecekteki yaşamları için dua eden zenginler para, yoksullarsa pirinç taneleri getiriyorlardı. Bazıları da içine kendi saçlarını koydukları lake kutular getiriyorlardı. Keşişler dualarından başka bir şey getirmezlerdi. Onlar Buda'nın hizmetinde olmak için dünya malıyla ilgilerini kesmeye and içtiklerinden, maddesel olarak hiçbir şey, bir çiçek yaprağı bile armağan etmezlerdi. Kadın olduğu için Charlotte'un onlarla konuşmasına izin verilmezdi. Charlotte onların sadaka topladıkları kaplarına, kendilerine bir şey verirken dokunamaz, tapınağın içinde, yerde yayılı, üzerinde dua ettikleri kilimlere belirli bir uzaklıktan çok yaklaşamazdı. Aralarındaki o uzaklığa karşın, Charlotte onlara karşı bir yakınlık duyuyordu. Dünya işlerinden elini eteğini çekme konusunda kendi-

ni onlardan biri olarak görüyordu. Onların evrenbilim konusundaki bilgilerine, şaşmayan dinsel amaçlarına gıpta ediyordu. Charlotte da onlar gibi yasalardan, edebiyattan, Kralın kutsal kitap yorumundan uzak, bu dünyanın dışında bir yerde yaşamak özlemi çekiyordu. Gece olunca, Charlotte, o altın gövdeli genç papazları, turuncu renkli uzun giysileri içinde, pazar yeri tezgâhlarının, tüccarların, orospuların arasından geçerek tapınağa giderlerken gözler ve onların ardından giderdi. Elinden geldiğince yaklaştırmaya çalışırdı onlara. Bazan, kalabalıkta, giysilerine dokunmayı da başara-biliyordu. Papazların kokularını almaya çalışır, maden ya da safran gibi koktuklarını düşünürdü, ama o kafasında canlandırmış olduğu koku, giysilerinin rengine de bağlı olabilirdi. Onların ilgisini çekmek için can atıyor, ama kendisine bakmayacaklarını da biliyordu. Charlotte'un varlığı onlar için önem taşı-mıyordu. Giysileri, bir iğne, bir tıraş bıçağı, bir kemer, sadaka toplamak için bir kap ve yemek yerken ağızlarına canlı, hiçbir canlı nesnenin kaçmadığından emin olmak için bir süzgeçten başka fiziksel hiçbir nesneleri yoktu. Hiçbir şeye zarar vermemeye, hiç kimseyi daraltma-maya kendi kendilerine söz vermişlerdi. Genç ve güzeldiler ve bekâr. Bekârlık onlara yakışıyor, fosforlu gibi parıldıyorlardı. Charlotte'un bekârlığı ise acı veren türde bir şeydi. Gündüzleri cinsiyetsiz bir kadın rolü. üstlendiğini gösteren bir tutum takınıyordu. Geceleriye, dinsiz, sevgisiz ya da cinsellikten uzak bir ruhun kederini yaşıyordu. Charlotte tekbaşına sürdürülen bir yaşamın erdemli olduğuna inandırmıştı kendisini. Uğraşı, kendisi için bir tutku olmasa da, yaşamına bir anlam vermeye

yetiyordu. Bununla birlikte, günlerini yalnızca çocuklarla birlikte geçirmeyi asla düşünmüyor ve bu yüzden, geceleri, bir göçmen pasaportuyla sokaklarda gezinip duruyordu. On üç yıldan daha kısa olan geçmişlerinin bilgisiyle görüşleri oluşmuş küçük insanların kabilesine tutsak olduğu zaman kadın-erkek her yetişkinin edineceği benliğin hayaletiydi. Geceleri, başka tür bir hayalet oluyordu—soyu gereği, bir kalabalığın içinde tek bir ayrıksı, tek kişilik bir azınlık olduğu için görünmezleşiyordu.

Aylar geçtikçe, Charlotte görünmezlik özelliğine alışmaktaydı. Gözetlenmekte olduğu duygusunu tümüyle yitirmişti. Dersi olmadığı günler, buharlı posta gemisiyle, Pagan ve Moulmein'a gidiyordu. Karakaları, yağlıboya resim yapmaya başladı—başlangıçta acemiydi—insan yüzü, gövdesi çizmeyi beceremiyordu, ama sonra kır resmi geleneği içinde, kendi anlatımının biçimini buldu. Çiçek çizimleri yaparak başlamıştı işe. Çiçeklerin biçimlerindeki mantığı izleyerek kâğıda yansıtabilen Charlotte, çok geçmeden, çiçekleri oluşturan parçaları, yoğun bir coşku gerektiren şeylermiş gibi, büyük bir titizlikle resmetmekte olduğunun bilincine varmıştı. Yaptığı resimleri kendine saklıyor, kız öğrencilerinin anne ve babalarıyla bir araya gelmesi kaçınılmaz olduğu anlarda gözden kaybolmak için taslak defterini yanında taşıyordu.

İşte, yine öyle gözden kaybolduğu bir gün, Inle Gölünde, bir kurtarma sandalında, ipek yastıklara uzanmış çizimler yapıyordu, Ogilvy adında bir adam kürek çekiyor, öteki beş adam da aralarında çene çalıyorlardı, o anda Charlotte'un yanında, suda, bir yunus

balığının beyaz yüzü göründü.

Charlotte—ne yapıyorsun?—yerinden kıpırdama!—sandalı devireceksin—!

Ama suda ölü bir adam var—

Ölü bir adam mı—?

Gerçekten mi?

Harry, *bırak kürek çekmeyi*, Tanrı aşkına—

Haydi geri dönelim—

Ama ölü bir adam var—!

Bence, Charlotte bugün güneşte biraz fazla kalmış.

Gördüğün neye benziyordu, Charlotte?

—hayâl görüyor.

Adamın yüzünü gördüm yalnızca.

Anladınız mı şimdi? Güneş yüzünden.

Hayâl görüyor...

Ama bana gülüyordu.

Ha, o zaman...

Gülüyor muydu? Sırıtmıyor muydu? Ha, Charlotte—?

Harry, yeter artık. Kürek çekmeyi de bırak—

Kaygılanacak bir durum yok, Charlotte. Buralarda arasına yunuslar görülür. İnsana uğur getirirler: Ya da öyle olduğu söylenir.

Yunuslar mı?

Evet, öyle.

O bir *yunus* muydu—?

Kör bir yunustu o. O türün hepsi yarasa-lar gibi kördür. Ganj Irmağında yaşayan tür-ler bunlar. Assam'ın bu yakasında arasan bu-lamazsın onları.

Ha, işte, demek istediğim, bu bizim bildi-ğimiz türden, öyle değil mi, Geoff? Anımsadı-ğımıza göre, Ganj'da görmüştük onları. Tam karşımıza çıkarlar, teknemize sürtünürlerdi.

Yarasalar gibi önlerini görmezlerdi, anımsadığım kadarıyla.

Evet, yarasalar gibi. Ben de öyle diyordum...

Anımsadığıma göre ağıza alınmayacak kadar berbat bir tadı vardı.

Evet. Gamey...

Tam anlamıyla berbattı...

Evet, ben de öyle duymuştum. Duyduğuma göre, yunusların etleri öyle kötü olurmuş ki, bir Japon bile yemezmiş.

Japonlar. Ha, evet. Şimdi öyle bir ülke var...

İnta'ların yaşadığı İnle Gölünde sıcak bir günde, ipek şemsiyeler altında, bir kurtarma sandalında kürek çekerek dolaşmaktaydılar. Otuz kilometre boyunda, altı kilometre genişliğindeki göl çam ormanlarıyla çevriliydi. İngilizler, gölün güney kıyısında, sıcak havalarda Rangun'dan gelip serinlemek amacıyla ağaçlar arasında, büyük bungolovlar yaptıran ailelere hizmet veren, yarım gün çalışan, bölgesel bir büro ile bir mağazası bulunan bir dağ istasyonu kurmuşlardı.

İngilizler oraya gittiklerinde, yanlarında hizmetçilerini, çocuklarını da birlikte götürürlerdi.

Çocuklarının öğretmenini de götürürlerdi.

Charlotte 'kent dışına çıkma' aldatmacasından tiksiniyor, kenti özlüyor, kroke ve badmindon oyunlarından iğreniyordu.

O adamlarla birlikte her gün gölde sandal gezintisine çıkan Charlotte, su sümbüllerinin üreme organlarının resmini çizirken sessizliğe gömülüyordu. Charlotte, parıldayan gölde, kadınlı erkekli balık tutan ve çalışan *İn-*

ta'ların, optik bir yanılsamayla su yüzeyinden bir metre kadar yüksekte, tekneleriyle yol alırlarken resimlerini yapmayı denemiş, ancak başarılı olamamıştı. Charlotte olsa olsa, bir imgeciydi, ama asla bir yanılsamacı değildi ve gölde gördükleri, o an'a kadar görmüş olduğu herhangi bir nesneden çok bir düşü andırıyordu: *Inta*'lar bambu kamışlarının üzerine su sümbüllerinin köklerini örgü gibi sararak yüzer adalar oluşturmuşlardı, onların üzerinde, karnabahar, bezelye, domates, yeşilbiber yetiştirerek yaşamlarını orada sürdürüyorlardı. Erkekler ayakta direklere tutunarak dengelerini sağlayıp kullandıkları altları düz sandallarda sazan ve yılanbalıkları yakalarlarken, kadınlar da sebze yetiştiriyorlardı. Gölde yaşayan o insanları izlemek, göl yüzeyi üzerinde altın bir yol boyunca koşarak uçmaya hazırlanan melekleri izlemeye benzer bir şeydi.

Charlotte o düşsel görüntüyü kâğıt üzerinde yansıtmayı denemiş, ancak onun yerine, gölün dibinden yüzeye vuran, kendisinin yakasını bırakmayan, gülümseyen ölü bir adam resmi çizmişti.

Yunus balığı, gerçekten yunus balığı idiyse, gözden kaybolmuştu. Charlotte, her sabah, gün doğmadan, o yunusu aramak için, tıpkı Rangun'da yaptığı gibi, yola koyuluyordu. Göl kıyısında bir yerde gizlenmiş küçük bir kayığa binerek, öteki insanlar uyanmadan, gölün ortasına kadar kürek çekerdi. Charlotte, bir yıl önce kız öğrencilerine 'Gelişmiş Omurgalı Hayvan Davranışları' konulu bir yazı yazdırmış, kızların en büyüğü olan Amanda, yunuslarla ilgili birinci sınıf bir ödev hazırlamıştı, o yüzden, bir yunusun uyurken dibe dalamayacağını, kendisinin de Rangun pazar-

larında yaptığı gibi, su yüzeyine yakın daireler çizerken uyuduğunu öğrendiği için, bir hafta boyunca gölde kayıkla dolaştı. Charlotte kürek çekiyor, uzun aralarla kayığı kendi kendine sürüklenmeye bırakıyor, sudan gelecek herhangi bir sese, bir soluk sesine kulak veriyordu.

Sonunda, bir gece görmüştü onları.

Onları, ayın suya, civadan yapılmış bir hokey topu gibi düşen yansımasıyla oynarlarken, suya dalıp çıkarlarken gördüğünde, kıyıda, küçük kayığın yanında durmuş, kayığı itmeye hazırlanıyordu.

Charlotte kıyıdan yüz elli metre kadar uzaklaştığında, su yüzeyinin altında birdenbire beliren bir, karaltı gördü. Daha sonra donuk bir ışıltıyla parıldayan beyaz bir yüz.

Charlotte ona doğru gittikçe, o da Charlotte'a doğru geliyordu. Onu gerçekten gözleri görmeyen bir canlı, kendisini de göze görünmeyen biri olarak düşünmüş olsa da, Charlotte, onun kendisini algılamış olduğunu kesinlikle biliyordu. Charlotte çapraz bir doğrultuda göle doğru yürüdüğünde, o da aynı açığa girip Charlotte'un yaptığını yapıyordu.

Bir süre çekine çekine zarif bir *minuet* dansı yapar gibiydiler, daha sonra Charlotte, şaşkınlıkla, onun ardından yüzmekte olduğunu anladı.

Onun bulunduğunu düşündüğü yere kadar yüzdü, oysa görünürlerde bir şey yoktu. Bir süre izini sürdü onun. Ayışığında, elinden geldikince, araştırdı onu, oysa o derinlikte göl çok karanlıktı, o yüzden onu bulmayı umarak, yorulana kadar yüzmeyi sürdürdü. Soluklanmak için durduğunda, kendinden uzak bir yerde, ayın altında, gölden yukarı doğru sıçra-

dığını gördü onun. Sonra başka bir yunus, sonra bir başkası, dört, beş, yedi, derken Charlotte sayılarını şaşırmişti. Bir yunus, sonra bir tane daha, bir daha daha, gittikçe daha yükseğe zıplayarak yunuslar geliyordu, sonunda Charlotte yunusların ritmik devinimleriyle oluşan dalgaların kendisine çarptıklarını duydu. Çok geçmeden çevresini sarmışlardı.

Charlotte hayatında hiç böyle tatlı bir anlatım biçimi görmemişti. Gülümseyen ağızlarından soluma sesleri çıkararak Charlotte'un çevresinde yüzüyorlar, tam yanında bir dalıyor bir çıkıyorlardı. Bir tane siyese sırtüstü yüzüyor, bir merdivenin basamaklarından aşağı yuvarlanan içi boş bir düzine kuru dal parçası gibi tıkırtı sesleri çıkarıyor, sonra da yüzgeciyle Charlotte'un kalçasına dokunuyordu.

İkinci bir yunus da Charlotte'un altından yüzüp gelerek onu sırtına almıştı. Yunusun sırt yüzgecine tutunan Charlotte kaç balıktan oluştuğunu söylemeyeceği sürüyle birlikte, göl boyunca, uzun ve ağır bir gezintiye çıkmıştı.

Yüzerlerken hepsi tek bir gövde oluşturuyor gibydiler. Charlotte'un tutunmakta olduğu yunus, onun soluk alıp vermesiyle aynı tempoda soluk alıyordu. Yüzerlerken yuvarlanıyorlar, Charlotte boylu boyunca uzanmış, gövdesini yunusun sırtına iyice yapıştırmıştı. Balıktan daha uzundu, bunu anlamış olmak Charlotte'yu sevindirmişti. Yunusun karın derisinin katlanmış bir yerinde iki meme ucu olduğunu anlamıştı Charlotte.

Sanki, yunuslar bir düşü sırtlamış bir uykuysa, Charlotte, sonunda tüm zaman duygusunu yitirmişti.

Gölün her yanında, adaların çevresinde kilometrelerce yüzerek, güneş doğana kadar

dolaştılar. Günün ilk ışıkları suya vururken, günün ağarmasıyla birlikte, Charlotte, d ş görmeye başladığı g l n uzak bir yerinde, yüzer adaların birinin yanında uyanır gibi oldu.

Yunuslar birer birer, burunlarıyla Charlotte'u ittiriyorlar, sonra suya dalıp gözden kayboluyorlardı.

Sırtına tutunmuş olduğu yunus, y zge le-riyle Charlotte'u sırtından atarak derinliklere dalmıştı. Akciğerlerinin gücü yettiği kadar soluğuunu tutarak su yüzeyine ulaşmıştı Charlotte. Sonra yine soluk alarak dibe dalmış, su yüzüne çıkmış, yine dalmış, ancak yunusu yitirmişti.

Su  zerindeki ışık ansızın çok yoğunlaşmıştı.

Charlotte gölde onlardan bir iz aramış, ancak ışık düşen her düzlem üzerinde prizmalardan oluşan bir galaksi parıldamıştı. Sonra kendisine en yakın olan yüzer adanın yanından geçen bir ışık demetinin içine giden, bir yunus balığı gördüğünü sanmıştı.

Charlotte sudan gökyüzüne doğru yükse-len o ışık demetinin içinde, yukarı doğru çıkan bir yunus balığı gördüğünden kuşku duymuyordu, gömleğini çıkarmakta olan, bir ışık tarlasından geçip kendisine doğru koşa koşa gelen bir adamın görüntüsü belirmişti karşısında, o adam yaşamı boyunca, Charlotte'a doğru öyle su yüzeyinden koşup gelmekten başka bir şey düşünmemiş gibiydi.

O adamın nereden geldiğini kimse bilmiyordu.

Otuz beş yaşlarında bir adama benziyor-

JOHN
DOLLAR

du, yine de Charlotte, o adamın daha genç olmadığından emin değildi. Sert bakışlı biriydi. Elleri gemi halatları tutmaya alışkın olmakla birlikte, kadınlara da yabancı değildi, birçok gecesini tekbaşına dışarılarda geçirmesine karşın, hayatta kalmayı başarabilmiş bir kişi olarak, güvenle sürdürmekteydi suskunluğunu.

Charlotte, yaşlı görünmesine yol açan şeyin adamın kendi istenci olduğu kanısındaıdı. Bilimle uğraşan biri olduğu açıktı, işlerin nasıl yürüdüğünü bilen biriydi. Okuyan bir kişiydi. Söylediğine göre, bulunduğu yerde İngilizce kitaplar zor bulunduğundan, İngilizce ne bulursa okuyordu. Karada yaşayan insanlar yanlarında kitaplar bulundurabiliyorlardı, oysa gemiciler için durum öyle değildi. Yelken bezinden yapılmış çantalarında üçten çok kitap taşıyamazlardı—*yalnızca üç kitap*—o yüzden okuduğu zaman ölümüne okurdu. Ezberlerdi okuduğunu. Charlotte, adamın belleğindeki bir şey yüzünden, sert göründüğünü düşünüyordu. Bir yerlerde bazı insanları ölürlen izlemiş olduğundan kuşku duyuyordu Charlotte. Ya da korkağın biriydi. O adama bir yerlerde, bir daha yapılmasına izin veremeyeceği birşeyler yapılmıştı.

Ne yakışıklı bir erkeği hak eden bir kadın olduğunu, ne de gövdesinin yakışıklı bir erkeğin isteyeceği şeyleri sunabileceğini aklına getirmişti, o yüzden o adama boyun eğmiş olması Charlotte’u şaşkına çevirmişti.

Charlotte’un aşk olduğunu düşündüğu ne varsa onlar John’da yoktu. John hızlıdı, incelikli değildi; eli çabuktu, ama asla sabırsız değildi; rahattı, ama asla yetersiz değildi.

Bir denizciydi o.

Onun her şeyi denizi çağırıştırıyordu, o

zamana kadarki çalışma hayatında tanımadığı
yalnızca üç aşırı serüven vardı:

Hiç boğulmamıştı.

Hiç hayalet gemi görmemişti.

Charlotte'la karşılaşınca kadar hiçbir
denizkızıyla cinsel ilişkide bulunmamıştı.

2. CHARLOTTE GEMİSİNDE

YILANIN SÖYLEDİK- LERİ

Yelken açarak yola koyuldukları sabah Oopi'nin yattığı odanın penceresinden içeri bir yılan süzülerek girmişti.

Pazar yerindeki yaşlı adamların el tırnaklarına benzeyen, kehribar rengi pullu, sarı bir yilandı o. Başı kara, boynu da sedefle bezenmiş gibiydi, konuştuğu anda gözleri mor yakut ve altın renginde parıldıyordu. Yılan, 'S-sen, bir ılık atarsan, içine girerim senin,' dedi.

Oopi elinden geldiğince, yılanın gözlerinin içine bakıyordu. Bir yılanı öyle bakmak hiç de kolay bir şey değildir.

'Büsbütün mü, yani?'

'Büsbütün,' diye onayladı yılan.

Gülümseyordu yılan, Oopi onun, dişlerinin arasında, bir balıkçıl yumurtası tuttuğunu gördü.

Yılanın gülümseyişi, Oopi için yılanın diken gibi dişlerini, toprağı, göğ, onun minik yüreğine, her şeye geçirebileceğı anlamını taşıyordu.

Yılan, gülümseyişiyle, kızın gövdesine girip içini dışına çıkararak *kemüreceğini* anlatmak istiyordu.

Kız şöyle düşünüyordu: Bu yılan dediğini yaparsa, bazı kızlara göre ölmek için çok genç bir yaş sayılmayan, ama kendi planladığından çok daha küçük bir yaşta, yedi buçuk yaşında ölmüş olacaktı.

Oopi yine de ılık atmamalıydı, yoksa yılan içine girip karnında bir urgan gibi çöreklenerek ve o da ölecekti, kesindi bu.

ılık atmak onun soyundan olan birine

yakışmazdı. İnsanlar köpeklerine, hizmetçilerine, buyruk verirlerken çığlık atarlardı. Dilen-ciler, Hintliler, Araplar, Zenciler, Müslümanlar, küstahlar ve Fransızlar için çığlık atılırdı, Prusyalılar ya da yılanlar için asla çığlık atılmazdı. Bir Prusyalıya bağırırsanız size *tokat* atar, ama bir yılan gülümser ve *öldürür*.

Bir yılanla karşı onun yapacağı şey inancına, üstün zekâsına güvenmektir.

Oopi'nin babası, ister Birmanya'da, ister açıkdenizde, ister Sudan'ın ortasında olsun, bir kız çocuğu, doğanın tuhaflıklarına karşı kendi kabilesini korumak istiyorsa hısmı kabileye güvenmelidir, derdi. Yılan, omzunda bir melek bulunmayan ya da toplumsal görev duygusu olmayan çirkin bir nesneydi yalnızca, o yüzden Oopi çığlık atmamalı, onu uzaklaştırmalıydı:

'Sana bir çocuk şiiri söyleyeyim mi?' diye sordu yılan. '*Sana bir şiir okuyacağım, sen de çekip gideceksin.*'

Yılan yine gülmüştü kıza.

'O şiirlerin hepsini duydum ben,' dedi yılan. '*Ben Naga'yım, Korkunç Nagh. Senin bana söyleyebileceğin, benim duymamış olduğum hiçbir şey yok. Senin gibi küçük kızların akıllarının bir köşesinde, çok uzak donmuş bir yerinde, hiçbir gerçek yılanın yaşamamış olduğu yerlerde olurum ben.*'

'Peki, sen *gerçek* misin?' diye sordu Oopi, yılan ürperti veren bir biçimde bir iki santim yaklaşmıştı ona.

'*Ek burra billa da!*' dedi Oopi.

(O sözcükler, 'Bir zamanlar büyük bir kedi vardı!' anlamına geliyordu ve Oopi de onları neredeyse çığlık atar gibi söylemişti.) Onlar sihirli sözcüklerdi, onları izinsiz kullanmayaca-

ğı konusunda öteki kız arkadaşlarına söz vermişti, ama *yılan yıldı* ne de olsa, Oopi'nin artık ne okuyacağı bir beddua, ne bir silâhi, ne de sihir umudu kalmıştı, yüzü kızardı, yakut rengini aldı, sık sık öyle olurdu, babası da bir yakut madeninde çalışıyordu, Oopi'nin saçları kızıldı, vaftiz adı da Ruby (Yakut) idi: o arada, pencereden içeri süzölmüş olan yılan, kızı karnından ısırmağa gidiyordu. İğrenç, cğri dişlerini kızın karnına, bir atış tahtasının tam ortasına saplanan kanatlı bir ok gibi batıracak, Oopi de yedi buçuk yaşında, Birmanya'da, arkasında bir vasiyetname bırakmadan, Kutsal Kiliseye kayıt olmadan, hatta daha kahvaltısını bile yapmadan, bir yılan sokması sonucu ölecekti.

'*Shauna! Uyan!*' dedi Oopi, haykırmaya karar vererek.

'Defol git başımdan—'

'*Bir yılan var burada! Shauna!*

'Beni rahat bırak diyorum sana—!'

Oopi kızkardeşiyle paylaştığı yatağın kenarına tırmandığında Shauna onu tekmeledi, çünkü uyandırıldığında öfkesi burnunda olur, herkesten, özellikle Ruby'den, nefret ederdi.

Oopi soluğu kesilmiş gibi bir ses çıkardı, dışarıda, balkonda uyumakta olan dadıları bağırdı, 'Kızlar —*baba*, ne var? *Baba* ne istiyor?..'

Yatak çarşafının altında, Oopi bir ıslaklık hissetti, alışkın olmadığı bir koku duydu. Çarşafı tekmeledi, yılan ona gülmekteydi, dili de kırmızıydı. 'Yılan ısırıldı bizi!' diye çığlık attı Oopi.' Öldük biz! Yılan ısırıldı bizi, artık ölüyüz biz! Shauna yumruklarıyla gözlerini ovuşturarak yatağın üzerinde oturuyordu. 'Kes sesini, domuz Ruby!' diye bağırdı. Shauna'nın

geceliğinin belden aşağısını yapışkan lekeler kaplamıştı.

Hiç görülmemesi gereken bir nesneye benzediğinden, Oopi kan görmekten tiksinti duyardı, o yüzden ağlamaya başlamıştı, dadı yanına geldi, elleri becerikli, gözleri iri ve ke-derliydi, sonra annesi, daha sonra da İskoç köpekleri Bay Hobbs koşarak geldi, çarşafı toparladı, babası da iki tabancayla birlikte içeri daldı.

Babası YÜCE TANRIM diye haykırdı. Pencereleleri açık bırakan da oydu; sert bir adamdı. Geçirdiği sıtmadan beri yatışamamıştı tam olarak.

‘Baba, benim kabahatim değil—Ruby’nin yüzünden oldu!’ diyen Shauna—ah şu domuz!—durumu açıkladı, ama kız babasının karşısında dikilmiş dururken, babası durumu anlamış, her iki kızına da o olaydan duymuş olduğu hoşnutsuzluğu belli ederek hızla arkasını dönmüştü.

Başka bir düş kırıklığı, diye düşündü Shauna. Öte yandan, Oopi, ‘Baba, görmeliydin onu!’ diyordu. ‘Yılanın uzunluğu dört metre kadar vardı! Bak! Nasıl ısırды, ikimizi de, tam buradan, karnımızdan—!’

Oopi’nin sözlerine sırtını dönmüştü babası.

Kızları konuşurlarken, babaları her zaman arkasını döner, ortamın daha iyi olduğu bir yere doğru giderdi.

Anneleri, Bayan Fraser, babalarının ardından kapıyı kapattı ve ‘*Tunda pani, ayah-chelo!*’ dedi. Sonra da çarşafı toplamaya başladı.

‘Anne, bırak o işi *dhobi* yapsın,’ dedi Shauna, hizmetçilere karşı sert davranırdı

hep.

‘Onu senin yapman gerekir, senin görevin o, Sayın Hanımefendi Hazretleri’ dedi Shauna dadıya.

‘Hepsi o yılan yüzünden,’ dedi Oopi, cırlak bir sesle. ‘Benim de canıma okudu o...’

Oopi, sonra ne olduğunu görebilmek için geceliğini yukarı kaldırdı.

‘Benim bir şeyim yok,’ diyordu kızkardeşi.

‘Ama olacak,’ dedi anneleri.

‘Yine de *Charlotte* yelkenlisiyle gidebilirim,’ dedi Shauna.

‘Aziz Martin Yortusunun olduğu ay olabilir—’

‘N’olur anne—?’

‘Hayır.’

‘Anne—?’

‘Hayır!’

Oopi, kendisinden büyük kızkardeşinin, ‘Ben gidemezsem, Ruby de gidemez!’ dediğini duyunca göbeğinde yılanın ısırıldığı yeri aramaya koyuldu.

Oopi’nin göbeğinde hiçbir iz yoktu, önceden nasılsa öyle görünüyordu.

Dizaltından büzgülü donunu aşağı indirdi.

Sonra da hiçbir pişmanlık duymadan çişini yaptı.

Yelken açarak yola koyuldukları sabah, Gabriella’nın penceresinden görünen tikağacına bir kumru konmuş, *kukuru* diye ötmeye başlamıştı.

Sonra çatıda bulunan güvercinliğe uçmuş, Büyükbabanın oradaki güvercinlerini be-

UÇUŞ
İLKELERİ

cermeye kalkmıştı.

Büyükbaba da olanca hışmıyla güvercinlerin üzerine yürümüş, çok hızlı bir yerli Portekizcesiyle kahverengi kumrunun anasına, avradına, geçmişine, geleceğine sövüp saymıştı. Gaby, Büyükbabasının varlığının ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiş o sövgülerine, çıplaklığına alışmıştı. Gaby'nin ailesi Büyükbabanın edepli ve giyimli dolaşmasını söylemeyi artık bırakmıştı, oysa annesi yemek yerken elini orasından çekmesini rica etmeyi sürdürüyordu.

Tıpkı Büyükbaba gibi Gabriella'nın elleri de her işe yatkındı.

Uçmanın ilkeleriyle ilgili tüm bilgisini Büyükbabadan, o da Leonardo'dan öğrenmişti. Büyükbaba o güvercinleri üzerlerinde çalışma yapmaktan çok, domates yetiştirmek amacıyla gübrelerinden yararlanmak için besliyordu. Domatesleri, zeytinleri, üzümeleri, çıplaklığı Portekiz'i anımsatıyordu ona, *sem pensar nao podemos protestar*, diyordu. Düşünemiyorsak karşı koyamayız. *Pensamos com o cérebro, que se acha na cabeça*: Kafamızın içindeki beyinle düşünürüz, oysa Büyükbabanın beyni, geçirdiği kolera ve sarı hummadan sonra, sulanmış ve bir domatesten daha az düşünce üretir olmuştu; Gaby, yalnızca uçurtma yaptığı için değil—yine de severdi onu.

Büyükbaba bambu kamışından, olağanüstü uçurtmalar yapar, onları Maymun Burnundaki iskelelerden nasıl uçuracağını Gaby'ye öğretirdi.

Uçurtmaları öylesine hafif olurdu ki, kendi kendilerine havalanırlardı—uçurtmanın elinde tuttuğu ipi öylesine çekiştirirdi ki kendisini, bir zıplasam uçururum, diye düşünürdü Gabriella.

Döne döne yan iniş yapan, zikzak yapan o uçurtmaları ünlüydü Büyükbabanın, Gabriella da çırağıydı onun.

İskelet olarak bambu kamışlarını birbirine nasıl bağlayacağını, nasıl yarım düğüm atacağını, uçurtmayı dizginleyecek ipi nasıl ayarlayacağını Gabriella, Büyükbabadan öğrenmişti. İzleyerek ve uygulayarak öğrenmişti—ama daha çok, kendisi hiç uçmaksızın, hızı, kalkışı, çekimi, ataklığı ince noktalarıyla kavramış olarak öğrenmişti uçurtma uçurtmayı.

Uçurtmalardan Büyükbaba kadar anlayan bir kişi daha vardı. *O Capitao*, esintileri, havayı, yelkenli teknelerin nasıl yol aldıklarını bilirdi. *O Capitao*, bir akşam, Siyam’dan getirmiş olduğu sekiz köşeli, *Hakkaku* biçiminde, kıpkırmızı bir uçurtmayla iskelede görünmüştü. Büyükbabanın Gaby dışında, uzun yıllar bir dostu olmamıştı, o yüzden *Dólar* ile çabucak arkadaş oldu.

Bu dostluk Gabriella’nın çok hoşuna gidiyordu.

Bu iki adam serüvenlerine Gabriella da katılıyordu—*Dólar*’ın teknesinden uçurtmayla yavru ringa balığı yakalamak... çıtalarının ucuna cam parçaları bağlanmış uçurtmalarla karşı tarafın uçurtmasının ipini koparma savaşı... kuyruklarına havai fişekler bağlanmış uçurtmaların geceleri uçurulması gibi serüvenlerdi bunlar. Büyükbabanın *Capitao* ile olan dostluğu sırasında canlanıp kendine geldiğini, onun numaralarını, buluşlarını izlediğini görmek en büyük mutluluktu. Gaby’nin *Charlotte* adlı yelkenliye binerken yanına alması için, o güne kadar görmüş olduğu en güzel uçurtmayı yapmıştı. Büyükbaba, *reclamar o luz dessa a lua*, diyordu onun için. Evin çatısından iplere

bağlı güvercinleri, eğitmek için uçururken, Büyükbaba *Eiyyy!* diye bağırdı. Şu yaptığım *uçurtmaya bak! Üzerinde bir de haç var!* (Gaby şaşırmıştı, bir haç mı?) Büyükbaba çatıdaki çalışma odasına bir kuş gibi kollarını çırparak çıktı, dünyadaki en güzel uçan nesne olarak gördüğü uçurtmasıyla, her zamanki gibi çırıl-çıplak aşağı indi.

É sua, dedi: senin bu.

E a nossa, bizim o, diye yanıtladı Gaby.

Büyükbaba daha sonra, Gaby'nin anlayamadığı, hızlı konuşmasıyla, *O Rei Momo* (Kral Momo mu acaba?), *sua beleza e graça* (güzelliğin, inceliğin?), *O Capitao Joao*, uçurtmasını yerden on iki mil yüksekliğe uçurabileceği (*o proximo Deus, o mar* üstünde), *Carlotta* (*Charlotte*) ile nereye giderse gitsin, Büyükbabanın (*Deus, Büyükbaba?*) görüp, onun güvende olduğunu anlayacağı gibi birşeyler söyledi.

TANRININ İKİ KEZ YARATTIĞI KIZ

Yelkenliyle yola çıktıkları sabah, verandadaki yataklarında, dünyaya gelmeden önce de yapmış oldukları gibi, iki kız birbirlerine sarılmış yatıyorlardı.

O iki kardeşin oluşturduğu bütünün birinci yarısı, avlanmaktan, avına gizlice yaklaşılmaktan, yerlilere öykünmekten, sağır gibi görünmekten, bahçede gömülü kemikleri çıkarmaktan hoşlanırdı.

Onun adı Sloan'dı.

Bütünün öteki yarısı ise, *annas* biriktirmekten, *bobaji* ile *chapattis* yapmaktan, yalan söylemekten, olmayan ülkelerin haritalarını yapmaktan hoşlanırdı:

Onun adı da Sybil idi.

Malcolm adında, üç yaşında, evcil bir hayvan ya da bir dolandırıcı gözüyle baktıkları, tiksindikleri bir de kardeşleri vardı.

Malcolm bebek bir erkek kardeş pozundaydı. Altına kaçırdığı için hep kokardı.

‘Şu Malcolm’u denizde boğalım,’ görüşündeydi her iki yarım da.

Her iki yarım da erkek adını anlayamıyor, hep bir ağızdan, ‘*Şundan kurtulalım,*’ diyorlardı.

Her iki yarım da kötü insan değildi. Her ikisi de pratik zekâlı ve kurnazdı; genel olarak, kendi kuralları uyarınca dünyayı daha uyusal bir duruma sokmak için yeni yeni yollar buluyorlardı.

İkiz kardeşiler, ama bunun bilincinde değillerdi, dünyayı yarım olarak tanıyorlardı.

Birbirlerine o kadar tıpatıp benziyorlardı ki, anneleri, Bayan Ogilvy bile onları ayırtedemiyordu. Doğdukları andan beri oranın yerlilerine korku vermiş, annelerini üzmüşlerdi. Anneleri onların ikisine de eşit davranamayacağından, birini ötekinden daha çok sevebileceğinden, övgü konusunda ayırım gözeteceğinden korkuyordu. Daha önce anne olmamış, birden iki kez anne olmuştu, kırılgan yapıda bir insan olduğundan akıntılı bir denizde yüzen, sınırları bozuk bir yüzücü gibi görüyordu kendini. Bayan Ogilvy bazı kadınlar gibi çocuk doğurmak için yaratılmamıştı. Ufak tefek, ince kemikliydi, uzun süren, ağır geçen gebelik dönemine, çemberli etekler giydireceği, kurdeleler takacağı bir melek, küçük bir tomurcuk, kendisi gibi bir kar tanesi dünyaya getireceğini düşünerek katlanmıştı. Oysa, sonuçta, kızlara yakışan niteliklere karşı koyarak onun çektiği acıları süreklileştiren bir yeri-

ne iki iri tosuncuk doğurmuştu. Daha bebek-ken ikisi de organze kumaşlar içinde şapşal görünmek için aralarında anlaşmışlar, yürümeye başladıktan sonra da onları giyinik tutmak olanaksız olmuştu. Anneleri onlara *dinsiz* gözüyle bakıyordu; en sonunda gerçekten dinsiz olmuşlardı. Önceleri hizmetçilerden kuşkulanıyordu, ama ikizler emeklemeye başlar başlamaz güvenilmemesi gerekenin ikizler olduğunu anlamıştı. Ne zaman kafa kafaya verip oyuna dalsalar, Bayan Ogilvy ikizlerinin kendisine karşı bir oyun düzenlediklerini düşünüyor, o yüzden de gerçeği öğreninceye kadar onları günlerce birbirinden ayrı tutuyor, yine de hizmetçilerin, kendisi görmeden, onları değiştirmiş olmalarından kuşkulanıyordu. Birinde gizlice bir yara izi bırakmak ya da ikisini birden dağlayarak işaretlemeyi geçiriyordu aklından. Daha sonra, sıcak bir günde, bir hizmetçinin karanlık bakışları altında, Londra'dan gelen haftalık gazete ve dergileri okurken ansızın içeriye Sybil dalınca yanındaki masada duran kâğıt makasını kaptığı gibi, çay içmeyi bırakıp Sybil'in saçlarını kökünden kesmişti, artık birini ötekinden ayırdedebilecekti.

'Saçımızı dibinden kesti şul!' diye çığlık koparmıştı, ikizlerin Sybil olmayanı.

O olaya tanık olan hizmetçi, yüzünde yaşını gösteren hiçbir iz bulunmayan, yalnızca birkaç (yirmi!) çocuk doğurmuş olan, çok sayın 'Bayan Büyükanne' Ma Bwa'ydı. Bağlılıkta üzerine yoktu, beş büyük günahın olduğuna inanırdı: 1) bir pireyi öldürmek, 2) bir babayı öldürmek, 3) bir rahibi öldürmek, 4) bir çocuğu incitmek, sonuncu da Buda'yı vurmak. (Buda bir pire gibi öldürülemez ya da incitilemezdi, ancak ona yumruk vurulabilirdi.)

Rahatsızlıkları için Hint fındığı çiğner, acı bahar suyu içerde Ma Bwa. Afyonun yatıştırıcı etkisi olduğuna inanırdı. Bayan Ogilvy (ilk adı Kitty idi) Ma Bwa'nın aklına uyup o günden başlayarak pipo içmeyi öğrenmişti. Önceleri isteksizdi, ama çok geçmeden afyon bağımlılığına karşı kendisinde gerçek bir yetenek, yatkınlık, doğal bir yeti olduğunun bilincine varmıştı.

Birçok insan yıllardır böyle bir alışkanlığın olduğunu bilmekteydi, ama İngilizlerin hepsi kendilerinden hiç kimsenin o uyuşturucuyu kullanmadığı görüşündeydi.

Ogilvy'nin kocası gerçeği daha işin başında anlamıştı. Gözleriyle görüyor, kokusunu alıyor, öfkeden köpürüyordu—ancak afyonun karısının üzerindeki etkilerini, onun gevşekliğini görmek, onu da baştan çıkarmıştı. Kocasını, zamanlamayı tam yaparak birkaç kadehin içtikten sonra, dernekten eve dönüşünü karısının o kendinden geçme anlarına rast getirdiğinde, onun ince gövdesini ateşleyebiliyor, göğüslerini sertleştirebiliyordu ve Ogilvy'nin alevlenen kol ve bacakları hiçbir şeye karşı koymuyorlardı. İnsanın karısıyla bu işi yapması başka hiçbir şeyin yerini tutamayacağı bir rahatlama veriyordu. Bir insanın kendi karısını, çocuklarının annesini becermesi insanı dinçleştiriyor, *Tanrı sizi inandırсын*, demekle ünlüydü.

Kitty, işin daha sonraki kaçınılmaz aşamasını, deli dolu kızlarından ayrı olarak, yatağında geçiriyordu.

Kızlarını odasına günde bir kez alıyor, onlar için fırında yeni bir kızkardeş pişirmekte olduğunu söylüyordu. Kendi kafalarına göre, ikizler, *küçük bir kızkardeşi*, önce, *yenecek*

bir şey, sonra da kendileri gibi biri olarak düşünmüşlerdi.

Doğacak çocuğun kendileri gibi iyi gelişmiş, kendilerinin yeni bir kopyası, ama yine de aynı kaynaktan gelen, 'geç kalmış' bir kızkardeş olacağını umuyorlardı. Oysa, gele gele gece gündüz annesiyle birlikte uyuyan zayıf, uyuşuk bir *oğlan* gelmişti. Bebeğin saç bukleleri omuzlarına dağılmıştı, annesi onu dantellalı bezlere sarıyordu. Öteki iki çocuğuyla birlikte Kityy'nin dünyası da donuk bir parıltıya, mat bir ışıltıya bürünmüştü. Artık önceden olduğu kadar göze batmayan öteki iki çocuğu, suda dalgalanan güneş ışığı gibiydiler. Sonunda, çok şükür, adam olmuşlardı. Anneleri onları, *Tanrı herkesin duasını yanıtlar*, diyerek uyarıyordu. Bazan çocuklarının kulağına eğilerek onlara Tanrı, Tanrı, derdi. Bazan da kocasına, çocuklarına da usulca, *Tanrı bana tam istediğim gibi bir kız verdi*, diyordu.

JANE Jane, erkek kardeşinin ölümünden sonra her sabah yaptığı gibi, denize açıldıkları sabah da ahıra gidip babasının damızlık atını eyerledi.

Erkek kardeşinin ölümünden beri, Jane'in babası kahvaltıdan önce, uzun bir süre atla dolaşır, akşamdan önce dönmezdi, atı Kraft'ın ağzından köpükler saçılırdı.

Jane'in gözüne görünmemek amacıyla, babası bazan günlerce at sırtında gezerdi.

İşte o yüzden Jane, babasından önce davranarak, daha gün doğmadan önce Kraft'ı kaşağılamaya giderdi.

Birkaç kez aynı işi yapmış olması öncele-ri babasını çok şaşırtmıştı.

Kim var orada? diye haykırdı, babası sert

bir sesle.

Jane! babacığım! efendim! diye yanıtladı Jane, kısaca.

Jane'nin babası bazan böyle bir kızı olduğu için şaşkına dönüyordu.

Kim var orada? diye soruşturmayı sürdürdü babası. *'Sen misin yoksa James, oğlum—?'*

Jane atın dizginlerini James'e verdiği de, James gözlerini dikmiş ona bakıyor gibiydi.

Erkek kardeşi bir kahramandı.

Adı James'ti, savaşta ölmüştü.

Yaşamının büyük bir bölümünü İngiltere'de, okulda, ailesinden uzakta geçirmişti.

Ordu onu Birmanya'ya göndermeden önce, her yıl, bir ay onlarla kalmak için Hindistan'a gelirdi.

Jane, yaşamı boyunca on kez görmüştü James'i, onlardan yedisini anımsamaktaydı:

Anılarında James bir trenden inmekte, kendisi de bir dağ istasyonunda beklemekteydi. Her zaman aynı ayın, aynı günü, aynı ışıktadır, havanın çok sıcak olmasına karşın, babasını mutlu etmek için üniformasını giymiş olur, her gelişinde daha iri, daha yakışıklı görünürdü.

Annesiyle babası James'in önünde başka zamanlardakinden daha farklı davranırlardı, Jane onların James'i daha çok sevdiklerini bilir.

Doğru, diye düşünüyordu Jane. *Öyle davranmaları gerekiyor:* James çevresine ışık saçıyordu. Onların umuduydu. Kendisiyse o 'umut'tan sonra gelen *jane* diye bir şeydi işte—akla sonradan gelendi; bir dil sürçmesi.

James'in Üçüncü Aisne Savaşında öldürülmesinden sonra, Jane'in annesiyle babası

hiçbir biçimde, onun yerini dolduracak bir şey bulamadılar.

Kederlenmek, James'in yokluğuna katlanmak yetmiyordu—gönül rahatlığı duymak, olayın sorumlusunu göstermek amacıyla bir şeylerin *suçlanması* gerekiyordu, Jane'in babası da suçu Almanların üzerine atmıştı.

Annesinin suçladığı şeyse, yaşamdı.

Yas tutan ana-babalar doğanın maskarası, en çok nefret edilen şey olan boşlukturlar.

Yas tutan ana-babalar kendi kendilerini kemiren birer niceliktirler.

Çocuklar yok olunca, öykü kısalır, sonuç kendi kendini kanıtlar:

Dünyayı bozan bir Yaratıcı var.

Her nesne ve her an'ın anlamı insanın anlaması gereken bir bağlamdan gelir.

Yaşamak isteğe bağlı.

Özürler bir işe yaramıyor.

Jane'nin annesi kısa bir süre sonra kendini öldürdü; olay Jane'e söylenmedi hiç.

Jane, Rangun'daki sürgünde babasının katı kurallarıyla birlikte iki yıl yaşadı. Deri eşyaları ve madalyaları gibi, Jane de babasının daha önceki günlerinin bir gölgesi gibiydi. Ender yaptığı bir iş olarak, aynaya baktığında kendisinin de bir gövdesi olduğunu anlaması şaşırtırdı onu. Çoğu kez, içinden, *buradaki benim, efendim*, Jane işte, demek gelirdi.

KAHVEREN-
Gİ TENLİ
ADAMIN
MAVİ
TANRILARI

O sabah Menaka'yı sevgili annesi uyandırdı, hiçbir kız annesini onun sevdiği kadar sevmeydi, *chai* içerken annesi ona *charpai* getirir, Menaka da, annesi Ammi'nin, en sevdiği öyküyü anlatması sona ererken, gırtlığında bir aşağı bir yukarı oynayan o küçük kuşu iz-

lerdi.

‘En sonunda öldü mü?’ diye sordu Menaka, öykü sona erince.

‘Evet.’

‘Anımsadığım bir şey bu.’

‘İyi öyleyse.’

‘Çok üzül müştüm.’

‘Bundan daha üzgün bir günün asla olmayacak.’

‘O zaman, sen hiç ölmeyeceksin, değil mi, Ammi?’

‘Ha, evet, öleceğim, göreceksin.’

‘Yakışıklı bir adam mıydı?’

‘Evet, öyleydi.’

‘Ama sen de güzelsin.’

‘Ona göre güzeldim.’

‘Ben çirkinim.’

‘Kim uydurmuş bu yalanı?’

‘Onlar.’

‘"Onlar" dediğin de kimmiş?’

‘O kızlar.’

‘Adları ne onların?’

‘Sen tanıyorsun onları.’

‘*Adları* ne?’

‘Bir tanesi, Shauna.’

‘İngilizce, tam olarak, adı ve soyadı—’

‘Shauna Fraser.’

‘*Benekli domuz!* Başka kim var?’

‘Norris.’

‘Bu bir kız adı mı?’

‘Norris Petherbridge.’

‘*Bir domuz daha!* Başka kim var?’

‘Amanda.’

‘Bence o bir yılanbalığı, soyadı ne onun—?’

‘Amanda Sutcliffe...’

‘*Yılanbalığı!* dedim ya! ötekilerin adları

ne—?”

‘Şu iki kızkardeş, Sloan ile Sybil. İkizler...’

‘*Şu iki sıçan!*’

‘Gaby. Ortiz. Asıl adı Gabriella.’

‘*Köpek!*’

‘Jane Napier.’

‘Bir yarasa o!’

‘“Maymun” denilen bir kız.’

‘O okulda “Maymun” adında bir kız da mı var?’

‘Evet.’

‘Bir İngiliz kızı mı?’

‘Yarı yarıya.’

‘Öteki yarısı ne?’

‘Ona herkes gülüyor... çirkin diyorlar ona.’

‘Çirkin bir kız mı?’

‘Evet.’

‘Anlıyorum. Büyük pencereleri var mı?’

‘Elleri aynı böyle...’

‘Yüzü delik deşik mi?’

‘Yüzü tıpkı benimki gibi.’

‘Hastalıklı biri, cüzamlı mı?’

‘Kahverengi tenli.’

‘Ha evet, anlıyorum, evet: o zaman gerçekten çirkin olmalı...’

‘Öyle söylüyorlar—’

‘Şeytan oldukları için.’

‘*Onlarla gitmek istemiyorum!* Sudan korkarım ben! Onlar çok akıllılar, yüzmeyi biliyorlar—ben seninle kalmak istiyorum!..’

‘Ne zaman ayrılıyoruz?’

(Yanıt yok.)

‘Önemli değil,’ diyordu Maymun’un annesi. ‘Ayrılma sayılmaz bu. Üç gün yalnızca.’

‘...ve iki gece.’

‘Göz açıp kapayıncaya kadar geçer...’

‘Ben korkarım ama—seninle kalmalıyım, babam ne derse yaparım. Babam seninle ilgilenmemi söylemişti, onun sözünü dinlemeliyim—Senin hiç baban oldu mu?’

‘Evet...’

‘*Gördün mü bak?* Sana yapman gereken şeyleri söylemedi mi?’

‘Söyledi.’

‘Görüyorsun ya? Sen de onları *yaptın*, değil mi?—’

‘Hayır, yapmadım.’

‘Hayır mı?’

‘Yapmadım.’

‘Çok kötü bir şey bu.’

‘Babam da öyle düşünüyordu.’

‘Senden yapmanı istediği şeyler nelerdi?’

‘Aile bireylerimize ve büyükbaş hayvanlarımıza iyi davranmamı söylerdi.’

‘Sen de onun bu dediklerini yapmıyordun ha?’

‘Yiğit çocuklar doğurmamı isterdi ben-den.’

‘Bu dediğini de yapmadın mı?’

‘Bana asla çocuk düşürme, kucağın hiç boş kalmasın der, kocamın sözünü dinlememi isterdi.’

‘Akla yatkın şeyler söylemiş...’

‘Babam bana doğduğum sabah utanç duyduğunu, kocamın babasının ise kocamın doğduğu sabah utanç duymamış olduğunu söylediler. O yüzden babamın dediklerini yapmazdım.’

‘Döver miydi seni?’

‘Hiçbir erkeğin bir kadını dövme yetkisi yoktur.’

‘Seni taşa çevirdi mi?’

‘Taşa çevirmemiş olduğunun kanıtı işte ortada.’

‘Ne yaptı peki?’

‘Beni bir ölü olarak görüyordu.’

‘Peki sen ne yaptın?’

‘Ölü gibi davranmadım.’

‘Havaya mı sıçradın?’

‘Parlak renkler içinde, evet.’

‘Uçtun mu?’

‘Çok çok uzaklara.’

Annesinin gırtlığındaki kuş bir aşağı bir yukarı inip çıkıyordu, Maymun o kuşun Krishna gibi mavi olmasını diledi. Ammi’nin teni dümdüz ve kusursuzdu, Maymun asla annesi gibi güzel bir kadın olamayacağını biliyordu. Annesiyle babası ‘aşk’ olduğunu düşündükleri bir çılgınlığa yenik düşmüşlerdi, bir beyaz adamla koyu renk tenli bir kadının birleşmesiyle kırma bir çocuk gelmişti dünyaya. Öğretmeni Charlotte Lewes, Maymun’a insanların Tanrı resimlerini mavi tenli ya da başları halleli yapmalarının nedenini öyle bir şeyin *olanaksız* olmasıdır, diye öğretmişti, o yüzden Maymun da umudunu yitirmeyerek annesine sordu, ‘Ben ona benziyor muyum?’

‘Bay Lawrence’e benzeyip benzemediğini mi soruyorsun?’

‘Evet. Babama...’

Dünyada en çok sevdiği o kişi, sözleriyle, Maymun’un her bir umudunu yok ettiğinin farkında olmadan, vurgulayarak ‘Kuşkusuz benzemiyorsun! Hiç ilgisi yok—!’ dedi. Maymun sözlerin bilinçli olarak söylendiğini düşününce, annesinin gırtlığındaki kuş, mavi değil, kırmızı, kahkahadan oluşan kanatlarını çırparak havalandı, odada bir süre uçtuktan sonra okyanusa doğru kaçıp gitti.

KRALIN DOĞUM GÜNÜ

O sabah, yeterli bir esintiyle, Maymun Bur-nundan yelken açıp denize açılan üç tekne vardı—elmas işiyle uğraşan Bay Fraser'in yatı *Yakut Kız*, baharat işiyle uğraşan Bay Sutcliff'in tek direkli yelkenlisi *Cinnabar* ve John Dol-lar'ın Latin yelkenli teknesi *Charlotte*.

Rıhtımda askerler toplanmışlardı, bir bando çalıyor, Papaz Petherbridge Tanrıya dua ediyor, fırtınalara, açıkdenizlere ve ben-zerlerine karşı koruması için yakarıyordu. Pa-paz, Lollard Okulunun gösterişli, sesi güçlü bir vaiziydi, ancak insanların ruhlarını, kızının-kinin bile, coşturamıyordu, kızı onun basma-kalıp sözlerini dinlerken, çenesindeki bir kah-valtı kalıntısına gözünü dikmiş, sıkıntıdan bu-nalmamak için, babası konuşmasını bitirene dek, beş yüzden başlayıp geriye doğru saymış-tı—Anglikan Dua Kitabından, 'denizde kulla-nılmak için yazılmış' olan duaların hepsini bir-biri ardısıra okudu Petherbridge, orada bulu-nan herkes o dualardan birkaçının, 'fırtına-dan sonra şükran', *Jubilate Deo* ve *Confitemi-ni Domino* gibi şarkı olarak okunması gere-ken dualar olduğunu anlayınca şaşırmıştı:

'Onlar Tanrıya şükran adaklarını

sunarlar:

ve sevinçle anarlar O'nun yaptıklarını!'

Bu adam ne demek istiyor? diye düşün-mekte olan Nolly, üç yüze geldiğinde sayıyı şa-sırmıştı:

*... 'Gemileriyle yola koyulup
açıkdenizlerde sürdürürler uğraşlarını;
Tanrının işlerini ve harikâlarını
denizin derinliklerinde görürler onlar...'*

Bay Fraser haykırdı, 'Duyun, duyun!' Nolly, John Dollar'ın Charlotte'a yüzünde bir gülümsemeyle baktığını açıkça görmüştü:

*... 'Bir sözüyle fırtınalar kopar.
yükselir dalgalar.*

*Çıkarlar göğe, yükseklere,
inerler sonra denizin derinliklerine:
erir ruhları sıkıntılardan.
Savrulurlar sağa sola—'*

Oradan biri kıkır kıkır güldü:

*... 've bir sarhoş gibi sendeleyerek
yürürler
ne yapacaklarını bilemezler...'*

'Ah, kapa şu çeneni baba,' diye fısıldadı Nolly, din duygusuyla efendinin hakkı duygusu arasında bocalayan Nolly'nin Büyükbabası da parlak kırmızı bir keten havluya sarınmış olarak iskelede görünerek John'a bir kucak dolusu domates verdi, iyi şanslar dilemek anlamında açık saçık el hareketleri yaptı.

Hava, Tanrının İngiliz olduğunu bir kez daha kanıtlamak istercesine, bulutsuzdu.

Bir kutlama günüydü—Kralın doğum günü—gökyüzü kusursuz, krallara yaraşır biçimde masmaviydi.

O gün, geleceklerine ışık tutan bir fener, taç giyme töreni ya da Ascot at yarışları gibi yurtseverlik bağlarıyla, sabırsızlıkla bekleyebilecekleri bir olay olarak, üç aydır gönüllerinde yaşamaktaydı. Savaş sona ermişti, kutlamak gerekiyordu—dünya sürekli olarak kalsız kalma durumuyla karşı karşıyaydı. Avrupa'da yalnızca dört krallık kalmıştı. Onların içinde, kendi kendilerine ileri sürdüklerine göre, en saygını İngiltere'ydi. Kralın doğum gü-

nünü kutlamak için, krala yaraşır, kusursuz birşeyler yapılması gerekiyordu. Bir kıyafet balosu vermek çok hafif kaçacaktı, her ne kadar Sutcliffe ve Fraser hanımlar, şu anda muson yağmurları sırasında kapalı oyun salonu olarak kullanılan dernek salonunun bu bahaneyle yenileneceğini ileri sürerek bu işin kulisini yaptılarsa da. Lucknow, Kralın doğum gününü kutlamak amacıyla, birkaç ton gelen, yirmi eski Mughal topundan eritilerek kalıba dökülecek bronz bir heykel yaptırmakta olduğunu söyledi, ayrıca Kalküta'da bulunan İngilizler yerli askerlerden oluşan bir birlik ile bir cüzam hastanesine onun adını vermeyi düşündüklerini bildirmişlerdi. *Yenilmezlik*, Rangun'un ruhunu oluşturan bir duygu olmuştu; John'un Gymkhana Kulübünde birlikte içki içmekte olduğu adamlara, Andaman Adalarını haritaya katmaktan söz ettiği o geceye dek 'doğum günü' için daha hiçbir plan yapılmamıştı.

İyi bir düşünce bu: O halde, hazır şu yüzölçümü aygıtını eline almışken, neden Devon kıyılarını da haritaya katmıyoruz, John—?

(*Sutcliffe
yanıtlıyor:*)

Devon zaten iki yüzyıldır haritada gösteriliyor, demişti John.

Evet, Devon kuşkusuz Romalılardan bu yana haritada yer almakta, asıl sorun o. Andaman Adaları da aynı durumda işte.

Bu konuda size katılamayacağım, efendim.

Sakin ol—Sutcliffe, bu suları iyi tanır John. Orada, bir sürgün yeri olarak kullanılan Port Blair sömürgesinde yerleşmiş olan er-

keklerimiz, kadınlarımız var—daha haritaya almadığımız bir yerde o insanları öyle yüzüstü bırakmayı düşünmüyorsunuz, öyle değil mi? O adalardaki Krallık Araştırma Grubunu gözlerimle gördüm ben—düşlerini güncelleştirmen ya da en azından çağımıza uydurman gerekiyor, John...

(Albay Napier başka bir beyaz adamın bilgisizliğini savunmakta:)

John o sözleri yanıtlayarak, Albayın sözünü ettiği araştırmayı 1888’de tek gözlü bir sarhoşun görünmez mürekkebe daldırdığı bir tüy kalemle yaptığını anlattı. Takımadaların dış çizgileri arasında, merak uyandıracak bir biçimde, hiçbir ayırım gözetilmemiş, o yüzden de adalar, hiç kimsenin gitmemiş olduğu, çok uzaklardan görünen yıldızlara benzemişlerdi. Haritalarla uğraşarak geçirdiği uzun yıllar boyunca, John yakından bakıldığında tek bir tohum torbasından saçılmış, her biri ötekinin tıpkısı olan tohumlar gibi, birbirini ardına sıralanmış öyle mercan adaları görmemişti hiç. Üstelik, o sarhoş adam, Andamanların hâlâ evrim geçirmekte olduklarını ve dış çizgilerinin sürekli değiştiğini tartışıyordu. İlk harita doğru olsaydı bile—ki değildi—harita araştırmalarına kırk yıl gibi çok uzun bir ara vermek yanılttı. Haritada adları belirtilmemiş iki ada arasında en azından derin bir su kanalı bulunduğu bilgisini ilk elden edinmişti, oysa N. ve S. Kardeş Adaları olarak belirtilmiş olan o iki kardeş atolün arasında mercan kayalıkları bulunmaktaydı ve adalar da kuma gömülmüş durumdaydı. Daha önce deniz yüzeyinde uçları görünen kayalıklar, yılda iki üç kez bölgeyi etkisine alan depremlerle yükselerek yepyeni atoller ve lagün adaları oluşturmuşlardı.

(John viskisini yudumluyor.)

Dinleyin:

Yepyeni mi dedin?

Adalar mı?

Haritada gösterilmemiş mi dedin?

Mercan adaları mı?

Büyük olanları da var mı, John?

Nasıl olduysa, planı yapmayı Sutcliffe üstlenmişti.

(John için fark etmezdi—kralcı değildi, Kralın çok yaşaması, adının bir dansa ad olması, ender rastlanan misk kedilerinin bulunması ya da gerçekten bir ıssız adasının olması John'un umurunda değildi.)

Ancak iş Krala doğum günü armağanı olarak bir ada vermeye gelince, dernek üyeleri yeni bir ada bularak kralı onurlandırmak yerine, zaten bilinen bir adayı yeniden adlandırmayı yeğlediler. Kuzeyde sıralanmış birkaç yüz ada içinden Marco Polo'nun, *L'Isola dei nostri sogli proscritti* ya da Yasadışı Düşler adını verdiği otuz kilometrekarelik ıssız bir adayı seçmişlerdi o iş için. Görünüşe göre o adanın hediyecek adalara uygun bir boyda olduğu kanısındaydılar, adanın adının da değiştirilmesi gerekiyordu, o yüzden, Krala bağlı, boyun eğen, çok saygılı, Rangun'lu İngilizler olarak tam donanımlı bir biçimde (kadınlar ve çocuklarla birlikte) Yukarıda-sözü-edilen-yeniden-adlandırılacak-kara-parçasına gidip Krallık Sancağını dikmek için, onun doğum gününde yola çıktıklarını bildirmişlerdi. Bundan böyle o ada *Kral George Adası* olarak bilinecekti, doğum günü kutlu olsun.

İşte o parlak günde geliştirilmiş olan plan şöyle gerçekleştirilmişti:

En hızlı ve en alımlı tekne olan Fraser'in yatı, kiralık kaptanı Matlock yönetiminde,

(*Bir plan benimseniyor.*)

Yakut Kız

Rangun Limanından yola çıkmakta olan filo-ya öncülük etmekteydi. Yatta bulunanlar; Matlock'un iki uşağı, okul müdürü, oğlanlardan sorumlu başkan Fitzgibbon, Düğüm Atma, Yıldızlara Göre Yol Bulma ya da Tehlike Durumunda Bayraklarla Haberleşme konularında her biri bir nişan sahibi olan, üniformalı, yaşları altı ile on yedi arasında değişen yedi İngiliz delikanlısından oluşan izci grubuydu. Sutcliffe'in yelkenlisi, ikinci kaptan Ogilvy ile birlikte, Sutcliffe'in yönetiminde, Yakut Kız'ı bir kilometre gerisinden, dümen suyunda izliyordu. Yol erzağından başka, teknede Bayan Sutcliffe, Albay Napier, Bay ve Bayan Fraser, beş hizmetçi, kaplumbağalar için zıpkınlar, çeşitli çaplarda tüfekler, birkaç yüz atımlık cep hane, Krallık Coğrafya Topluluğunun bir sınırı işareti, Bay Sutcliffe'in suya alışkın İspanyol türü köpeği, Kralı simgeleyen renkler, İngiltere bayrağı ve Aziz George'un bayrağı bulunuyordu. O iki teknenin ardından, ön yelkenini çekmiş, kış küpeştesinden—biri beyaz, biri kırmızı, biri de mavi—üç uçurtmanın uçurulduğunu, göz alıcı kiremit kırmızısı yelkenleriyle pupa yelken gelen de, John'un teknesiydi. John'un yelkenlisinde bulunanlar, Charlotte, sekiz kız, iki uşak ile Jib olarak bilinen on beş yaşında, Bengalli, John'un afacan miçosuydu. Kızların hepsi daha önce deniz yolculuğu yapmışlardı—en büyükleri olan Nolly ile Amanda İngiltere'den gemiyle gelmişlerdi, en küçükleri Maymun bile babası öldüğünde, Rangun'da annesinin erkek kardeşi ile kalmak üzere Kalküta'dan buharlı bir gemiyle geldiğini anımsamaktaydı. Yalnızca, babaları öteki teknelerin sahipleri olan, Oopi ile Amanda yelkenli yatlarda daha önce bulun-

muşlardı, ama nedense, yüz kilometrelik bir alan içinde bulunan hiçbir tekne Kaptan Dollar'ınki kadar oturaklı, gösterişli ve güzel değildi. John teknesinin iskelet ve omurgasını Goa'da Portekizli gemi ustalarına, kaburgasını ve donanımını ısmarlama olarak Ran'n'da, üstün yetenekli, doğulu bir ustaya yaptırmıştı. Nuh'un Gemisinden bu yana, su üstünde yüzen daha olağanüstü bir yaratığın yapılmadığı söyleniyordu—yapımcısının yeteneğini en üst düzeyde yansıtacak biçimde yaratılmış olan *Charlotte*, işçiliği ve özgünlüğüyle, öteki yelkenliler arasında ayrı bir yer tutuyordu. Yelkenleri, her türlü hava koşullarında kolaylıkla görülebilirsin diye, John'un seçmiş olduğu, tarçın rengindeydi, pupası ise su yüzeyinden yukarı doğru eğimli bir biçimde yükseliyordu. Her santimi ekonomi ve rahatlık kavramları göz önünde tutularak düzenlenmişti. Teknenin her ayrıntısında mantık vardı, o yüzden güzel ve hızlıydı. Charlotte'un Maymun Burnundaki ırmak ağzında bulunan evinde kalmadığı geceler, John o teknesinde kalırdı. Charlotte ile tanışmadan önce, Bangkok'la Rangun arasında kaçak taşımacılık yaparken yıllar boyu teknesinde yaşamıştı, o zamanlar o kadar güzel bir tekneye İngilizce olarak verecek bir ad bulamamıştı.

(*Charlotte, biraz nanenin iyi geleceğini, söylüyor, diyordu Maymun, Jane'i yatıştırmak için.*

Jane'in beti benzi atmıştı.

'Kaptan Dollar bir kara parçasına bakmanın yararı olacağını söylüyor. 'Denize bakma,' dedi Maymun. Jane'in kendisine bakıp yanıt vermesini bekliyordu. Maymun beklerken, Jane'in kendisine bakmasının nasıl bir

şey olacağını merak ediyordu. Jane'e dokunsa acaba ne olur, diye düşünüyordu.)

Gerilerde Maymun Burnunun yükseltile-ri görünmez olmuştu. Gökyüzünün denizle birleştiği çizgide, Birmanya ufukta, görüş alanından çıkmıştı. Arkalarında görebildikleri tek şey gökyüzü ile suydı, her yeri kaplayan tek renk, mavinin yüz ayrı tonu vardı.

'Ona bir kova getir,' dedi Amanda.

Amanda koluyla Jane'i omuzlarının altından kavrayarak kaldırdı, parmaklığa tutunmasına yardım etti.

'Ne oldu—?' diye terslendi, yerinden kıpırdamayan Maymun'a.

Maymun kovayı getirdi, Charlotte ile Amanda da Jane'i aşağıya taşıdılar.

'Kendini bir şey sanıyor,' diyorlardı Sloan ile Sybil.

'Kıskançlık,' diye fısıldadı Gaby.

'Öyle mi—?'

'Öyle.'

'Kimi kıskanıyor?'

'Shauna'yı,' dedi Gaby.

'Neden?'

'Tahmin et.'

'Sen söyle.'

'Peki: *es-en-ay-kay-ee...*'

'...Ne zaman—?'

'Bu sabah.'

'Nerede.'

'Şeyde mi yani—?'

'Evet. Oopi onu görmüş.'

'—Isırmış mı onu?'

'Tam orasından,' dedi Gaby, 'onun ne anlama geldiğini bilirsin sen...'

Kraliçenin öldüğünü anlamışlardı; Tanrı Kraliçeyi korusun, diyorlardı.

Karayı ilk gören Oopi'ydi—John onu gözcü sepetinde görevlendirmişti, Oopi'nin sesi *Kara göründü! Kara göründü! Kara göründü!* diye cınladı.

Oopi'nin önden iskele yönünü göstermesiyle birlikte herkes karayı görmek için öne doğru koştu. 'Bir şey gördüğü yok!' diye yakınıyordu Sloan, ama sepetinde coşku içinde hoplayan Oopi *Hey! Yaşasın! İşte!* diye bağırarak el sallıyordu.

Yakut Kız'daki İzçiler üç kez hep bir ağızdan yaşa! diye bağıldılar, Cinnabar'da ise kadınlar ve Birmanyalı hamalların söyledikleri 'Tanrı Kralı Korusun' şarkısı eşliğinde, Bay Fraser havaya yirmi bir el tabancayla ateş etti.

Birbiri ardına bir düzine adanın yanından geçmelerine karşın, karanın görünmesiyle herkesi bir duygusallık kaplamıştı—o ada yurtseverlik duygularını kabartmıştı. Özellikle İzçiler coşkulularını gizleyemiyorlardı. Onların kıyıya doğru çılgınca bağırışlarını izleyen Matlock, Fitzgibbon'a, 'İşte, kan çekiyor, efendim, kan. İngiliz kanı taşıyor bu çocuklar, efendim. *Ada* insanları,' diyordu.

Filoya yol gösteren *Charlotte*, öteki teknelerin yaklaşması için hız kesti, Sutcliffe *Cinnabar*'ı sancak yönünde *Charlotte*'a yaklaştırdı, Ogilvy megafondan bağırdı,

BURADA MI DURACAĞIZ,
JOHN-GELDİK Mİ?

EVET-GELDİK-DURACAĞIZ, KAPTAN!
John ellerini boru biçiminde ağzına koyarak esintiye karşı bağırdı.

Tekneleri, daha önceki uzun bir mercan kayalığı oluşumundan arda kalan iki parça kayalığın bulunduğu, adanın rüzgâr altı bölümüne getirdiler—Mercan kayalıkları akıntıya karşı koruyucu bir koy oluşturunuyordu, o yüzden John demir atma işareti verdi. Batı-güneybatı arası bir doğrultuda, bir enlem derecesi geçerek, dokuz saatlik bir yolculuk yapmışlardı, güneş arkalarında, denizin yukarısındaydı, herkes ayakta, yüzleri adaya dönük duruyor, yelkenler indiriliyordu. Güneşin doğmasından beri on saat geçmişti. O enlemde ay geç çıkıyordu—günler uzundu, ama deniz çekilmeden beş sandalla taşınması gereken otuz beş kişiyle (bir de köpek) bir sürü erzak vardı.

Eşyaları daha küçük sandallarla nasıl boşaltacaklarını tartışırken, Sutcliffe, ‘Şimdi aklıma ne geldi biliyor musun, insan eti yiyen yamyamlarla aynı sandalda bir ırmağın karşı yakasına geçmek zorunda kalan dinyayıcılarla ilgili o bulmaca..’ dedi.

(Hizmetçiler ve teknenin aşağı bölümünde onarım işleriyle uğraşan gemiciler dışında herkes, demir atılır atılmaz giysilerini değiştirmeye başlamıştı. John’a kalırsa Jib, Matlock ve bazı hizmetçiler kendisiyle birlikte eşyayı kıyıya taşırlarsa zamanı daha iyi değerlendirmiş olurlardı, ancak Fraser, denizin çekilme anı ile yükselme anı arasında kalan bölge üzerinde cam ve porselen eşya sandıklarının kumda bırakacağı izler yerine, o geziye katılmış olanlardan birinin, ayak iziyle, ada topraklarını Kral ve Ülke adına kutsaması gerektiği görüşünü savunuyordu. John denizin yükseldiği anda erişeceği yere hizmetçilerle erzağın sandallarla bırakılmasını önerdiğinde gösteriş ile koşullara uyma arasında bir uzlaşma sağlan-

miş oldu, John'un o önerisi krallığa karşı bir saygısızlık olmadığı düşüncesiyle doğru ve geçerli bulunmuştu, çünkü herkesin bildiği gibi, denizin çekildiği bir anda ortaya çıkan bir kumsal, adlandırmaya değer bir kara parçası olamazdı herhalde...)

John eşyanın sandallara yüklenişine göz kulak oluyordu. Sekiz halı, iki sandık 'Hyde Park' resimli, Royal Worcester, ince, kemik porselen, içinde İrlanda yapımı kurşunlu kristal eşya bulunan rafya ile doldurulmuş bir kutu, bir küçük sandık gümüş çatal-bıçak takımı, şişeler dolusu toz baharat, üç küçük fıçı dolusu beyaz İspanyol şarabı, CİN, LİMON, UN, YUMURTA, bir düzine İSVEÇ balık köftesi konservesi, ŞEKER, fıçılar dolusu şarap, biber erzak kutusu CHEDDAR ve STILTON peyniri, limonlu peynir, iki düzine çadır direği, beş çadır bezinden yapılmış güneşlik, şemsiyeler, mantarlar, SU, kereviz, soğan, sarmısak, yoğunlaştırılmış SÜT, ketçap, PİRİNÇ, ÇAY, papaya, İKİ CANLI DOMUZ, on bir tencere, üç çukur kap, muz, mango, 'istiridye, patlıcan, pandispanya ve bisküvi gibi nesneler.

'Kuş sütü yok mu?' diyerek şaka yaptı John.

Fraser, özellikle, şakadan anlamayan biriydi.

'Bizim zamanımızda,' dedi Fraser, 'bir yere giderken yanımızda on altıdan daha az fil bulunuyorsa, o gezide yediklerimizi 'kahvaltıdan' bile saymazdık.'

'Çok doğru,' diye onayladı Sutcliffe. Uzun boylu, at suratlı, spor olsun diye denizcilik yapan, Eton'da okumuş bir adamdı Sutcliffe, hoşlandığı için yetişkin bir Birmanyalıyı ya-

nına aldığı söyleniyordu. Çocuk yaşta bir karısının olduğu söylentileri, sanki babasının sakallarını kesmiş, kadın giysisi giymiş hali gibi, gülünç bir biçimde babasına benzeyen kızının kulağına kadar ulaşmıştı. ‘Bir imparatorluğun yönetiminde Frog’ların deyişle *gereğinden fazla* diye bir şey yoktur,’ dedi Sutcliffe onlara anımsatarak. ‘John, senin bu konuda yufka yürekli olduğunu biliyorum ve seni bağışlıyorum, ama ortada bir gerçek varsa, o da her şeyin bizim oluşudur. Kendi kışları bile onların değildir. Onlar da bizim. Onlar bizim, çünkü biz daha üstünüz. Dünyanın neresinde olursa olsun, biz istersek bizim olamayacak hiçbir şey yoktur. (Canın ne isterse söyle, John. Bu insanlar hizmetçilerimizdir bizim...) Neden yaşamın tadını çıkarmayalım? İçinde bulunduğumuz yüzyıla, bugüne kadar, Windsor’un dul karısı ve şu savaş egemendi—ama, bana göre, şimdi zenginlik, vur patlasın, çal oynasın zamanı, şarap—’ dedi Sutcliffe.

‘Herkesin kendi zevki kendine,’ diye çıkıştı Bayan Sutcliffe. (*Fransızcası kötü olmasına karşın, kızının görünüşüne katkısı kadar da zayıf bir insan değildi.*)

Fraser’in buyruğunda çalışan Matlock, oradakilerle ilgili her şeyi bilen bir kişi olarak, (beceriksizce de olsa) konuyu değiştirerek her gemicinin bildiği ve ağzının tadını bilen herkesin hoşlandığı, *Okyanus pilavı* denen bir yemekten söz etti. (Bayan, bu sade bir pilavdır. Okyanusta iyi gider.)

‘Gerçekten mi?’ diye sordu Bayan Sutcliffe. Ona da kızı gibi Amanda diyorlardı.’ Nasıl yapıldığını bana anlat da, ben de bizim çocuklara söyleyeyim.’

‘İyi, ama o kadar kolay değil, bayan. Uzun

yıllar boyu deneyim gerektiren bir şey.’

‘Ama her gemicinin bildiğini söyleyen sen değil misin?’

‘Evet, madam. Bence, Kaptan Dollar’ın eli bu işe daha yatkın, size o da anlatabilir. Şu noktalar önemli. İlk olarak su kaynatılır.’

‘Paslı su,’ diyerek düzeltiyor John.

‘Bulabilirseniz, kuşkusuz. Bulamazsanız, sintine suyu da aynı işi görür. İkinci olarak, pirinci suya salın.’

‘Hamamböcekleriyle birlikte,’ dedi John düzelterek.

‘Hamamböcekleri isteğe bağlı, madam. Herhangi bir sert kabuklu böcek de kullanılabilir. Üçüncü olarak: Pişinceye kadar kaynatın. Dört: Tat vermek için herhangi bir şey katın. Beş: Yemeği güverteye taşıyın. Altı: Denize dökün. Bu sonuncu aşama hayatınızı kurtarır...’

Deniz yükseldiğinde, kıyıya doğru kürek çekerlerken, John bir sandaldan ötekine bağırdı: ‘Matlock! Senin gülmece anlayışının değerini bilmiyorlar onlar—!’

‘Öyle mi—neden acaba—?’

‘O kadar komik değilsin de ondan!’

‘Olabilir—peki, bir ırmağa içmekte olan bir cüce kabilesini gördüğünde gülmekten ölen fil ile ilgili fıkrayı duydun mu—Na’

‘Hayır—!’

‘Bir fil—!’

‘—?’

‘...erkeklerden oluşan bir kabile—!’

‘—?’

‘Cüceler! Irmak kıyısında! Çıplak olarak—!’

‘—?’

‘Fil gülmekten ölüyor!’

‘—?’

‘Fil o adamların, nasıl oluyor da, o küçük hortumlarıyla kendilerine yetecek kadar su içebildiklerine akıl erdiremiyor—!’

‘*Kaptan Matlock!*’ Jib başka bir sandaldan bağırdı. ‘Şu hamallar adada *aslanların* olup olmadığını bilmek istiyorlar—’

‘Kaptan John’a sor—’

‘Bu adada aslanlar var mı, John—?’

‘Yok!’

‘...Hamallar adada *yılanların* olup olmadığını da bilmek istiyor—?’

‘Var!’

‘...Beyaz göğüslü dev kadınlar var mı—?’

‘“Dev” mi?’

‘Kadınlar! Beyaz göğüslü mü—?’

“Hayır” de onlara. Onların düşündükleri yere “Cennet” deniyor—’

Sandallarla kıyıya çıkmış oldukları yer, mercan adanın rüzgâr altı kesiminde bir kumsaldı. Pembe ve yeşil renkteki kum, kelle şekeri gibi kabaydı ve üzerlerine konmuş, karınlarını doyuran turuncu renkli kolibri türünden kuşlarla kırmızı balarılarıyla, yabani koyu mor boru çiçekleri, bir ağ örgüsü oluşturarak her yeri kaplamıştı. Yükleri taşıyanlar, suyun gelgit olayıyla erişebileceği çizginin altında geçici bir mola vererek, sandallar resmi olarak karaya ayak basacak grubu getirinceye kadar, sandıklar üzerine oturup beklediler. Taşıyıcılar, gelgit sırasında zıplayıp duran kum pirelerini izliyorlar, ayak başparmaklarıyla pisi balıklarını kızdırıyorlar, sigara içiyorlardı, en yaşlıları, elinde bir ‘İngiliz Malı’ Sheffield marka bıçak ile (gözlerini kumsalın gerisindeki ağaçlığa dikmiş) yılanlara karşı bekçilik yap-

maktaydı.

Büyük teknelerdeki herkes karaya ayak basmaya hazırlanmaktaydı. Daha önce ordu-
da bulunmuş olan erkekler (Sutcliffe, Fraser,
Albay Napier ve Ogilvy) resmi giysileriyle bir
araya toplanmışlardı; kadınlar da şapkalar,
ayakkabılar, eldivenler, çoraplar giymişlerdi
(yalnız Charlotte çorapsız, yalınayak ve şapka-
sızdı. Ama, yine de yemek yiyebilmesi için
parmağlarını açıkta bırakan dantel eldiven-
ler giymişti.) Kadınlar takı takmışlardı. *Cinna-
bar*'ın iskele yönünde, konuklara benzeyen
dört erkekle iki kadın, bir taşra nikâhı için bir
köy papazının önünde duruyorlardı. *Yakut
Kız*'dan onları gören Fitzgibbon, 'doğmamış
kuşaklar için!' onları ölümsüzleştirmek tutku-
suna kapılarak koştu, gidip Leica'sını getirdi,
fotoğraflarını çekinceye kadar sandala binme-
meleri için çılgınca el işaretleri yapıyordu. *Li-
ebchen*'ine (Leica'sına o adı vermiş olan Fitz,
dünya olaylarına karşı kesinlikle duyarsızdı ve
o Cermen sözcüğünün, savaşın daha yeni so-
na erdiği bir zamanda, özellikle Albay gibi İn-
giliz dostları arasında yaratacağı kırılganlığa al-
dırdığı yoktu) ek olarak Rangun'da bir rehin
dükkânından eski model, ama iyi durumda
bir kuru levhalı fotoğraf makinesi almış, o ma-
kineyle Birmanya dövme sanatıyla ilgili civalı
baskılar yapmıştı, *dul* adını verdiği bu fotoğ-
raf makinesine de Leica'sına gösterdiği aynı il-
giyi gösteriyordu. Fotoğraf donanımını sırtla-
mış bir durumda, öne eğilmiş, hızlı adımlarla
koşuşturduğu için, John ona, üç ayağını yanın-
da taşıyan, 'kambur Fitz' adını takmıştı. Char-
lotte'un 'Fitz,' diye çağırıldığı Fitzgibbon, örne-
ğin, *yarasalar* gibi her an yeni bir konu ardın-
dan delicesine bir tutkuyla koşardı. Yarasalar

konusunda çok titiz olan Fitz, o sabah rıhtımda, filoyu takdis edecek olan muhterem Peder Petherbridge'i beklerken, Albaya o gezile-ri sırasında, doğal çevreleri içinde o yaratıkları görme dileğinden söz etmiş ve o konudaki büyük tutkusunu dile getirmişti, Birmanya'nın en akıllı adamı olmayan Napier de, adada yaşayan insanlar olsa bile (ki bu konuda çok kuşkuluydu), o *yaratıkların* İngilizlerin bilgisi olmadan kriket gibi bir oyunu yaratabilmelerinin hiç de akla yatkın bir olasılık olmadığını söyleyerek yanıtlamıştı Fitzgibbon'u.

Daha sonra da *Yakut Kız*'daki izcilerin fotoğraflarını çekmeye başlayan Fitzgibbon, *Gelecek kuşaklar için!* diye haykırdı. Küreklerini Matlock ile bir hamalın çekmekte olduğu iki sandala biniyordu izciler. Sandallar ip merdivenlerinden kızların aşağı inmeye başladıkları *Charlotte*'a yanaşıyordu. Fitzgibbon sandalın içinde ayağa kalkarak *Gelecek kuşaklar için bir tane daha!* diye bağırırken, bir yandan da fotoğraf makinesini netleştirmeye çalışıyordu. Charlotte çıplak ayak ve bacaklarını gözler önüne sererek ip merdivenden inerken izciler aralarında kıkırdamaya başladılar.

Kızlar, kıkırdamadan durun orada! diye bağırdı Fitzgibbon:

'İşte oldu! D-u-r-u-n! Bir tane daha çe-keceğim! Charlotte, lütfen: içeride dur—'

'Sen neden söz ediyorsun, Fitz—?'

'Lütfen.'

'"İçeride" ama neyin içinde—?'

'Fotoğrafın! *İçeri* gir—'

'Tamam, olur, Fitz, ama önce bana nere-ye gireceğimi söyle...'

Fitzgibbon makinenin vizöründen bakar-ken gözlerini kısarak ha, ha, ha, diye gülüyor-

du.

Herkes sandallara doluştu.

Matlock'un sandalında, Bayan Fraser'le dört kız vardı.

John'unkinde, Charlotte, Sloan'la Sybil, Jane (hastalığı sürmekteydi) ve Oopi vardı (Oopi, annesiyle birinci sandala binmeye karşı çıkmıştı, çünkü Bayan Fraser—herkesin önünde—ona 'Shauna'yı *yılan soktu*, onu evde bıraktık, diyerek saçmalamayı bırak artık..' demişti. Maymun da Charlotte ve Jane ile aynı sandala binmek istediye de, Oopi son dakikada, sandaldaki son yeri kapmış; Gaby, Nolly ve Amanda'nın arkasında dimdik oturmak zorunda kalmış, Matlock'un küreğinden sıçrayan sular yüzüne çarpmıştı.

Jib ile Matlock'un hamalı Gunama'nın (ona 'Pazartesi' adını vermişlerdi) kürek çektiği üçüncü ve dördüncü sandallarda Fitzgibbon, yedi oğlan ve Fraser bulunuyordu. Oğlanların adları Edward, Charles, Charles, George, George ve (Nolly'nin erkek kardeşi:) Nigel'di.

Matlock'un ikinci hamalı Pandi'nin (ona 'Perşembe' diyorlardı) kürek çektiği öncü sandalda Sutcliffe'ler, 'Nelson' adındaki İspanyol türü, suya alışkın köpek, bayraklar, sancaklar, Kral George'u simgeleyen sancaklar, coğrafya ile ilgili sınır işaretleri ve Bay Ogilvy vardı.

Karaya çıkışı gerçekleştirecek, bayrağı dikecek ve o bölgeye adını verecek sandal oydu, suda dümdüz bir iz bırakan sandal, kıyıya yaklaşmaktaydı. Kıyıda porselen eşya sandıkları üzerinde oturmakta olan hizmetçiler, sigara içerek, gelen sandalı izlemekteydiler. O anda esmekte olan batı rüzgârının seslerini hiçbir yere taşıyamayacağının bilincinde olarak arala-

rında konuşmaktaydılar. Konuşurlarken birbirlerini Kow Chow, Maung Ang, Ningyan, U Maung ve U Thet adlarıyla çağırıyorlardı. Ötekilerin kendilerine takmış oldukları adlar ise şunlardı:

Cumartesi,
Pazar,
Salı,
Çarşamba,
(ve yaşlı olanı:)
'Cuma.'

O gün (hamallar dışında) karaya ayak basan herkes *Robinson Crusoe'nün Yaşamı ve Serüvenleri* adlı öyküyü ya okumuş ya da duymuştu, o yüzden bir insanın gerçek yaşamıyla düşlediği yapıtlar arasında bir benzerlik görüldüğü anda kapılacağı coşku vardı, ayrıca, tarih ışığını, karanlıkta kalmış bir uzak diyara daha götürebilmenin verdiği o ürpertiye herkes duymaktaydı:

Adaya gelir gelmez Fitzgibbon oğlanlara bir söylev vermeye başladı, 'Crusoe'nun adada yaptığı ilk şey, "İyi" ve "Kötü" olarak bir durum değerlendirmesi yapmaktı, gerçekten. Kuşlarıyla elindeki sağlıklı bilgileri karşılaştırarak görüşlerini deftere geçirdi. İşte, Crusoe öyle girişimci bir adamdı. Onun yerinde ben olsaydım, kimbilir ne yapardım—?'

'Efendim! Yanıtını ben biliyorum, efendim!' dedi, Edward'lardan daha genç olanı ayağa kalkarak.

'Edward, lütfen yerine otur, onun felsefeyle ilgili bir çalışma olduğuna inanmalısın...'

'Nokta nokta nokta stop üç çizgi üç nokta gibi telsiz telgrafla sinyal gönderir, kırmızı

ışık veren aydınlatma fişegi atar, bir dakikadan daha uzun sürmeyen aralarla kırmızı yıldızlar saçan fişekler atar ya da *Denizci İzcilerin El Kitabında* anlatıldığı gibi dağlık bir burun üzerinde turuncu renkli duman çıkararak işaret verirdiniz, efendim,' dedi Edward, bildiklerini ezbere yineleyerek.

'Peki ya... telsiz telgraf ya da turuncu renk duman çıkarmak için yakacak bir şey yoksa ne olacak?'

'Bir şişe içine not yazıp koyarsınız, efendim.'

'Neyin "içine koyarım notu"—?'

'Bir şişenin, efendim, sonra da gelecek yardımı beklersiniz.'

'Yardımanın geleceğinden hiç kuşkun yok, değil mi, Edward?'

'Evet, efendim, yardım bir ay içinde gelecektir.'

'*Bir ay mı?* Edward: nasıl emin olabilirsin?'

'Kralın Donanması bütün dünya denizlerinde devriye geziyor, efendim—'

'Onların şişeler içindeki notları bulmak için mi dolaştıklarını düşünüyorsun, Edward?'

'Evet, efendim. Kralın Donanması Robinson Crusoe'yu Güney Denizindeki o hayırsız adadan işte öyle kurtarmıştı, efendim.'

'Rangun'a döner dönmez, bu suç oluşturabilecek yanlışlığı, Defoe'nun hangi satırında okuduysan göstereceksin bana...'

'—"Defoe" mu dediniz, efendim?'

'Daniel.'

'"Daniel"mi, efendim?'

'Kıyamet günü Yalvaçında olduğu gibi.'

'Ha, tamam, efendim—'

‘KÖTÜLÜK’

İnsanlıktan kopmuş,
toplumsal yaşantıdan
yoksun, yalnız ve
bir başınayım.

Herhangi bir insan ya
da hayvandan
gelebilecek bir
saldırıya karşı
korumasızım.

Konuşacak ya da dert
ortağım olacak bir tek
canlı yok.

‘İYİLİK’

Ama çorak, hiç
yiyecek
bulunmayan bir
yerde açlıktan
ölüyor değilim.

Ama Afrika
kıyılarında
gördüklerim gibi,
bana zarar
verecek vahşi
hayvanların
bulunmadığı bir
adaya düştüm:
Gemim battıktan
sonra ya öyle bir
adaya düşseydim
ne yapardım?

Ama Tanrının o
gemiye, kıyıya o
kadar yakın bir
yere göndermesi
harika bir şeydi;
gemiden aldığım
nesneler yaşadığım
sürece
gereksinimleri
karşılacak ve
bana destek
olabilecek kadar
çoktu.

(Adlandırma Töreni sırasında tuhaf bir
şey olmuş, daha doğrusu, başlarına gelmişti:
Adaya ulaşmalarını sağlayan, hanımların şap-
kalarını, iğnelerinden koparacak kadar tehli-

keli eserek, bir yana yatıran o esinti ansızın kesilivermişti; Kralın bayrağı, Fitz'in fotoğraf makinesinin önünde, kıyıya dikildiği anda top-rağa sokulan bayrak direği, o akşam bütün ha-vayı emmişti sanki:)

Kral George'un kendi krallık işaretlerini açıkça görebilmesi için, küçük George ile kü-çük Edward iki Charles'ın omuzlarına çıkarak direklerinden sarkmış olan bayrakları açıp gergin olarak tutmaktaydılar; Bayan Fraser'in kan kırmızısı, yontulmamış yakut rengi boyun bağı, Bayan Sutcliffe'in süslü saplı gözlüğü, Albayın kurdeleleri ve Sutcliffe'in İrravadi Ir-mağının yılan balığı derisinden yaptığı süsle-meler gibi nesnelerin de o fotoğrafta görün-mesi gerekiyordu. (Sutcliffe o yılan derisiyle il-gili olarak Charlotte'a şu açıklamayı yaptı: 'Tek yaptığım şey, yılan balığının kafasını boy-nundan koparmak, derisini bir muz gibi geri-ye doğru soymak, sonra üç santim eninde şe-ritler olarak boylamasına kesmek ve güneşe sermektir. Harika bir esnekliği var, ayrıca su geçirmez oluşu değerini artırıyor...')

Esintinin kesilmesiyle oluşan sessizlik, bir kırmızı kelebek sürüsünün saklırisıyla bo-zuldu.

Ne güzel, harika bir şey bu, diye haykırdı Fitz. 'Ah, işte, bu kırmızılar cümbüşüne bü-tün renklere duyarlı olan levhalarımı almadan gelmişim, şimdi fotoğraflar geçen haftaki pu-ding gibi gri çıkacak—'

'*Gri mi?*' dedi Bayan Fraser, kelebekler girmesin diye ağzını kapatmak için kullandığı işlemeli mendilinin ardından bağılıyor gibiy-di: 'Peki *yakutlarım* ne olacak—?'

'Tanrı aşkına biriniz ateş yakın da, şu iç-renc yaratıklara karşı duman yapalım!' dedi

Sutcliffe boğazı tıkanmış olarak.

‘Ne *güzel* şeyler, değil mi?’ dedi Charlotte şaşkın şaşkın.

‘Bir tanesi ağzıma kaçtı—!’

‘Kulaklarımıza giriyorlar!’

‘Hayır, hayır, yakalamayın onları, bırakın gitsinler—’

‘Bir tür pervane değil mi bunlar, Fitz, sence—?’

‘Kimse kıpırdamasın! Doğmamış kuşaklar için bir resim daha çekelim!’

‘Yakutlarım gerçekten gri mi görünecek demek istiyorsun, yani—? Oopi, hayır, akşam yemeği zamanı muz yerken kabuğunu en güzel giysine bulaştırmamalısın—’

‘Harika! Şimdi ben fotoğrafa girmek için koşarken hiç kimse kıpırdamasın, hazır mısınız? Üçe kadar sayıyorum:’

- (1) BİR Bacaklarını denize doğru uzatmış, kumsalda
(2) İKİ bir halı üzerinde oturmakta olan Bayan Sutcliffe, ateşi yelpazeleyen hizmetçileri izlerken,
(3) ÇOK Bay Ogilvy’ye, ‘*İkisi* tatlı, *biri* ekşi oluyordu hep. *Üçü* keskin, *dördü* az ekşi,’ dedi.

‘Yine yanıyorsun, Amanda,’ dedi kocası.

‘Yanılmıyorum, Edward. “Ekşi” denilen şey—limon değil—olgun bir misket limonunun suyu. Boylamasına kesip bir *tumlete* sıkılır, kabukları da içine atılır,’ dedi Bayan Sutcliffe.

‘İnan bana, Harry, bir limon da aynı işi görür,’ dedi Edward.

‘*İki* çay kaşığı Jamaika şurubu—sürekli olarak Accompong Maroon kasabasından gelen arıtılmamış olan türünü kullanırdık—’

‘Adanın batısında, Harry, John Crow Dağlarının ardında. Jamaika’yı biliyor musun?’

‘Ne yazık ki hayır, Edward.’

‘Yazık. Ya sen, John?’

‘Yanıt vermem gerekiyorsa, oraya hiç yolum düşmedi, Edward.’

‘Onların vurgusunu arasıra senden duyar gibi oluyorum.’

‘Efendim?’

‘O bölgelerin vurgusunu.’

‘Hangi bölgelerin?’

‘Benimseyebileceğin bir yerin olmasının senin için bir sakıncası yoksa—sen nerelisin, John?’

Albay sorusunu soruyor.

‘Denizde doğmuşum, bunu söylemekten gurur duyuyorum, Albay. Defterimde öyle yazıyor.’

“Defter” mi—?’

‘Bu bir kelime oyunu, bence,’ diye açıkladı Fitzgibbon. ‘*Haritasında* demek istiyor, bana göre... Charlotte, şu palmye ağacındaki benim oğlanlardan biri mi, yoksa? (Bağışlayın:) HER KİMSEN KENDİNE BİR ZARAR VERMEDEN İN ORADAN AŞAĞI. Neden senin cinsindekiler gibi deniz kabukları toplamakla uğraşmıyorlar bunlar, Charlotte? O DA NE? Ah, bu çok harika işte. Şimdi gidip şu oğlanı kurtarmam gerekiyor...’

‘Daha sonra yüz santilitre özel olarak saklanmış en iyi kalite koyu renk Jamaika romu eklenir,’ diye konuşmasını sürdürdü Bayan Sutcliffe, ‘onun üzerine de Mavi Dağ yamur suyu serpiştirilir dört kez...’

‘Sen de buna “Çiftlik Punçu” adını veriyorsun, öyle mi—?’

‘Evet.’

‘Peki...’

YARAMAZLARIN SANA ALDIRDIKLARI YOK GEORGE, HİNDİSTANCEVİZİ YEMEK İÇİN YİNE AĞAÇLARA ÇIKIYORLAR.

‘...En çok sevdiğim *jungli pani*’nin saf, kolay ve güzel bir pirinç rakısı olduğunu söylemeliyim. Isıtılarak içiliyor. Bir de kadınlar sunarsa harika olur...’

‘Ohoo bu konuda liste uzun—o zamanlar neler yemedik ki! Matiti yiyecekleri—matiti yiyecekleri yediğimiz zamanı anımsıyor musun, sevgilim?’

‘Tadı aynı iri karideslere benziyordu, insan aradaki farkı asla anlayamıyor, ama biraz tuzlu, dişlerini geçirince patlıyormuş gibi oluyorlar—’

‘Ya piton yılanı?’

‘Evet. Piton. Yanında vermut olmadan, ağız tadıyla piton yemek olanaksızdır.’

‘Samuelson—onu anımsıyor musun?—Hani Shan’daki Edward’ın ormanlarını yöneten Samuelson—anımsarsın—yılan beslerdi ya—anımsamalısın—Edward onu hırsızlık yaparken yakalamıştı. Russel’in engerek yılanını evinde besliyordu. Edward onun bizde hırsızlık yaptığını anlayınca *khansamaya* yılanı pişirterek akşam yemeğinde önüne koydurtmuştu...’

‘Şu Sam ne bulsa yerdı. Bir gün onu bir kobra yılanının orasını baş parmağıyla koparıktan sonra soyup yiyişini izlemiştim—’

‘İyi, ama yılanların kurbağalar, öteki yılanlar, kertenkeleler, böcekler ve benzerleriyle beslendiklerini düşünecek olursan, yemeğe değer şeyler olmadıklarını anlarsın—’

‘(Sürüngenlerin kamışlarının olduğunu

bilmezdim—)’

‘(Ha evet canım. Erkeklerinin vardır. İki tane. Her iki yanlarında birer tane. Dönüşümlü olarak kullanırlar. Bazı türlerinde ise üstlerinde diken oluyor.)’

‘(Gerçekten mi? Neresinde—?)’

‘(Kuyruk bölümünde, başka nasıl şey yapacaklarını sanıyorsun ki—?)’

‘(Bu konuyu daha önce hiç düşünmemiştim—Fiona. Kafa yoracağım türden bir konu değil. İyi, ama neden yılanlarda iki tane—?)’

‘(Senin kocanın da ününü düşünecek olursak bu sorunun yanıtı açık seçik ortada.)’

‘Hey, siz hanımlar, tavşan gibi nereye kaçıyorsunuz öyle?’

‘Yılanlara.’

‘Zehir için, aslında...’

‘Ah Tanrım, şu -zehir- bana on yıl önce, Naga Tepelerindeki güvercin-kanı yakut damarlarının kokusunu aldığım günleri anımsatıyor. Mogôk madeninde çalıştırdığım usta başım, Nagaland’de sınırın seksen kilometre kadar doğusunda, Kachinlerin bir güvercin-kanı yakut madeni filizi bulduklarını duymuştu, biz de o yüzden yanımıza birkaç at, biraz *balh-şış*, birkaç keskin nişancı alarak oraya gittik. Şu *kafa avcısı* Nagaların hepsi *vahşi* piçler, inan bana—’

TAMAM TAMAM GEORGE, KRAL İÇİN FOTOĞRAFINI ÇEKECEĞİM, AMA SONRA SEN DE AŞAĞIYA İNECEKSİN

‘—Çinlilerden, Müslümanlardan isyan orduları oluşturmak: Çok ruhani bir durum. Evet, ikimiz, bir düzine kadar taşıyıcıyla hep birlikte vahşi bölgeye çıktık, bizi ağırladıkları ilk gece koyun başı yemek zorunda kaldık. İşte, Amanda, senin şu ‘zehir’ sözcüğünün ba-

na anımsattığı şey bu: Tam anlamıyla et yiyen insanlar onlar, et bulamazlarsa başlıca gıda olarak bir tür mavi mısır yiyorlar... Başı nasıl hazırladıklarını izlemeye çağırdılar bizi: Kafa önce ustura gibi düz bir bıçakla tıraş edildi. Sonra boynuzlar bir baltayla kesildi. Daha sonra da kulaklarındaki, ağzındaki kurtların dökülmesi için kafa iki yana sallandı—’

APTALLIĞI BIRAK GEORGE, SANA GÖZLERİNİ KAPAMADIN DİYORUM VE BİR DAHA FOTOĞRAFINI ÇEKMEYECEĞİM.

‘—İkiye ayrıldı, beyni çıkarılarak başka bir yerde, külde pişirildi. Baş, daha sonra, birkaç saat buharda pişirildi, yapraklara sarıldı ve bütün olarak, Tanrılar da onun ruhundan atıştırsınlar diye, pirinç bir tepsinin içinde ormanda bir yere bırakıldı—o adamların ruhlara çok önem verdiklerini size söylemişim—sonra, ben ve arkadaşlarımla anlayabildiği kadarıyla, ilk durumundaki gibi kanlı bir baştan arda kalanları yememiz için, sözcük yerindeyse, ‘şölene, sıradan insanlar olarak çağrıldık, o putperest adamlar en iyi parçaları, protokol gereği, biz ikimize verdiler kuşkusuz. Koyun başının kanlı gözlerini aldık diye sevineceğimizi bekler halde her davranışımızı izleyen o pis insanlarla çevremizin sarıldığını düşünün bir kez... Biz koca aptallar gözlerin iris tabakalarını çıkarmayı iyi bilmiyorduk, sonuçta köpekler gibi hastalandık ve bir de soyulup soğana çevrildik, o günden bu yana şu güvercin-kanı yakutlar söylentisinin gerçek olup olmadığını anlayamadım gitti...’

‘O tür insanlarla olan ilişkilerime dayanarak, o söylentinin doğru olmadığını sana söyleyebilirim, Fraser. Her zaman o yerel yiyecek-

leriyle insanı kandırmaya çalışırlar. Uygar insanları komik duruma düşürmektir amaçları—’

‘Biz de Noel sabahı domuz kafası yedik,’ dedi Ogilvy.

Herkes dönüp Ogilvy’ye baktı.

‘Büyükannem İsveçliydi, domuzun kafasını kaynatmadan önce dişlerini fırçalatırdı bana...’ diye açıkladı.

‘Diş fırçasıyla mı, Harry?’

‘Hem de kendi diş fırçamı kullanırdım, Amanda,’ diye gururla açıklamada bulundu.

‘(—Şu adamlar şu ateşi biraz daha canlandırmazlarsa, o domuzların pişmesi sonsuza kadar sürer, çimen mi yakıyorlar ne—?)’

‘(Hindistancevizi kabukları toplamışlardı, ama,)’ diye yanıtladı Charlotte ayağa kalkarak.

‘Onlar yetmez,’ dedi Bayan Fraser. ‘İyi odun gerek bize, Tanrı aşkına, baksanıza burada iki büyük domuz var—’

‘Ben kızları alıp biraz odun toplamaya gidiyorum. Şu tropikal bitkilerin burada çok olduğundan kuşum yok—’

‘En iyi beyaz giysilerini şu muzlarla lekemesinler.—*Fitzgibbon!*’

‘Tamam: çok güzel. Kuşkusuz, Fiona. Ne iş gelir bunların elinden? Ancak Tanrı bilir. HAYDİ ÇOCUKLAR, BENİ İZLEYİN, GİDİYORUZ—’

Charlotte kadehini lake bir tepsi üzerine bıraktı. ‘Kısa bir gezinti yapsam iyi olacak,’ dedi.

‘Ben de geliyorum seninle,’ diye öneride bulunan John, Charlotte’u izledi. Aralarında bir metre uzaklık vardı, birbirlerine bakmadan kumsalda yürüdüler. Öteki insanların ses-

lerinin duyulamayacağı bir yere kadar yürüdüklerinde, Charlotte, ‘Yılanlarla ilgili konuşmalarını dinledin mi?’ diye sordu.

Yanıt olarak, John dokundu ona.

‘Amanda’nın acaba yılanlar yatay durumda mı çiftleşirler, diye bana sorduğunu duydu mu—?’

Charlotte kıyı boyunca önden seke seke giderken John’a döndü.

“*Ayakta çiftleşebileceklerini düşünebiliyor musun—?*” diye sordum ona..’

Kızlar beyaz giysilerini bellerine bağlamış, suda oynuyorlardı.

Maymun kıyıda tekbaşına oturmuş boru çiçeklerinden bir gerdanlık örmekteydi.

Yanından geçerlerken Charlotte durup sordu, ‘Ne yapıyorsun, Menaka?’

‘Çiçeklerden bir gerdanlık.’

‘Çok güzel olmuş.’

‘Teşekkür ederim. Jane için bu. Hoşunuza gittiye alın lütfen.’

‘Yok yok o Jane’in...’

‘Yürüyüşe mi çıktınız?’

Charlotte bir çiçeği dudaklarına dokundurarak başıyla onayladı.

‘Kaptan da sizle mi gidiyor?’

Charlotte omuzlarını oynattı.

Maymun, çiçeklerden yaptığı kordonu Charlotte’un boynuna doladı ve yüzünü ona yasladı:

‘*Lütfen,*’ diye fısıldadı. ‘Ben de sizinle geleyim.’

Yer azlığı nedeniyle o yolculukta bir kişi, yanına ancak üç kitap alabiliyordu.

Birinci kitap olarak Şemseddin ya da daha yaygın biçimiyle, İbn Batuta diye bilinen Tanca'lı Şeyh Abu Abdullah Muhammed'in Yolculuk ve Serüvenleri'ni aldı.

İkinci olarak, Da Vinci'nin—dâhimiz solak olduğu için aslında olduğu gibi—sağdan sola doğru okunması gereken 'Not Defterlerinin' Fransızcasını aldı.

Ama her okuyuşunda sürekli olarak tat alabileceği kitap, üçüncü kitaptı.

LEONARDO'
NUN SUYUN
YAPISIYLA
İLGİLİ
BİLİMSEL
ARAŞTIRMA-
SINDAN

Fransızca'yı Henry ile birlikteyken, savaş çıktı-
ğı sırada öğrenmişti. Henry savaşa gittikten
sonra Charlotte kendini Fransızca düşünmeye
zorlamış, Londra'nın sokak ve işyeri adlarını
Fransızcaya çevirmeyi denemişti: işe yarama-
mış ve yaramayacak bir çalışmaydı o. Çoğu İn-
giliz gibi, o da çok kötü konuşuyordu Fransız-
ca'yı, ama üç ay içinde kolay öyküleri okuyabi-
lecek duruma gelmiş, altı ay sonra da Henry'
nin Flaubert kitaplarını aslından okumaya baş-
lamıştı. Şimdi, de John'un yanında bulunan
'Günlük'ü yüksek sesle Fransızca'dan çevire-
rek okumaktaydı.

'Bu yüzden kimyasal maddelerin içinde
akmakta olduğu birçok ırmağın, çoğu kez bir
denizi bir başka denize kavuşturduğunu söyle-
mek gerekir.

'mordant', 'fort',
'aigre', 'amer',
'la peste'!

'Buna bağlı olarak sular yerine göre so-
ğuk, sert, ekşi, acı, tatlı, yoğun, hafif olur, ba-
zan zarar ya da salgın bir hastalık, bazan sağ-
lık getirir, bazan da zehir olur.

'laxatif', 'acerbe',
'sulfureux',
'sanguin', 'bas',
'en colére',
'oléagineux'

'Aynaların görüntüsü üzerinde yansıyan
renklerle nasıl değişirse, suların yapısı da geç-
tikleri yere göre öyle değişir: sağlıklı, zararlı,
barsakları yumuşatıcı, kabız yapıcı, kükürtlü,
tuzlu, canlı, sıkıntı verici, kızgın, azgın, kırmı-
zı, sarı, yeşil, kara, mavi, yağlı, yoğun, hafif
olur.

'arracher', 'fonder',
'remplir', 'se vider'

'Bir yakar, bir söndürür; sıcak olur, so-
ğuk olur, her şeyi sürükler, sonra durulur, bir
iner bir yükselir, bir yıkar, bir yapar, bir do-
lar, bir boşalır, bir yerde derinleşir, bir yerde
kabarır, bir hızlanır, bir durur, bir yaşatır, bir
öldürür, bir bolluk, bir yokluk getirir, bir bes-
ler, bir beslemez, bir tuzlu, bir tatsızdır, ba-
zan sel olur, geniş vadileri kaplar.

DENİZ YUMURTA- LARI

Bazıları pürüzsüz, bazılarıysa dikenliydi—o pürüzsüz olanları daha çok beğeniyor, onları bir kenara ayırıyordu. Bazıları taşlaşmış, ötekilerse bir çiçeğin taçyapraklarına benzer biçimde saten gibiydi, kastanyet gibi parmak uçlarına takılabiliyorlardı. Bazıları melek kanatları biçimindeydi, bazılarıysa fincan ve fincan tabağını andırıyordu. Bazılarının kenarları tırtıklı, bazılarıysa zürafa derisi desenliydi. Bazıları mercanların yanında demet biçiminde toplanmış, bazıları da kumlar üzerinde, tek kalmış gözyaşı damlaları gibiydi. Bazılarının diken gibi kolları vardı, bazıları da sarmal örgü koni biçimindeydi. Bazıları oymalı, boynuz gibi ve olukluysa. Bazılarında kırmızı tonlar, parlak renkli benekler vardı. Bazıları pagodalar gibi sarmal biçimindeydi. Bazıları tomurcuk gibiydi. Bazıları midye, bazıları denizsal-yangozuydu. Bazıları şeytanminaresiydi. Bazıları mor, bazıları yeşil, bazıları sarı üzerine kahverengi, parlak turuncu üzerine maviydi. Bazıları toplu ve dolgun, bazıları çelimsizdi. Bazıları beyaz, saydam, yumurta biçiminde, kıvrık dudaklarıyla gülümser gibiydi, tam avucunun içine göreydi. Oopi onların özel nesneler olduklarını biliyordu. Oopi'ye göre onlar deniz yumurtalarıydı, mercanlar arasında gördüğü, türlü renklerdeki ay biçimi balıklarca bırakılmışlardı.

Yumurtaları topluyordu.

Güneş batmaktaydı ve deniz böceklerinin kabukları suda beyaz güller gibi parılıyordu.

'Bunlara "para yerine kullanılan midye

kabukları" derler,' dedi Gaby. 'Büyükbabanın söylediğine göre, Portekizliler—'

'Hışış!' dedi Oopi, mercanların üzerinde korkusuzca bir adım daha atmaktaydı. Şimdiye kadar iki tane toplamış, üç tanesini de yeni görmüştü.

'Her yerini kana bulayacaksın,' diyerek uyardı onu Gaby. 'Mercan onlar! Neden o renkte olduklarını düşündün mü, hiç—?'

'Şu yumurtaları alacağım,' dedi Oopi.

'Deniz böceği kabukları.'

'Alacağım onları.'

'Ayakların mahvolacak! Ben karışmam—'

O derinlikte attığı her adım, *ya sonra*'nın formülünün bulunmasıdır; zevkli bir hesaplama—taşlaşmış mercan iskeletleri üzerinde yürürken aldığı zevke karşılık çektiği acıya ayak parmakları katlanıyordu, deniz göbeğine kadar geliyordu, beyaz giysisi berbat olmuştu.

Bir yıldız, bir denizyıldızı, yanbaşımda kıpırdanıyordu.

Sloan ile Sybil istiridye, midye gibi iki kabuklu olanları topluyor, tek şeytanminareleriyle deniz salyangozlarını, yarım deniz böceği kabuklarını, eşini yitirmiş midye kabuklarını denize geri atıyorlardı.

Amanda dev bir midye kabuğunun yirmi beş santim boyunda bir parçasını getirmişti.

Nolly otuz santim boyunda borazan biçiminde bir deniz salyangozu kabuğu getirdi.

Bir şey aramamış olan Jane ise, otuz santim genişliğinde bir At Toynağına (*Hippopus hippopus*) ayağı takıldığından, o üzeri kat kat kabuklanmış nesneyi kaldırmayı denemiş, ama kaldıramamış, yine onun üzerinde sendelemiş ve daha iyi birini bulamadığından o de-

niz böceği kabuğunu babasına götürmesine yardımcı olması için Maymun'u çağırmak zorunda kalmıştı.

'Bu da ne böyle?' diye bağırdı Albay.

'O bir At Toynağı,' diye açıkladı Jane. Öyle deniyormuş, Kaptana sordum—Beğendiniz mi? Ben buldum—'

'Kokuşmuş bir deniz yumurtası! Kabuk! Dışkı—!'

'Genç bayanlar,' diyor Bayan Sutcliffe.

Kızlar için ayrılmış olan yerlere döndü Bayan Sutcliffe. Ay çıkmıştı. Sivrisinekler vardı.

Akşam yemeği zamanı,' diye duyurdu.

*

Yarasa operası. Strauss. *Yarasa*'yı bilirsin, kuşkusuz. Strauss'u kuşkusuz duymuş olmalısın.

'Duyduğumu pek söyleyemem,' dedi Albay, Fitzgibbon'a. 'Adı yabancı gelmiyor. Adları aklımda iyi tutamam. Bir Alman, değil mi? Operaya karşı bir yakınlık duymuyorum. Almanlara karşı da yakınlık duymuyorum hiç...'

'—Vals Kralı ha? Hiç duymadın mı adını—? *Mavi Tuna Valsi*. *Mavi Tuna Valsi*'ni duymuş olmalısın kuşkusuz: pa ram pam pam-pam pam-pam! pam-pum!'

'Tamam tamam peki, ama bunun *onlarla* ne ilgisi var? diye sordu Albay, çatalıyla alacakaranlıkta uçuşan kara nesneleri göstererek.

('Hindistan Meyvesi *Yarasası*,' diye anlatıyordu büyük Charles, çocuklar için ayrılmış yerde otururlarken Amanda'ya: '*Pteropus Giganteus*.')

Büyük Charles hayvanbilimle ilgili konu-

KAPLUM-
BAĞALAR

lardaki can sıkıcı titizliğiyle ünlüydü:

Yarasanın ne olduğunu biliyorum, diyor-
du Amanda. Kan içen bir yaratık.

‘Şu çocuk masalına inanmıyorsundur, umarım, öyle değil mi?’ diye sordu Charles, domuz kızartmasını katlarken. Amanda onun yemek yeme biçiminden hoşlanmadığını anlamıştı. ‘Şu vampirlerle ilgili saçmalara da inanıyorsun, değil mi—?’

Evet aslında inanıyorum.

‘Tam bir saçmalık hepsi.’

Biz öyle düşünmüyoruz.

“Biz” mi—?’

Amanda yüksek dantela yakasını biraz aşağı doğru çekerek boynunda, üç santim arayla karaciğer renginde iki noktayı Charles’a gösterdi.

‘Bırak bunları Mandy. Bir kurşunkalemle oynarken hepimizin başına gelebilir böyle şeyler, çocukluğu bırak. Bunları baban görseydi, hiç kuşkusuz yok, o da bu konuda sana bir şeyler söylerdi—’

Bu konuda ve öteki konularda.

‘Hangi “öteki konularda”?’

Amanda, Charles’ın lokmasını çiğnemesini bitirmesini bekledi.

‘Sana gösterirsem ne vereceksin bana?’ diye sordu Charles’a.

‘Ben öyle oyunlar oynamam,’ dedi Charles. ‘Şu iğrenç baharattan biraz daha alır mısın?’ Bir hizmetçi büyük bir tabakla aralarına girerek Charles’ın tabağına pilav doldurdu. ‘Nolly’nin erkek kardeşiyle ilgili sırları anlatmanı daha çok isterdim,’ diye bir öneride bulundu Charles, sonra da Nigel’in bacaklarını ve ellerini görebileceği bir açı yakalamaya çalıştı.

...‘Onlar tek uçan memeli hayvanlardır, biliyorsun,’ diyordu Fitz, Albaya. ‘Uçan sincaplarla uçan maymunlar yalnızca yerçekimi gücüyle atlarlar.’”

‘Melekleri unutmuyorsun, değil mi?’ diye sordu Bayan Sutcliffe, tabağındaki domuz kızartmasını yemeden önce titizce küçük lokmalara bölmekteydi.

Bildiğim bir şey varsa o da, kaz ciğerinden daha lezzetli oluşuydu, dedi Albay.

Bayan Sutcliffe duraksadı, konuşmanın sonunun gelmesini bekledi, Albay, daha sonra ona özellikle bacaklarının lezzetli olduğunu ve tütsülenmiş domuz eti yerine geçebileceğini söyledi.

‘Siz... bir... *yarasa* mı yediniz?’ diye sordu Fitzgibbon.

‘Uçan bir tilki, efendim.’

‘...ama bir *yarasa* yediniz ha?’

‘Hem de kemikleriyle birlikte. Savaş zamanı bir asker için ondan daha zengin bir besin düşünemiyorum. Safrakesesi dışında her yeri yenebilir. Safrakesesi öldürür insanı.’

‘Aman, demeyin...’ dedi Bayan Sutcliffe. Bir yarasanın safrakesesini öteki organlarından nasıl ayırdedeceğini düşünüyordu, ama herkes yemek yerken bu konuyu daha fazla kurcalamayacak kadar ince bir insandı. Bayan Sutcliffe içini bulandıran o garip tattan kurtulmak için bir yudum bordo şarabı içti. ‘Ya siz, Bay Fitzgibbon?’ diye sordu. ‘Aşçınız iyi mi? Edward’la ben bizim Cuma’dan çok memnunuz...’

(‘Buna Ekmek Torbası düğümü derler,’ Nigel iki yanındaki kızlara açıklamalarda bulunuyordu. ‘Mercan Düğümüne benzer, ama

Ekmek Torbası Düğümünde iki uç yukarıya ya da aşağıya değil, karşıt köşelerden çıkar. İşte. Sen de dene,' dedi. İpi Gaby'ye verdi, Gaby de düğüm attı. 'Harika!' dedi, 'böyle düğüm atmayı nereden öğrendin?'

'—şimdi sen öğrettin ya,' diye yanıtladı Gaby.

'Evet, ama,' dedi Nigel, inatla, 'çoğu kız düğüm atamaz.'

'Aptallaşma,' diyerek Nigel'i uyardı Nolly.

Oradan biri bağırdı, *Akşamın ilk yıldızı!* Herkes baksın! *Akşam yıldızı!* Çocuklar bir dilkte bulunsun!)

Denizde yol alırlarken de anlamış oldukları gibi, dolunaya daha beş gün vardı ve denizin en az yükseldiği zamandı. Hizmetçiler, güneşin batmasıyla birlikte yarasalar ve sivrisinekler uçuşmaya başladığında, meşaleleri yakmışlardı. Rahatlarını kaçıran o sivrisineklerden biraz olsun kurtulabilmek için yapabilecekleri tek şey, kamp yerinin her iyi yanına, dumanı kendilerine doğru yelpazeleyecek iki hamal yerleştirmektir. Yarasalar onlar için bir tehlike oluşturmuyorlardı, yanmakta olan ateşler de tehlikeli olabilecek öteki yırtıcı hayvanları uzak tutacaktı. Gece karanlığının çökmesiyle birlikte işlerini yapmış olmanın verdiği bir gönül rahatlığı duyuyorlardı. İçlerinden biri Kral George ile Kraliçe Mary onuruna kadeh kaldırınca, ötekiler de hükümdarları için bir kez daha hazır ol durumuna geçtiler. Bir arada olmanın verdiği rahatlıkla sevinç içindeydiler. Onlar için uzun bir gün olmuştu, ama görevlerini büyük bir titizlikle yerine getirmişlerdi. Karanlık iyice bastırmıştı, gece iyi

gececeğe benziyordu; gevşediler. Kızlarla oğlanlar pasta yemek için beklerken oyun oynamaya başlamışlardı. Anneleri babaları ve ötekiler ya ayakta duruyor ya uzanmış yatıyor ya da sigara içerek ertesi gün çıkacakları av konusunda söyleşiyorlardı, haftanın ilk üç gününün adını taşıyan hizmetçiler ziyafetten kalan bulaşık porselen takımları toplarken, haftanın diğer iki gününün adını taşıyanlar da çay yapıyor ve keklerle peynirler için yer açıyorlardı. Deniz kıyısında çömelmiş bulaşık yıkamakta olan Çarşamba ayağa kalktı. Ya bir şeyler görmüştü ya da okyanus yüzeyinin tam altından kendisine doğru gelen bir parıltı vardı. Sutcliffe'in suya alışkın köpeği dalgalara doğru koştu, sonra sızlanarak yere çöktü, Sutcliffe'e baktı, alacağı buyrukları bekledi. *Bu da ne böyle?* diye düşünmekteydi Sutcliffe. Sigarası parmaklarının arasından kuma düşmüştü.

'Dollar—?' diye söze başladı.

O olay karşısında herkesin sesi soluğu kesilmişti.

Kıyıda görülebilen teknelerin demirli olduğu bölgede, birkaç yüz metre ileride, bir kilometre uzunluğunda, kıpırdamakta olan, ışıktan oluşmuş, kabarık, donuk sarı, şerit halinde bir parıltı, parlak yeşil su yüzeyinde, kendilerine doğru ilerlemekteydi. Charlotte elini John'un kolunda gezdirerek fısıldadı, 'John—*nedir o?*' Matlock da onlara yaklaşıarak John ile göz göze geldi. 'Ne diyorsun bu işe, John?' diye sordu., 'Balinalar diyeceğim geliyor, ama su püskürttüklerini de görmüyorum.'

'—bir balina sürüsü değil o, Mat.'

'...orada bir yakamozlanma var. Acaba yunuslar çiftleşiyor mu dersin, John...'

"Yunuslar" mı?" diye yineledi Charlotte.

'Ben öyle düşünmüyorum, Mat. İzledikleri yoldan anlaşıyor...'

'Dolar, burada uzman sensin,' diye parladı Sutcliffe, 'neler dönüyor orada?'

'Bence, kaplumbağalar.'

'Kaplumbağalar mı—?'

Matlock denize doğru bakarak başıyla onayladı. 'Ay yusuvarlak,' diye ekledi.

'Deniz neden parıldıyor?' diye sordu Amanda.

'Yakamoz,' diye yanıtladı onu büyük Charles, 'doğal olarak ışık saçan fosforlu deniz organizmaları *Noctiluca Miliaris* kımıldadığı anda görülebilir.'

'—onun bir denizaltı olmadığını mı söylemek istiyorsun yani? *Nautilus* değil mi o? Akşam yıldızından dilediğim oydu: Kaptan Nemo ile tayfalarının gelmesi...)

'—John, peki kaplumbağalar ne olacak? Yani: *Kaplumbağalar*.

'Buraya geliyorlar.'

'—kıyıya mı?'

'Evet.'

'Yani, buraya mı demek istiyorsun?'

'—yumurtalarını bırakmaya Mat—şu sandalları ağaçların arasına çeksek iyi olacak. Fitz—oğlanlara sandalları kumsalın üzerinden şu ateşlerin ötesine çekmelerini söyle. Albay—meşalelere gereksinimimiz olacak...'

'—*bırakmaya mı?*' diye sözünü kesti Bayan Sutcliffe. 'Neyi bırakmaya, Kaptan?', ama John Fitzgibbon'la birlikte koşarak sandallara doğru gitmekteydi o sırada.

'*Yumurtalarını*, Amanda,' diye yanıtladı Bayan Fraser. 'Ya sen ne bırakacaklarını düşünüyordun ki—mektup falan mı?'

‘Aman Tanrım,’ dedi Amanda. ‘Heyecanlı bir şey olacak bu—Charlotte? Sen bu konuda ne düşünüyorsun: Çocukların izleyebilecekleri bir şey mi bu? Albay—? Bir anne olarak yasaklamam gereken bir şey mi acaba?’

(İlk iki kaplumbağa, üzerlerine herhangi bir ışık vurmada önce ve kimse görmeden kumsalda sürünerek ilerlemekteydi. Sutcliffe’in İspanyol köpeği, önce ilk gelene sonra da ötekine saldırdı, kabuklarını koklayıp duruyordu, sonra nasıl olduysa birini sırtüstü döndürdü, kocaman yüzgeç ayakları ve güdük kalmış, gemi dümeni gibi arka ayaklarıyla havayı dövmekte olan kaplumbağanın göğüs kabuğunun üzerine ön ayaklarını koydu. Hayvanı sağa sola sallayan köpek daha sonra, ilk dişi kaplumbağalar dalgalarla birlikte kıyıya çıktığı sırada o kaplumbağa ile oynamayı bıraktı. Kendi ağırlıklarını taşıyacak güçleri yokmuş gibi ilerleyen kaplumbağalar kumsalda çok dik olmayan bir eğimi çıkmaya başlamışlardı.

O olayın gerçekleşmesindeki sessizlik Charlotte’un aklında kalan tek şey olmuştu.

Her biri elli kaplumbağadan oluşan bir sıra, arkasından ikinci bir sıra, sonra da bir üçüncüsü geliyor, kuru kumlar karınlarındaki yumurtaları bir mıknaşın demir tozlarını çekişi gibi çekiyor, dişi kaplumbağalar eğimli ıslak kumlar üzerinde ilerliyorlardı.)

O toplu savaşım sırasında hiç ses çıkarmıyorlardı, havası alınmış bir fanus içinde boğulmakta olan bir kovan dolusu arının sessizliğine bürünmüşlerdi sanki. Gövdelerini ileriye doğru itmek için kullanmış oldukları kuyruklarının ortada bıraktığı izin çevresinde bükümlü izler bırakıyorlardı. Yüzlercesi geldiğinde, kaplumbağaların bıraktığı izler birbiri içine

geçmiş biçimler oluşturmıştı—dev bir el, çözümlü olanaksız bir sistemin karmaşık bir planını çiziyor gibiydi. Kaplumbağalar kumda ilerlerken tabaklara, bardaklara takılıyorlar ya da bir tencereye çarpıyorlardı, bazıları da bir çadırı devirmiş, üzerlerini örten çadır beziyle birlikte hörgüçlü bir kırkayak gibi ilerliyordu.

Çılgınlık başlamıştı.

Sürüsüne öncülük yapan tek bir çekirge gibi, havadaki coşku ve öfke tek bir kanat çırpınışı biçiminde başladı: gövdelerini omurga eksenleri doğrultusunda yukarı doğru çekip palet ayaklarıyla, ansızın, sağa sola gelişigüzel, çılgınca kum sıçratarak tozu dumana kattılar. Bir ara çevrelerini saran bir esintiyle birlikte gözden kaybolan gövdeleri, yarı yarıya kuma gömülmüş olarak, yeniden ortaya çıkmıştı. Kaplumbağalar arka ayaklarıyla kumda bir kez daha eşindiler, sonra her biri, kuru kumda açmış olduğu çukura yumurtalarını bıraktığı sırada ortalık derin bir sessizliğe büründü.

O yumurtaların tenis toplarına benzediğini ilk kez söyleyen ya Nigel ya da büyük George olmuştu.

Kaplumbağa çorbasının lezzetinden ilk söz eden de ya Albay Napier ya da Fraser'di.

Yumuşak kabuklu yumurtaları sivri dişleri arasında sahibine götürmeye çalışarak ilk kaplumbağa yuvasını bozan, Sutcliffe'in, içgüdülerini daha fazla denetleyemeyen, köpeği olmuştu.

Öfkeden boyunları şişmiş, dilleri dışarı fırlamış, arka ayakları üzerinde, tropikal bitkiler arasında çıkıp yumurtalara doğru yarış ederek Ogilvy'yi korkutanlar, kertenkelelerdi,

Ogilvy o kocaman kertenkelelerin üzerine elinde meşaleyle yürümüştü.

Saklanmak için meşalelerin gerisindeki ağaçların gölgesine kaçan çok küçük bir kertenkele dışında, ötekilerin hiçbirinin suçsuz olduğu söylenemezdi. Kimse onları durdurmaya denemedi. Ne Matlock, ne Fitzgibbon, ne John, ne de Charlotte. Fitz, önce üzerlerine yürüdü onların, ama sonra özgürlüklerini fiziksel olarak kısıtlayacağını düşünerek geri döndü ve oturup ağladı. Onlara arkasını dönen Matlock, ötekiler orali olmasa da o kahrolası adada sürekli olarak kalamayacaklarını düşünerek, Rangun'a, geri dönme işini kotalaracak düzeni sağlayıcı kişi, sandalların bekçisi olarak görevlendirmişti kendi kendini.

Dehşete düşmüş olan Charlotte, demek böyle oluyor, diye düşünerek kızları, olanları görmesinler diye arkasına saklamıştı. John'un da olayı izleyişini gözlüyor, *Durdur şunları, niçin durduruyorsun?* diye düşünüyordu.

Sandallarıyla teknelerine geri dönmekte olan oğlanlar, yine gürültü patırtı ediyor, şarkı söylüyor, birbirlerine yumurta akıyla et fırlatıyorlardı.

Kızlar sessizce oturmuş, John'un kürek çekişini izliyorlardı. Hava durgun olduğu zaman ses suyun üzerinde belirgin bir biçimde yayıldığı için Albayın coşkulu bir biçimde konuşmasını duyabiliyorlardı.

Tanı sizi inandırın, savaş alanında kaplumbağa yumurtasından yapılmış bir omletten daha iyi bir şey olamaz—Bay Fraser'in verdiği yanıtı da duyabiliyorlardı.

Şu kaplumbağa yumurtalarının en komik

yanı (ben bunu Mandalay'daki aşçımdan öğrenmiştim), sarılarının, tıpkı tavuk yurmurtaları gibi, kaynatıldıktan birkaç dakika sonra katılaşmasına karşın, beyazlarının bir türlü katılaşmak bilmemesidir... Ne tuhaf, değil mi—?

'Evet,' diyen bir kadın sesi duyular, 'sanki Tanrı onları yaratırken kusurlu yaratmış, öyle değil mi?'

İLK GECE *Ne yapıyorlar?* diye sordu Gaby, bakmasına izin verilmediği için. Yalnızca iki kişinin bakmasına yetecek kadar yer vardı.

Hiçbir şey, diye fısıldadı Nolly.

Hiçbir şey mi? Ben de bakayım—

Sıra sende değil.

Benim sıram gelmedi mi daha—?

Senin sıran daha sonra.

Syb'den önce sıra bendeydi—

Bir gözetleme deliği bulduklarından sırayla bakıyorlardı. Olanları da birbirlerine söylemek zorunda değillerdi biliyorsunuz—

Yapmışlar.

Yapmamışlar.

Yemin ederim, *yapmışlar* işte.

Şşş! Konuşuyorlar.

Öpüşüyorlar mı?

Şu anda konuşmaktan başka bir şey yaptıkları yok, bir şey kaçırmış değilsin, dedi Amanda.

Çıplaklar mı?

Şşş...

İkisi de çıplak, değil mi?..

Evet, kapa çeneni.

Ben de bakayım—

Şşş!

Doğru mu?

Doğru.

O şey doğru mu, demek istiyorum—

Evet.

—dövmesi yani?

Evet, dedim ya sana.

Onu görmek istiyorum—

Kapa şu çeneni! Ne konuştuklarını duymıyoruz—

(Kamara, tekne omurgasının her iki yanına içi saman doldurulmuş dört tane sökölür-takılır yatak yerleştirilecek biçimde yapılmıştı. Daha küçük iki yatak –hamaklar– teknenin kış tarafına asılmıştı, hamaklardan birinde, annesinin deyişiyle, altını ıslattığından normal bir yatakta yatmaya hakkı olmayan Oopi uyumaktaydı; ötekinde de Maymun yatıyordu. Onların yukarısındaki iki yatakta Syb’ler yan yana, Jane ile Gaby yan yana yatıyordu. En büyükleri oldukları için aşağıda sancak yönünde Nolly, iskele yönünde ise Amanda ayrı ayrı yatıyorlardı.

Maymun, hamaktan aşağıya düşüyormuş gibi bir duyguya kapıldığından bir türlü uyuyamıyordu. Oopi horlaya horlaya uyumaktaydı. Syb’ler birbirlerine sarılmış, derin uykundaydı. Maymun, Jane’in hâlâ uyanık olduğunu kırırdamakta olan parmaklarına bakarak söyleyebilirdi. Ötekiler—Gaby, Nolly ve Amanda—ise John ile Charlotte’u gözetlemek için yavaşça sıvışmışlardı. Yatağında ansızın doğrulan Jane, başını bir yere çarptıktan sonra yine yastığa koydu. Maymun hamağından kayarak aşağı düştü, aşağıdaki yatağın üzerinde ayağa kalktı, Jane’e baktı:)

‘Bir yerin acıdı mı?’

Jane, burnuna bir sinek konmuş gibi, kafasını bir santim kadar sağa sola salladı. Üzerindeki çarşafı boğazına kadar çekmişti.

‘Üşüyor musun?’

Bu kez başını yukarı aşağı sallayarak onayladı.

Maymun hamağındaki pamuklu battaniyeyi çekerek aldı.

‘İster misin?’ diye sordu.

Jane başıyla onayladı yine.

Maymun yukarı tırmandı, Jane’in yatağının ayakucuna çömelerek oturdu, battaniyeyi Jane’in üzerine örtüp kıyılarını sıkıştırdı. Jane çok zayıftı.

‘Çok az yemek yiyorsun,’ dedi Maymun. ‘Yemek yemelisin. O yüzden soğuk almışsın. Senin kanın sulu. Yemek yersen koyulaşır.’

Maymun, Jane’in ayaklarını tutma yürekliliğini göstererek onları battaniye ile ovuşturdu. Yüreği hızla çarpıyordu.

‘İyi geldi mi?’ diye sordu.

Evet anlamında başını salladı Jane.

‘Ellerin sıcak.’

‘Öyle. Annem ellerimin içinde bir güneş olduğunu söyler.’

‘Daha önce, kuzeyde, Naini Tal’dayken yine böyle bir soğuk algınlığım nedeniyle annem çarşafın içine bir ısıtıcı nesne koymuştu. İçinde sıcak bir taş bulunan bir yastık kılıfıydı.’

‘İyi gelmiş miydi?’

Yine bir onaylama.

‘İyi gelmişti, herhalde.’

Sonra: ‘Öldü,’ dedi.

Daha sonra da: ‘Annem,’ dedi Jane.

‘Benim de babam öldü,’ dedi Maymun.

‘Amanda senin babanın ölmediğini söylüyor. İngiltere’de yaşıyor diyor. Pamela adında bir karısı, sarışın bebekleri varmış.’

‘İnanıyor musun ona?’

‘Evet.’

‘Annen kendini öldürmüş, Amanda öyle söylüyor.’

‘Amanda çok konuşuyor.’

Sonra: ‘Yine üşüyorum.’

‘Sıcak birşeyler düşün.’

‘Düşünemiyorum.’

‘Düşünürsün.’

‘Sen düşün.’

‘Seni ısıtmak için mi?’

Bir onay daha.

Sonra: ‘Gel benimle birlikte yatağa gir.’

Maymun bir süre sonra, ‘Akşam yıldızı çıktığında ne gibi bir dilekte bulundun?’ diye sordu.

Önce sen söyle dileğini.

Ben bunu dilemiştim.

O zaman, dilediğin yerine geldi.

Seninki neydi?

Benimki gerçekleşmez.

Ne diledin?

Onun yok olmasını.

O kim?

Babam. Seninki gibi ölmesini dilemiştim.

(John lâmbayı kısmıştı, ambar kapağın-
dan içeri ayışığı süzölmekteydi. Sürekli olarak
yaptığı gibi John, yatarlarken Charlotte’a sıkı
sıkı sarılmıştı. *Gitmeliyiz buradan*, diyordu
Charlotte. *Niçin gitmiyoruz*. Her yer aynı, de-
di John. Seni düş kırıklığına uğratmaktan baş-
ka işe yaramaz. *Nedir o? Dünya. Fitz için kay-
gı duyuyorum*. Fitzgibbon iyileşecek—ben asıl

senin için kaygılanıyorum. *Oraya geri dönemem, John, aynı şeyleri gündüz görmek istemiyorum.* Görmeyeceksin ki. Yarın her şey hiçbir şey olmamış gibi görünecek. Deniz yükselince her şeyi silip süpürecek. Bütün kusur burada işte. Yarın her şey yine aynı olacak.

İLK GÜN John'un umduğu gibi, yeni bir gün değil, bir öncekinin kusursuz benzeri olan bir gün doğmuştu.

Yakut Kız'la şakacının biri Matlock'un megafonunu kullanarak kalk borusu çalmaya çabalıyordu, *Cinnabar*'da ise Fraser ile albayın beden eğitimi yapmaları orada da yeni bir günün başlamakta olduğunu haber vermektedir. Sabah nöbeti değişimi zamanı daha gelmemişti, ama sıcaklık su yüzeyinde bir yağ katmanı gibi yayılmaktaydı, sabah sessizliğinde Matlock, Fitzgibbon'u sandalla *Charlotte*'a götürmekteydi, Fitz. tekneye çıkınca, Mat. ile John Sutcliffe'le konuşmak için *Cinnabar*'a gittiler sandalla. Fitz, *Charlotte*'a 'Ben böyle şeylere katlanacak yapıda bir adam değilim,' dedi. Önceki geceden beri giysilerini değiştirmemiş olan Fitz hiç uyumamış gibi görünüyordu. 'Artık onlarla yüz yüze gelemem, onlara bir şey öğretmeyi deneyemem. Benden tiksiniyorlar. Onları görmelisin. Bu sabah hepsi resmi giysilerini giymiş, kahvaltılarının ikinci porsiyonunu atıştırıyorlar. Geceyarısı Rangun'a gitmek için yola çıkmalıydık—burada takılıp kaldık şimdi, Matlock'un deyişiyle 'esintisiz kaldık', bu kahrolası koyda daha ne kadar kalırız Tanrı bilir...' dedi.

'John, *Cinnabar*'ın gücünün yetersiz olduğunu söylüyor...'

‘Doğru söylüyor, Allah için, *Cinnabar*’ın her şeyi yetersiz. Bir de Allahlık komutanı var işte—’

“Kaptanı”, Fitz...

‘Benimle alay mı ediyorsun?’

‘Esinti kesilse de *Cinnabar*’ın geriye dönecek kadar gücü var demek istemiştım. Çocukları düşünmemiz gerekiyor—’

‘Çocukların anne ve babalarını da düşünmeliyiz Tanrı aşkına—bizlerse çalışanlardan başka bir şey değiliz, iki kahrolası hizmetli yalnızca...’

‘Fitz—’

‘Ne yapacağım ben şimdi? Beni ağlarken gördüler! Bütün saygınlığımı yitirdim...’

‘Dinle, Fitz—’

‘Fotoğraf makinemin sehpasını da yitirdim... Onu fotoğraf levhalarımla birlikte şu kahrolası kumsalda bıraktım herhalde... orada daha neler bıraktık Tanrı bilir... bıraktığımız şeylerden birisi de saygınlığımızdır. Şu kahrolası levhaları ellerine geçirirlerse, her yere dağıtacaklardır onları... Harika olacak, doğrusu. Ah, Tanrım, bir yıkansam iyi olacak. Şu görünüşüme bir bak, Charlotte, bağışla beni...’

‘John’un giysileri sana uyar. Denize girsen iyi olur—’

‘Doğru, neden olmasın? Çok iyi bir düşünce. Aramızda böyle bir dostluk olduktan sonra, kim korkar köpekbalıklarından:

"Beyazı öğrenmene çok yararı dokunacaktır Sarı ve kahverengi konusunda öğreneceğin şeylerin."

Kipling,’ diye ekledi Fitz.

(Charlotte ders anlatırken hiç alışılmış yöntemleri kullanmıyordu, ama John'u tanıdığı yıl uyguladığı yöntem garip bir şeydi. Bir yandan açıklama yaparken, yazı tahtasına üç renk adı yazarak başlardı derse, 'Bu sabahın renkleri (her neyse: bir iki üç)' diye sıralardı. Sonra bir sözcük yazarak, 'Bu sabahın *sözcüğü* (her neyse) derdi.' Örneğin, 'Bu sabahın renkleri sarımsı kırmızı, koyu maviye çalan kurşun rengi ve çelik mavisi; bugünün *sözcüğü* de *açgözlülük*,' diyerek başlamış olduğu bir sabahın, 'Bugünün renkleri kumru grisi, devetüyü ve kadmiyum mavisi; günün *sözcüğü* de *kandırma*,' diyerek başlamış olduğu bir sabaha göre daha çok anımsanacağı inancındaydı.

Bu sabahın renkleri, diye başlamıştı yine. Güvertede bir tente altında oturuyorlardı.

Sarı. Kahverengi. Ve beyaz.

'Çok *sıradan* şeyler,' diye yakındı Sloan.

'Bugünün *sözcüğü*: *kendini beğenmek*. Bu *sözcüğün* ne anlama geldiğini kim söyleyebilir—Jane?'

'Boş gurur.'

'Kim bir tümcede kullanabilir bu *sözcüğü*.'

Amanda ayağa kalktı: 'Sırtında dövme bulunan bir insan, onu yaptırırken katlanmış olduğu acı da düşünülürse, kendisini gören kişilerce k-e-n-d-i-n-i-b-e-ğ-e-n-m-i-ş olarak nitelendirilebilir.'

Amanda arkadaşlarının tam anlamıyla olağan, suçsuz bakışları altında yerine oturdu, Charlotte'un tüyleri bütün omurgası boyunca diken diken olmuştu.)

Önceki gece görmüş oldukları, Sutcliffe

için hiç de doyurucu olmamıştı (onun kusurlu söyleyişiyse, şu Japon kimonoları üzerindeki canavarları andıran kertenkele bozuntularından başka anlatmaya değer bir eğlence çıkınamıştı:) Olanlardan hiç etkilenmemişti. Orası Krala armağan etmek için çok uygun, birinci sınıf bir yerdi, (söz konusu olan *bu* değildi:) orada eksik olan bir şey varsa, o da avlanmaya uygun bir yer olmayışındı. ‘Ne tür bir şey aradığınızı biliyorsun,’ dedi Sutcliffe John’a: timsah, domuz, yabandomuzu, tavuskuşu, ge-yik, maymun, tilki gibi hayvanlar, Dollar, biraz uzaktan (‘Amanda, aklıma gelmişken söyleyeyim, bir *panthera pardus*’tur *orman kedisi*.—Onun gibi dayanıklı başka bir kadın tanımıyorum...’)

Sutcliffe’ler, Fraser’ler, Ogilvy ve Albay Napier *Cinnabar* ile avlanmak amacıyla, komşu bir adaya gidiyorlardı, teknenin motoru çalışmaktaydı. John ile Matlock onların aradıklarını bulacakları konusunda kuşkuları olduğunu söylüyordu, ama her ikisi de o sporla ilgilenmediğinden kuşkularının onlar için inandırıcı olmadığını anlayamıyorlardı. *Cinnabar*’daki erzak *Yakut Kız* ile *Charlotte*’a yüklendi ve hafif bir esintide demir alan tekne öğleden iki saat önce güneybatı-batı doğrultusunda yola koyuldu.

‘Nereye gidiyor bu?’ diye sordu Sybil.

Ava.

‘Kava-avcılığına mı?’

Hayır. Hayvan.

‘Geri dönecek mi?’

Bilmem.

‘Kapan mı avlayıp getirecekler?’

—Sanmam.

‘Babası kim?’

Kaptan.

‘Annesi kim?’

Charlotte.

‘Peki öğretmeni kim?’

Amanda.

Bu adada mı kalacak?’

—sanıyorum.

‘Buradan hoşlanıyor mu?’

Çok hoşlanıyor.

‘Charlotte da öyle. O da kalmak istiyor.

Dilekte bulundu.’

—akşam yıldızından mı?

‘Evet. Bir de ateş ettiklerinde. Amanda ateş edildiğinde bir dilekte bulunması gerektiğinden söz etmişti. Kan gördüğünde de.’

—çok kan vardı.

‘Ağlama... Amanda büyük bir dilekte bulunmanın yolu bu diyor. Neden ağlıyoruz?’

—bilmiyorduk ki.

‘Bir dilekte bulunmadık ki?’

Bize kimse söylememiştir.

‘Her neyse... Ağlama artık. Gelecek kez sen de bir dilekte bulunursun.’

—asla istemem. Çok korkmuştum.

‘Korkak olma.’

—peki, ne olayım?

‘Amanda bir Protestan olmak gerektiğini söylemişti.’

—o ne demek?

‘—bilmiyorum. Amanda gibi bir şey işte.’

—o zaman, Amanda gibi mi olayım?

‘Evet—Protestan.’

—Pro-tes-tan...

(Charlotte o kez sekiz defterini yanına almıştı, Fitz., Mat., John ve Charlotte önceki

gece kamp alanına gitmemeye karar vermişlerdi. Akıntıya karşı kürek çekerek koyun güneyde kalan burnunu geçmişler, oradaki girdapları aşmışlar, adanın, görünmeyen, önceki güne göre daha geniş bir kumsalı olan arka bir bölgesine çıkmışlardı, oradaki dalgalar da küçük çocukların yüzemeyeceği kadar büyük-tü:)

Sandalları kumsalın üzerine çektiler, teknelerin sınırlayıcılığının baskısından bir kez daha kurtulan çocuklar kendilerini hemen, koşmaca, yarış, elim sende gibi oyunlara vermişlerdi. John'un gemici giysileri içinde öğretmen kılığından çıkmış olan Fitz., her zaman-kinden daha genç görünüyordu, John'un deyişiyile 'kendine gelmişti'. Fitz., Kuş Gözleme Grubuna başkanlık edecekti, Mat. İlginç Düğüm Atma gösterisi yapmayı üstlenmişti, John ile Gaby uçurtma uçuracaklardı, büyük Charles Hayvanbilim Gezisini yönetmekle görevlendirilmişti, Jib, Yenebilir İstiridye ve öteki Kabukluları Toplamaktan, Charlotte de Yerel Bitkilerden sorumluydu. En iyi bir biçimde, özenli ve düzenli olarak örgütlenmişlerdi. John'un dediği gibi her şey iyiye ve normale dönmekteydi.

John ile Mat. dürbünlerini Fitzgibbon'a verdiklerinden, Gaby ve küçük George'la birlikte tepeye tırmanan John, dürbün taşımıyordu.

Üzerinde bulundukları yer kum, yabani ve sürüngen bitkilerle karışmış mercan molozlarının bulunduğu az eğimli bir bölgeydi. Gelirken geçtikleri burnu oluşturan kara uzantısı üzerindeydiler—yüz metre kadar yükseklikte, çok dik ve sarp olmasa da o bölgenin en yüksek yeriydi, uçurtma uçurmak için uygun bir

esinti aramaktaydılar. Sabah boyunca süregelen bir durgunluk vardı her yerde—adayı alışılmamış bir sessizlik kaplamıştı, havanın dengisini korumak ister gibi. Yükseklerde de leylekler birşeyler arıyordu. Geride uzun bacakları, kanatlarından biri sıcak hava akımı bulmak için daireler çizmelerine olanak sağlayacak biçimde, ötekinden daha aşağıda, bulutsuz bir gökyüzünde uçarlarken Gaby onların uzun kuyruklu uçurtmalara benzediklerini düşünüyordu. Gaby havada bir tuhaflik olduğunu sezebiliyor, ancak ada açıklarındaki esintilere bakarak hava durumunu saptayacak kadar yorum yapamıyordu. Ama uçurtma kuyruklarına bakarak bir hava akımı olduğunu anlayabiliyordu, oysa o günkü hava silinmiş, görünmez olmuş gibiydi.

Tepenin doruğuna ulaştıklarında küçük George, *Şuraya bak*, dedi. Gaby onu sevmezdi; uçurtmalar konusunda hiçbir şey bilmiyordu George: ‘Aşağıda Bay Fitzgibbon ile ötekileri görebiliyorum—’

Su yüzeyinin beyaz parıltısından gözlerini sakınan Gaby, dönüp bakarak, ‘Ha, bak—*Yakut Kız* ile *Charlotte* da görülüyor...’

Gaby, avuçlarını, kısmış olduğu gözlerinin üzerine, bir maske gibi kapamış olan John’a öykünerek onun gibi yaptı. John’un havadan daha dingin bir duruşu vardı, Gaby de onun gözlerini diktiği yere bakmayı denedi. Bir yusufçuk kendisini rahatsız etmekteydi. Küçük George, tüylerden, mercan parçalarından, süngerden, kurumuş bir denizyılanından yapılmış yerdeki bir yuvaya ayağı takıldığı için, onu tekmeleyerek dağıtıyordu. Gaby ona, ‘Öyle yapma,’ dedi ve araya girmesi için John’u kolundan çekti. John, buraya gel, Ge-

orge, dedi, George'u kendisiyle Gaby'nin önüne doğru çekti. İkiniz de benim baktığım yere bakın ve gördüklerinizi söyleyin bana, dedi. Kafasını ikisinin başının arasına yerleştirerek ufuktaki *Yakut Kız*'ı gösterdi onlara. Ne görüyorsunuz? diye sordu John. 'Esinti mi, ya?' dedi George, kuşkuyla. Fırtına çıkıp da George'u yere savursa bile onun ne olduğunu anlayamayacağını düşünmekteydi Gaby. Ne arıyoruz? diye sordu. John, 'Bir tekne,' diye yanıtladı. Gaby ona kısıp gözlerle baktı: *Ha... öyle mi?*

Çocukların ikisi de açık seçik olarak bir şey göremiyordu. Bir görüntü, alt tarafı bir görüntüdür—havada böyle, alışılmamış bir değişikliğin olduğu sırada, özellikle öğle saatinde, gördüklerinin bir yanılsama olabileceğinin bilincindeydi John. O ne bir çıldırma belirtisi, ne de İsa'nın yeryüzüne inmesi gibi bir şeydi. Sıcak hava kitlesinin bir bölgede birikiminden başka bir şey değildi—*Yakut Kız*'ın arkalarında ışıkla karışmış bir karaltı gibi görünen, havadaki bir oluşumdu.

'Ah, ne harika, ne akıl almaz bir gereklilik, diye yazmıştı Leonardo, göz ile ilgili olarak—'Bu denli küçük bir nesnenin evrenin tüm görüntülerini içinde toplayabileceği kimin aklına gelirdi? Ah, ne güçlü bir yapı! Başka hangi güç doğayla bu denli iç içe olabilir? Hangi dil tanımlayabilir böylesi bir mucizeyi? Kuşkusuz hiçbir! Biçimler, renkler, evrenin her köşesinin tüm görüntüleri bir noktada toplanır orada. Ah, olağanüstü, şu akıl almaz gereklilik—Mucize bunlar... yok olan biçimler, küçücük bir alanda bir araya geliyorlar ve genleşerek yeniden yaratılıyor, yeniden biçimleni-

'merveilleux'
'prodigieux'
'l'univers' 'la nature'
'surprise'
'les formes'
'les couleurs'
'le point'
'lesmiracles'
'perdeus'

'emprisonnee'
'les yeux' 'l'âme'

yorlar. Gözlerimiz yardımıyla nesneleri görebildiğimiz için, ruhumuz gövdemizden tutsak kalmaktan hoşnuttur; doğada var olan bütün nesneler, ruhumuza gözlerimizle aktarılır...'

Papatyaların resimlerini yapıyorlardı.

Esinti az olduğundan kumlardan rahatsız olmuyorlardı, kayığın küreklerinin üzerine gerilmiş bir tentenin kare biçimi gölgesinde daire olmuş oturuyorlardı. Oopi kâğıdın üzerine koymuş olduğu midye kabuklarının resmini çiziyor, ötekilerse ilgilerini ökseotu, kumsal papatyaları gibi bitki örneklerine yöneltmişlerdi.

'Kim bana şu sözcüğün içindeki anlamı bilip bilmediğini söyleyebilir?' diye sordu Charlotte, 'Güneşsiz,' diyerek. Kızlar boş bakışlarla havaya, sonra da Charlotte'a baktılar. 'Ç-o-k y-a-v-a-ş söylemeyi deneyin,' diye salık verdi.

'Neyin anlamını bulacağız?' diye sordu Amanda.

'Söylediğim sözcüğün,' diye yanıtladı Charlotte.

Başka anlamı olamaz ki?

'—olabilir; ama bazı sözcükler başka anlamda da gelebilir.'

Senin adın—?

'Benim—'

—adım bir tür tatlı anlamına geliyor, kanısındayım. Bir tür meyveli pastadır Charlotte. Lewes—ne demek? Lewes... lös... leziz—

'G-ü-n-e-ş-s-i-z,' dedi Oopi usul usul. Sonra ne söylediğinin bilincine vararak, bir düdük gibi ses çıkardı, 'Ha! Eşsiz bir gün—!' dedi. Charlotte da rahatlamış olarak, elindeki boya fırçasını, ansızın Oopi'nin burnuna dokundurdu ve burnunun ucunda kırmızı bir nokta bıraktı. Oopi burnunu kıvrınca herkesi

güldürdü, Amanda da Oopi'nin yanağına kalın bir yeşil çizgi çizdi fırçasıyla, hadi yüzlerimizi boyayalım—('Ha... evet... haydi!)—hiçbiri Charlotte'dan izin almayı düşünmüyordu bile:

(Sloan ile Sybil yengeçler arasında, yengeçler gibi, yan yan, kol kola koşmaktaydı, yengeçlerse, mavi ceket, turuncu pantolonlu üniformalarıyla, sıra olmuş, yengeçlere hiç benzemeyen bir biçimde, asker gibi, bir ileri bir geri gidiyor, komutanları geri çekil komutu verdiğinde, pembe kumun üzerindeki yüze yakın yuvaya ayrı ayrı ve aynı anda giriyorlardı.

Bir kemik parçası yan yan onlara doğru gelmekteydi.

O da ne? dedi Sloan, neredeyse düşecek gibi olmuşlardı.

Jib, 'Ona çağanoz denir.'

'—içi boş bir nesne böyle yan yan gidemez.'

'—onun içinde bir yengeç var,' dedi Jib.

'Kaldırsana,' dedi Sloan.

'—ya ısıırırsa,' diye karşı çıktı Sybil.

'Bir sopayla vur,' dedi Sloan, sonra da bir çırpıyı kemiğin üzerindeki bir delikten içeri soktu. O anda içeriden çıkan bir kıskaç dalı kavradı—kemik yan yan gitmeye başladı. Hey, dedi Jib.

'—hey bu bir maymunun kafatası.'

Öyle mi?

'—baksana, bunlar ne biliyor musun?

Bunlar gözleri—'

Şu delik ne?

'—burnu.'

Mat. bir kova dolusu midyeyle onların yanlarına gelmişti, 'Tanrım. Nerede buldunuz

bunu?’

—kumda.

Mat. çakısını kafatasının içinde dolaştırınca içinden kara bir yengeç fırladı. ‘İkiniz de gidin buradan, şimdi,’ dedi Mat.

—o zaman ver maymununu ona!

‘—uzaklaşın buradan...’

—onun maymunu o, o buldu onu!

‘Burada,’ dedi Mat., ‘Burada kaptan benim ve siz de ne söyleniyorsa onu yapacaksınız—’

Mat. kafatasını, çocukların göremeyeceği bir biçimde arkasına sakladı, küresel bölümünü avucuna alarak üzerinde parmaklarını gezdirdi, *Vah zavallı—kimbilir ne zaman ve nereden çıkıp bu unutulmuş kumsala düştün—?*)

Bir süre sonra Fitzgibbon Mat’a sordu, *Ne yaptın o kafatasını?*

‘—Şu kahrolası nesneyi *boyamaya* kalktılar. Doğru değil bu, bence...’

‘Yok, yok, kuşkusuz değil; peki ne yaptın onu?’

‘Gömdüm.’

‘—gömdün ha?’

‘Evet.’

‘—onun bir... kafatası olduğundan emin misin—?’

‘Çene kemiği de, bilirsin, kafatası da büyüktü. Ayrıca...’

‘—evet sonra.’

‘...dişleri aynı boydaydı.’

‘—düzgün müydü, yani?’

‘...evet.’

‘Peki... neden kuşku duyuyorsun?’

‘Onu dikkatlice inceledim, uzun süre denizde kalmış bir şeye benzemiyordu—işte bu

yüzden kuşku duyuyorum.'

'Yani, suda uzun süre kalmamış mı?'

'—suda hiç kalmamış gibiydi, demek istiyorum. O yüzden o kafatasının... şey, olamayacağını düşündüm.'

'—hayır, kuşkusuz öyle bir şey olamaz.'

'—işte o yüzden gidip onu gömdüğüm yeri kazdım.'

'Doğru olamaz.'

'Evet.'

'—sonra?'

'Gömdüğüm yerde yoktu.'

'Sana inanmıyorum.'

'Yemin ederim ki—'

'Olanaksız bir şey bu.'

'Evet, efendim, ben de öyle düşünüyorum.'

'—ne olacak şimdi?'

'Bence şu kızlar çıkardılar onu oradan.'

'—demek onun bir... şey olduğunu düşünüyorsun—'

'Bundan kuşkum yok, efendim. Demek istediğim, zavallı adamın kafatası *delinmiş*.'

'—sopa sokulmamış mı içine?'

'Oyulmuş, efendim.'

'Bir araç kullanarak mı, demek istiyorsun?'

'Bir sanatçının elinden çıkmış, demek istiyorum...'

Güneşten yanmış, yorgun, bitkin ve acıkmış olarak teknelerine döndüler, hizmetçiler fenerleri yakmış, akşam yemeklerini hazırlamıştı. Ertesi gün o saatlerde Rangun'da olacaklarını, alışkın oldukları yerlere, İngilizce adları olan sokaklara, tanıdık yüzlere geri dönecekler-

İKİNCİ
GECE

rini düşünüyordlardı. Yolculukları nedeniyle bir araya gelen o topluluk geri döndüklerinde kendiliğinden dağılacaktı. Birbirleriyle yakın arkadaş olan oğlanlar da o geceyi bir daha yaşayamayacaklarından, Matlock'la birlikte olmayacaklarından, binlerce yıldız altında, güvertede, o gece olduğu gibi, bir daha uyuyamayacaklarından söz ediyorlardı.

Charlotte'daki kızlar içeride uyuyacaklarını söylemişlerdi. *Cinnabar* yola çıkalı beri en küçük bir esinti bile çıkmamış, güverte altı bölmelerinde basık ve ağır bir hava oluşmuştu. Yüzleri kabasaba renklerle boyanmış kızlar geceliklerini çıkarmışlar, *Charlotte*'un suluboya resim yaptığı kâğıtlarından yelpaze yaparak esinti oluşturuyorlardı. Uyanık olarak beklerlerken, oradaki loş ışıktaki taşbebekleri ya da şeytanları andırıyorlardı.

Alt katta yatmasaydık ne olurdu sanki? Kırmızı-sarı noktalı yeşil bir yüzden (Sybil den) böyle bir soru geldi.

'Alt kat' değil: *güverte altı*, diye uyarıldı.

(Sybil o sözü kendisine kimin söylediğini görememişti.)

(Sözlerin geldiği yer, karanlıkta görünmeyen, kara bir yüzdü, görünen, çukur gözlere benzeyen iki meme ucuydu.)

'Dün gece,' dedi Amanda. 'Dün geceki gibi, yine John'un kamarasında yatacaklar.'

'Nereden biliyorsun?' dedi Nolly.

'Hizmetçilerin kendilerini izlemelerini istemiyorlar,' diye yanıtladı Amanda.

'Peki, ya orada yatmazlarsa?'

'Orada yatacaklar.'

'Peki ya... dün geceki gibi, ya dün geceki gibi—?'

'Yapacaklar,' dedi Amanda.

‘Bu son şansımız,’ dedi Nolly. Fitzgibbon’la kuş gözlemlerken bulduğu ve kulaklarının gerisine taktığı *sorgucuyla*, en süslü baş Charlotte’unki idi: Yüzü, bir kaplanınki gibi, sarı üzerine kara beneklerle kaplıydı. ‘Yanlış bir şey yapma sakın,’ dedi Nolly, Amanda’ya. Sonra hayvan gibi bir ses çıkararak kamaranın önünden usulca ambar kapağına doğru süzüldü.

(‘Mat sana "adamını" gösterdi mi?’ diye soruyor Charlotte.)

Yanıtlamak yerine, ‘—şuraya bak, ortalıkta çıt yok,’ diyor John.

‘—*Yakut Kız*’dan sesler geliyor...’

‘Mat herkesi güverteye yatırıyor.’

‘—şu sesler hep aklımı kurcalamıştır. Gece evde yatağımızdayken seslerini duyduğumuz balıkçılar da bizim seslerimizi duyabiliyorlar mı acaba?’

‘Kuşkusuz.’

‘—öyle mi?’

‘Neden duyamamışlar ki?’

‘...sesi esintinin yalnızca bir yöne taşıdığını düşünmüştüm—’

‘—bu gece öyle değil.’

‘—kuşlar bile öyle değil—’

‘—böyle bir sessizliği daha önce yalnızca iki kez yaşadım.’

‘Ne anlama geliyor?’

‘—sonuncusu ben Haiphong’dayken bir tayfun öncesiydi, birincisi ise Malagazy’nin 30 derece güney enleminde, on beş gün açıkdenizde kalmıştık. Seni güldürüyorum...’

‘Bazan "biz", bazan "ben" diyerek ikiz kardeşinle birlikteymişsin gibi konuşuyorsun.’

‘—aradaki ayrım şu, sevgilim: "Biz" babamla benim.’

‘o da mı gemici?’
‘En iyilerin ikincisi.’
‘—senden sonra mı?’
‘Yok canım, olur mu? Ben "onuncu" sıralardayım...’
‘Birinci kimdi?’
‘Babamın babası.’
‘O kadar çok oğlu mu vardı ki, sen onuncu sıralardaydın?’
‘—o kadar çok karısı vardı.’
‘Ben olsaydım sıraya koyamazdım.’
‘Bilmem ki.’
‘İlk yola çıkışımda nasıl hasta olduğumu anlatmıştım sana—’
‘—ama o günden bu yana hastalanmadın.’
‘—şu esintilerin nasıl oluştuğunu bir türlü anlayamıyorum...’
‘—bugün bir konuk gördüm gibi geldi bana.’
‘—başka bir tekne mi?’
‘Maung Ang ile U Thet hiçbir şey görmediklerini söylediler.’
‘—Pandi gün boyu uyuduğunu söyledi.’
‘Ben sana hiç Marco Polo’nun, gemisiyle buralardan geçtiğini söylemiş miydim?’
‘Evet—ya Battuta?’
‘O daha sonra.’
‘—ne zaman?’
‘1347.’
‘—buradan mı geçmiş?’
‘Büyük bir olasılıkla.’
‘—buradan? Neredeyiz biz?’
‘Evet...’
‘—o zamanki görüntü böyle değildi ama,’ diyerek kendi kendine konuşuyordu Charlotte. ‘John, ya yıldızlar? Acaba yıldızlar

da o zaman farklı mıydı? Ah, canın cehenne-
me John Dollar, niçin gülüyorsun bana—?’

Tanrı her şeyi gören, her şeyi gözleyen-
dir. Gökyüzündeki yıldızların yeryüzünden gö-
rünüşlerini olduğu kadar, uyuduğumuzu, ye-
mek yediğimizi, yaptığımız her şeyi görür ve
bilir, kendisi görünmez, ama her devinimizi
zi gözler. Tanrının gözleri kötülüğü ve iyiliği
her yerde görür. Kutsal Kitap, Özdeyişler:
15:3. Kilise topluluğuna beni kabul etmeden
önce, rahip onu bana üç ay boyunca, her gece
söylettirmişti. O sayfaya bakıp bakıp ezberle-
dim. Sayfanın en üstünde şunlar yazılıydı:

SORULAR VE YANITLAR
PAPAZ ELİNİ BAŞINA KOYARAK
KİLİSEYE KABUL ETMEDEN ÖNCE
ERGİNLİK ÇAĞINA GELMİŞ
VE VAFTİZ EDİLMİŞ HERKESİN
BİLMESİ GEREKEN
BİLGİLER

Soru.

Adın ne?

Yanıt.

‘Noris Catherine Petherbridge.’

—ne anlama geliyor?’

‘Sözünü kesme—’

‘—şu anda söylediğin bölüm—’

‘—sözünü kesme, Gaby, sonra gözlerimi

kapayıp en başa geri dönmem gerekecek...’

‘—şu "erginlik çağı" ne demek?’

‘—kapa çenenizi, dedim sana!’

‘İkiniz de kapayın çenenizi—"on üç yaş"
anlamına geliyor o,’ diye fısıldadı Amanda.

‘Hayır, o anlama gelmiyor!’ diye diretti
Nolly.

‘—böyle yüksek sesle konuşmayın, duyacaklar sonra!’

‘—o on üç anlamına geliyorsa, o zaman papaz neden beni, on iki yaşındayken onayladı—?’

‘...çünkü "Papaz" babandı da ondan—’

‘Yılan da onu bu yüzden ısırды,’ dedi Sloan.

‘Hayır, ısırmadı—!’

‘—hışış!’

‘—oğlanları ısırıyor, oğlanlar kiliseye kabul edilebilirler. Öyle değil mi?’ diye sordu Oopi.

“Erginlik çağı" ayin öncesi okunan duaları bilecek yaşta anlamına gelir” dedi Gaby. ‘Anladınız mı şimdi? Kutsal Kitapta da geçiyor... daha güverte altına inmediler mi—?’

‘—ses çıkarmayın!.. bence geliyorlar...’

Soru.

Bu adı sana kim verdi?

Yanıt.

Vaftiz edilirken vaftiz babamla vaftiz annem verdi; böylece ben de Cennet krallığının kalıtçısı oldum, Tanrının çocuğı İsa’ya inanlara katıldım.

Soru

Vaftiz babanla vaftiz annen o zaman senin için ne yaptı?

Yanıt.

Benim adıma üç şey için söz verdiler. Şeytana ve yaptıklarına, bu kötülüklerle dolu dünyada gösteriş ve yersiz gurura, bedenin günah dolu cinsel isteklerine karşı direneceğime...

John ile Charlotte, gövdelerinin ortaya çı-

kan b6l6mlerini okşayıp kucaklaşarak usulca, neredeyse dinsel bir t6ren havası içinde, so-
yunmaya başlamışlardı. Dansçılar gibi y6z y6-
ze ayakta duruyorlar, sırayla 6melip kalkıyor-
lardı, Charlotte, John'un g6mleğinin d6ğmele-
rini 6zmuştü. Pantolonunun bel kısmından
tutup kalçalarından aşığı indirmiş, John'un
pantolonunu b6sb6t6n çıkardıktan sonra da
diz 6kmüştü. Dilini John'un bacağıının i b6-
l6m6nde gezdirdikten sonra baldırını usul
usul ısırarak sertleşmiş organına ulaştı. Char-
lotte'un saçlarını eline dolayan John, onun ba-
şını geriye çekti. Sloan, o anda Charlotte'un
canının yandığını d6şünd6, ama bakma sırası
Nolly'ye gelmişti. Nolly'nin g6rd6kleri Char-
lotte'un, parmaklarını John'un an6s6ne bastı-
rışı, John'un onu saçlarından yakalayarak y6-
z6koyun yatağı itiydi. John, Charlotte'un ar-
kasında diz 6kmüş, bir elini onun şeyinin
6zerine koymuş, 6teki eliyle de ayaklarının al-
tını yavaşça tokatlıyordu. Tırnaklarını bacakla-
rının alt b6l6m6ne geçiren John, sonra kadı-
nın butlarını tokatlayıp ağızını kalçalarının ara-
sına dayadı. Sıra Gaby'ye gelmişti. Olay ya-
rım saat daha s6rd6ğ6nden, Amanda, Char-
lotte'un John'un 6zerine ata biner gibi bindiğı
an'ı g6rebilmişti. Charlotte'un onu içine alışı-
nı da g6rd6. Oopi de John'un Charlotte'un
g6ğ6slerini ağızına alışını g6rd6. Jane, Charlot-
te'un avucunu yalayarak t6k6r6ğ6n6 onun er-
keklik organına s6r6ş6n6 g6rd6. Sybil, John'
un başını Charlotte'un bacakları arasınday-
ken, Charlotte'u da onun omuzlarını yumruk-
larken g6rd6. Maymun'un g6rd6kleri ona ka-
ba bir davranış gibi gelmişti, John ile Charlot-
te doyuma ulaştıklarında o y6zleri boyalı, baş-
larına t6yler takmış sekiz çıplak kız onların es-

rime çığlıklarını duymuşlardı, birbirlerine başka kılıkta insanlarmış gibi görünüyordardı, aşırı bir mutluluk an'ının hüznünlü yankısını tanrısal olmayan acıdan kaynaklanan bir gürültüyle karıştırıyorlardı.

Quakers : Jib, John'u sabah nöbetinin başlamasından bir buçuk saat sonra uyandırmıştı. *Gelsen iyi olacak*, dedi John'a. Charlotte'dan özür dileme gereği bile duymamıştı Jib.

John, daha güverteye çıkmadan önce almıştı, esintinin kokusunu: *Altostratus* bulutları güneşin görünümünü değiştirmiş, gün doğumu karanlığı çözen bir soluklanmaya dönüşmüştü. Esinti birkaç saat sonra başlar, diyebilirdi John—gerçek esinti demek istiyordu. O sırada her yer sessiz, dingin ve durgundu.

Yakut Kız gitmişti.

Tekne yarım mil açıktaki, yelkenleri esintiye uymuş, demir almış gibi, akıntıya kapılmış, sürüklenmekteydi.

John üç beyaz yıldız fişegi attı.

Yakut Kız sessizdi, işarete yanıt vermedi.

'Hiç kimseyi görebiliyor musun?' diye sordu John'un yanında duran Charlotte. John dürbününü arıyordu. 'Tanrı belâsını versin onun,' diye lânet okudu John. 'Bir şey göremiyor musun?' diye ısrarla sordu Charlotte: 'Oğlanlar dün gece güvertede uyuyorlardı...' *Rom*, dedi John. '—Onlar daha çocuk, John...' *Rom*, dedi yine John: 'Ya da cin ya da ne haltsa... bu bir sarhoş gezintisi, belâ herif,' diye yineledi. Üç fişek daha attı. Onlara da yanıt gelmeyince, Jib'le birlikte bir sandal indirip *Yakut Kız*'a yetişebileceklerini umarak, akıntı yönünde kürek çekmeye başladı.

lar.

Tekneye seslerinin ulaşacağı kadar yaklaşıncı, John ile Jib bağırmaya başladı. *Yakut Kız*'ın sessizliği, suyun sessizliğiyle bir kat daha artıyor, sesleri yankılanıyordu.

Arkalarında, *Charlotte*'da, Nolly ile Amanda kendilerine söylendiği gibi üç fişek daha attılar. John'un dürbünüyle, kendi adının verilmiş olduğu tekneye, gözlerinin arasındaki açıklık John'un ki kadar olmadığından tek gözünü kapatarak bakan Oopi, '*Oyun oynuyorlar,*' dedi: 'Saklambaç oynuyorlar,' diyordu. 'Biz de görelim,' diye yakardı Sloan. 'Kimse yok orada,' dedi Oopi. Ölmüş gibi yapıyorlar.

Jib ile John teknenin iskele tarafına doğru yaklaşıncı, John, *Kız*'ın, demirini taradığını anladı. *Neden hiç sesleri çıkmıyor?* dedi Jib, sonra da Matlock diye bağırdı, bir kez daha.

Teknenin kenarına yanaştılar, John bir borda kancasıyla sandalı tekneye güvenli bir biçimde bağladı, ip merdiveninden tekneye çıktılar.

Güvertede her şey yerli yerindeydi, ama sessizlik vardı.

Sandallar askılarındaydı.

Hiçbir şey yerinden kıpırdamamıştı.

Tahtaların bağlantı yerlerinden gelen sesler dışında bir ses duyulmuyordu.

Jib, John'un yaşamı boyu bulamadığı bir şey olarak sözünü ettiği "hayalet gemi"nin o olduğunu düşünmekteydi, ama bunu ona söylemedi. John teknenin baş tarafına bakmaya giderken Jib'e de kış tarafına bakmasını işaret etti. Orada kimseyi göremeyen John, ambar kapağını kaldırarak güverte altına indi. Ön kamaradayken, bir kuş sürüsünün göğü or-

tadan ikiye ayırırcasına geçişini andıran ve güverteye yayılan bir ıslık sesi duydu, leylek ya da balıkçıl gibi göçmen kuşların sesine benzer bir sest i o. Mutfak bölümüne girince bir fincan yerinden oynadı, tekne yana yatmıştı. Tekne orta bölümünden bir yana yatmış, omurgası titremişti. John, *Bir yere arptık*, yargısında bulunarak yanılığ ya düştü, teknenin gerisine dğru vargücüyle koşt u. Jib onu ağır mıştı, Jib'i kollarından kavradı. Jib kusmaya başladı. Arkasında, ambar girişinde, ürküntü veren bir ışıkt a sinekler vızıldıyordu. John içeri girdi, ayağı ince bir sıvı katmanı üzerinde kaydı, kana bulanmış taban keresteleriyle döşeme tahtaları kokuşmaya başlamış, üstlerine sinekler üşüşmüştü, yataklar bıçaklanmış, arş aflar kızıla boyanmıştı, her yanı kana bulaşmış olan tekne kendisi kanıyor, kan ağılıyor gibiydi. Hiçbir canlıdan iz yoktu. Fitz., Mat., Maung Ang, U Thet. Oğlanlar. Ortalıkta bir ceset yoktu. Pis bir koku pıhtılaşı r gibiydi burun deliklerinde. İkinci bir sarsıntı olduğ una ambar kapağ ından çıkan John güvertede bocurgata dğru savruldu. nc sarsıntıdaysa, teknenin donanım halatlarına dğru Jib'in srklendiğ i, güverteden aşığ ya yuvarlandığ ı duygusuna kapılmıştı. Birbirine karış an iki 'Charlotte' kavramı John'u teknenin dmen bölümüne dğru gitmeye zorluyordu, ancak çıkan esinti uçan kuşlarla böcekleri havada savurmaya başlamıştı. Uzaklarda Charlotte ile *Charlotte* biçiminde iki deniz perisi göründü gözüne, hava kararmıştı, sarsıntının oluşt urduğ u, sudan bir duvar yuvarlanıyordu uzaklarda, *yok etme* anlamına gelen 'tsunami'¹ idi o, ada

1. Deniz dibi yer sarsıntısı ya da yanardağ ı patlaması sonucu oluş an büyük dalga. (ev.)

ile o sudan duvar arasında kalan John, kuşkusuz birkaç saniye içinde, başka bir kaptanın tabutunda ölecek, öte yandan bir kadın adını taşıyan bir gemi, o kadınla birlikte kucaklaşarak yok olacaktı, gelgit dalgasının esintinin üzerinden geldiğini duyabiliyordu, kuşlar denize düşüyorlar, yelken iplerini geren tahtalar gevşiyor, güverteye kurbağa ve kertenkeleler yağıyordu, *ah tanrım, ne komik, hiç boğulmadığını söylemiş olmam*, diye düşündü John

hiç hayalet gemi görmediğini

ve onu tanıyınca kadar sevmediğini

hiçbir

ka

dı

nı

Son düşünceleri bunlar oldu.

3. ‘YASADIŞI DÜŞLER ADASI’NDA

Maymun okyanusun sesiyle uyandı. Ağzında kustumuk ve balgam tadı vardı, dudakları tuzdan yapış yapıştı. Boğazı yanıyordu. Gözleri batıyordu. Güneş ve sıcaklık cehennem azabı gibiydi. Burnunda kumlar vardı. Bir çöldeydi. Gün çoktan doğmuştu. Okyanus almaya geliyordu onu. Üç beş kilometrelik bir alanda her şey uyanmaktaydı. Depremden sonra toprak yenilenmiş gibiydi. Kendi kendini yutmuş, yeni bir dünya doğmuştu.

Pırlanta gibi kokuyordu hava. O keskin koku akciğerlerini dolduruyordu. Jane gelgitin açtığı bir çukurda kıvrılmış yatıyordu. Biraz ötede Sloan vardı, yanında Sybil yoktu. Nolly oradaydı. Hiçbiri kıpırdamıyordu. Var olma değil bir yok olma durumundaydılar, kozasından çıkan böcekler gibi bir ölüm baygınlarından uyanmaktaydılar. Yürekleri atıyor, akciğerleri dolup boşalıyordu, ancak kendilerini kıyıya atan, o su duvarı belleklerini köreltmisti, hiçbiri hangi gövdenin kimin olduğunu, duyduğu acının kimin acısı olduğunu ya da işin en ilginç yanı, acı duymuş olmanın bir yaşam belirtisi olup olmadığını bilmiyordu. Ağlayabilen ağlıyordu. Yaşamakta olduğunun bilincine varmak hiçbirini sevindirmemişti. Bildikleri kadarıyla yaşam denilemezdi ona. İşkence denirdi ancak. Usul usul kıpırdandılar. Aralarında fazla uzaklık yoktu. Gaby, bulunduğu yerden, ötekilerin varlığını sezebiliyordu, turuncu renkte görünüyordu hepsi. Ağaçlar, bir uzaklık ölçme aygıtı, bir halat sıkıştırma çubuğu gibi olmayacak nesneler yüzüyordu denizde. Renkler de yüzmekteydi. Yerden

turuncu renkte birtakım nesneler çıkmaktaydı kıvrıla kıvrıla. Gaby yürümeyi denemiş, ancak dizleri gelmişti aklına. Mercanlara sürtünmüş olan dizlerine iğneler batmaktaydı. *Basta!* demek gelmişti içinden, oysa dili kumla kaplıydı. Ne kadar süre sonra uyanmış oldukları önemli değildi. Uyanmışlardı işte. Yavaş yavaş. Kıpırdayamıyorlardı. Yükselmiş denizin üzerine saçılmış balık ölüleri arasında kendi türlerini belirleyen turuncu, kolsuz can yelekleri kurtarmıştı onları. Balık ölüleriyle kurumuş yosunlardan, öğleyin pis bir koku yükselmeye başlamıştı. Hint leylekleri deniz kuşlarıyla birlikte geri dönmüşler, leş kargaları da gelmişti. Oopi kalkıp oturuncaya kadar tadına bakmak amacıyla gaga vurarak çevresinde dolaşmıştı kuşlar. Akli karmakarışık. Bir ayağında ayakkabı vardı. Doğruldu, başı dönüyordu. Sırtındaki o turuncu renkli nesne çok sıcak tutuyordu, çekti, ama çıkaramadı onu. Ne kadar uyumuştı acaba? Üstü başı sıyrık içindeydi, kaskatı olmuştu. Şu oyunun adı neydi acaba? Kahvaltı nerede kalmıştı? Denize doğru indi, oraya çömeldi, paçaları büzgülü külotunu indirip işedi. Önce yaptığının doğru olmadığını düşünmüş, ama sonra yanlış bir iş yapmadığı kanısına varmıştı. Ayakkabısını çıkardı, her şeyi unuttu. Berbat bir koku vardı. Balıklara baktı. Kumsalda yürüdü, kuşlar da, Oopi'nin yanına koştu, ona niyetlerini gösterdiler. Balıkları gagalarıyla didikleyerek düzinelerle yiyorlardı. Susamıştı Oopi. Başını ellerinin arasına almış olan Amanda'nın yanına oturdu. 'Susadım,' dedi Oopi. 'Şu turuncu nesne sıkıntı veriyor bana.'

'Çıkar, o zaman,' dedi Amanda, nazikçe söylemeye çalışarak. Teknelerin ikisi de yoktu

ortada. Saatlerdir orada oturmuş yardım beklemekteydi.

‘Çıkaramıyorum,’ diye yakındı Oopi.

Can yeleğinin keçeleşmiş bağlarını çözen Amanda, Oopi’nin onu çıkarmasına yardım etti. ‘Bunları kaybetmemeliyiz,’ diye uyardı Oopi’yi.

‘Ayakkabılarımı kaybettim.’

‘Ben de öyle.’

‘—uykudayken kaybetmişiz.’

Amanda ellerini başına koydu. ‘Başımız dertte,’ dedi.

‘Neden? Ne yaptık ki?’

‘Unuttular bizi.’

‘Kimler?’

Hava kararınca ne yapacağız? diye düşünmeye başlamıştı Amanda.

‘—doğrusu, karnım da acıktı,’ diye itiraf-ta bulundu Oopi.

Önce bir ateş yakacağız, diye karar verdi Amanda. Yüzü yaralanmıştı. Yanağı mercan kayalarının üzerinde sıyrılmıştı, dilini ısır-mıştı. Derisi yanıyordu. Bir de sığınak, dedi Amanda, ‘Güneyde kalmamalıyız.’ Kafası çalışmaya başlamıştı Amanda’nın. En çok bir ya da iki gün sonra bizi almaya gelirler, diye düşünüyordu. Herkesin annesiyle babası gelir. Anneler, babalar çocuklarını nerede bıraktıklarını unutmazlar. Artık geçmiş-i anımsıyordu—belleği çalışıyordu: ‘Yaralı mısınız?’ diye sordu Oopi’ye. Hayır, ama senin yüzün çok kötü görünüyor, dedi Oopi. Amanda’nın yüzüne sinekler konuyordu. ‘Yüzünün yıkanması gerek, bence,’ sözleri döküldü ağzından Oopi’nin—bu sözler aklına birşeyler getirmişti. Hizmetçisini anımsadı. O büyük dalganın gelişini görür gibi oldu, kendisine çarptığı

an'ı anımsadı, ağzından girip midesine inişini. Gömleğinin kolu mercanların üzerinde yırtılmıştı, onu iyice kopararak deniz suyuna batırdı. Amanda'nın yarasının çevresine usulca bastırdı. Yaranın üzerinde kum ile mercan kayalarının parçacıkları vardı. Morarmıştı. Kemliği görünüyordu Amanda'nın. Oopi, Amanda'ya, 'Yaranı sarmalıyız,' dedi. Annesi de olsa aynı şeyi söylerdi. Aklına takılan bir şey daha vardı: Benim bir annem var. *Burası kaplumbağaların öldürüldüğü kumsal. Bizi buradan götürecektir bir gemi yok.* Ters ters baktı okyanusa. Kızıl saçları keçe gibi olmuştu, kaşını veriyordu ona. 'Bir şapka olsa,' diye yakındı. Amanda yapılacak ilk şeye karar vermişti. Yerinde doğruldu. 'Ötekileri bulalım,' dedi. Oopi, uzakta, kumsala yayılmış cesetleri gösterdi Amanda'ya. Bazı kişilerin o dalgadan sonra hiç görünmediklerini ancak o zaman fark ettiler. Teknelerden arta kalan enkazla birlikte kıyıya vurmuş, can yelekleri içinde beş kişi daha vardı. Nolly saymıştı onları. Gözleri iyi görüyordu, Amanda'dan da iyi görüyordu, hiç kuşkuya kapılmadığından refleksleri de daha iyiydi. Şu an bile Amanda bir plan düşünmeye çalışırken Nolly yapmaları gereken şeyleri saatlerdir düşünmekteydi. Düşünce görmüştü yapacağı şeyleri. Bir karabasanın kıyısındaiken yakacak toplamışlardı. Bilinci gelip giderken temiz içecek su bulduklarını görmüştü. Kendilerine ev yapmışlardı. Kumaş üretmişler, tekerleği bulmuşlar, para basmışlardı. Sorulu-yanıtlı din kitabındaki sorularla yanıtlarını ezberleyecek bir belleği vardı, bir soru ya da yanıtın bir başkası için gerekli olacak karşılığı verdiğinden kuşkusu olmazdı. Daha genç olmasına karşın Amanda'dan daha

hızlı düşünürdü, çünkü Amanda daha kendi yanıtlarını düşünmekle zaman yitirirken, yanıtlar Nolly'nin zaten kafasında olurdu. Nolly her sorunun bir çözümü olduğuna ya da tersine inanırdı, belirli sayıda sorun ve çözümün bulunduğu. Sorunlardan çok çözüm—sorulardan çok yanıt olmazdı. Dinine, on emire, İsa'nın yeminine inanırdı. Tanrıya tutkuyla bağlı oluşu, öteki kızların Amanda'ya karşı duymadıkları bir güvenle kendisine inanmalarına neden olmuştu, çünkü Nolly'nin kendi haklılığından kuşkusu olmadığını hepsi bilirdi.

Soru

Komşularına karşı olan görevlerin nelerdir?

Yanıt

Komşularına karşı olan görevlerim onları kendim gibi sevmek, bütün insanlara onların bana davranmalarını istediğim gibi davranmaktır: Annemle babamı sevmek, saymak, onların yardımına koşmak: Krala ve onun yetkisini taşıyan herkese saygı göstermek, boyun eğmek. Kendimi bütün yöneticilerime, öğretmenlerime, din adamlarına adanmak: Benden daha üstün olan kişilere baş eğmek, saygılı davranmak: Söz ya da davranışla kimseyi incitemek: Her zaman doğru ve dürüst olmak: İçimde kötülük ya da kin taşımamak: Başkalarının malını çalmamak, hırsızlık yapmamak, kendimi kötü söz söylemekten, yalan söylemekten, başkalarına kara çalmaktan alıkoymak: Bedenimi içkinin etkisinden uzak, ayık ve namuslu olarak korumak: Başkalarının malına göz koymamak, imrenmemek; kendi hayatımı kazanmak için öğrenmek ve dürüstçe çalışmak ve Tanrının beni yanına çağıracağı

an'a kadar böyle bir yaşam biçimi içinde görevlerimi yerine getirmektir.

Tartışılacak bir konu yoktu ortada... Nolly dışında hepsinin—özellikle Sloan'ın durumunu çok kötüydü. Sloan ne konuşuyor, ne de ayağa kalkıyordu. Kumsalda oturmuş, dizlerini kucaklamış, bir ileri bir geri sallanıp duruyordu. Sybil ortada yoktu. Charlotte da yoktu, John da yoktu, Jib de, Kaptan Matlock ile Bay Fitzgibbon, oğlanlar ve tekneler de yoktu, ama Nolly, Sybil'in bulunması gerektiğinden söz ediyordu. Amanda, gelgit olayıyla deniz yükselmeden önce teknelerdeki erzağı kurtarmak, biraz yakacak odun toplamak, yiyecek ve içecek su aramak gerektiğini söylüyordu, oysa Nolly, 'Kaybolan ben olsaydım, gelip beni kurtarmak için herkesin elinden geleni yapmasını beklerdim...' diyordu.

'Neden aynı anda birden çok şey aramıyoruz?' diye önerdi Gaby.

'Sybil bir "şey" değildir,' diye fısıldadı Jane.

'Kimse Sybil'i görmüş müydü... biz oradayken?..'

Hiçbiri tümcenin sonunu getirememiş; kimse soruyu yanıtlayamamıştı.

İçlerinde—Nolly, Gaby ve Maymun gibi—daha güçlü olanların, yiyecek maddelerini; öteki gerekli enkazı denizin yükselme sınırının ötesine taşımalarına—geri kalanların da—Oopi, Amanda ve Jane—yarımadanın ucundaki tepeye tırmanıp Sybil'i bulmaya çalışmalarına karar verildi.

Üç kişinin oraya gitmesine gerek yok, dedi Nolly.

'—en az iki kişi gitsin,' dedi Amanda. 'Bu, Birinci Kuralımız olmalı. "Kimse tekbaşı-

na bırakılmasın".’

‘—"gitmek" mi? nereye? Nereye gidebiliriz ki?’ dedi Jane.

‘Ben o tepeye çıktım,’ diyerek gönüllü oldu Gaby, ‘Korkacak bir şey yok. Oraya daha dün Capita Joao ile birlikte gittim...’ dedi.

Kimse bir şey söylemedi.

Gaby’nin yasadışı birşeyler söylediği duygusuna kapılmıştı herkes.

‘Ben tekbaşına gideceğim,’ dedi Gaby.

‘Kimse tekbaşına gidemez,’ diye yineledi Amanda.

‘Yanıma Ruby’yi alırım—’

‘Oopi çok yavaş. Maymun’u al yanına,’ dedi Nolly.

‘—Maymun işime yarar, güçlüdür o,’ diyerek görüşünü belirtti Amanda. ‘Geceyi burada geçireceksek, hava kararmadan önce yapılacak çok şey var bu kumsalda...’

Sloan çığlık atmaya başlamıştı. Deniz kıyısında can yelekli bir ceset dalgalar arasında yuvarlanıyor, anafarla birlikte gözden kayboluyor, sonra yine gelip kıyıya vuruyor, yine yok oluyor, sonra yine gelip kıyıda duruyor, deniz kuşlarının ilgisini çekiyordu. Kim olduğunu tanıyamayınca Sloan onu tekmelemeye başlamıştı, arkadaşları onu durduruncaya kadar cesedi denize geri göndermeye çalıştı, sonra kumların üzerine çöküp kaldı. Ceset hamal Pandi’nindi, köpekbalıklarıyla mercanlar bir bacağı koparmış, öteki bacağının da etlerini sıyırmıştı. Açıktaki kalçası bir süngere benziyor, bacağı ise bir ağız tamburasını andırıyordu. Gözlerinin açık ve arkaya devrilmiş olması dışında, yüzünde tam anlamıyla dingin bir anlatım vardı. ‘Hristiyanlığa uygun bir şey yapmalıyız,’ dedi Nolly.

‘Nasıl bir şey?’ diye sordu Amanda.

‘Gömmeliyiz onu...’

‘Bence, o bir Hıristiyan değildi,’ dedi Gaby.

‘—olsun...’

‘Daha yapmamız gereken öteki işler var,’ dedi Amanda. ‘Yorgunuz ve küreğimiz yok...’

‘O zaman, dua edelim,’ dedi Nolly. ‘Dua edemeyecek kadar "yorgun" değilseniz kuşkusuz—’

Deniz kıyısında bacağı kopuk cesedin yanında dikildi ve ezbere bir dua okudu Nolly, öteki kızlar da, güneşin altında, kumda, sessizce bir arada bekleştiler. Birkaç dakika sonra denizin durgunlaşır gibi görünmesiyle, dalgalar cesedi kaldıramayacak duruma gelmişti, Nolly bir yandan dua ederken, bir yandan da ayağıyla cesedi usulca ittiriyordu. Dizlerini kucaklamış sağa sola sallanan Sloan dışındaki öteki kızlar, bir ölünün başında gece nöbeti bekler gibi dikilmiş Nolly’yi izliyorlardı. Sonunda birbirlerinden ayrıldılar; Amanda, Jane ile Oopi’yi gemilerden dökülen ve kıyıda parçalanmış erzağın bulunduğu yere götürdü, Gaby ile Maymun da tepeye çıkmak için koyun çevresini dolaşmaya başladılar. Sloan ise olduğu yerde kıpırdamadan duruyordu. Sallanmayı bırakmıştı, parçalanmış cesedi geri iten Nolly’yi izliyordu. Nolly ezbere dua okumayı sürdürüyordu: *Uyku gibidir onlar, ansızın solarlar otlar gibi.*

HAYALET- LER

Orası çok mu uzak? diye sordu Maymun.

Kendin bak, dedi Gaby eliyle göstererek, ancak ağzından çıkan sözcükler Portekizcey-

di.

Maymun İngilizce dışındaki dillerde yanıtlar almaya alışkındı, o yüzden bir an için yanlış anladığını düşündü, ama sonra Gaby, *perdi a minha*, deyince biraz duraksadı. Bir süre sonra sordu Maymun, korkuyor musun?

Sim.

"Evet" anlamına mı geliyor o?"

'Evet' ve 'olabilir.'

'—hangisi?'

Evet.

'Ben de öyle.'

Maymun da Gaby de ayakkabılarını kaybetmişlerdi, üstelik gelgit sınırının üstü yürümeyecek kadar sıcaktı. Tepeye tırmanabilmek için geçmek zorunda kalacakları moloz kaplı alana baktılar ve o işi asla başaramayacaklarını anladılar... *achchha*, diye mırıldanıyordu Maymun. Gaby, *Ma*, dedi. Gaby nemli kumun üzerine oturdu, bluzunu çıkardı: 'Ayaklarımızı saracağız,' dedi. Bluzunu dişleriyle ikiye ayırdı. 'Güneşte kalınca *muïto* rengini mi alır tenin?' diye sordu.

Bizim tenimiz gri olur.

Gaby duraksadı. —'grileşir misiniz?'

Kül gibi, dedi Maymun.

'Canını acıtır mı?'

Elini ateşe tutar gibi bir şey.

'—ben hiç öyle olmam.'

Öyle mi?

'Büyükbabamın söylediğine göre benim cildim bir zeytininkine benliyormuş.'

'—bir zeytin mi?'

'Olivâ...'

'—ne demek o?'

'—zeytin.'

'—iyi ama ne anlama geliyor?'

‘—"zeytin" demek.’

‘Zey-tin?’

‘Zeytin!’

‘—"zey-tin" ne demek?’

‘Zeytinin ne olduğunu bilmiyor musun?’

‘Hayır.’

‘Sen hiç "zeytin" görmedin mi?’

‘Bir tür deri mi?’

‘Bir tür meyve. Şu boyda bi meyve. Yeşil olur. Çok acıdır. Ortasında büyük bir çekirdeği vardır. O da yeşildir. Ezilerek yağı çıkarılır...’

‘Yeşil bir yağ mı...?’

‘Sim.’

‘O yeşil yağı biliyorum. Amcam dikiş makinesini yağlamakta kullanırdı onu.’

Gaby ayaklarına ıslak bezler sararken Maymun da onu izlemekteydi, sonra her ikisi de bir süre denize doğru baktılar.

‘Buraya gelmeleri ne kadar zaman alır dersin?’ diye sordu Maymun, meraklanarak.

‘Joao’ya bugün döneceklerini söylemişlerdi. Ah, şimdi yanımda uçurtmam olacaktı ki—’

Sence Joao nerededir şimdi? diye fısıldadı Maymun.

Birkaç kez gözlerini kırptırdı, ama Maymun’u yanıtlamadı Gaby.

‘Nao.’

Galiba ‘bugün’ dediğin *bugün* değil, dedi Maymun.

Maymun bir süre sonra da, dahası ne, biliyor musun? diye sordu.

Biz ölüyüz, bence.

‘—saçmalamayı bırak!’ diye karşılık verdi Gaby.

Saçma değil.

‘—seni dinlemeyeceğim!’

Charlotte elimden tutmuştu. Dört kişiydik. Charlotte, ben, Sloan ve Sybil. Denize aynı anda atladık. Charlotte, korkmayın, sizi bırakmayacağım, diyordu. Anlıyor musun? *Ben yüzmeyi bilmem*. Yüzmeyi bilmem, ama bak, işte buradayım. Peki Charlotte nerede—?

‘—kes şunu, kes şunu, kes şunu!’ diye haykırdı Gaby.

Bağırışı tepenin yamacında *şunu şunu şunu*, olarak yankılandı, sonra da ‘ŞUNU—!’ biçiminde sürdü.

Gaby Maymun’un eline yapıştı. *Olà!* diye fısıldadı: *kuşlar mı acaba?*

‘*Heeey!*’ diye bağırdı Gaby, havaya doğru:

‘—ŞUNU!’ diye bir yanıt geldi.

Gaby yamacın yukarısına doğru koşarken belirli aralıklarla bağıırıyor, Maymun da kıyıyı izleyerek buruna doğru gidiyordu. Kumsal yer yer denizanası, ölü balık ve ölmek üzere olan gelincik çiçekleri yığınlarıyla kaplıydı. Bazı yerleri yapışkan ve sarımsı bir renkteydi. Çiçeklerin hepsini silip süpürmüştü dalgalar.

Maymun burnu döndüğünde esintinin yönü değişmiş, dalgalar daha da büyümüştü. Kumsalın o yanında deniz daha derindi ve depremden arta kalanlarla doluydu—devrilmiş palmiye ağaçları, bükülmüş bataklık bitkileri, ölü leylekler, kocaman balıklar, bir gemi direği, cam eşya, yelken bezi: *Ve Sybil*.

Gaby, onu tepenin doruğundan görmüş ve Maymun ile aynı anda oraya doğru koşmaya başlamıştı, ancak Sybil’e daha yakın olmasına karşın, Maymun’un izlediği doğrultu çok daha tehlikeliydi: Charlotte’un *orada* olduğuna inanmak istiyordu.

Charlotte ile John buradalar.

Ayağını mercan kayalarında kesen Maymun, yine de sürdürmüştü koşmasını. Kumun üzerinde kırmızılıklar bırakıyordu kanı. Sybil, *buradayım! yaşıyorum*, diye bağıyor, el sallıyordu, Maymun da yaşıyor yaşıyorum *yaşıyoruz* diye düşünüyordu.

*

BAZI
ŞEYLER
FARKLI
BAZI
ŞEYLER
AYNI

Sybil'i iki yanından tutup, daha önce toplanmış oldukları, esinti almayan yere kadar taşıdılar, Sloan bağıra bağıra koşuyordu, 'Bizi duyuyor, bizi duyuyor, bir yerine bir şey olmuş mu—?'

Sybil, *bacağı*, dedi. Bacağının üzerine bir ağaç düştü. Anladık, dedi Sloan. Ayakta duramıyoruz.

İkizlerin öyle konuşmalarına şaşırılmış görünmeyen Gaby, 'Ayağı kırılmış, zannedersek,' dedi.

'Amanda yiyecek bulduuuu' diye müjdedi Sloan. 'Bir sürü, bir sürü. Reçeller, turşular. Balık köfteleri. Konserve tatlılar, bizim sevdiğimiz şeyler...'

'Bizim de,' diyerek Sybil de ona katıldı.

'Başka neler bulduk?' diye sordu Maymun.

'Ayakkabı bulan var mı?' diye umutla sordu Gaby.

'Herhangi bir ayakkabı yok mu?' diye sordu Maymun.

'Bir sürü şey,' diye sürdürdü konuşmasını Sloan. 'Bir sürü bir sürü...'

'—ya su buldunuz mu?'

'—*Hindistancevizleri*. Yerlerde yüzlerce var. Bir sürü hindistancevizi, içlerinde su da var,' dedi Sloan. Kızkardeşini, tekbaşına, ken-

di omuzlarında taşımak istiyordu, böylece, her ikisi de aynı derecede mutlu olacak, daha da bütünleşeceklerdi.

Gaby, 'Senin için çok ağır o,' dedi, 'elinden bırakma sakın—'

'—*bir daha asla!*' diye söz verdi Sybil.

'Çok üzgün,' dedi Sloan.

'—çok üzgün,' diye vurguladı öteki.

'Elimizi bıraktı—'

'—bıraktı...'

'Her yer suyla kaplıydı...'

'—kaplıydı.'

'Peki, sen nereye gittin—?'

'—denizin dibine.'

'—iyi, ama seni bulduğumuz yere nasıl gelebildin?'

'—anımsayamıyorum.'

Charlotte sizinle miydi? diye sordu Maymun.

'Charlotte bizimle konuşmaktaydı,' diye anımsadı Sybil. 'Can yeleklerimizi giydirdiyordu...'

Ondan sonra, dedi Maymun sabırsızlanarak.

'—suya atladılar.'

'—*sonra?* diye sordu Maymun.

'—her yer suyla kaplandı. Yüzdüler.'

Kim yüzdü?

'Charlotte.'

Onu gördün mü?

'Bizi tutuyordu. Bizi kıyıya kadar taşıdı...'

Maymun soru sormadı artık.

'Durma—' dedi Gaby, Maymun'a.

Maymun, yine oraya gitmeliyiz, diye öneride bulundu.

'Canım birşeyler yemek istiyor,' dedi

Gaby.

Maymun ne yapması gerektiğini düşündü.

Gaby, Maymun'dan yaşça daha büyüktü, Amanda ve Nolly'den sonra üçüncü geliyordu. Yaş sırasına göre Jane'den sonra Maymun, sonra ikizler, daha sonra da Oopi vardı—ancak, kızların gözünde, Maymun, taşıdığı kan nedeniyle, herhangi bir ayrıcalığı olmayan biriydi ve kendi de bu görüşteydi. Maymun, boyun eğen, uysal, öteki kızların izin ve onayını bekleyen bir insan rolündeydi. Öteki kızların masasında bir konuktan daha aşağı, yerden bitme, bir piç konumundaydı. Öteki kızların rolü, sessiz ve çok kutsal bir üstünlük kurmaktı, Maymun da hoş karşılıyordu bunu. O duruma herhangi bir biçimde başkaldırmak, karşı çıkmak, Kutsal Kitapta yazılanları yadsımak, yasa ve kuraldışı olarak görülüyordu:

‘O zaman, ben yalnız giderim,’ demek cüretini gösterdi, Maymun.

‘Gidemezsin,’ dedi Gaby, ‘Kural böyle—’

‘—ne kuralı?’

‘—Birinci kural, tekbaşına gitmekle ilgili. Birlikte gidelim, olur mu? Ben sensiz oraya gidemem—başımı derde mi sokmak istiyorsun?’

Hayır, diyerek istemediğini doğruladı Maymun. Charlotte ve Jane'den sonra, Gaby, Maymun'un en sevdiği insandı. Tercih sıralamasına göre, önce annesi; sonra Jane; sonra Charlotte; daha sonra da Gaby geliyordu. Geri kalan kızlar ise onun listesinde yer almıyorlardı. Her kızın öyle bir listesi vardı. Maymun onların birbirlerine benden daha çok beğendi-

ğın kim? diye soru sorduklarını duyardı. Kendisine sorulmadığı gibi, Maymun da Jane'e öyle bir soru sormamıştı hiç. Verilecek yanıttan korkuyordu. Maymun ilk kez o gün, iki tanesinin aralarında o konuda konuşmadıklarına tanık oluyordu. İlk o gün kim olduğunu unutuyordu neredeyse. Her şeyin yitirilmekte olduğu bu yeni dünyada eski dünyayı anımsamak kederlendiriyordu onu.

'—Amanda bizi çağırıyor,' dedi Gaby.

Gaby—? dedi yalvarırcasına.

'—*qué?* Çabuk ol—'

Charlotte'u bulmak istemiyor musun?

'—*e joão, oxalá.* Büyükbabamın "listesinde" *número um!* İyi, ama ikimiz ne yapabiliriz ki? Şu anda gidip onları bulduğumuzu düşün. Yaralı olduklarını bir düşün. Onları nasıl taşıyacağız? Onlar için ne yapabiliriz? Suyumuz var mı? Yiyeceğimiz var mı? Ayağımızda ayakkabı bile yok—*Não.* Bir doğru, bir de yanlış yol var. Doğru yolu seçmemiz gerekiyor. *Sim?*'

Maymun da *sim*, dedi, ancak Maymun'un 'olabilir' anlamında söylediği o sözü Gaby, 'evet' olarak algılamıştı.

'*Bom...* artık, haydi. Rahat ver bana—'

Gaby—?

'—Yine ne var?'

'Şu "zeytin"...'

'—Evet?'

'Şu boyda mıydı? Çok mu acı olur? Çekirdeği de var mıydı?'

'Evet. Evet—'

'—ağaçlarda mı yetişir?'

'Evet, öyle.'

'Ben doğduğumdan beri herkes ona "kardamon" der.'

‘—o kardamon değil.’

‘—biz ona kardamon deriz.’

“kardamon” başka bir şey!’

“Kardamon” “zeytin” ile aynı şey değil mi?’

‘*Nao! Passarinho* ile *ra* aynı şey mi?’

“ra” mı?’

‘Bir kuş ile bir kurbağa! Aynı şeyler mi?’

Maymun, öyle bir dille konuşulursa, *kim bilir*? ‘evet’ anlamına da gelir, ‘olabilir’ anlamına da, diye düşünüyordu.

‘*Olà: vamos*: Koş! Sana *adiante* veriyorum—’

—önce ben mi başlayacağım?

‘Başla! Altıya kadar sayacağım, sonra seni geçeceğim—’

Maymun düşünüyordu: Ne diye koşacakmışım? diye sordu kendi kendine. Kızım, neden koşuyorsun? Şu ayağına bir baksana? Katlandığın şu acıyı bir düşün. Jane de izliyor mu, acaba? Kazanabilirim de? Gaby fırtına gibi koşar, ama kazanabilirim yine de! Kazanabilir miyim? Biraz farkla yenilsem de olur. Kazanmam mı gerekiyor? Koş! Kimi alkışlıyorlar? O da ne? Gaby! Gaby! Gaby! Jane de izliyor—!

‘Neden yavaşladın?’ diye sordu Jane.

‘Yorulдум,’ dedi Maymun, soluk soluğa.

‘Hayır, yorulmadın,’ dedi Jane onu suçlarcasına ve tükürmek istercesine baktı Maymun’un yüzüne.

Maymun, ‘Benden çok kimi seviyorsun?’ diye sordu içinden geldiği gibi.

H e r k e s i, diyerek yanıtladı onu Jane.

Akşam olmadan biraz önce kelebekler gelmişti. Kızlar, kumda, kendi buldukları bir oturma düzenine göre oturuyorlardı:

DÜNYAYI
ANIMSAR-
KEN

Amanda

Nolly

Gaby

Sybil
{ ile }
Sloan

Jane

Oopi

Maymun

—Amanda, *Bir işaret vermemiz gerekiyor*, dedi.

‘Ben bir uçurtma yapacağım,’ diye karşılık verdi Gaby.

‘O uçurtma geceleyin ne işimize yarar?’ diye sordu Amanda, Oopi de, o sırada havaya sıçradı ve bağırdı, ‘Hey, baksanıza! Geri döndüler! Daha önceki gibi—!’ Bir dakika süreyle bütün kızların yürek atışları durmuştu.

Kızların her biri araştırmacı gözlerle koya baktı—Nolly, ne olur, Tanrım, daha değil, diye duaya başladı: Ruhunun derinliklerinde bir yerde, öyle bir yere gelmelerinin, birbirlerinden ayrılmalarının, daha açıklanmamış bir amaç, bir görev için seçilmiş olmalarının nedeninin dualar olduğu inancını taşıyordu. O sabah uyandığında, orada yerlilerin bulunabileceği ve kendisi gibi arkadaşlarının da oraya, o insanlara, Tanrı sözünü öğretmek için gönderilmiş oldukları düşüncesi geçmişti aklından. Belki de içlerinden birini—ya da birşeyleri—sınamaktaydı Tanrı. O anda anneleriyle babaları gelmiş olsa, o Tanrının değil, Şeyta-

nın işi olacaktı. Şeytan diye bir şeyin varlığına inanmıyordu Nolly—babası inanırdı; o inanmazdı. Nolly'ye göre, Şeytan, İsa'nın inançsızların ruhunda bırakmış olduğu bir boşluktu. *İnançsız bir cennet var mıydı acaba? Vardı*, Nolly'ye göre. Orada kömür yakılır, her yeri kömür isisiyle kaplıdır, yoksul bir yerdir. Yolları asfalt değildir... ama yine de, o ada gibi, Dünyadan kopmuş bir 'cennet'ti. Anneleriyle babaları o anda geri gelirlerse, gerçekleşmesi günler, haftalar, hatta daha uzun bir süre alabilecek bir işe burunlarını sokmuş olacaktardı ve Tanrının yaptığı bir iş olmayacaktı o. Nolly, koluyla, uçuşan pervaneleri kovalamakta olan Oopi'ye bağırdı, 'Salak! Otur yerine! Öyle şeyler yaparak korkutma bizi!'

—“korkutmak” mı?” diye sordu Jane.

Maymun o anda oturmakta olduğu yerinden hoşnuttu, çünkü Jane'e istediği gibi bakabiliyor, kimse de onu göremiyordu. O yüzden yapılan oturma planına karşı çıkmamıştı—kendisini, bir uydu gibi, çemberin dışında bırakmış olmalarına karşı çıkabilirdi, ama oturmakta olduğu o yerden Jane'i rahatça görebildiği için sesini çıkarmıyordu. Maymun, Jane'in kursuz görüldüğünü düşünüyordu. Bütün giysileri hâlâ üzerindiydi, can yeleği bile. Ötekilerin ise ya ayakkabıları yoktu, ya giysileri yırtılmıştı ya da kendileri giysilerini çıkarmışlardı; oysa Jane onlar gibi değildi—Jane'in giysileri düzgün, kuru ve yeni ütülenmiş gibiydi, deniz tuzundan kaskatı kesilmişti. Saçları bağlıydı—hepsi oturmuş bir plan ve yiyecek konusu üzerinde görüşürlerken, Jane yemek yiyormuş gibi yapıp arasına parmaklarıyla tabağındaki yemekleri bir kenara itiyordu, o arada saçlarını, o an'a kadar göstermediği bir özen-

le, sekiz kez çözüp örmüştü. Dudağında ter tanecikleri tomurcuklandı. Nolly'ye, 'Bağırarak, herkesi "korkutan" asıl sensin,' dedi.

'Sorun yok,' dedi Amanda. 'Ruby'nin havaya sıçraması kuraldışı bir davranıştı...'

'Çıglık atmak doğru değildir,' dedi Jane. 'Bir insanı ağlatmak doğru değildir—'

'Oopi zaten sulu gözlünün biridir,' dedi Nolly. 'Herkes biliyor bunu. Shauna da öyle söylemişti.'

Kızkardeşinden söz edildiğini duyan Oopi birden sustu.

'Şu an'a kadar ağladığımı görmedim,' dedi Jane. 'Gün boyu ağlamamıştı. Kaplumbağaları öldürdükleri gece de ağlamamıştı—'

'Kimi şeylerin söylenmesi "yasaktır", bu da onlardan biridir...' dedi Amanda.

'Bir insanı korkutmayı ve ağlatmayı "yasak" saymalıyız,' dedi Jane ısrarla.

'İyi! İyi!' dedi Sloan ile Sybil: Albayın öyle konuştuğunu birçok kez duymuşlardı, bir sözcüğü iki kez söylemek hoşlarına gidiyordu.

'Saçma bir şey bu,' dedi Amanda. Kuralları koyarken özen göstermeli ve saçma kurallar koymamalıyız—'

'Kaplumbağaları öldürmemizi yasaklayan bir kural getirmeliyiz,' dedi Sybil.

'—öldürmemeliyiz,' dedi Sloan.

'Öyle bir kural var zaten,' diye anımsattı onlara Nolly. '*Tann*'nın kuralıdır o. Biz yalnız bu ada için kurallar koyuyoruz...'

'Kaç kuralımız oldu—?' diye sordu Gaby. Kumun üzerinde daireler çiziyordu, konuşmalara ilgi göstermiyordu.

'On altı,' diye yanıtladı Nolly.

'*Basta*,' diye yakındı Gaby. 'Kişi başına iki kural düşüyor. Kural yapacağımıza harita

yapsaydık daha iyi olurdu. Bir araştırma gezisi yapmalıyız. Şu değişik yerlerin tümünü adlandırmalıyız—şu arkada kalan yeri—tepenin yamacını—birşeyler aramalıyız, *à-bê-cê*, burada başkaları da olabilir ya da *trésor*—

Oopi havaya zıplayarak, ‘ÇIPLAKLAR!’ diye bağırdı ve herkes ona güldü—Oopi bütün yaşamı boyunca ‘yerli’leri çıplak insanlar olarak düşünmüştü: Gaby de ‘Ya sen nesen? *Barboleta*—’ diyerek Oopi’yle şakalaştı.

‘Sybil, onlara Charlotte’u anlat,’ dedi Maymun ısrarla.

Gaby’nin dışında herkes Maymun’a baktı.

‘Aramıza gelip konuşmak istemez miydin, Maymun Abi?’ diye sordu Amanda.

‘Ben *erkek* değilim,’ diye homurdandı Maymun.

‘Öyle mi? Peki nesen sen—?’

‘Kesin artık şunu,’ dedi Gaby. ‘Gerçek şu ki, burada hepimiz bir aile gibiyiz...’

‘—o da *abimiz!*’ dedi Sybil kıkırdayarak.

‘Kesin artık—!’ diye yineledi Gaby.

‘—peki, Charlotte ne olacak?’ diye sordu Jane.

‘Sybil onu görmüş,’ dedi Maymun. ‘Orada, öteki yanda. Sybil, kendisini kıyıya Charlotte’un taşıdığını söyledi.’

‘Düş görmüş olmalı,’ dedi Sybil, kendisi için.

‘—o düşlerden çok görmüştü,’ dedi Sloan da.

‘Oraya araştırmacılar göndermeliyiz,’ dedi Gaby: ‘*irmaozinho portugês...*’

‘Oraya gitmeyecek o!’ dedi Sybil kendisi için.

‘—gitmeyecek!’ dedi Sloan kardeşinin ya-

nını tutarak.

‘—orası güzel bir yer mi?’ diye sordu Oopi ve yerinde zıpladı. ‘Adanın öteki yanı güzel mi?’

‘—konuşurken ayağa kalkmak zorunda değilsin,’ dedi Amanda Oopi’ye. ‘Tıpkı okulda olduğu gibi "ders bitti" deninceye kadar olduğun yerde kalmalısın.’

‘—bu bir kural mı?’ diye sordu Gaby.

‘Yedincisi,’ dedi Nolly.

‘—Bence yeni yasalar çıkarmalıyız. Tanrının yaptığı gibi yapmalıyız,’ diyerek görüşünü ileri sürdü. ‘Her şeye bir ad vermeliyiz. Şu haritayı yapmalı, nesneleri adlandırmalıyız—Sybil’i bulduğumuz o kumsal yerlere "Sybil Kumsalı" gibi adlar vermeliyiz—’

‘İyi! İyi!’ dedi Sybil.

‘Orayı *Charlotte Kumsalı* olarak da adlandırabiliriz,’ dedi Jane.

Sim, diyerek Gaby de katıldı Jane’e.

‘*Charlotte*’un adını taşıyan bir tekne var zaten,’ diye çıkıştı Oopi. ‘O kadar güzelse, ona Güzel Kumsal adını vermeliyiz, bence.’

‘—Peki, *şuna* ne ad vereceğiz?’ diye sordu Sybil.

‘Oraya da Yiyeceklerin Bulunduğu Kumsal deriz,’ dedi Oopi.

‘—peki ya *Charlotte* ne olacak?’ diye sordu Jane ısrarla.

‘Oylama yapalım mı?’ diye önerdi Amanda.

‘—Charlotte’u bulmak için ne yapacağız demek istiyorum,’ dedi Jane.

Onlar tartışırken, Maymun da bir düş görmeye başlamıştı. Amanda, ‘Ateş yakmazsak gece bir şey yapamayız,’ diye yineledi. ‘Nasıl ateş yakacağımıza karar verinceye ka-

dar bu gece hiçbir şey yapamayız. Yarın büyük bir olasılıkla yardım gelecektir—bu gece hiç olmazsa ay çıkacak—yoksa, gece öyle karanlık olur ki, aklınız almaz, ben bunu babamla deniz yolculuğu yaptığım zamanlardan biliyorum.'

Maymun, bir tür düş görmekteydi, yer adlarının kendi öykülerini anlattıkları bir dünyayı ve karanlığı görüyordu düşünde. Belki de eskiden babasının kendisine anlatıp durduğu bir öyküyü anımsamaktaydı... nerede geçiyordu o öykü? Orası, Viewly Hill, Royal Oak ve Pity Me yakınlarında Wide Open denilen bir yerdi, babasının söylediğine göre. Walbottle, High Spem, Fallowfield... İngiltere haritasındaki yer adlarını okurdu hep: Ruffside, Branch End, Hetton le Hole, Esh Winning, Butterknowle—bu adların hepsi yabancı yerlere özgü, yabancı sesler olarak geliyordu kulağına: Babası ona bazan sık ağaçlı korular, kucaklanamayacak kadar kalın ağaçların bulunduğu balta girmemiş ormanlarla ilgili öyküler okurdu. Babası Maymun'a kar yağışını—tenimize değdiğinde suya dönüşen, gökten yağan tüyler olarak—anlatırdı. Leopaların beneklerini, develerin hörgüçlerini nasıl edindiklerini, Prenses Briar Rose'un yüzyıllık bir uykudan sonra nasıl bir öpücükle uyandırıldığını anlatırdı. Maymun, Amanda'nın şapkalar konusunda söylediklerini, başlarını güneşten korumaları gerektiğinden, yoksa, herkesin çılgına döneceğinden söz ettiğini, Nolly'nin de sabah olunca palmye ağacı yapraklarından şemsiyeler örmeleri gerektiğinden söz ettiğini, belli belirsiz duyuyordu, Jane, sessizce, 'Babam onlara "Sara Gambs"derdi..' dedi.

'—şemsiyeler için mi?' diye sordu Nolly.

‘—*guarda-chuvas,*’ dedi Gaby.

Maymun çembere biraz daha yaklaşmış olduğunun ve alacakaranlığın çökmekte olduğunu farkındaydı. ‘*Bir öykü anlatalım,*’ diye önerdi. Yüzü kızardı, ancak karanlıkta kimse- nin ona baktığı yoktu, ama yine de Sybil, Sloan ve Oopi, öykü! öykü! öykü! diyerek bir gü- rültü kopardılar, Amanda da o yüzden, ‘Bir varmış, bir yokmuş, büyük bir ormanın kenarında karısı ve iki çocuğuyla birlikte yoksul bir oduncu yaşarmış...’ diye anlatmaya başladı. ‘Çok yoksullarmış, yiyecek hiçbir şeyleri yokmuş. Gün boyu aç kaldıktan sonra, bir gece, oduncunun karısı, “Yarın çocukları ormana—en sık ağaçlı bölgesine, en kuytu yerine—götürelim, onları sevindirmek için bir ateş yakalım, ekmek kabuğu verelim, sonra da bırakalım onları orada. Ağaç kesmeye gideceğimizi, geri döneceğimizi söyleyip çocukları orada bırakalım, böylece evin yolunu bulamayıp kaybolurlar, biz de onlardan kurtulmuş oluruz,” demişti,’ diye öyküyü anlatmayı sürdürdü Amanda. Duraksadı. Kuşlar ormanın içlerine tünemiş ve artık yarasalar uçuşmaya başlamıştı tepelerinde. Ay çıkmıştı, Maymun, Jane’in ayı izlemekte olduğunu gördü. Sybil, ‘Bu öyküyü anlatma, korkutuyor onu,’ dedi kendisi için.

Sloan, “Kırmızı Başlıklı Kız”ı anlat,’ dedi ısrarla, oysa Amanda, ‘Kemir, küçük fare, kemir, kemirdiğin benim evimdir—!’ diye şarkı söylüyordu.

‘*Hayır!*’ diye çığlık attı Sloan ile Sybil. Bütün kızların, hatta Maymun’un yaptığı gibi—onlar da, birbirlerine degecek biçimde çemberi daraltıyorlardı.

“Hansel ile Gretel” çok korkunç,’ dedi

Sybil.

"'Kırmızı Başlıklı Kız"'ı anlat,' diye yineledi Sloan. "Hey Büyükanne, ne kadar kocaman kulakların var senin!" dedi Amanda, herkes kıkır kıkır güldü."—Ne görkemli, iri bir çenen var—!"

(*Menka*—? diye fısıldadı Jane.

Maymun biraz daha yaklaştı ona.

Dolunay, dedi Jane.

Maymun başını salladı.

Dün gece dolunay yoktu, dedi Jane. *Tam daire değildi.*

Büyümüş, dedi Maymun.

Ne kadar hızlı büyümüş, dedi Jane.

Güneşten gizlendiği sırada çok peynir yemiş, diyerek görüşünü açıkladı Maymun.

Jane başını iki yana salladı.

Ya da, bu gece yarından sonraki gece olmalı, dedi.)

'—ama o sırada avcı o evin önünden geçmekteydi,' diye anlatıyordu Amanda. "İşte, seni buldum!" dedi avcı, uyuyan kurda. "Ne zamandır seni arıyordum!" Sonra ateş etmek için nişan alırken, "Çok ilginç... bu kurt yaşlı kadına ne yaptı acaba—?" diye düşündü, avcı bıçağını çıkarıp kötü yürekli kurdun karnını yardı... ve!.. parlak kırmızı renkte bir kukuleta gördü içinde, kesmeyi sürdürdükçe, karnından 'Kırmızı Başlıklı Kız'ın kendisi çıkararak, "Ah! Bay Avcı! Öyle korktum ki! Şu kurdun içi öyle karanlıktı ki!" dedi. Sonra da kurdun midesine indirmiş olduğu Büyükanne çıkararak, "Ah! Teşekkür ederim, Bay Avcı! İkimizi de kurtardınız!" dedi. Kırmızı Başlıklı Kız da, "Büyükanneciğim, yaşadığım sürece, bir daha

asla evin yolundan ayrılıp tekbaşına ormana girmeyeceğime söz veriyorum—!" dedi.

‘—şimdi de Nixie Havuzda adlı öyküyü anlat—’

‘Hayır, "Şeytanın Üç Altın Saç Teli"ni anlat—’

‘—hayır, "Karlar Kraliçesi"ni anlat.’

Bir varmış bir yokmuş, bir kış ortasında gökten tüy gibi kar tanecikleri düşerken, bir prenses, bir pencere kenarına oturmuş dikiş dikiyormuş, diye başlamıştı Amanda.

Nolly çevreyi gözetlemekteydi. *Yitirilmiş Koyunlar’ın ikinci öyküsünden çıkarılacak ders nedir? diye düşünmekteydi.*

Yanıt

‘Tanrının bir günahkârın pişmanlık duyması karşısındaki sevinci.’

Yıkılan Tapınak’tan alınacak ders nedir?

Yanıt

‘İsa’nın üçüncü günde diriliş haberinin verilmesidir.’

İsa’nın Öykülerinin Erdemleri nelerdir?

Yanıt

‘Onlara gerçeği öğretmek için anlattı.’

‘Onları anlatırken herkesin bildiği konuları ele aldı.’

‘Basit bir biçimde kullandı onları.’

‘O öyküler canlı, yeni ve etkileyiciydi...’

*

(başını ayaklarının üzerine koyabilirsin, diye mırıldandı Jane.

Öyle mi—? diye fısıldadı Maymun. Senin için bir sakıncası yok mu?

—haydi koy.

Teşekkür ederim.

Rica ederim, dedi Jane, konuşmayı sona erdirdi.

UNUTKAN- LIK

Başka bir yerde , bir adam, bilinç sınırlarının dışındaki bir dünyada uzanmış, düş görmekteydi. Bir maskeli baloda yaşlı bir adam, bir köpek ya da bir şeytan kılığındaki ay, yusuvarlak parıldamaktaydı düşünde adamın. Babası, *köpeğin yaşlısı öleceğini anlamaz*, derdi. *Yaşlı bir maymunun yüzünü gençleştiremezsin, boşuna uğraşma*, derdi. Garip sözcükler gelgit olayı gibi aklına bir geliyor bir gidiyordu. Fenikelilerin Rio Tinto'yu sömürge yapmaları, Truva'nın 1275'te bir depremde yıkılması gibi garip olaylar; *şimal*, Habub, Kötü Sammoun gibi esinti adlarıydı onlar. John'un, uyanık olduğunu bildiği, ayın geçirdiği aşamalara benzer bazı anlar olduğu gibi, o düşlerin tutsağı olduğu duygusuna kapıldığı öteki anlar da vardı. Uyanık olduğu o aşamalarda, anısını unuttuğu bir yerde olduğunu sezerdi; zaman kavramını yitirdiğini anlar, ama onun eksikliğini duymazdı, hiçbir istek duymaz, bir şey düşünmez, çaba göstermeksizin düşer daldardı yine. Quasantinan Valisinin kendisini karşılamaya geldiğini görürdü düşünde. Düşünde ayrıca babasıyla birlikte, balık kemiklerinden yapılmış bir köyden yabaneşekleri sırtında geçişlerini görüyor, o sırada annesi, havada, yükseklerde, bir balonun içinde onlara, *her şey hesaplandı! tartıldı! bölündü!* diye bağıırıp duruyordu. Logaritma gibi şeylerdi bunlar: babasının, *John*, *her denizci, ölümün kendisini yalnızca bir çölde yakalayabileceğini görür düşünde*, deyişinin düşünüyordu. Şu kum neyin ne-

si? Bilincin sınırları bir defada birden çok sorunun üstesinden gelemeyecek kadar dar değildir. John, babasının, *Düşünüyorum, John*, deyişini de görüyordu düşünde. Işığın yol aldığı herkes bilir. ‘Yıldızlar geleceğin habercisidir,’ derler, oysa o anda yıldız dediğimiz, onun bir görüntüsünden öte bir şey olmayabilir. Ona baktığımız anda, yok olup gitmiştir belki de.

Düşünde, kendisini hayvan adlarını kaydeden Nuh Peygamber olarak gören Nolly, uyanmaktaydı.

Her tür hayvan, bileşik türler, melezler, yarı kedi hayvanlar, kanatlı kurbağalar, boynuzlu köpekler sıralanmıştı ve Nolly de onları adlandırıyordu. Artık anımsayamadığı adlar veriyordu onlara. O durum, iki yarı oğlanın gelmesine kadar sürmüştü, onlara, ‘Geçiniz, adınız *Nigel* olacak,’ demiş ve uyanmıştı.

Güneş doğmuştu—ufuk çizgisinin birkaç enlem derecesi üstündeydi.

Nolly kıyıya vuran dalgalara doğru gitti. On birinci Kural uyarınca, doğanın çağrısına karşılık veriyordu. Amanda’nın annesi, herkesin bildiği gibi, çevresel koşullar konusunda zorlayıcı bir insandı—Amanda’nın babasının Birman Dilini öğrenmeye başlamasından beri, annesi özellikle çeşitli nesnelere dokunulmasına karşıydı. Amanda’nın annesi ev halkının kötü bir bulaşıcı hastalığa karşı ancak katı kurallarla korunabileceği inancındaydı ve o konuda tek kişilik bir ordu gibiydi. Amanda da annesinin o yeteneğini kalıt olarak almıştı—

UFUK ÇİZGİSİNİN ALTINDA

Onuncu Kural: Kimse okyanustan başka

bir yere çışını yapamaz.

On Birinci Kural: Kimse denizin çekildiğı en alt sınırın üstünde kalan bölüme kakasını yapamaz.

On İkinci Kural. Herkes donunu a) temiz; b) kuru tutacaktır. On İkinci Kurala uymasına olanak yoktu Oopi'nin, çünkü o paçaları büzgülü donunu çıkarıp ayaklarını denize sokarsa, kendisini bir yengecin ısıracğından korkuyordu. Onuncu ve On Birinci Kurallara uymak da Sloan ile Sybil için olanaksızdı, çünkü Sloan, Sybil'i sırtında taşımak zorundaydı, *o durumda işini nasıl görecek—?*

Nolly, daha yasaların konmasından sonraki ilk günde yasalara uyulmadığını gösteren kanıtlar görmüştü. Kumların üzerinde birisinin kakası duruyordu. Birisi de Nolly'nin görebildiğı kadarıyla tepenin yamacına doğru tekbaşına gitmişti—biri ~~gidiş~~ öteki geliş yönünde iki sıra ayak izi vardı. Onları Amanda'ya gösterdiğinde, Amanda Nolly'ye, 'Onlar benim ayak izlerim,' dedi.

'Demek Birinci Kuralı çiğnedin?'

'O kurallar benim için yapılmadı,' dedi Amanda, Nolly'ye. 'Onlar ötekiler için. İstemezsek, o kurallara uymak zorunda değiliz biz...'

'"Biz" mi—?'

'—ikimiz.'

Nolly, bir insan şeytanı tanıyamadığı zaman ne hissederse onu hissetmeye başlamıştı.

'Ben yasaları severim,' dedi Nolly.

Amanda omuz silkti. 'Onların hepsi "göstermelik"—babam bugün dönecek, o yüzden zaman geçirmek için birşeyler düşünmem gerekiyordu, ben de düşündüm durdum. Yasaları seviyorsan, onlara bağı kalabilirsin,' dedi

Amanda, neşeyle. ‘Bugün yapmamız gereken tek şey beklemektir.’

Nolly ona yan gözle ters ters baktı.

‘Onları gerçekten gördün mü?’ diye sordu.

‘Gün ağarmadan biraz önce bir gemi görür gibi oldum.’

‘—tepeye karanlıkta mı çıktın?’

‘Karanlık yoktu. Ay vardı. Ayışığı bir şey okumaya yetecek derecede parlaktı. İçinde üç kitap bulunan bir kutu buldum orada. Gerekirse, oralarda bulacağımız nesnelerle zorlukların üstesinden gelebiliriz...’

Amanda konuşurken öteki kızlar gelip onun çevresine oturmuşlardı.

‘Bugünün renkleri ne?’ diye sordu Sybil.

‘Burada "öğretmecilik" oynamıyoruz,’ diye yanıtladı onu Amanda.

‘—Peki hangi *Sözcük*?’

‘*K-u-r-t-u-l-u-ş*,’ diye heceledi içlerinden biri.

Kumsalda tek sıra olarak dizildiler, gözlelerini ufka diktiler.

Maymun, Jane’in ayın her geçen günü yiyerek şişmanladığı yolundaki sırrını Amanda’ya söyleyip söylemeyeceğini merak ediyordu.

Oopi, birkaç dakika sonra, ‘Canım sıkılıyor,’ dedi. Ayağa kalktı. Paçaları büzgülü donu, a) ıslaktı; b) kirliydi. Nolly, Oopi’ye On İkinci Kuralı bozmayı sürdürürse, isilik olacağını söyledi.

‘Kahvaltı falan yapmayacak mıyız—?’ diye sızlandı Sloan.

‘—yapacağız, yapacağız,’ diye Sloan’ı yanıtladı Amanda dalgın dalgın.

‘—sağlığı yerinde değil,’ dedi Sloan ken-

disi için.

‘—iyi uyuyamadı,’ dedi Sybil, Sloan’ın duygularına katıldı.

‘Geleceklerine göre, hazırlıklı olmalıyız,’ dedi Gaby. ‘Onlara nasıl bir savaşım verdiğimizizi göstermeliyiz. İşaret vermek için uçurtma yapmama yardım etmelisin.’

‘—olur, olur, anlaşıldı: sıkboğaz etme beni, gözetlemeyi sürdürmeliyiz...’

‘İsterseniz ben herkesin beslenmesiyle ilgilenirim,’ diye önerdi Nolly.

‘Tamam... o senin işin olsun,’ dedi Amanda, aklı karışmış bir durumda.

‘—peki, *uçurtma* ne olacak?’

‘*Aptal*, uçurtma için ipi nereden bulacaksınız—?’ diye yanıtladı onu Nolly.

‘—izin verirsiniz: Arayabilir miyim?’

‘Yanına birisini al,’ diye uyardı Amanda.

‘*Birinci Kural*,’ diye ekledi Nolly.

Yanına Maymun’u alan Gaby, parçalanmış sandıklar ve tahtalar arasında ip aramaya koyuldu.

Nolly, öteki kızları teknelerden kalan eşyanın birikmiş olduğu yere götürdü, Jane Amanda’yla birlikte kalmıştı, onun sağında, biraz gerisinde oturuyordu.

Güneşe dikmişlerdi gözlerini ikisi de.

Sivrisinek ve pireler rahat vermiyordu—karadan gelen esinti gece kesilmiş, denizden gelecek esinti de bir yaprak kımıldatacak güce bile erişmemişti. ‘Babam böyle zamanların karayı görmek ve karaya çıkmak için en kötü zamanlar olduğundan söz ederdi,’ dedi Amanda. O sözler Jane’e bir özür gibi gelmişti. Bütün geceyi bir şölende geçirmiş gibi bir ağırlık çökmüştü üzerine. Bacaklarının görünüşünü beğenmediğinden önlüğünü onların üzerine

dolanmıştı.

‘Dün gece ayı izledin mi?’ diye sordu Amanda.

‘Birşeyler okumaya yetecek kadar parlaktı,’ diye konuşmasını sürdürdü Amanda.

‘Dolunaydı,’ diye vurguladı Jane.

‘—o da, bahar gelgiti anlamına gelir,’ dedi Amanda. ‘Yani, gelgitin en üst sınırında olması.’ Amanda, Jane’e döndü, ona gülümse-di, denizcilikle ilgili sözcükleri tıpkı babası gibi kullanabildiği için gururlanmıştı.

Jane, Amanda’nın bakışlarının ayak bileklerine takıldığını görünce, bacak bacak üstüne atarak önce bir ayağını, sonra da ötekini gizlemeye çalıştı.

‘Demek istediğim şu ki...’ diye başladı Jane.

Herkesin gerçek olduğunu düşündüğü şeyden kuşku duyduğunu nasıl söyleyeceğini bilemiyordu.

‘Bence, kimsenin geldiği yok,’ dedi sonunda.

Amanda ona yan gözle baktı.

Jane, ‘Ay, dün gece bu biçimde olmalıydı...’ diyor. Avuçlarını bir yumurta biçiminde birleştiriyor. ‘Anlıyor musun?’

Amanda hafifçe irkiliyor.

Jane, Amanda’yı kızdırmakta olduğunu anlıyor, çünkü bakışları babasının bakışlarını andırıyor, kendisini buharlaştırmak istermiş gibi görünüyor.

Jane, ‘O büyük dalga iki gün önce gelmiş olmalı. Dün gelmiş olamaz, dün gelmiş olsaydı, şu andaki gibi dolunay olmayacaktı. İki gün önceydi o, Amanda, daha kimse de gelmedi,’ dedi **ansızın**.

Amanda başını çevirip ufka baktı.

‘Yanılıyorsun,’ dedi.

Kararlı görünüyordu.

‘Peki, neredeler o zaman?’ diye sordu Jane.

Amanda ufkun altında görünen birşeyleri gösterircesine açıkdenize doğru salladı başını.

‘Her an gelebilirler,’ diye umut verdi.

Amanda çenesini dizlerine dayayıp oturmuş, elinde bir muz yaprağı ile gelip sonra onu başına koyan Oopi boy gösterinceye kadar yarım saat boyunca denizi izlemişti.

‘Şapka,’ dedi Oopi.

Amanda onu duymazlıktan geldi. Oopi muz yaprağını başına ince uzun bir yosunla bağlamıştı. ‘Gaby birkaç makara ip buldu, ama bana bir parça bile vermedi,’ dedi Oopi. ‘İnce yosunun tenine değmesi hoşuna gitmiyordu. ‘Sybil, babalarımız ayı avlamış olabilirler diyor. Ne güzel. Kaplan da avlamış olabilirler.’

Amanda kendisiyle konuşmadığından, Oopi bir süre sonra onun yanından uzaklaştı. Tekbaşına kalıp kumsalda hazine ve midye kabukları aramaya çıkmaması gerektiğini unutmıştu. Yerden bir şey almak için eğildiğinde başındaki muğ yaprağı suya değiyordu. Çevreye dağılmış bulunan mercan parçaları sivri uçlarıyla çıplak ayakları için bir işkenceydi, o yüzden ayakkabılarını bulması gerektiğine karar verdi. Oopi’nin okyanusun ne boyutları ne de yapısı konusunda bir bilgisi vardı. Bildiği bir şey varsa, o da okyanusun ayakkabılarını kapmış olmasıydı. Ayrı zamanlarda, iki ayakkabısını birden almıştı okyanus, o anda ikisine birden yine kavuşmuş olsaydı, ne iyi olurdu. Ayakkabı yerine yarısı kuma gömülü me-

tal bir kutu sunuyordu ona okyanus, Oopi kutuyu düz bir midye kabuğuyla kumdan çıkar-maya uğraştı. Kare biçimi bir kutuydu o, Oopi kutuda şekerlemeler, bir şişe de soğuk su olmasını diledi. Hindistancevizlerinin içindeki suyu sevmiyordu. Tadını beğenmiyordu. Ilık oluşu hoşuna gitmiyordu. O anda herhangi bir soğuk su ya da içinde misket limonu olan bir papaya suyu çok iyi olurdu, diye düşündü... ama metal kutu oyunbozanlık ediyor, açılmıyordu. Oopi kutuyu sallayınca, sanki içinde zencefilli şekerler varmış gibi tıkırdıyordu. Fazla kafa yormadan kutuyu dosdoğru Nolly'ye götürdü, 'Aç şunu, bence içinde zencefilli şekerler var,' dedi.

'Nerede buldun onu?' diye sordu Nolly. Şemsiye örmek için büyük bir yaprağı şeritler biçiminde yırtıyordu.

Oopi kutuyu bulmuş olduğu yeri gösterdi Nolly'ye. 'O benim,' diye ekledi. 'Açarsan, içindekilerden sana da veririm biraz—'

'—o senin değil, ahmak. Okumayı mı unuttun? Üzerinde *Yakut Kız* yazıyor,' diye söylendi Nolly.

Oopi kutunun üzerinde yazılı sözcüklere bir göz attı. O kutuyu Nolly'ye getirmekle yanlış bir iş yaptığının farkına varmıştı. Nolly, onu sevmezdi, nedense. Oopi'nin kutusunu alıp götürecekti.

'—hey, geri dön!' diye bağırdı. 'Benim o! Dur, hırsız—!'

Nolly'ye yetişmişti. Nolly metal kutuyu herkese gösterdiği sırada Oopi, Gaby'nin yüzündeki anlatımı hiç beğenmemişti.

'Onun içinde zencefilli şekerler var,' dedi içinden geldiği gibi. '

'Oyun oynamayı bırak,' dedi Nolly ısrar-

la. ‘Onun ne olduğunu sen de biliyorsun. Babanın teknesinden gelmiş. İçinde ne olduğunu çok iyi biliyorsun...’

Oopi kutuya bakıp bir iki kez gözlerini kırttı.

Kutuda zencefilli şekerler olduğuna inan-
dırıyordu kendisini, ama içinden gelen bir ses
ona kutuda *yılan ısırmasına karşı vidalı kapak-
lı şişelerde kokulu ilaçlar* olduğunu söylüyordu.

‘İlkyardım çantası bu,’ diye onayladı
Oopi.

‘—yani ilaç kutusu,’ dedi Nolly.

Kutuyu yere koyarak artık onu sevmiyor-
muş gibi bir iki adım uzaklaştı ondan Nolly.
Oopi de birden kutunun üzerine oturdu.

‘—yine de benim,’ dedi. ‘Ben buldum
onu.’

Gaby, ‘Buradan göremediğimiz adanın
öteki yanına sürüklenmiş olabilir. *Yakut Kız*’
dan söz ediyorum,’ dedi.

Nolly, ‘Akla yatkın görünüyor bu dedi-
ğin.’

‘Oğlanlarla Bay Fitzgibbon—’

‘—evet, şu anda—’

‘—bizim kaybolduğumuzu—’

‘—ya da boğulduğumuzu falan—’

‘—düşünüyor olmalılar.’

‘Onları aramaya çıkmalıyız.’

‘Amanda’ya söylemeye gerek yok.’

‘—hemen gidelim.’

‘—küçükleri Jane’le birlikte bırakalım.’

‘—hayır, Jane ile Maymun’u oraya gönde-
relim; seninle ikimiz dün Sybil’i bulduğumuz
yere gideriz.’

‘—yanımıza gölge ölçmek için aynı boyda
iki sopa almalıyız, gölgeler uzayıncaya kadar

dolaştıktan sonra karanlığa yakalanmadan döneriz...’

‘—evet, bizi kurtarmaya geldiklerinde de hep birlikte oluruz—’

Jane, ‘*Gelmeyecekler,*’ diyerek Nolly’nin sözünü kesti. ‘Kimse gelmeyecek. *Yakut Kız*’ın tıpkı *Charlotte* gibi parçalanmış olması bunu kanıtlıyor. Boğulup gittiler...’

‘Ama biz boğulmadık!’ diye çıkıştı Nolly.

‘*Yakut Kız* ve Cinnabar’da bulunan, bizim dışımızda, herkes boğuldu,’ diye yineledi Jane.

‘Öyle konuşma!’ diye çığlık attı Nolly.

‘Bana inanmıyor musun?’

‘Asla!’

‘*Göreceksin,*’ dedi Jane.

Ve oturdu.

Yüz metre kadar ötesinde, muz yaprağının altında, Amanda kıpırdamadan oturmaktaydı. Yükselen sular gelip onu kuşattı. Sloan bir ağacın yanında Sybil’i sırtından indirdi. Bir hindistancevizi kırıp suyunu içtiler, çevreyi kolaçan ettiler.

Gaby iki tane sopa bulmaya gitti. Döndüğünde, Oopi, Nolly ve Jane birlikte oturmaktaydılar. Onların biraz ilerisinde Maymun tekbaşına oturuyordu.

‘—bir şey yok mu?’ diye sordu Gaby.

Maymun, yok, anlamında başını iki yana salladı.

Gaby bulduğu gölge ölçme sopalarını kuma sapladı, güneşe baktı, gölgeleri inceledi, ‘—vamos haydi gidelim...’ dedi.

Maymun ellerini gözlerine siper ederek Gaby’ye baktı.

‘—bir şey bulacağımızı sanıyor musun?’

‘*Sim.*’

Maymun ayağa kalktı.

‘Ateş yakabilir misin?’ diye sordu, üzerindeki kumları silkeliyordu.

‘Hiçbir şey kullanmadan mı? Nao. Kimse yakamaz...’

‘...hiç ölü gördün mü?’

‘*Pessoa?*’

‘—“insan” anlamına mı geliyor o sözcük—?’

‘—evet. Şu dün gördüğümüz boğulmuş adam Pandi olmasaydı, yanıtlım “nao” olacaktı. Ya sen, sen gördün mü?’

‘—evet.’

‘...bir zamanlar ölü bir köpekbalgı da görmüştüm.’

‘Aynı şey değil o.’

‘—Aynı şey olmadığını biliyorum. Yine de çok büyük bir şeydi...’

‘—hangi yöne gideceğiz?’

‘—şuradan,’ dedi Gaby, tepenin yamacını gösteriyordu. ‘—gidip Charlotte’u arayalım...’

Öteki kızların önünden geçerlerken, yalnızca Jane başını kaldırıp baktı, ama o da görmezlikten geldi onları.

‘—kör olmak mı istiyorsunuz?’ diye bağırdı Gaby. ‘Güneşe bakmayı bırakın artık—*ne işe yanyor ki?*’

‘Seni duyamazlar,’ dedi Maymun.

‘—akıllarından zoru var bunların—!’

‘...onlar neyi gözetliyorlar—?’ diye sordu Maymun şaşkınlıkla, arka arka yürüyor, onları izliyordu.

Gaby, *Charlotte*’tan düşmüş bir parça bulmuş, onu dalgalara doğru fırlatıp atmıştı.

‘...Tanrım,’ diyerek lânet okumaya başladı.

Gölgelerinin boyu Gaby'nin önkolu boyuna erişinceye kadar yürüdüler, güneş omuzlarına geliyordu.

Gaby'nin ayakları, gelgitin oluşturduğu dereciklerde gezinmekten buruş buruş olmuştu; Maymun'un ayakları da su toplamıştı. Gelgitin üst sınırını izleyerek, zorlu kumsal boyunca yürüyorlardı, köpüklü dalgaların serinliğini güneş yanığı omuzlarında duyar gibiydiler. Yengeçler, kertenkeleler görüyorlardı. Ölü balıklarla beslenen deniz kuşlarınca izlenmekteydiler, pireler de canlarını sıkıyordu.

Uzakta bir yerde deniz mavisi renginde bir görüntü parıldıyordu. Durmadan ona doğru gidiyorlar, ama bir türlü yaklaşıyorlardı.

Bildikleri kadarıyla, bulundukları yer, adanın öteki kıyısından daha hırçındı. Burada ki dalgalar gökgürültüsü gibi ses çıkarıyorlardı ve saldırgandı. Yüz milyonlarca ton su ve kumun birbirine karışmasıyla oluşan o gürültüyü bastırabilmek için, konuşurken bağırarak zorunda kalıyorlardı. Deniz öylesine doymak bilmezdi ki, kıyıya vuran bir nesneyi yine alıp götürüyordu.

Maymun işitme yeteneğini yitirdiği duygusuna kapılmıştı.

Sybil'i bulmuş oldukları yeri geçeli saatler olmuştu; kumsal, ıssız, dümdüz, kesintisiz bir halde uzanıp gidiyordu. Bir daire biçiminde dönmekte olduklarının farkında değildi. Arkalarında bırakmış oldukları tepenin yamacını görememişti Maymun.

Sağ yönlerinde kalan orman, bir duvar gibi duruyor, onun gerisinde ise insanı kendisine çeken bir sessizlik hüküm sürüyordu. Şu

uzlaşmak bilmeyen deniz, kendi sesi dışındaki tüm sesleri boğduğundan, ormana girip çıkan kuşların, yeşil papağanların uçarken çıkardıkları sesler duyulmuyordu.

Kuşları görmek sevindirmişti Gaby'yi.

'Farklı bir şeyin olmasını dileyseydin, ne isterdin?' diye soruyor Gaby, Maymun'a yüksek sesle.

'...burasıyla ilgili olarak mı, yani—'

'—*nao nao*, kendinle ilgili, kişiliğinle ilgili.'

'—benim *pessoa*? ile mi?'

'—*sim*.'

Maymun o soruyu duraksamadan yanıtlıyor, '—tenim!'

'—ne olmuş tenine?'

'Seninki gibi olsun isterdim. "Zeytin rengi".'

'—hey! Benimkine "esmer" denir. Nolly'ninkine benzeyen, buğday gibi beyaz bir tenin olmasını istemelisin. Sloan'la Sybil'in tenleri gibi...'

'Jane'in ten rengi güzel, ne dersin—?'

'—beni sorarsan, uçmak isterdim.'

'—kanatların mı olsun isterdin?'

'Nao, kanat gibi kullanacağım kollar—'

Gaby ileri doğru koşarak kollarını çırpıyor, gökyüzüne doğru sıçramaya çalışıyor.

'*Melekler* uçar. Bir melek olmayı dilemelisin—'

'*Tanrım bir melek yap beni!*' diye bağıyor Gaby.

Elindeki gölge ölçme sopasını bir asa gibi havada çeviren Maymun da şarkısıyla Gaby'ye eşlik ediyor,

*Tanrım bir melek yap beni...
melek...*

Tanrım bir melek yap beni, ne olur—

Gaby kendi çevresinde dönüyor, Maymun onunla dans etmeye çalışıyor, ama başı dönüyor.

Aynı anda ikisinin de görmüş olduğu bir nesne, birden taş kesilmelerine, birbirlerinin elini tutmalarına neden oluyor.

‘*Deus,*’ diye fısıldıyor Gaby.

Yerinden kıpırdamıyor.

‘—*está morto?*’

Maymun titriyor.

‘—gidip bakalım,’ diye fısıldıyor Gaby, kendinden yaşça küçük olan dostunu dürtüyor.

Maymun küçük küçük ilerliyor. Adamın kalçalarının üstünde uçuşan karasinekler makatında toplanıyor. Bacakları, sırtı, omuzları, saçları bir kum ve kurumuş kan karışımıyla kaplı. Kolları gövdesinin altında kenetlenmiş. Bir yana dönük başı biraz kuma gömülmüş—Maymun’un görebildiği gözü şişerek kapanmış, gözkapığının altına solucanlar yerleşmiş.

Maymun adamı tanıyamıyor.

Adamın ölü oluşunun verdiği korku bir yana, canlı olabileceği daha da ürpertiyor Maymun’u, ona dokunmaktan korkuyor.

Bir metre kadar uzaktan, elindeki sopayla, sakınarak dokunuyor adamın ayağına.

Sinekler, bir esintiyle uçuşan çiçek tozları gibi havalanıyor, sonra yeniden konuyorlar.

‘—ha?’ diye bağılıyor Gaby. ‘*Esta vivo, sim ou nao?*’

‘*Sim.*’

‘—*vivo?*’

‘Olabilir.’

Maymun adama daha yaklaşıp yanın-

da diz çöküyor. Derisi bir kertenkele derisi gibi kabarcıklı, çatlak, kabuk kabuk. Yapışan kumlarla saçları bile bir deniz kabuklusuna dönmüş. Maymun, adamın saçlarına dokunuyor. Ağarmış yerlerin altından saçın rengini görünce, adamı tanıdığı duygusuna kapılıyor.

‘*Quem é-?*’ diye bağıyor Gaby. ‘—Kim o?’

Maymun, adamın nabzının bulunduğu yer olarak düşündüğü boynun bir yerine parmağını koyuyor, ancak hiçbir şey duymuyor. Avucunu açıp elini boynuna yerleştiriyor, yine bir şey duymuyor. Maymun gittikçe artan bir ürkü içinde her iki elini adamın kollarının, bileklerinin üzerinde gezdiriyor, göğsünde bir yürek atışı arıyor, her yerini yokluyor, sonunda umutsuzluk içinde başını adamın sırtına dayıyor, soluğunu tutup dinliyor.

Maymun’un arkasına geçmiş olan Gaby mırıldanıyor, ‘...*Sao Cristo e Maria*—’

‘—ses çıkarma!’ diye fısıldıyor Maymun.

Gaby Maymun’un yanına sinerek oturuyor, dua ediyor, ‘—*nao, por favor... nao é possível... nao e Joao..*’

‘—dinle!—duyuyor musun? Duyabiliyor musun?’

Alınları birbirine değecek biçimde, ikisi de başlarını adamın sırtına dayıyor, dinliyorlar.

Gaby, adamı itelemeye başlıyor. ‘*Joao! Joao!*’ diye bağıyor. ‘—uyan!’ Yuvarlamaya çalışıyor, oysa adam yerinden kıpırdamıyor. Maymun ile Gaby adamı birlikte itiyorlar, ama bir işe yaramıyor. Gaby yaralı dizlerini kuma dayayıp tüm ağırlığını vererek adamı yuvarlamaya çalışıyor, o sırada her iki kızın da, o an’a kadar duymamış oldukları, ancak işken-

ce çeken bir adamdan çıkabilecek ürküntülü bir ses duyuluyor, kızlar geri çekiliyor, ödleri kopuyor.

‘—*ne oluyor buna?*’ diye fısıldıyor Maymun.

Gaby kollarıyla kendini kucaklıyor.

Adamdan birkaç dakika başka ses çıkmayınca, Maymun, emekleyerek yaklaşıp başını kaldırmaya çalışıyor, ancak beceremiyor. Gaby ile Maymun, yüzünün çevresindeki kumları kenara iterek adamın yüzünü ortaya çıkarıyorlar. İki gözü de kapalı. Yüzünün kuma gömülü kalan yanı, sivrisineklerin ısırıldığı, güneşte kalan yanıyla aynı renkte değil. Dudakları sararmış, ürperti verici.

Maymun, adamın başının yanında çömelip ona çekidüzen vermeye koyuluyor, her kum tanesini, her kabuk katmanını özenle ayıklıyor.

‘—*ne yapmamız gerekiyor?*’ diye soruyor Maymun.

Gaby de çömelmiş, adamın sırtındaki yaralara konan sinekleri kovuyor.

‘Ben de onu düşünüyorum,’ diye yanıtlıyor.

John’un gövdesini sanki okyanus kıyıya vurmamış, gökten düşmüş—kumsalın bu kesiminde, ne ötekilerden bir iz, ne bir cam, ne bir tahta parçası, ne de *Yakut Kız*’dan bir kalıntı var.

‘Şu *oceanoyu* bir türlü anlayamıyorum,’ diyor Gaby.

Gaby, kumsalın öte ucundaki, o asla yaklaşmayan, parıltılı görüntüye baktı.

‘Bu adam buraya nasıl geldi?’ diye soruyor.

‘—ötekilerden de bu kadar uzakta,’ diyor

Maymun.

‘—hangi ötekiler?’ diye soruyor Gaby.
‘*Onlar* nerede?’

‘...aramayı sürdürürsek, belki—’

Gaby gölge ölçme sopasını kuma saplıyor.

‘yapamayız,’ diyor Gaby, vurgulayarak.
Sopanın gölgesi kol boyu uzunluğunda.

‘—geri dönme zamanı geldi,’ diyor.

‘Onu burada mı bırakacağız—?’

‘—yerinden oynatamıyoruz ki.’

‘Peki ya—?’

‘—kendi başımıza kaldıramıyoruz işte.’

Maymun duraksıyor. Parmaklarının arasında John’un kirpiklerinden çıkardığı bir kum tanesi var.

‘Yardım getirmek için birimizin gitmesi gerekiyor,’ diyor Gaby. ‘Onu taşımamızı sağlayacak—*um palanquim* gibi—bir nesne, bir sedye yapmalıyız.’

‘—hangimiz gidecek?’ diye soruyor Maymun, gelecek yanıtın ne olduğunu bilmediği-ne kendini inandırmaya çalışıyor.

‘Ben.’

Parmaklarının arasındaki kum tanesini canını yakacak şekilde eziyor Maymun.

‘Ne zaman döneceksin?’ diye soruyor.

‘Yarın. Karanlıkta yürüyemeyiz.’

‘—*ama, ay çıkacak.*’

Gaby bir elindeki kumları öteki eline döküyor.

‘—Uykum gelmiş olacak orada, *sesta.*’

‘—“sesta”?’

‘—*sesta, sesta*, yorulmuş olacağım—’

‘Korkarım ben burada.’

‘—cesur, *brava*, olacaksın.’

Maymun’dan bir yanıt gelmeyince,

Gaby, 'Sopayı sana bırakıyorum,' diyor.

'—sopayı ne yapayım?—ne işe yarar ki?'

'—sana arkadaş olur.'

'—konuşur mu yani? Konuştuğunu duymadım hiç. Karnımı doyurur mu?'

'—zamanı bildirir sana.'

'Geceleyin mi?'

'—gündüz.'

'Gündüz korkmam.'

'Bir şey olmaz...'

Gaby ayağa kalkıyor.

'Ben ne yiyeceğim?' diye soruyor Maymun.

Gaby onun için meyve toplamaya gidiyor, Maymun da Gaby'nin gidişini engelleyecek birşeyler düşünmeye çalışıyor.

'Yağmur yağabilir,' diyor Maymun, Gaby birkaç muz, bir *liana* ve bir avuç kiraz büyüklüğünde, kırmızı meyvelerle döndüğünde.

'Hindistancevizi yoktu,' diye açıklamada bulunuyor.

'—"yağmur yağabilir" demiştim.'

'Yağmaz.'

'—hindistancevizi yoksa, ben ne suyu içeceğim?'

Gaby *liana* bitkisinin ucunu koparıp tepesini dişleriyle eziyor. İçinden koyu olmayan, duru bir sıvı akıyor bitkinin.

'—su mu o?' diye soruyor Maymun.

'—sudan daha iyi...'

Gaby bitkiden akan suyu Maymun'un ağzına dayıyor.

Maymun suyu içiyor, öğürüyor.

'—kötü bir ilaç!'

'Koyabilirsen Joao'nun içine de koy biraz,' diye salık veriyor Gaby.

‘Bunlar ne—?’ diye soruyor Maymun, kırımını meyveleri eline alarak.

‘—zararsız görünüyorlar.’

‘Sen bunlardan yedin mi hiç?’

‘—onların bir zararı dokunmaz.’

‘Yemeyi düşünmüyorum.’

‘Orada olanlar bunlar—’

‘—gelirken bana iyi bir şey getir.’

‘—bir pasta!’

‘...ayakkabı.’

‘...adeus! Çabuk olacağım—’

‘*hemen gitme!* Ne zaman döneceksin? Saat kaçta? Gölge boyu ne kadar olunca—?’

‘—erken bir saatte!’

Gaby geri geri yürüyor, uzaklaşıyor.

‘—güneşin doğuşundan yalnızca iki saat sonra! Elli bine kadar saymayı dene... *um... dois... tres... quatre... cinco... seis...*’

Gaby, uçar gibi gidiyor.

Maymun ayağa kalkıyor, ellerini gözlerine siper edip onun ardından gidiyor.

Gaby kara gölgesinin önünden koşup duruyor. Arasıra da kollarını çırpıyor. Maymun sesinin yankısını Gaby’nin duyduğunu düşünüyor... *doze! treze! vinte!*

Gaby bir görüntüyken bir ışığa dönüşüyor küçülerek, beyaz gökyüzü aralanıp onu içine alıyor.

Maymun yeniden oturuyor.

Gaby’nin gidişinden bir dakika sonra, Maymun onun gölgesini gördüğünü düşünüyor, kanat çırpın, gerinen, koşup havalanan bir karabatak pırr diye uçuyor! onun gitmesiyle birlikte bütün kumsal ve bütün dünya öksüz kalıyor. Ne bir sevgi, ne bir güvence, ne de bir acıma duygusu var—tam anlamıyla tehlikeli bir yer. Olabilecek en kötü şeyi önleyebi-

lecek gücü yok. Kendisini kollayacak ne bir tanrısı, ne de ana-babası var. Kendi kendine, *Ne olabilir, acaba?—dünyanın sonu mu gelir?* diye soruyor. Dün, iki gün önce, üç gün önce, ne kadar daha önce olursa olsun, denize düştüğü zaman sonu gelmişti zaten dünyanın. Ölümden de kötü bir olaydı o kuşkusuz. Annesinin nerede olduğunu, Ammi'nin ne yaptığını, küçük çiçeğinin nerede olduğunu merak ediyor, derin bir üzüntüye kapılıyordu. Her şeyi, dünyayı, özlüyordu. O anda bulunduğu yer, o kumsal, o dalga gürültüsü, karıncalar, sivrisinekler, başını sokacak bir yerin bulunmaması, denetim altına alınamayan aşırılıkta bir keyfilik, dünyada bir yer *olamazdı*. Nedeni neydi, bütün bunların? Maymun, şu yukarı doğru uçup sonra yine aşağı inen, dalgalarla birlikte sürüklenen kuşlar neden yakınıyorlar, diye kaygılanıyordu. Ne diye yoruyorlardı kendilerini? Neden usul usul oturup beklemiyorlardı—?

Güneşin okyanusta batacağı yeri oturduğu yerden görebileceğini biliyordu Maymun. Aydınlık karanlığa dönüşürken, arkasında bir kara kütesinin bulunduğunu, onun bir ada olduğunu daha ilk olarak algılıyordu.

Ne olur, uyan, diye dua etti.

Öne arkaya sallandı, ilk yıldız çıkmıştı.

John'a biraz daha yaklaştı, başını kaldırıp kucağına koydu yine, parmaklarını saçlarının arasında dolaştırarak temizliğe başladı. Ay doğmuştu arkasında.

Uyan, diye fısıldadı.

Ne olur?

Güneş batıp karanlık çökünce bir ürperti duydu.

'Korkuyorum,' dedi John'a.

John'un verdiği yanıtın aslan kükremele-
ri, canavar bağırtıları arasında boğulduğunu
düşledi—denizin çağılısında. John'un, Baban
gitmeden önce sana cesur olmanı söylemişti,
dediğini duyar gibi oldu. Baban sana Am-
mi'ye bakmanı söylememiş miydi? Senin dışın-
da ona bakacak başka kimsenin olmadığı o ge-
celeri bir düşün, Menaka—

'Doğru,' dedi Maymun yüksek sesle. 'Ce-
surum ben.'

John'un kendisine orada, o kumsalda,
adanın o kesiminde, korkacak bir şeyin olma-
dığını söylediğini düşlüyordu. John birkaç ge-
cedir orada kalmış—kendisini yutan deniz dı-
şında—hiçbir tehlikeyle karşılaşmamıştı. Arka-
larında bulunan balta girmemiş ormandan hiç-
bir canavarın çıkmayacağı, hiçbir şeytanın gök-
yüzünden gelip üzerlerine çullanmayacağı ko-
nusunda John'un kendisine güvence verdiğini
düşlüyordu. O gürültüde John'un ne dediğini
gerçekten duyamadığından, o anki konuşma-
rı babasıyla olan konuşmalarını anımsatıyordu
Maymun'a, o yüzden babasının kendisini azar-
layışı yadırganacak bir şey olarak görünmüyör-
du ona. Babası çok düş kırıklığına uğramış-
tı—böyle uzak, Ammi'den kimbilir kaç bin
mil uzak bir yerde Maymun'un ne işi var, di-
yordu. Babasının Maymun'dan istediği tek şey
annesine bakması, o en güzel kadının başında
beklemesiydi. Ama o en güzel kadını düşündü-
đu bir şeyden yoksun bırakmıştı Maymun—na-
sıl yapabilmişti böyle bir şeyi?—neden o ka-
dar dik kafalı, ters ve kötüydü?—neden herke-
sin güvenini, sevgisini boşa çıkarmıştı—?

Maymun ağlamaya başlıyor.

Kimsesizlikten kaynaklanan, yürek parça-
layıcı bir ağlama. Okyanusun sesiyle boy ölçü-

şürken kendi kederinin sesini zorlukla duyabiliyor, ancak hıçkırmaktan gövdesi kasılıyor, soluğunu tutamıyor. Küçük yaşta oluşu küçük çaptaki bir acıdan daha büyük ölçüde etkilenmesine neden oluyor. Ölümle ilgili her şeyi bildiğini düşünerek, *ölsem daha iyi* diyor, oysa bildiği varoluş sürecindeki bir ilk kıpırdanış. Ağlayışı bir bebeğinkine benzemiyor—yas tutmaz bebekler. Dokuz yaşındaki bir çocuğun kederi, tutulmamış bir sözün üzüntüsü ve sevilen bir şeyi yitirmenin verdiği acıyla ağlıyor.

Sonunda uykuya dalıyor.

Ağlaması sonunda diniyor, soluklanmasına eşlik eder duruma geliyor, uykusunda düş görüyor, başı önüne düşüyor, kolları gevşekçe John'un omzuna atılmış durumda. Arta kalan birkaç hıçkırığın verdiği titremeyle irkilerek uyanır gibi oluyor arasıra. Bir kez uyanıp bacaklarını oynatıyor, John'un gövdesinin yanında geriniyor. Zamanın geçtiğini anlıyor, düş görmüyor. John'un soluyuşunu duyuyor. Yeniden uyandığında, ağlayıp ağlamadığını anlamak için dudaklarına, gözlerine dokunma gereğini duyuyor.

Birisi ağlıyor.

Birisi ağlıyor ve o kişi kendisi değil.

Maymun ağlama sesinin geldiği yöne dönmek için başını John'un üzerinden kaldırıp bakmaya korkuyor. Ağlama sesi dalgalarının yükselip alçalmalarıyla birlikte bir azalıyor, bir çoğalıyor. Ağlayanın bir kız mı, yoksa bir kadın mı olduğunu düşünürken, onun annesi olduğu kuşkusuna kapılıyor birden ve annesinin o uzun, yaşlı kollarıyla karşılaşmaktan yarı kuşkulu bir durumda yerinden fırlıyor, ama gördüğü şey, ayışığında parıldayan kumları çılginca tırmalayarak kemikleri saklamak

için çukur kazmakta olan solgun renkli bir köpek, bir sırtlan hayaleti.

Orada duruyor.

Maymun korkusunu açığa vurmamak için eliyle ağzını kapatıyor. O korkunç nesne kendisine doğru bir gelse, ne yapacağını bilemiyor. John'u bırakıp kaçabilir... gölge ölçme sopasını arıyor, ama bulamıyor. O yaratığın kendisini görmesini istemiyor, o yüzden sessiz olursa, göze çarpamayacağı umuduyla hiç ses çıkarmadan duruyor. O yaratık dönüp onları bir görürse işlerinin bitik olacağını da biliyor.

Kendi çevresinde dönüyor yaratık.

Maymun onun örümcek ağına yakalanmış bir mayısböceği gibi çılgın devinimlerle dönüşünü ürperti içinde izliyor. Geceyi bir perdeymiş gibi tırmalayışını. O yaratık sonra umutsuzluk dolu acı bir çığlık atıp yarı kambur, sendeleyerek otların arasından ormanın içlerine doğru koşuyor.

Bir hayalet gördüm, diyerek yatıştırıyor kendi kendisini Maymun.

Ay neredeyse tam önüne gelip duruyor, sırtını okyanusa dönmüş olan Maymun, biraz ilerideki ağaçların oluşturduğu kara duvarı izliyor. Varlığını kanıtlamak istercesine arasıra John'un sırtına vuruyor. 'Bir hayalet geldi,' diyor John'a. 'Gördün mü?'

Evet, diye yanıt aldığını hayâl ediyor, evet—gördüm, ama şu anda güvendeyiz, geri gelmez artık.

'—gerçekten mi?'

Söz veriyorum.

'—o artık gitti mi?'

Kesinlikle.

'—nereden biliyorsun?'

Çünkü *ikimiz* de gördük *onu...* oysa *o bizi*

göremedi.

Güneş doğmuştu, Maymun üç bine kadar durmaksızın saydı. John çişini yapmıştı—Maymun kokusunu duymuştu çünkü—ama bütün gece boyunca hiç kıpırdamamıştı.

Günün ağarmasıyla birlikte kuşlar da döndü—gökte kaşıkkuşları uçuyor, uzun ince bacaklı kuşlar da gelgit sınırı boyunca, dalgaların ardından, koyu renkli, nemli kumdan çıkardıklarıyla kahvaltılarını ediyorlardı.

Maymun acıkmıştı.

Pişirilmemiş *durian* ile yemyeşil muzların tadı hoşuna gitmemişti. Son çıkar yol olarak kırmızı meyvelerden ikisini yedi, ama yediğine de pişman oldu. Yediği nesne öyle acıydı ki deniz kıyısına kadar gitmek için ayağa kalkamadı, emekledi. Kumda sancı içinde uzanmış yatarken bulduğu bir deniz salyangozunu kabuğundan çıkartıp yedi.

Kendinde ayağa kalkabilecek gücü bulduğunda güneşin gökyüzünde epeyce yol aldığına farkına vardı. Aradan birkaç saat geçmişti. *Liana* bitkisinin suyunu içmeyi denedi, bu kez, tuzlu tadı ona hoş gelmişti. John'un başını düzelterek dudaklarına aynı sudan biraz damlattı, ancak John'da bir kıpırdanma olmadı, tersine daha çok sinek çekti kendine. Maymun elinden geldiğince sinekleri kovalamaya çalışıyordu—uğraş edinmişti o işi kendine. Dakikalar, saatler geçmiş, hiç kimse gelmemişti. O kadar bekledikten sonra, bir an geldi, beklemeyi bıraktı. Ayağa kalktı. Öylesine yürümeye başladı. Hiçbir şey düşünmeksizin John'un başını kuma bıraktı, *burada bekle*, diye fısıldadı, Gaby'nin gözden kaybolduğu noktaya doğ-

KUMDAKİ İZLER

ru yola koyuldu.

Yakıcı bir güneş vardı. Omuzlarını kamçılıyor gibiydi. Sıcak ve parlaktı—gözlerini kamaştırdı. Ufuk çizgisinin, gökyüzünün, ormanın nerede olduğunu göremiyordu. Kum güneşten de sıcaktı. Gelgit alanı içinde, nemli kumların üzerinde geziniyordu, ilgisini yöneltebileceği tek şey birbiri ardına sıralanan kumdaki kendi ayak izleriydi. Sayı saymaya başlamış, ama birkaç kez sayıyı şaşırmıştı. Her şaşırışından sonra neyi unutmuş olduğunu da unuttuyordu—bir sınırsızlık durumu söz konusuydu, ayak izlerinin dışında her şeyin tek bir yakamoz parlaklığında ve belirsiz olduğu yerde sayı saymanın bir anlamı yoktu. Uykuda mı yürüyor, yoksa başı öne eğik mi dolaşıyor, bilmiyordu. Ne kadar yol yürüdüğünü ya da hiç yürüyüp yürümediğini bilmiyordu. Ayakları oynuyor, kumda izler bırakıyor, ama kendisiyle onlar arasında bir ilişkinin olup olmadığı da belli değildi. Düşünceleri arasında bir bağlantı yoktu—her şeyin havada yüzdüğü bu dünyada her şey havada, yüksekte, sabun köpüğü gibi uçucuydu, uzakta bir yerde, bir yanılsama, bir duman, saydam bir ortamda kara bir leke, cam üzerinde bir örümcek, kara bacaklarıyla ilerlemekte olan kocaman bir kara örümcek belirmişti.

Maymun durup o kara nesnenin kendisine doğru yaklaşışını izledi. Önce bir böcek, sonra bir ordu, daha sonra da yırtık pırtık giysiler içindeki kızlara dönüşmüştü o görüntü. Başkanları olduğu anlaşılan, enli yapraklarla süslenmiş, elinde kendini güneşten korumak için bambu saplarına takılı palmiye yapraklarından örülmüş bir güneş şemsiyesi taşıyan, kirli giysiler giymiş, uzun boylu bir kızın öncü-

lüğünde, düzensiz bir biçimde ilerliyorlardı. Sessizce yaklaştılar. Maymun'un yanına geldiklerinde, öndeki kız, ötekilere durmalarını işaret etmiş ve Maymun'a doğru bir adım atmıştı. Kız gözlerinin altına kara bir yağ sürmüştü. Konuşur gibi ağzını oynatmış, oysa Maymun ne dediğini duyamamıştı. Bir yengecin ayak kısaçları arasından çıkacak sesleri bekler gibiydi.

Aptal! Ne yapıyorsun—? diye sormuştu o şey.

Maymun o şeyin soluğunun tatlı, nemli kokusunu duyuyordu.

Gözlerini kırptırdı Maymun.

Nesnelerin dış kenarları havaya karışıyor, kararıyordu.

Maymun'un anladığı ikinci şey Nolly'nin güneş şemsiyesinin gölgesinde, Gaby ile birlikte oturduğu ve Jane'in gözlerini de kendisine dikmiş oluşuydu.

'...*kamun aç,*' dedi Jane. 'İç bunu.' Maymun'a üzeri delinmiş yeşil bir hindistancevizi uzattı, Maymun onun suyunu içti, öğürdü. Maymun'un elini eline alan Sloan da usulca eline vurdu, 'Öğürmek kibar bir davranış değil,' dedi. Sloan'ın yanaklarında, alnında kırmızı izler vardı—kamçı izlerine benzeyen o kabartılar, arıların sokmuş olduğu omuzlarını, sırtını ve göğsünü kaplamıştı. Sloan, Nolly'nin gözlerinin altına merhem olarak sürdüğü o aynı kara, yağlı nesneyi, terden sıırılsıklam olan o kabartılarının üzerine sürmüştü. Kokmuş balık gibi keskin bir kokusu vardı, üzerinde sinekler uçuşuyordu. Sloan aynı yağı kafasına da sürmüştü ve beyaza bakan sarı saçları, o kara merhemin altından, bir tutam ermin kürkü gibi görünüyordu. Sloan, 'Gelmediler,' de-

di. Üzgün ve ciddi görünüyordu. ‘Tekneler,’ diye ekledi Sloan. Maymun Sloan’ın söylediklerinin anlamı üzerine düşünmeye çalıştı. Sloan, ‘Biz de Kaptan John için buraya geldik,’ dedi, ‘bize yardım etmesi için.’

‘—kendi başımıza işlerin üstesinden geliyorsunuz ya?’ dedi Nolly ısrarla. Yüzünü Maymun’un yüzüne yaklaştırdı. ‘Peki, nerede o adam şimdi? Yok mu oldu?’

Maymun sağına soluna baktı.

‘—John?’ diye sordu.

‘O Capitao—’

‘Hâlâ yaşıyor mu?’ diye sordu Nolly.

‘John...’ diye yineledi Maymun.

Bütün dikkatini Jane’in yüzünde toplamıştı.

Ötekilerin içinde en çok Jane değişmemiş görünüyordu. Siyah uzun saçları düzgün ve bağlıydı. Ne boyanmış, ne de bir süs takmıştı. Burnu, yanakları güneşte yanmıştı, ama eteği, bluzu, önlüğü yine üzerindeydi. Gözleri biraz donuklaşmış görünüyordu, bir düş kırıklığı, belirli bir acımasızlık çizgisi yerleşmişti ağız çevresine.

‘Bir hayalet gelmişti,’ diye söze başladı Maymun, ama Jane onu sevecenlikten uzak bir bakışla susturdu.

‘Saçmalamayı bırak,’ dedi sertçe. ‘Yardım alamazsak ölürüz.’

‘—ölmeyeceğiz!’ diye karşı çıktı, Nolly bağırarak. Ayaklarını kuma daha güçlü olarak bastırmıştı. ‘Sen ve senin şu mızızlanmanın dışında her şey çok iyi, yolunda gidiyor, Bayan Kuşku, Bayan Judith Iscarriot—’

“yolunda” mı gidiyor?’ diyerek yanıtladı Jane, ayaklarının ucunda yükseldi, ‘—acaba? Ateşimiz—suyumuz—barınacak yerimiz var

mı? Şu Sloan'a bak—kendine bir bak! Yüzüne balık barsakları sürmüşsün—!’

‘*Kapa çeneni!*’ diye haykırdı Gaby. ‘Herkesi korkutuyorsun—daha küçük olanlarımız akıllarını kaçırarak, senin yüzünden—!’

‘—*küçük* olanlarımız mı? Amanda’ya ne dersin? Onun aklını yitirmesine ben mi neden oldum?’

‘—Jane, keşke biraz daha *inançlı* biri olsaydın,’ dedi Nolly.

‘—*neye* inanacakmışım?’

‘*Ne*ye değil *kime* diyerek düzeltti Nolly.

‘Kaptanın söylediklerine inanıyorum ben,’ dedi Jane. ‘*Ona* güveniyorum. John’un söylediklerine inanıyorum. John kurtaracak bizi—’

Maymun, Jane ile Sloan’ın uçlarından tutmuş oldukları geniş bir yelken bezini daha yeni görüyordu. ‘Bu da ne?’ diye sordu.

‘Taşımak için,’ diye yanıtladı Gaby.

‘—sürüklemek için,’ diye açıkladı Sloan.

‘O buradan ne kadar uzakta?’ diye sordu Nolly.

Maymun başını iki yana salladı.

‘—bilmiyorum,’ yanıtını verdi.

‘*Aptal!*’ diye bağırdı Nolly.

Maymun, ‘—bekledim, gelmedin,’ dedi Gaby’ye çıkışarak.

Gaby, ‘Bir *plan* yapmamız gerekiyordu,’ diye yanıtladı. Başıyla Nolly’yi göstererek, ‘koylay olmadı,’ diye açıkladı.

‘—onun nerede olduğunu anımsamıyorum musun?’ dedi Nolly, Maymun’u dürttü.

Gaby ayağa kalktı, kumsalın aşağılarına umutsuzca baktı.

‘—John’u göremiyorum,’ dedi. ‘Bir ya da iki kilometre kadar uzakta olmalı, kestirmek

güç, hiçbir belirti yok...'

'—uzakta,' diye onayladı Maymun.

'Onu orada bırakmakla aptallık etmişsin,' dedi Nolly.

Ve yola koyuldu.

Birkaç metre gittikten sonra arkasına dönüp bağırdı, '—gelmiyor musunuz?' Sloan Maymun'un ayağa kalkmasına yardım etti. 'Çok mu uzakta?' diye sordu.

'Anımsayamıyorum.'

'Anlaşılan çok uzakta...'

'Kimsenin gelmediği doğru mu?'

'Amanda bugün geleceklerini söylüyor.'

Sloan parmaklarını Maymun'un parmaklarının arasına soktu.

'Her gün aynı şeyi söylüyor,' diye ekledi kaygıyla.

Gaby, gelgit sınırı dışında, John'u görüp herkesi uyarıncaya kadar tek sıra halinde, kıyı boyunca yarım kilometre kadar ses çıkarmadan yürümüşlerdi.

'Kıpırdamıştı,' diye fısıldadı Maymun.

Gaby'yi kolundan tuttu, gözlerini kırptırdı, olayı belleğinde canlandırmaya çalıştı.

'Bu kadar yükseğe çıkmamıştık,' diye sürdürdü konuşmasını Maymun.

'—ne olacak?' dedi Gaby ve koşmaya başladı.

Birkaç saniye farkla hepsi John'un yanına geldi, Sloan'la Maymun en sona kalmıştı.

John'u daha önce o durumda görmemiş olduklarından, Jane ile Nolly başlarını başka yöne çevirmişler, Sloan ağlamaya başlamış, Gaby de yaralı dizlerinin üzerine çökerek, korkuyla John'a doğru emeklemişti.

'—size söylemiştim!' dedi Maymun, Gaby'nin yanında dururken.

Gaby, kumdaki izlerden birinin üzerine elini koyarak ölçmeye kalkıncaya kadar daha çok yaklaşımdan korkmuşlardı, Gaby, sanki bir el imgesi kendisini incitebilirmiş gibi, korka korka parmaklarını o izin içine yerleştirmeye çalıştı. ‘—*É sua?*’ diye sordu Maymun’a, ‘—Bunlar seninkiler mi? Sen mi bıraktın bu izleri—?’

Yanıtını açıklamak için, Maymun ayak izlerinden birinin içine ayağını yerleştirdi.

‘—*Ey!*’ diye inledi Gaby.

John’un gövdesi kumsaldan yukarı, yaban ormana doğru on iki metre kadar, büyük bir güçle sürüklenmiş görünüyordu. Orada sırtüstü, bacaklarını uzatmış, kolları göğsünde çapraz bir biçimde, bir tabuta konulmuş gibi bırakılmıştı. Çevresindeki kumlar, sanki birisi şiddetli ağırlar içinde John’a doğru yuvarlanmış gibi darmadağınktı. Başı bir yana çevrilmiş, gözleri kapanmıştı.

‘—*ölmüş mü?*’ diye fısıldadı Jane.

Gaby, John’un gövdesinden ormana doğru giden ayak izlerini gösteriyordu.

‘*Nao é a sua alma fazendo uma volta...*’

‘—Tanrı aşkına İngilizce konuş—!’

Gaby konuşmadan önce duraladı, ‘Buradan oraya giden şey bu adamın *nılu* değildir...’

‘*O zaman, yaşıyor mu?*’ diye ısrarla sordu Nolly. Şaşkınlığını gizleyememişti.

Gaby, Nolly’e baktı.

Yelken bezini Sloan’dan aldı, Jane ve Maymun’un yardımlarıyla John’u taşımak için gövdenin çevresine doladı.

Gaby, ‘*Viva o capitao,*’ diye bir tür coşkuyla fısıldadı. ‘*Viva nosso Joao...*’

JOHN Charlotte'u anımsıyordu John.

Düş görüyor olabilir—düş görüyordu—hiç ayrılmamışlar gibi, sesiyle, dokunuşlarıyla, özellikle dokunuşlarıyla, oradaydı işte. Charlotte'a da söylemiş olduğu gibi, bütün yaşamı boyunca beklemişti onu—o da gülmüştü kendisine. Charlotte, her kadının alnında yazılı olan, her şeyin üstünde, bir adamla, bir aşkla, bir rastlantı sonucu, gelişigüzel karşı karşıya gelebileceğine inanmazdı. İki aşkı arasında John'un daha üstün olduğuna da inanmazdı—John'a olan aşkının farklı olduğunu söylerdi. John onu ürkütmüştü. *Hiçbir aşk farklı değildir*, demişti. Bütün aşklar aynıdır. Daha iyisi ya da daha kötüsü vardır aşkın. Bir erkek aynı anda iki kadına karşı istek duyabilir, ancak biri daha iyi, öteki daha kötüdür. Bir erkek aynı anda iki kadını sevebilir, ama yalnızca biri ötekine boyun eğmeye karşı çıkar. Charlotte, John'un aşk konuşmalarını duygusallıktan uzak bulmuştu. Onun sözünü ettiği aşk kahramanlık gibi bir şeydi—kavganın, ölümün, alışılmışın ötesinde bir şey. Birçok kadın tanımıştı. Ona göre kadınlarda önemli olan şeyin hız olduğunu söylerdi—bakış, akıl, ruh hızı. *Dokunuş*: hiçbir kadın dokunuşuyla, Charlotte'un verdiği dinginliği vermemişti ona—dokunuşu onu rahatlatıyor, iyileştiriyordu neredeyse. Onun bir sıcaklığı, bir ısı, inanç olarak yorumladığı bir sağlamlığı vardı, onun dinginliğinin tersyüz edilmiş toprağın gün yüzüne çıkışı, yüzeysel bir gömülme, ölü ve dayanıklı bir deri durumuna gelmiş, keder, içe gömülmüş tutku olduğunu anlamıyordu. John, kadınları sinirli, oynak, içi içine sığmayan, cilveli dokunuşlu kişiler olarak görmek is-

terdi—Charlotte'un ki gibi, her yanını saran, sevecen olduğu kadar ürkütücü olan bir dokunuş görmemişti hiç. Bir deniz gibiydi Charlotte, bazan iyi yürekli, bazan coşkunun, hiçbir zaman aldatmayan, çoğu kez acımasız, hiç dinmeyen dalgalarla vururdu duygularına. Sığ suların, küçük derelerin dokunuşuna benzerdi Charlotte'un dokunuşları, ancak doğanın derinliklerinde bütün dış yüzeylerin iz bırakmadan kaygan bir kolaylıkla birleşir gibi göründüğü yerlerde anlaşılabilen bir dokunuştı o. John'u kucaklarken, *Je te suis*, ben senim, ben senim, ben *senim*, derdi. John onunla düşünürken, daha önce sevişmediğı gibi sevişirken, yine onun olduğuna inandığı bir dokunuşla usulca uyandırılmaktaydı. Bir düşünün: denizinin derinliklerinden su yüzüne çıkar gibi Charlotte'u görme beklentisiyle sağa sola bakınmış, ilk gözüne çarpan gökyüzünün mavisi olmuştu. Elmas gibi parıldayan kum taneleri, yıldızlar biçimleniyordu gözünde—birtakım güneşler, sekiz gezegen, sabah ve akşam yıldızıyla birlikte küçük, sarımsı, parlak Merkür... yakut rengi Mars... gözlerinin çevresi koyu renk kraterlerle kaplı görkemli Jüpiter... halkalı Satürn, karanlık Uranüs, sisler arasında bir görünüyor bir yok oluyorlardı, o sekiz gezegen, sekiz tanrıça, gözlerini ve yüzlerini John'a değil de, çevresinde toplanmış oldukları bir yılanı çevirmiş gibiydiler, bir gizemin açıklanmasını beklercesine, o yılanın, o güneşin çevresinde dönüyorlardı. Birincisi uzanıp bir sopayla ona dokunmuş, arkasından bir başkası dokunmuştu. Yabancı bir dünyadan uyanan John, o yılanın başını kaldırışını izledi. Elini kolunu değil, ama başını kaldırabiliyordu John. Omurgasının kırık olup olmadığı-

nı bilmeden gözlerini tam bir olağandışılık ve şaşkınlık diyarında açmıştı, tıpkı ötekiler gibi—bir ürperme duygusuna kapılmaksızın, alışkın olmadığı bir dehşet diyarındaydı, gezenlerle birlikte, tanrısal ve ayrıcalıklı bir biçimde yılanın tükürmesini, spermini, doyuma ulaşmasını, söylediklerini, o kendine özgü görkemli boşalmasını izlemişti.

4. JOHN DOLLAR

Zaman diye bir şey vardı, ama güneşle ayın değişik aşamalarının dışında, onun geçtiğini anlatacak bir nesne yoktu.

John'un favorileri büyümüştü.

John'u o *yabanıl kumsaldan* alıp yuva diye adlandırdıkları yere getirdikten sonraki bir hafta içinde, kızlar onu izlemekten başka pek bir şey yapmamışlardı gündüzleri. İlk iki gün, John uyurken, çevresinde oturup ona bakıp durmuşlardı. Görülmemiş bir uykuydu o—Sloan'la Sybil, hatta, Oopi bile, bir adamın o kadar uyumasını garip buluyorlardı. Çok ender kıpırdıyordu John. Yaralarının üzeri kararmış kar rengindeydi, ama kabuk bağlamamıştı, bazılarının üzeri aksineklerle kaplı, mantarlaşmış, ötekilerse sümüklüböcek izleri gibi sızıntılı, hava kabarcıklı bir biçimde yangılıydı. İltihap, kan ve pis kokuya gelen sinekler John'un üzerinde cirit atıyorlardı. Kokuşmuştu John. Kızların dördü büyük yaprakları yelpaze gibi kullanarak sinek ve karıncaları John'dan uzak tutuyorlardı, nöbetleşe, ama geceleri azalmakta olan ayışığında, ateş yakmadan yapabilecekleri şey, sivrisinekleri ve güçlükle görülebilen gece böceklerini ondan uzaklaştırmaya çalışmaktı.

Üçüncü günde John'u yıkamaları gerektiğine karar verdiler.

Yalnızca bazı bölümlerini anımsayabildikleri düşler gibiydi kazandıkları bilgelik. Yeniden elde etmiş oldukları o bilgelik, onların ayrılmaz bir parçası gibi görünüyordu. Anımsadıkları yalnızca başka bir dünyada anlam kazanır gibi görünen şeylerdi. Doğa, dilbilgisi, par-

lamentoyla ilgili yasa ve kurallar o yabancı ve amaçsız olarak algılamış oldukları gerçekliğe uygulanamıyordu. Kendi yasaları bile artık kullanılmayan eski bir dil gibi unutulmuş ya da ölüme bırakılmıştı. İçlerinden biri, o çevrelerini yoğun bir sis gibi saran toplumsal gevşeklikten arada bir sıyrılıp, *Kuzeyyıldızını bulursak, kuzeyin hangi yönde olduğunu anlayabiliriz*, der gibi birşeyler söylüyordu. Kızların üzerine çöken o gevşeme, bir umutsuzluk ya da açlık kurbanlarının yorgunluğu gibi uyuşturmuştu onları. Beslenebiliyorlar ancak yiyecek aramaya çıkmıyorlardı. Muz, hindistancevizi ya da herhangi bir meyve düşerse onu yerlerdi. Susadıklarında yerlerinden kalkıp hindistancevizi ya da *durian* aramaya çıkıyor, ama susuzluklarını hemen oracıkta gideriyor, *evde* yiyecek biriktirmeyi düşünmüyorlardı. Arkalarındaki yaban ormandan korkuyorlar, o yüzden de, ta başından beri yaptıkları gibi yan yana birbirlerine sokularak uyuyorlardı. Bütün araştırmalarını gündüzleri yapıyorlardı. Bir deveye benzediği için *oont* olarak adlandırdıkları dik yamacın çevresini dolaşan yoldan başka bir yöne henüz gitmemişlerdi. Deniz kıyısında bilmedikleri öteki yerleri, bir sabahlığın kenarlarını süsleyen dantela gibi, aşağı yukarı aynı tip yerler olarak düşünmekteydiler. Geceleri, Nolly'nin deyişiyle, orman içindeki maymunlar ordusunun savaş seslerini duyuyorlardı—bağırان, gülüşen, çığlık atan, homurdanan maymunlar, sessizliğe karşı kabile olarak gece savaşı veriyorlardı. 'Maymun öyküleri anlatıyor olabilirler,' demişti, birden bilgeliği tutan Gaby, bir gece. Kendi öykülerini daha uzun anlatmaya başlamışlardı—ya da sözcükler arasında daha çok duraklayarak da-

ha yavaş anlatıyorlardı öykülerini. Amanda başparmağını emmeye başlamıştı. Annesiyle babasını beklemeye koyulduğu ilk günden beri, sanki dünya ile yapmış olduğu sözleşme o gün bozulmuş gibi, kimseyle bir sözcük bile konuşmamıştı. Ondan daha küçük olanların kendisine öykü anlatması için yalvardıklarında bile kıpırdamadan sessizce oturmuştu. Amanda onların öykücüleriydi—en iyileri oydu. Nolly onlara, pek hoşlanmadıkları İsa öyküleri anlatıyordu. O öykülerde çok az kız vardı, aslında hiç kız yoktu, yeterli sayıda hayvan ya da hortlak da yoktu, ayrıca İsa, Nolly'nin yorumuyla, daha değişik sözcüklerle konuşuyordu. Gaby güzel öyküler anlatıyordu, ama sonları iyi bitmiyordu, Jane'in öyküleri de iyi başlıyor, ama ortalarında sona eriyordu. Amanda olmayınca öğrenilecek güzel öyküler de olmuyordu, o gevşeklik içinde daha önce öğrendikleri masalları, Nyx öyküsünü, gece Tanrıçasını, Kaos'un sekiz kızının ve Promete'nin öykülerini unutmuşlardı. Maymun yüzden çok öykü biliyordu, ancak ötekilerin alay edeceklerini düşünerek, onları anlatmaya korkuyordu. Bildiği o öyküleri kendisine Ammi anlatmıştı. O öyküler, ötekilerin anlattıklarından, ötekilerin hoşlandıklarından birçok bakımlardan farklıydı, o yüzden onları anlatmaya utanıyordu. Her şeyden önce adlar değişikti—öyküleri sürekli olarak kadınların işlerine karışan Doda ile Dodi, Kral Ram ile Tanrıça Parvati öyküsüydü. Maymun'un öykülerinde ürküntü verici kaynaşmalar, ruhları mango ağaçlarında tutsak edilmiş çocuklar, yarı insan yarı hayvan tanrılar vardı. Ganim Bin Eyüb, Çılgın, Aşk Tutsağı, Kurnaz Dalilah ile Kızı Zeyneb'in Serüvenleri adlı öyküleri bili-

yordu. Maymun'un bildiği öyküler İngilizlerin-
kine benzemeyen acayip derecede abartılmış,
uzun ve dolambaçlı türden öykülerdi. Onun
öykülerinde de, Amanda'nın anlattığı öyküler-
de olduğu gibi, açgözlülük, öksüzler, yiğit bir
prens dikkatini çeken yüzleri ve gövdeleri
çok güzel, terk edilmiş yoksul kızlar vardı—
ama cadıların yerini cinler, büyücülerin yerini
tanrılar almıştı ve hiçbir, hiç kimse, bir diğе-
rini midesine indirmiyordu. Öykü anlatmak
hoşuna giderdi, hiç olmazsa onları unutma-
mış olur, belki de ağlamasına yardımcı olur-
lardı. Aslında, hiçbir günlerdir ağlamamıştı.
Üzerlerine çöken o gevşeklik ağlamalarını bi-
le engellemişti. Ağlamıyorlar, araştırma yap-
mıyorlar, içinde bulundukları umutsuz duru-
mun önemli bir tehlike yaratabileceğini akılla-
rına getirmiyorlardı. Başka bir kaynaktan ken-
dilerine, bir bildiri, bir bilgi, bir çözüm yolu
ulaşacakmış gibi toplu olarak hareket ediyor-
lardı. John da konuşabilirdi. Arada sırada içle-
rinden biri çıkıp, *bir pusula bulursak, kuzeyin
neresi olduğunu bilmek için Kuzeyyıldızını bul-
mak zorunda kalmayız*, gibi yarı akıllıca bir dü-
şünce ileri sürüyordu—ama yanıt olarak bekle-
dikleri böylesi düşünceler değildi. John'u yıka-
maları gerektiği konusunda aynı görüşte olma-
larına karşın, o işi tatlı su olmadan nasıl yapa-
caklarını bilemiyorlardı.

'Bence okyanus suyunun bir zararı do-
kunmaz ona,' dedi Jane.

'—sal,' dedi Gaby Jane'e anımsatarak:
'Tuzlu su.'

'...kötü bir şey mi o—?'

'Yaralar için—ey!'

'Peki, üzerini meyvelerle ovuşturmaya ne
dersin?'

‘—moscas.’

‘—ne?’

‘Sinekler!’

‘Çok daha iyi kokar demek istemiştım...’

‘—doğru, kokar...’

‘Hizmetçim cildine limon sürerdi...’

‘—annem süt banyosu yapardı. Yaparken de hiç görmedim ya...’

‘Şu işi yapacaksak, doğru dürüst yapmalıyız,’ dedi Nolly ısrarla. ‘Bir tür vaftiz yapmalıyız—yalnızca yıkamak olmaz...’

‘—güzel kokmasını sağlamalıyız.’

‘—onu güzelleştirmeliyiz...’

‘Nao. Şu yaralarını temizlemeliyiz. *Um médico* gibi. *Contra o infeccao...*’

Nolly ayağa kalktı, “Günahlarından arınman için seni suyla vaftiz etmem gerekiyor,” dedi. İsa’nın ağzından konuşuyordu, kollarını, keten çarşafı taşıyan bir *dhobi* gibi uzatmıştı. ‘...’Ama ardımdan gelen benden daha güçlüdür,” dedi, “ben onun ayakkabılarını giyecek değerde değilim: seni, Kutsal Ruh ve ateşle o vaftiz edecek—!”

‘—Nolly, ateşimiz yok, ne olacak—?’

‘Ey—ayakkabımız da yok...!’

“İşte! Cennetin kapılarının açıldığını ve Kutsal Ruhun bir kumru gibi indiğini gördü, o anda, Cennetten gelen bir ses, işte bu benim kendisinden çok hoşnut olduğum, sevgili oğlumdur...” dedi.’

Kızlar John’a baktılar.

‘—onu vaftiz etmeyi düşünmüyorduk,’ dedi Sybil.

‘—sargı sarmak yeter,’ dedi Sloan.

“İlkyardım kutusunda” sargı bezi var,’ dedi Oopi, ötekiler gibi kendisi de korkuya kapılmıştı.

Arasına, bisküvi, şekerleme ve ip ararken rastgele topladıkları, kumsal boyunca yayılmış gemi kalıntıları yönüne doğru hep birlikte döndüler. ‘Şu kırmızı ilaç kutusunu nereye koymuştuk—?’ diye sordu Jane dalgın dalgın. O soru Nolly’nin aklına bir şey getirmişti, “*Soru. İsa’nın ilk mucizesi neydi?”*” dedi.

Nolly gelgit sınırı ile orman arasında duran kırık bir fıçıyı göstererek, “Yanıt,” dedi. “*İsa suyu şaraba dönüştürdü.”*”

Amanda dışında herkes ona bakıyordu.

“Ve canları şarap istediğinde,” diye anlatmayı sürdürdü Nolly, “İsa’nın annesi ona, şarapları olmadığını söyledi...””

‘—şarabı ne yapacağız?’ diye sordu Oopi.

‘—*água!*’ dedi Gaby, zıplayarak. ‘*Água de banho-por lavar!*’ Ellerini Nolly’nin omuzlarına koydu. ‘—*um milagre...* mucize!’ diye haykırdı. ‘*O vinho água*’ya dönüştü... *Bem!* Sen bir *um genio*, bir dehasın—!’

Nolly gözlerini Gaby’ye dikmişti. Şimdiye kadar kimse İsa’ya ‘deha’ dememişti, dinle bağdaşmayan bir sözcük olduğunu düşündü onun.

Bir amaç uğruna yapmış oldukları araştırmalar sırasında buldukları nesneler arasında şunlar vardı: İyice ıslanmış bir halı, üç şemsiye sapı, dokuz şemsiye çubuğu, kapaksız bir çaydanlık, İLAÇ KUTUSU, beş gümüş çatal, bir konserve kutusu İsveç köftesi, yarısı kopmuş bir yatak, ipler, KERESTE, bir fotoğraf makinesi ayağı, tekne direkleri, bir balta, HALATLAR, bir bıçak, üç kitap, bir PUSULA, kırık camlar, açılmamış beş kutu keten çarşaf, MUMLAR, birkaç düzine dikdörtgen siyah metalden yapılmış nesne, ŞARAP, bir

bayrak, iki kutu kırık ‘Hyde Park’ porselen yemek takımı, bir de parmak.

Keten çarşaf kutularında John’u sarmak için çarşaf lar ve üzerini silmek için bezler bulmuşlardı.

Sirkeye dönüşmüş olan şarabın kokusu nedeniyle, ilaç yerine kullanılabileceğini düşünüyorlardı.

Üzerine ‘E.A.S.’ harfleri kazınmış, bir çanta büyüklüğünde bir başka kutuda erkeklerin tuvaletiyle ilgili nesneler bulmuşlardı—küçük bir deri kutuda akik taşından yapılmış incili yaka iğneleriyle, yaka balinaları, ayakkabı boyası, ustura kayışı, bir kalıp balmumu, tıraş sabunu, tıraş fırçası, talk pudrası, ağırlar için bir sıvı, altın bir kürdan, diş tozu, bir diş fırçası, saç yağı, kolonya, bir korse, altın bir İngiliz Lirası, bir çıplak kadın (önden) ve çıplak bir oğlan (arkadan) kartpostalı, bir bıyık tarağı, gümüş bir makas ve—içlerinde en çarpıcı ve en güzel nesne olan— açılır kapanır, fildişi saplı bir ustura vardı.

‘—*aman Tanrım,*’ dedi Oopi.

‘—*ne hoş şeyler, değil mi?*’ diye fısıldaştı Sloan’la Sybil, kirli parmaklarıyla kristal aynaya, beyaz ve yumuşak fırçalara dokunmaya korkuyorlardı.

‘O kutu Bay Sutcliffe’in,’ dedi Jane, “‘E.A.S.’” diye harfleri okudu.

‘—*hé! Amanda, senin babanın o—*’

‘—*hışış! ona söyleme...*’

‘Amanda, bak babanın eşyası!’

Amanda ağzından başparmağını çekip kuma oturdu. Gözlerini bir dakika süreyle kütudakilere dikti, onda bir değişiklik oldu. Konuşacakmış gibiydi, oysa konuşmadı. Usturayı yerinden aldı, çenesinin altına dayadı, başpar-

mağı yine ağzında, gözleri kapalıydı.

İlaç kutusu kilitliydi—Oopi'nin yumruğu büyüklüğünde bir asma kilidi vardı, ancak kilit köprüsü bağlantı yerlerindeki kaynak noktalarından az bir zorlamayla kopacak gibiydi. Kutunun içinde, üstte, soluk renkli bir pirinç kâğıdına sarılı iki top afyon bulmuşlar, onların çikolata olduklarını umarak koklamışlar, yanıldıklarını anlayınca da fırlatıp atmışlardı. Onların altında *Denizcinin İlkyardım Rehberi* adlı bir kitap bulmuşlar, Jane de onu karıştırmaya başlamıştı. Sayfaların arasından bir pervane uçup gitmişti.

'John'un uyku hastalığıyla ilgili bölümü oku,' dedi Oopi.

Kutudan öteki nesneleri çıkarmakta olan Nolly, '—Bir yaranın nasıl sarılacağı bölümünü oku,' dedi. Hepsi ıslak, birkaç rulo pamukla sargı bezleri, bir dikiş takımı, bir makas, bir cımbız, yara sargıları, yapışkan bantlar vardı. Ayrıca, üzerlerinde, 'İyot', 'Alkol', 'Kloroform', 'Kâfurulu Yağ', '*H. Virginiana*,' 'Centiyan Menekşesi' ve 'Mikroptan Arınmış Su' yazan küçük şişelerin bulunduğu daha küçük bir kutu vardı.

Nolly, her şişeyi açıp koklayarak Gaby'ye uzatıyor, o da aynı şeyi yaparak şişeleri Sloan'la Sybil'e aktarıyordu. Üzerinde 'Mikroptan Arınmış Su' yazılı şişeye sıra gelince, Nolly onu, herkesin görmesi için, havaya kaldırdı, sonra yerine koydu. Öteki nesneler arasında; üzerinde 'Aspirin' yazan bir kutu, acı bir tadı olan, ne olduğu belirsiz bir kutu pastil, bir kutu müşhil tuzu tableti, ishal ilaçları, kusmaya karşı ilaçlar, 'Sodyum Bikarbonat', markası olmayan bir kavanoz yapışkan bir jöle. bir şırınga, haygınlığa karşı amonyak ruhu,

bir metal fincan, bir kaşık, kiremit rengi bir sıcak şu şişesi bulunuyordu.

Nolly'nin, yerine koyduğu şişeyi kapan Oopi, '—o benim!' diyerek onun kendisinin olduğunu ileri sürdü. Şişeyi boynundan tutup inceledi, sonra bir bebeği kucaklar gibi omzuna yasladı.

Nolly'nin ilaç kutusunda bulduğu son şey, bir kutu sade beyaz tabletti.

'—oh—oh,' diye mırıldandı Sloan, Nolly'nin tablet kutusunu aldığını görünce.

'—kaç tane var orada?' diye sordu Gaby. Nolly tabletleri üstünkörü saydı.

'Kırk ya da elli.'

Gaby kaşlarını çattı.

'John'u da sayarsak, sekiz kişiyiz...' dedi. Nolly başıyla onayladı.

'Yeterli değil,' diye mırıldandı.

'—onlar ne?' diye sordu Maymun.

'—bilmiyor musun, *aptal*?'

'—birçok insan onları kullanmıyor, ama yine de iyileşiyor,' dedi Gaby. 'Büyükbaban—'

'—senin büyükbaban aptalın biriydi...'

'Ama sivrisinek sokmasından ölmedi, anladın mı?'

'...Babam da hiç kullanmazdı o tabletleri,' dedi Jane. 'O her zaman, bir insan içinde bulunduğu koşullara göre yaşamasını öğrenmelidir, derdi. Yerliler asla kullanmazdı onları...' dedi, bilinçsizce Maymun'a baktı. 'Annenle baban sana hiç kinin verdiler mi?—' diye sordu.

Maymun bilmediğini söyledi ona.

'Bilmen gerekirdi,' dedi Sybil. 'Her sabah, kahvaltıda, kinin ve balıkyağı...'

'—günde iki tane.'

‘—ama şimdi yok.’

‘Biraz var.’

‘Onları Joao’ya saklıyoruz, demiştim— hasta olan o...’

Gaby bir kinin tabletini havaya kaldırarak, ‘—Joao için!’ dedi, Jane de ilkyardım el kitabını okumaya koyuldu. “Genel Sağlık Kuralları”,’ diyerek başladı:

‘...“Yaranın bakımına başlamadan önce, koşullar uyarınca, ellerinizi su ve sabunla iyice yıkayın. Kendi cildinizde açık bulunan herhangi bir kesik ya da sıyrık varsa, üzerini su geçirmez bir sargıyla sarın... yara çok büyük değilse, kanama denetim altındaysa, sarmadan önce, yarayı ve çevresini temizleyin”...’

Sloan ile Sybil keten bezlerini şerit biçiminde yırtıyorlar, Nolly John’u şarapla yıkamaya çalışıyor, Gaby de onu kuruluyordu.

‘...“Sargı bezinin yaraya değecek kısımlarına dokunmayın”...’

‘—onu saracak mıyız?’

‘Evet, sarsak iyi olacak...’

‘—èy, şu bölge çok pis...’

‘...“Bir yaranın ya da temiz bir sargı bezinin üstüne doğru asla konuşmayın ya da öksürmeyin,”’

‘—öksürmek mi?’

‘—peki, fısıldamak için ne yazıyor?’

‘Onu nasıl uyandıracağımızı yazan bölümü oku,’ dedi Oopi ısrarla. Amanda’nın dışında herkes John’un yıkanmasına yardım ederken, Oopi, Jane’in yanına oturmuş kitabı okuyuşunu izliyordu. John’un göğsünün üzerinde giysisinden arta kalan kurumuş kanla kaplı bez parçalarını kesip atmışlar, Sloan’la Sybil de ellerini, parmak aralarını silip temizlemişlerdi. Monkey, onun saçından bukleler kes-

mişti.

‘Burada bir sözcük... "bilinç", diye bir sözcük geçiyor,’ dedi Jane okumayı sürdürerek. ‘..."Yaralı, söylenenlere yanıt vermiyorsa",’ diye okudu, Gaby, ama deli gibi bir bakış fırlattı, ‘"bilincinin yerinde mi, değil mi, olduğunu anlamak için, dokunma ya da acı veren bir uyarıcıya karşı tepkisini ölçün"...'’

‘—"bilinci yerinde değil" ne demek?’ diye sordu Gaby. ‘—önemli bir şey mi acaba? Ne yapmak gerekiyormuş—?’

“GÖZLERİ”,’ Jane okuyordu. “elinin üzeri çimdiklendiğinde açılıyor mu?”

Ellerinin üzerini çimdiklediler.

John’un gözkapakları titredi.

“KONUŞMA”...’ diye okudu Jane.

‘—ne "konuşması"?’ diye sordu Gaby.

“KIPIRDANMA”,’ diye okumayı sürdürdü Jane. “Yaralı acı veren bir uyarıcının etkisiyle kıpırıyor mu?”

Birbirlerine baktılar.

‘—ısır onu,’ dedi Nolly.

Gaby ısırarak yerine John’un kasık bölgesindeki kıllarını çekti, ama bir değişiklik olmadı.

‘Isır onu,’ diye yineledi Nolly.

Gaby onun sakallarını çekti, John sonunda ürpererek herkesi rahatlattı.

Kızlar, John’u temiz bir bezle sardılar, başının üstüne de yapraklardan bir gölgelik yaptılar. Oopi, John’un kesilmiş saçlarını toplayıp sıcak su şişesinin içine koydu. ‘Onu tıraş etmeliyiz,’ diye öneride bulundu, John’un favorilerini de almayı düşünüyordu.

Metal fincanı tıraş kabı olarak kullanarak, tıraş fırçasını da okyanus suyunda sabunla köpürterek John’un yüzüne sürdüler. Slo-

an'la Sybil küçük hızlı fırça darbeleriyle sabunu sürmüşler, Jane de sonra daireler biçiminde yaymıştı sabunu. Babalarını ustura kullanırken görmüş olmalarına karşın, daha önce ellerine hiç ustura almamışlardı. Amanda usturayı Nolly'ye uzatınca, o da başparmağını usturanın üzerinde gezdirmiş, ne kadar keskin olduğunu görmek onu şaşırtmıştı.

'Derisini şöyle germeli, usturayı yatık tutmalıyız,' dedi Nolly, sonra da usturayı John'un yüzüne değdirerek ilk sakal tutamını kesti.

'...güzeel,' diye rahat bir soluk aldı Oopi.

Maymun usturayı silerek temizledi, Nolly tıraşı sürdürdü.

'—güzel görünüyor,' dedi Sloan, '—biraz koku sürelim mi ona?'

'Tıraş bitince,' dedi Noll. Kulaklarının çevresindeki, çenesinin altındaki, dudaklarının, burnunun kenarlarındaki kılları kesip duruyordu. Nolly tıraşı bitirince, Gaby, John'un yüzünü sildi, Sloan'la Sybil de Bay Sutcliffe'in kolonyasından sürdüler ona.

Soluğu daha boğuklaşmış gibiydi.

'Sevimli görünüyor,' dedi Sybil.

'—*garboso...*'

'Yakışıklı.'

John'un çenesinde nokta halinde beliren kan, bir çizgi oluşturarak aktı.

Kızlar gözlerini kana dikmişti.

Amanda, John'un çenesinden aşağı damlamak üzere olan kanı, ağzından çıkardığı başparmağıyla sildi.

Amanda'nın parmağı bir an için parıldı. Amanda parmağını yaladı, gülümsedi, ağzını kapadı. Amanda'nın annesinin, İngiltere'-

den gelen nesnelerle ilgili olarak kullandığı bir sözcük vardı, o nesneler sanki, yükseklerden, cennette bir mağazadan geliyordu. *Tanrısal* sözcüğünü kullanırdı. Şunu bir denesene, canım. *Tanrısal* bir şey, değil mi? dosdoğru cennetten buraya gelmemiş mi şu—?

John, bu kez uyandığında, düş görmediğinin farkındaydı. Öyle bir düşün olamayacağını biliyordu. Düşlerde zaman çabuk geçmez, güneş ve yıldızlar belirgin yerlerde durmazlar, kimse korkudan kaçamazdı. Başına gelenlerin bir karabasan olmadığını anlamıştı. Bu düş değilse, olsa olsa ölümdür, diye düşünüyordu. Oysa, şeytanlar değil de, su maskelerinin ardına gizlenmiş, İngilizce konuşan insanlar, kendisine çok iyi bakmışlardı. Sekiz kişiydiler. İçlerinden birinin, ağzına kapatmış olduğu bir bez parçasının ardından görünen gözleri hiç de yabancı gelmiyordu ona. ‘İşler pek kötü gitmiyor,’ demişti o kız.’ Göreceksin. Ben de bir *uçurtma* yapacağım—’ John’a haç biçiminde iki çita göstermiş, daha sonra da ona kan kırmızısı, geniş bir yelken bezi göstermeye gelmişti. ‘Görüyorsun ya, hiç de kötü değil. Bu en iyisi. Bu renk bir uçurtma her türlü hava koşullarında görülebilir, nao? Tıpkı *Charlotte* gibi. *Charlotte*’un yelkenlerinin her yerden görülebildiğini söyledin...’ demişti o kız. O sözcüğü duyar duymaz, John düş görmediğine inanmıştı. Nerede olduğunu anımsıyordu. Ötekilerin nerede olduklarını anımsayamadı. John konuştuğunda, kızlar ona, ne dediğini anlamamış gibi baktılar. Söylediklerini yineleyince de kendi sesini duyamadı. *Konuşuyor muyum?* demişti. ‘Nesi var bunun?—ne

YAZI
ARUT

'mon destin'
'mon berceau'
'ma bouche'
'mes levres'

zaman konuşacak bu adam?' dedi kızlardan biri. Kızların söylediklerini daha o anda unutmuştu. *Ateş? Su?* diye soruyorlardı John'a. Acaba bir yangın mı çıkmıştı? Bir sıcaklığı anımsıyordu. Derisi yanmıştı. Bir mumun titrek ışığında Charlotte'la sevişmesi geldi aklına. Babasından öğrenmiş olduğu, bir gemici sanatı olan, pirince nasıl su verileceği ve ateşte nasıl sertleştirileceği geçiyordu aklından. Kilometrelerce uzanan deniz suyunu, bir yarımadanın çevresinde, bir esinti gibi, bir şeyin, bir *uçurtmanın*, ardından gidişini anımsadı—bir genç kız memesine sahip şu hayalet kendisine ne söylüyordu acaba? *Uçurtma*—? Uçurtmalar da kuşlara benzer. Leonardo'nun not defterinden bir bölümü olduğu gibi anımsıyordu, o bölümü, kızlara, yabancı bir dilde, anlatmaya başladı,

'...uçurtmayla ilgili bir yazı yazmak yazgım olmuş gibiydi, çünkü çocukluğumla ilgili anılarımda, daha beşiğimde yatarken, yanıma bir uçurtma gelmiş, kuyruğuyla ağzımı açmış, yine kuyruğuyla dudaklarıma birkaç kez vurmuştu sanki...'

Kızlar John'u beşiğinde, yeni doğmuş bir bebek gibi, dudaklarının arasına yiyecek ve içecek bırakarak zorla besliyorlardı—ilk anısı oydu, şu anda olan şeyler—bir düş değildi, *dünyayı anımsamaktı*. Onu yıkarlarken, kollarının, göğsünün üzerinde birikmiş olan tuz canını yakmış, ama bacaklarını sildiklerinde hiçbir şey duymamıştı, oysa duyuların ne olduklarını biliyor, anımsıyordu. John'un kendisine 'dokunulduğunun farkında olduğunu uzun saçlı, donuk bakışlı, zayıf bir bakıcısı anlamıştı ilk kez. 'Bunu duyamıyorsun, değil mi, John?' diye

sormuştu o kız. John, *benim adımı nereden biliyorsun?* diye düşünmüştü. ‘John, bunu duyabiliyorsan, iki kez gözünü kırp,’ demişti aynı kız. Uzun parmaklarıyla kalçasını çimdikle-
diğinde bir duyunun ne olduğunu anımsamış olan John, *Neyi duyabiliyor muyum? Ne yapıyorsun sen?* diye kafasından geçiriyordu, o kızı izlerken. Öteki kalçasını çimdiklemesini izleyince de aynı duyguya kapılmıştı John. Sarışın, uzun boylu, parmak uçları küt bir kız deri bir dikiş takımından bir iğne çıkarıp, ‘Bir de *şunu* deneyeyim,’ dedi. İğnenin kalçasına girişini izlemişti John. Bir organı kesiliyormuş gibi tuhaf bir duyguya kapılmıştı. İçinde, anımsama gereğini duyduğu bazı anılar kıpırdanmaya başlamış, ama onları kafasında canlandıramamıştı. İşkencecisi, ‘Bence, bunu da duymaz,’ diyordu. ‘İğneyi büksem de aynı.’ Kız iğneyi adamın kalçasından çıkarıp gözlerinin önünde, erbezlerine yakın bir yerde kasığına sapladı. ‘Hiçbir tepki yok,’ dedi. ‘Aşağı bölümü ölmüş gibi...’ John kıpırdanmaya çalıştı, kızı görmek için dirseklerine yaslanarak omuzlarını yerden kaldırdı, başı sağa sola döndü, her şeyi bulanık görüyordu. Dayak atmak gerekse de, o kızı durdurmaya kararlıydı.

O kıza engel olmak, gerekirse tekmelemek için, bacağını kaldırmaya çalıştı, ancak yerinden kıpırdatamadı. Öteki bacağını oynatmak, dizini bükmek istedi, ama bacağı denetiminden çıkmıştı, ona yanıt vermiyordu. Yukarılarda, gökyüzünde, korkunç bir görünüşü olan, John’da ürperti uyandıran, yüreğinin atışını hızlandıran, kan-kırmızısı tuhaf bir nesne vardı. Uzun boylu, sarışın kız iğneyi çıkardı. Öteki eliyle John’un cinsel organını kavradı. *Dur!* diye bağırdı John. Kız elindeki bırak-

mıştı. *Onu aşağı indirin! Durdurun şu kızı!* John gökyüzündeki o nesneyi göstermekteydi. John havadaki o nesneye bakarken, bulutlar kana bulanmış, gözlerinin önünde, o kan okyanusu, o kan deryası, o kan kokusu, o depresyon ve o gelgit dalgasından önce gördükleri, o kırım, o kanlı anılar canlanmıştı:

Gitmeliyiz buradan! Hemen kaçmalıyız—!

Kızlar John'un çevresinde toplandılar, korkuyorlardı.

Kaldırın beni, dedi John.

—bir tekne yapmamız gerekmiyor mu? dedi içlerinden bir kız.

—bir tekne yapmak çok zamanımızı almaz mı? diye sordu o kızın ikiz kardeşi.

‘—Lânet olsun! Kaldırın beni!’ diye bağıırıyordu John. ‘Bozun bu kampı—her şeyi gizleyin—gitmeliyiz buradan—şu uçurtmayı aşağı indirin—öldürölmek mi istiyorsunuz?’

Kızlar gözlerini ona dikmişti.

John'un sonunda uyanıp konuşmaya başlamış olması çok güzel bir şeydi, artık onlara ne yapacaklarını söyleyebilirdi, ancak kızlar bir adamın nasıl bağırdığını, nasıl bağırtıldığını unutmuşlardı. Ona iyi bakmışlardı, oysa John'un o öfkesi kızlardı, ona yaptıkları şeyin doğru olmadığı duygusunu uyandırmaktaydı. Yarattığı nesnelerden hoşnut bir tanrı gibi akıllı uslu uyanmak yerine, kızlara ateş püskürüyordu—onlara, geri zekâlı, budala, sersem, salak, alık, ödleğ, duygusuz, beyinsiz örümcekkuşları diyor, Nolly'ye, ‘Ö-zel-lik-le sen!’ Amanda'ya da ‘—sen de öyle! diye haykırıyordu.—Hangi gündü o? diye soruyordu John—ne zamandır oradaydılar? kaç gün geçtiğini saymışlar mı? su bulmak için iç kesimlere doğru gitmişler miydi? bir barınak yapmış-

lar mıydı kendilerine? yiyecek toplamışlar mıydı? Maymunlar—bebek maymunlar! sakat olanları bile! onlardan daha iyisini yapardı—topladıkları nesnelerin sayımını yapmışlar mıydı? ada çevresinde bir araştırma yapıp tüm kıyıları dolaşmışlar mıydı? Oradan kurtulmak için ne yapmışlardı? Şu kendilerine haydut görünümünü veren, gülünç maskeleri ne diye takıyorlardı—?

John, Gaby'nin maskesini çıkarıp yanına oturarak, 'Bağışla, *Joaolouco* konuşuyorsun,' deyinceye kadar, Jane'nin babasının deyişiyle, kızları paylamayı sürdürmüştü.

Gaby maskesini çıkarınca, John, onun çok beğendiği bir çocuk, sevdiği yaşlı bir adamın torunu olduğunu anlamıştı. Gaby ona bakarken yüzü ve gözleriyle John'un kafasında birçok anıyı bir bir canlandırıyordu. Yaşlanmış görünüyordu Gaby—gözleri ve gülüşündeki canlılık dışında, yüzü yaşlı bir kadınıninki gibi çizgilerle kaplanmıştı. Hatta duruşu—bu genç kızların her birinin, eski hallerini anımsadıkça, fark ettiği, şimdiki duruş biçimleri—militanlığa, hayâl kırıklığına, korkuya, en katı haliyle iskelet hangi esası benimsiyorsa ona göre ayarlanmıştı. Gaby'nin kendisiyle birlikte su da yerinde duramayan bir olta mantarı gibi, tasasız hoplayıp zıplayarak uçurtma uçuşunu anımsamıştı. Sutcliffe'in kızı 'Amanda' olarak anımsadığı en büyükleri dışında, bütün kızlar gelip John'un yanına oturdu ve maskelerini çıkardı—Amanda'nın yanağı yarılmış, yarasının çevresi kararmıştı, bakışlarını bir noktada odaklayamaz gibi görünüyor, başparmağını emiyordu. Amanda'nın yanında adları aklına gelmeyen, Ogilvy'nin ikizleri duruyordu—onların yanında Fraser'in teknesine adını

vermiş olduğu küçük kızı vardı. Babası gibi kızıl saçlıydı, altı ya da yedi gibi çok küçük bir yaşta görünüyordu. Yüzü kıpkırmızıydı, çok da kirliydi, elinde bir sıcak şü şişesi taşıyordu. O kızın yanında da, Bay Lawrence'in tohumlarını İngiltere'ye geri götürmeden önce orada üretmiş olduğu, yarı pişmiş bir ekmek gibi, melez kızı vardı. Sonuncusu da Aziz Peder Petherbridge'nin kızı Nolly'ydi. Kızına sürekli olarak çirkin olmayı öğretmişti, ama ancak o anda daha az çirkin görünüyordu Nolly. John, *erkek kardeşin*, diye bir şey söylüyordu Nolly'ye. Nolly, John'un konuşurken acı çekmemesi için ona biraz yaklaşıyım diye bir çaba bile göstermedi. Başındaki bandın üzerine, herkesin görebileceğı bir yere, tüyünün yanına bir iğne takmıştı. John, erkek kardeşin diye yineledi.

'—Nigel,' dedi Gaby ansızın.

Nigel öldü.

John'un sözleri Nolly'ye çok anlamsız gelmiş gibiydi.

Üzgünüm, diye sürdürdü konuşmasını John. *Yakıt Kız*'daki herkesi öldü. O büyük dalgadan önce. Depremden önce öldürüldüler—

'—"öldürüldüler"mi?'

'...Matlock. Fitz. Erkek kardeşin. Herkes.'

Kızlar, John'a ses çıkarmadan bakıyorlardı. 'Öldü', 'öldürüldü' sözcükleri anlamsız gelmişti onlara.

'Él-o-u-c-o,' diye heceledi Gaby.

"louco" değil,' dedi John. İşe yaramayan bacaklarının kendisini gemi demirleri gibi yere çivilediğinin birden farkına vararak bir kolu verdiğini. 'Arkamda bir uçurum

var, göremiyorum onu, arkama dönemiyorum—bir uçurum var orada, değil mi? bir yarımada mı o? Sen, ben ve küçük George, ikinci gün, uçurtma uçurmak için o dağlık buruna tırmanmıştık, öyle değil mi, Gaby—?” diye ısrarla sordu. John’un adını söylemiş olması Gaby’nin yüzünü kızartmıştı. ‘Olanlar aklımda. Yakut Kız’a Jib’le birlikte binmiştim, anımsıyor musun? Dinle... orada görmüş olduklarım—” John çevresindeki yüzlere baktı. ‘Burada kalamayız,’ diye yineledi. O dağlık buruna çıkıp gizlenmeliyiz. Beni taşımanız gerekiyor. Hemen, şu anda. Burada bulduğumuzu belirten bütün izleri ortadan kaldırmalıyız—bütün çöpleri, dışkı çukurlarını, meyve kabuklarını, ayak izlerini, burada hiç kalmamışız gibi her şeyi, her izi...’

‘—ama babalarımız gelecek,’ dedi Sloan, John’a açıklamaya çalışarak.

‘—hem burası evimiz bizim,’ dedi Sloan’ın kızkardeşi.

‘Ben burasını seviyorum,’ dedi Oopi. ‘—bir daha başka bir yere gitmek istemiyorum...’

John, Nolly’ye baktı. Sonra, söze katılacağını umarak Gaby’ye baktı, oysa önce Janc konuştu, ‘John, annelerimiz babalarımız gelecekler mi?’

‘Evet,’ diye yanıtladı John.

‘—*ne zaman?*’

Zamanı nasıl ölçmesi gerektiği, zamanla ilgili kurallar John’un aklını karıştırıyordu. Kızlar—özellikle yaşça büyük olanları—John’a, kararsızlığından kuşku duyuyorlarmış gibi bakıyorlardı. Her şeyin kusursuz olmasını isteyen insanlardı, ama o anda karşılarında yarım ve sakat bir adam duruyordu, o adamdan

kendilerine önderlik etmesini bekliyorlardı. John, *Kaç gündür buradayız—?* diye sorsa, kuşkularını açığa vurmuş olacaktı. Kızların ondan beklediği şeyler, çözüm yolları, mucizeler, kesin sonuçlardı—John, aslında bir gün oradan kurtulacaklarına inanıyordu, ama kendilerini bekleyen büyük tehlikenin de bilincindeydi, bununla birlikte, durumu kızlara nasıl anlatacağını bilemiyordu.

‘Esinti çıkar çıkmaz bir tekne gelecektir,’ diye bir yalan uydurdu. ‘—Geldiğimiz gün esintinin olmayışı elimizi kolumuzu nasıl bağlamıştı, unuttunuz mu—? Buranın esintisini bilmeyen yoktur—bekle bekle çıkmaz. Bir esinti çıksa, hemen görürüz onları...’

‘—ama güzel bir esinti var şimdi!’ Sloan’la Sybil ayağa kalkıp uzun sarı saçlarını rüzgârda dalgalandırarak durumu açıkladı.

‘—*mu*ito. Çok var, çok,’ dedi Gaby onları onaylayarak, ‘—beni uçurtmayla birlikte kaldırıyordu az kalsın—! O yüzden geliyor olmaları, *sim*? böyle bir esinti olduktan sonra...’ Gaby umutla John’a bakıyordu.

Başlarıyla birbirlerini onaylayan kızları izleyen John, ‘Ama, yelkenli bir gemi, bir uçurtmadan daha büyük, saçlarınızdan daha uzun bir şeydir. Onları gibi bir teknenin yol alması için güçlü bir esinti gerek. Burundan onları daha iyi görebiliriz. O burnun üzerine çıkmalıyız... gidip orada bir kamp kurmalı ve onları beklemeliyiz...’ dedi.

Gaby, Jane’e bakıp John’un söylediklerini başıyla onayladı, ama tam ayağa kalkarken Nolly onları durdurdu.

‘—neden?’ diye sordu Nolly. ‘Neden, burada hiç kalmamışız gibi, iz bırakmadan oraya çıkmamız gerekiyormuş? Burada canımızı

sıkan bir şey yok ki. Burası bizim *yuvamız*. Buradan hoşlanıyoruz. Öteki yer iyi değil. Burada karaya ayak bastık. Onlar da buraya gelecekler. Bizi bulacakları yer burası...'

'Ama onlardan önce başka şeyler de gelebilir,' diye uyardı John.

"Başka şeyler"mi? — "başka şeyler" dediğin de neymiş?'

'—kaplumbağalar olabilir,' dedi Oopi. 'Sevmiştim onları...'

'Bir dalga *daha* mı gelecek demek istiyorsun?' diye sordu Jane.

'O burna gidersek, orada daha güven içinde oluruz,' diye yineledi John.

'Peki, ayak izlerimizi *bir dalgadan* niçin saklıyoruz?' dedi Nolly. 'Ne gereği var—? Erkek kardeşimin de öldüğünü söylüyorsun. Sana inanmak zorunda mıyım? *Yakut Kız*'ı parçalayan aynı dalga bizi de parçalamıştı, ama biz ölmedik. Erkek kardeşim "öldü"yse, kanıtı nerede? cesedine ne oldu? Ötekilerin cesetleri nerede? *Yakut Kız*'ın kalıntıları denize döktüyse, şimdi nerede? Onların öldürüldüklerinden söz ettin. Onları öldüren şey bizi niye öldürmedi? Bize gerçeği söylemezsen, sana nasıl inanabiliriz? Gerçeği biliyorum ben. Sen gerçeği gizleyeceğini düşünüyorsun, ama ben gerçeği biliyorum. Neden korktuğunu da. Yalan söylemene gerek yok. İşin içinde şeytan var, öyle değil mi? Şeytan gelecek. Bütün olanlar onun işiydi, değil mi?' Amanda susmaya başladı başlayalı, Nolly, kendisini herkes adına konuşmaya yetkili görüyordu. Nesnelere bir anlam vermesi gerektiğini düşünmekteydi—her nesnenin bir görünen, bir görünmeyen, bir gizli, bir açıklanmış yönü olmalıydı. Tanrının varlığı açık seçik ortadaydı, evet—

Tanrı onunla çeşitli durumlarda konuşmuş, buyruklarını açıklamıştı, ancak Nolly o zamanlar *inanmış* biri değildi. Şeytanın varlığına, nesnelerin gizli yönüne, babasının deyişiyle İsa düşmanı, Tanrı karşıtı, onun rakibi olan şeytana inanmıyordu önceleri. Kutsal Kitapta yazılanlar, öyküler, çöldeki İsa, İblis ve öteki şeytanlar, babasının, karşıtlıklar—orospular ve anneler, dolandırıcılar ve iyi yürekli, oyuncular ve dört İncil'i yazanlar—biçiminde yayılan Kötülükler konusunda anlatmış olduğu masalların kanıtladığı gibi, Nolly'ye her şey anlamlı gelmeye başlamıştı. Nolly, daha önceleri, kötülüğün karşıtıyla birlikte olmaktan çok, karşıtının yokluğunda var olduğu inancındaydı—kötülüğün uzaklarda, başka yerlerde bulunduğunu düşünürdü hep. Babası ona kötülüğün, insanın yaşamı boyu, iyilik uğruna, kendini kurtarması gereken doğal bir durum olduğunu öğretmeye çalışmıştı, oysa Nolly yadsımıştı onu. Ama, artık söyledikleri bir anlam kazanmaya başlamıştı. Bütün bunlar başka ne anlama gelirdi ki? *Kötü bir şey* kendi düzenini kurmaya çalışıyordu, eski düzeni altüst ediyor, öldürüyor, depremler yaratıyor, onu, sevginin yardımı olmadan, bildiği bir dünyadan o yabancı dünyaya getiriyordu. Nolly, şeytanın da tıpkı İsa gibi, tilmizlere gerek duyduğunu biliyordu, kendisini istediğini de. Şeytan gelecekti, onun için gelecekti. Karşı koydukça, şeytanın kendisini görmeye geleceğine daha çok inanıyordu. Bir gün şeytanın karşısına dikilip bir şeyler isteyeceğini umuyordu. Hazırdı, bekliyordu.

‘Söyle bana. Onu ger-çek-ten gördün mü—?’

Delilik, maske kullanılsa da, gösteriyor-

du kendini.

Bir delinin acıma duygusuna sığınmış, yürüyemeyen bir adamım ben, diye düşünüyordu.

‘Evet, gördüm,’ diye yanıtladı Nolly’yi.

Nolly rahatlamış, değişmiş görünüyordu.

‘—sana kendi kurallarını öğretmeyi dendi mi?’

‘Evet. Kuşkusuz.’

‘—ne yaptı?’

‘Kuyruğunu ağzıma soktu.’

‘—ya sen ne yaptın—?’

‘Isırdım onu.’

‘—ısırdın mı?’

Nolly’nin gözleri parladı.

‘—sonra?’

‘Onu yuttum.’

‘—ondan sonra?’

‘O da benim bacaklarımı ısırdı.’

Öyküyü başıyla onaylayarak dinlemekte olan Nolly, onu A’sından Z’sine, akıyla kara-sıyla, iyi ve kötü yanıyla, sevgisiyle nefretiyle, yazısıyla turasıyla, eğrisiyle doğrusuyla, bütünüyle gerçek olarak algılamaktaydı.

‘—sonra?’

‘Beni tükürüp attı.’

Nolly ellerini kucağına koymuş bekliyordu.

Ona göre öykü bir Ders alınacak aşamaya erişmişti.

‘—sonra?’

‘Geri geleceğini söyledi bana.’

Nolly bekliyordu.

‘Beni yemek için.’

Nolly gülümsedi.

Bir hayvan panayırına gittim

(‘panayır’)

Oradaydı kuşlar, bütün hayvanlar

(‘oradaydı’)

Bir filin üzerine düştü

(‘üzerine’)

Neşeli bir maymun yattığı yerden

(‘yattığı yerden’)

Ayışığında sarımsı saçlarını tararken

(‘saçlarını’)

Aksırdı fil ve diz çöktü sonra

Peki ne oldu ona, maymuna,

Maymun’a, maymuna,

(maymuna, maymuna, ona—?)

‘O bizim tutsağımız!’ diye bir çığlık attı Sybil, Nolly, Maymun’a hindistancevizi toplamasını söylediği zaman.

‘—o da bize muz getiriyor...’

‘Muzumuz var. Herkesin muzunu var. Muz gerek yok. Hindistancevizi istiyoruz.’

‘Onlara ihtiyacımız var.’

‘Çürüyecekler...’

‘Onları yemiyoruz.’

‘—istiyoruz onları.’

‘Onları—?’

‘İstiyoruz.’

‘—gerçek olup olmadığını da bilmek istiyoruz.’

‘—Şeytanın da.’

‘—gelip gelmeyeceğini.’

Nolly, Sloan’la Sybil’in ardında, uçları yaprak sigarasının uçları gibi koparılmış, bütün çevreye dağılmış, muzlar gördü, üzerlerini karasineklerle karıncalar kaplamıştı.

‘*Aptal!* bunlar yiyecek! onları yanımıza alacaktık! yaptığını beğendin mi, şimdi—!’

‘—birazını yemiştik...’

‘—karnımızda gaz yaptı onlar...’

‘—o yüzden artık yemiyoruz.’

Nolly o işe yaramayan meyve yığınının bir tekme atınca, bir karasinek ve sivrisinek bulutu yayılmıştı havaya. Sloan’la Sybil’in uçlarını kestikleri muzlar güneşte kararmıştı.

Muzların kesik yerlerinin ortasındaki büyük nokta ● ‘HAYIR’ anlamına geliyor, diye açıkladı Sybil.

Büyük kahverengi E de ‘EVET’ anlamına geliyor, dedi Sloan.

‘Neden bu kadar çok muz harcadınız—?’

‘—her muzdan ayrı yanıt çıktı—’

‘—ne zaman duracağımızı bilemedik.’

‘Yeter ARTIK! Aptal! – aptal! – aptal!’

Yola koyuldular.

Yapacak çok şey vardı.

Yerine getirilmesi gereken bir sürü planları vardı.

● – 42

E – 45

Tartışma konusu olacak muzlar—47.

Oont’a taşındıktan sonra, önceki yerlerine yuva demiyorlardı artık. Oont’a yuva diyorlar, öteki yere de orası diyorlardı. Öteki yer için bazan eski yer de diyorlardı. Çoğu kez aşağısı olarak anıyorlardı.

John’un konuşmaya başlamasıyla birlikte yeni bir düzen oluşmuştu. Her gün aşağıya gidip daha çok gemi kalıntısı topluyorlardı. Taşıma işi onlara güç geliyordu, ormanın kenarından geçen yol dolambaçlı ve engebeliydi, hiçbirisi de fazla güçlü değildi. Sloan’la Sybil

SUNAKTAN
ALINAN
ATEŞ

bir işe yaramıyorlardı—en azından Sybil yaramıyordu bir işe. Oopi de öyleydi. Sybil yürüyemediğinden, ötekiler—Nolly, Amanda, Jane, Sloan, Gaby ve Maymun—asma dalları arasından geçip erzakı gizledikleri ağaçların bulunduğu yere giderlerken, *oont*’un tepesinden onları gözetliyordu. Sıcakta yorulmamak için, sabahları, günde bir kez iniyorlardı *aşağıya*. İçlerinden biri—Jane—akşamları iştahsız görünüyordu, John onu yemek yemeğe özendirmek zorunda kalmıştı. John, onlara getirecekleri nesneler konusunda seçim yaparken sağduyularını kullanmalarını öğretmeye çalışmış, ancak üzerinde uyudukları kum gibi yararsız şeyler getirmeyi sürdürmüştü onlar. O ilk öğleden sonra tepeye çıktıklarında ilaç kutusunu yukarı taşımışlardı—Oopi taşımıştı. John’u bez askı içinde, karanlık çökmeden önce taşımak için en büyüklerinden dört kız gerekmişti. John’un uykulu durumu sürmüş, sonunda, tepe yamacının yarı yoluna geldiklerinde uzun süren bir baygınlık geçirmişti. Burunda geçirdikleri ilk gece karanlık, alışılmamış, tuhaf seslerin duyulduğu, açıkta geçen bir geceydi. O gece Nolly’nin bile sesi çıkmamıştı, korkudan boğazı düğümlenmişti. Ay çıkmamış, yıldızlar gözleri andırıyordu. Yılanlar, fareler, akbabalar vardı burunda.

Aşağıdan yukarıya taşınalı beri yiyecek getirmek için her gün yürümek zorundaydılar. Kazılıp çıkarılması gereken, balıkyağından da kötü tadı olan, iğrenç kökler vardı orada. John, kızların güç ve sağlık kazanması için yemeye zorluyordu onları. İp gibiydi kökler. Gaby onlara *barsak kırışi* adını takmıştı, ilk birkaç gün Gaby’nin kusmasına neden olmuşlar, ama daha sonra alışmıştı onlara. Yı-

kanmayınca köklerin tadı daha iyi oluyordu. Bu da okyanus kıyısına bir kez daha az incekleri anlamına geliyordu. O işe sevindiler. Ama aynı zamanda toprak yemeyi de öğrenmiş oluyorlardı.

John, kızlara *vahşi* kumsalda elleriyle balık tutmayı öğretmeye çalışmış, ama onlarla birlikte gidip başlarında duramadığından, kızlar denizden elleri boş dönmüşlerdi, John daha sonra Gaby'yle Nolly için bir mızrak, üçlü çatal biçiminde bir zıpkın yapmış, Jane ve Maymun'la birlikte, ikili olarak, yelken ve keten bezinden yaptıkları ağlarla balık yakalamasını da öğretmişti. Bundan böyle balıkları da olmuştu—avladıkları köpekbalığı türünden balıklarla levrekleri John dilimleyip bıçağının ucunda, çiğ olarak kızlara uzatıyor, ama içlerinde yalnız Oopi tadına vararak yiyordu. Ötekilerse, ne balık eti yemeye yanaşıyorlar, ne de John'un söylediği çiğ istiridyeleri yiyorlardı. Oopi ise, deniz ürünlerinin tadına alışmış, üstelik bir öğleden sonra, John'a parıldayan bir denizanası bile getirmişti, güzel görüldüğü için. John'un onları yemeye zorladığı köklerin dışında, meyve ile besleniyorlardı, sürekli yakındıkları şey ateş yakamamış olmalarıydı. Ateşleri olursa, et kızartabileceklerini—içme suyu üretebileceklerini—düşlüyorlardı. Açlığın etkisiyle, *aşağıda* buldukları bir kutu çayı *yuvaya* getirmişler ve çay kokusu akıllarını başlarından almıştı. Çayı elden ele geçiriyorlar, kuru yapraklarını parmaklarının arasında ufalayarak, tozlarını dillerinin ucuna, burun deliklerine, yerleştiriyorlardı. Eve tencereleri taşıyorlardı. Biri kurtlu, öteki böcekli olmasına karşın, eve iki torba da pirinç getirmişlerdi. John azarlıyordu onları. *Halat* getirin, *di-*

rek getirin diyordu. Onlarsa kırık çömlek parçaları getiriyorlardı. Bir *kitap* istiyordu John. Kendisine söylenen şey, birkaç tane bulduk, oluyordu. O kitapları beğenmedik—biri iş konusunda, resimsiz, öteki başka bir dilde, çocuklarla ilgili el, bacak, ayak resimleriyle doluydu. *Leonardo* o, diye inliyordu John. O Leonardo'yu *buraya getirin!* Oysa kızların getirdikleri ipe sapa gelmez şeylerdi. Çalışmayı değil, oyun oynamayı seviyorlardı. Aylaklığı ve birbirlerini süslemeyi seviyorlardı. Farklı kızlar farklı şeylerden hoşlanıyordu. Her birinin, grup dışında, kendine özgü bir oyun biçimi vardı. Oopi birşeyler toplamaktan, Jane birtakım nesneleri kumla ovmaktan hoşlanıyordu. Gaby eğlenceden hoşlanıyordu, John onu kumsalda hoplayıp zıplarken, yalnız olduğunu düşünerek, uçar gibi yaparken görebiliyordu. Toplu olarak, şans oyunları, yazı tura oyunu, oynarlardı. John'un attığı balık kemiklerinden kolyeler yapmışlar, başlarına taktıkları bantlar için tüyler toplamışlardı. John onların—kendisini taşımaları için bir sedye, yatacak yerler gibi—birşeyler yapmalarını istiyordu. İşe başlıyorlar, ama sonra dikkatleri dağılıyordu. John'un, kendisi için istediği şeydi dikkatinin başka yöne çekilmesi—barınak, su, ayın evreleri gibi konularda hesaplar yapmaktaydı saatlerdir. Aynı biçimde yatmaktan kalçalarında yaralar oluşmuştu, o yüzden, kızlar için yeni bir iş bulmuştu; kendisini günde altı kez döndüreceklerdi. Kızların istediği eğlence, John'un istediği ise hazırlıklı olmaktı. Birbirlerinin sırtını kumla ovmak, kollarını, bacaklarını kaşımak hoşlarına gidiyordu. Arasına, eğlence olsun diye, John'un ayak tabanlarını, bacaklarının iç kısımlarını acımasızca gıdıklıyor-

lar, onun dalgınlığı kendilerine çocukça bir zevk veriyordu. John'dan istedikleri kendilerine öyküler anlatması, çocukluklarının tazelenmesiydi. John'un dileği ise oradan kurtulmaktı.

Derken, bir gün, bir duman görüldü.

Duman uzun bir kuyruk gibi görölüyordu, o sırada büyük kızlar *aşağıda* kalıntıları topluyorlardı. John, Sybil ve Oopi de *evdeydi*ler. Uyuklamakta olan Sybil, uyanmış, yarısı yenmiş bir muza gelen karıncaların üzerine, uyuşuk uyuşuk, kum döküyor, onların kum yığını içinden çıkmalarını izliyordu. Canı sıkılmış, kendi kendine mırıldanmaya başlamıştı. Sloan'ı göremiyordu—*aşağıda* bir yerlerdeydi. Sybil bulunduğu yerden hiçbirini göremiyordu—John kendisini görse, bağırıp çağıracaktı—ama John'un kendisini göremeyeceğini biliyordu. John'a bir göz attı. Kollarını kullanmadan oturabilmeyi deniyordu John, ama çabası boşunaydı. Oopi her zamanki gibi elinde sıcak su şişesi, John'un yanında, toprağı eşeliyor, tuhaf nesneler topluyordu. Sybil oynamak istediğini açıklamak için ona bir muz kabuğu fırlattı. Oopi de ona ayağıyla kum atıp kıcını kıvırtı kıvırtı yürümeye başladı. Kalçalarıyla açık saçık bir hareket yapmak için okyanusa doğru yönelmişti, ancak duraksadı. *Hey*, dedi. Dumanı gösteriyordu. Sybil de gördü onu. John da görmüştü. Gerçekleşen bir düşü, yeniden canlanan bir aşkı andıran o küçük duman bulutları, umutlarını kesmiş oldukları duygular uyandırmaya başlamıştı onlarda. John, *aman Tanrım*, dedi. Sybil ile Oopi John'u kaldıramamışlar, o da o yüzden, dumanı daha iyi görebilmek için yerde sürünerek dik yamacın kenarına gelmişti. Kuşkusuz bu-

harlı bir gemiydi o, buharlı gemileri verdikleri işaretlerden tanırdı—onun İngiliz Donanmasından bir savaş gemisi olduğunu söyleyebiliyordu:

Öteki kızlara *eve* dönmelerini söyle, dedi Sybil'e.

Sybil onlara el sallamasına karşın *aşağıdan* hiçbir yanıt gelmedi.

'En son ne zaman işaret verdiler?' diye sordu John.

'—bilmem.'

'—bir dakika önce mi? iki dakika önce mi? beş mi?'

'...ben uyuyordum.'

Kör olasıcalar, diye düşündü John. *Aşağılarda* bir dürbün olduğunu bildiğinden, onlardan dürbünü getirmelerini istemiş, oysa kızlar kendisine *kaşık* getirmişlerdi.

Sybil ötekilere el sallarken onlar da açıklarda, havada asılı kalan dumanı izliyorlardı.

'—ne diye *eve* dönsünler?' diye sordu Oopi sonunda. 'Biz *aşağı* insek daha iyi değil mi?'

'Ben inemem.'

'—Ben incibilirim,' dedi Oopi.

'Neden *aşağı* inip beklemiyoruz?'

'Daha değil.'

'Ama gelen bir gemi değil mi?' diye sordu Sybil.

'Evet.'

'—buraya doğru gelmiyor mu?'

'Evet.'

'—bizi kurtarmaya, değil mi?'

'Olabilir.'

'*Aşağı* inip onları getirmemi ister misin—?'

'Hayır... onlar işaret verecekler. İşaret

vermeleri gerekiyor. Nolly bunu yapar—'

Ama Nolly, John'un dediğini yapmadı.

Hiçbiri yapmadı.

Daha sonraki bir saat içinde, aşağıdaki ormanda, bir an için bir evdeyin kıpırdadığını görür gibi olmuşlardı—bir başlığa takılı tüyler olabilecek, kırmızı beyaz bir nesnenin parıltı-sıydı o, ama öteki kızları görememişlerdi. Kurtarma gemisinden çıkan duman adanın öteki kıyısı üstünde bir hayalet gibi asılı kalmış, ancak gemiye benzer bir şey gözükmemişti daha. Sonra beyaz duman şeridi dağılmış, bir yün yumağına benzemiş, saydamlaşmış, yok olmuştu, John da gemi yön değiştirdi diye korkuyordu.

John'un yanında yüzükoyun yatmakta olan Oopi, o anda ayağa kalktı, ellerini kalçalarına koydu. *Hey!* diye bağırdı. *Geri dönün!* Sybil'le birlikte el sallıyordu. O sırada, beyaz dumanı görmüş oldukları yerden kıpkırmızı püsküren sonra kapkara büyük bir sütun gibi yükselen bir şey gördüler. Havaya doğru çıkan duman, yayılıp gökyüzünü karartmıştı.

'Bir şey yanıyor,' dedi Oopi. '—öyle değil mi?' diye John'a sordu.

Oopi, John'un suratının asıldığını fark etti.

'Okyanus yanıyor olmalı,' dedi Sybil'e.

'—aptallaşma,' dedi Sybil, Nolly gibi ağırbaşlı görünmeye çalışıyordu. 'Okyanus yanmaz...'

'—o zaman, orman yanıyor...'

'Gemi,' dedi John. 'Gemiye ateşe verdiler.'

John, ansızın, Oopi'nin bacağından yakalayıp yere düşürdü. *Hey!* diye haykıran Oopi, onu tekmeledi, ama John eliyle Oopi'nin ağzı-

nı kapadı, Sybil 'i de kendine doğru çekti. *Ye-re çökün!* diye bağırdı. Oopi ısırды onu, elinden kurtuldu, kaçtı. 'Oopi!' diye haykırıyordu John. 'Oopi—!'

Oopi, deniz kıyısına doğru, dik yamaçtan aşağı iniyordu.

'—görecekler seni!' diye bağırdı. 'Tanrı aşkına—! Oopi—! Geri dön!'

Oopi durup arkasına baktı, John bir yeri gösteriyordu. John'un açıklarda göstermiş olduğu yere bakınca, kara bacaklarıyla denizi dövmekte olan bir canavar gördü. Yanında ondan daha büyük, beyaz dişli, tek gözlü, o da denizi kanatlarıyla döven, başka bir canavar vardı. Oopi onların şeytan olduklarını düşündü, ateş püskürmekte olan, yılanı benzeyen iki büyük canavar onları yakmaya gelmişti sanki, Oopi apar topar geri dönerek kendini John'un üzerine attı, John, Sybil'le birlikte onun başını da yere bastırıyor, Tanrı aşkına, kapayın gözlerinizi, bakmayın, her ikiniz de, bakmayın, bakmayın, diyordu.

Ustalıkla kullanılan birtakım yelkenli tekneler *gclip aşagıda*, kıyıya güzelce yanaşmışlardı. John, Sybil'le Oopi'ye sarılmıştı. John, öteki kızlardan bir işaret gelir diye ormanı gözetliyor, bir kez olsun, kafalarını kullansalar da seslerini çıkarmadan iyice gizlenseler diye dua ediyordu. Oopi, *lütfen*, diye inleyince, John iki kızı da soluk alamayacak bir biçimde tutmakta olduğunu anlamıştı, o yüzden onları rahat bırakıp sağ koluyla omuzlarından tutarak, bakmayın, *kapatın gözlerinizi*, diye fısıldadı. Ama bakmadan edemiyorlardı. Hangi çocuk bir canavar karşısında gözü kapalı durabilirdi ki? İşte, kanatlı, iki canavar vardı orada,

karaya çıkınca kanatları düşmüştü, ufak tefek çıplak adamlar, çocuklar, teknelerden indiler, babalarının avda giydiklerine benzer güneş şapkaları giymiş, giyimli dev adamları önlerine katıp yürüttüler, korkmuş olan hantal devler, ellerini havaya kaldırmışlardı. Devler erkeklerle benziyordu—hepsi erkek giysileri giymişti—ama o küçük insanlar arasında normal erkeklerden daha büyük görünüyordular, çocuklar onları canavarların düşen kanatlarıyla dürtmekteydiler. Sybil, o kanatların kürek, canavarların da tekneler olduklarının farkına varmıştı. Devlerse, şapkaları, ayakkabıları, dizlerine kadar gelen çorapları, kısa pantolonları, düğmeleri kapalı gömlekleriyle, *babalarıydı*, evet, ötekiler de gemicilerdi—Sybil ayağa kalkıp bağırarak istedi, ancak bacakları onu kaldıramıyordu, ayrıca John onu aşağı çekti. *Babamız o—!* diye fısıldadı. John, ona Sybil, izleme onları, diyordu. *Sloan'ı buraya getir-meliyiz!* diye karşı çıktı Sybil. Kızkardeşinin ağlama sesini duyduğunu geçirdi aklından. Oopi'nin babası da orada, *aşağıdaydı*. Amanda'nın, Jane'in, Nolly'nin babaları da oradaydı. Ayrıca beş kişiyle—çocuk sandıkları—çıplak adamlar, onları siyah küreklerle kumsalda itip duruyorlardı. Çocuklar, onlara küreklerle vurarak soyunmalarını işaret ettiler, sonra da sırtları birbirlerine dönük olarak kumun üzerine oturttular. Oopi'nin babası yüzünü uzaklara dönmüş oturuyordu, Oopi onu kızıl saçlarından, geniş göğsünden tanıdı. Daha önce babasını hiç soyunuk görmemişti. O kadar uzakta olmasına karşın babasının gövdesi ona pembe ve kırmızı görünmüştü, John'un her zaman gördüğü tenine benzemiyordu. Sybil de görebiliyordu babasını—öfkeli görünüşlü,

dal gibi zayıf, dizlerini çenesine çekmiş otuyordu, Sybil onun kendisinden uzaklara, ormana, Sloan'a doğru baktığını düşünüyordu. Sybil bırakılmış, ikiye bölünmüş gibi bir duyguya kapılmıştı. Güneş tam tepelerindeydi, Oopi o çocukların *aşağıda*, o sıcakta neden ateş yakmaya koyulduklarına akıl erdirememişti. Çocuklar o canavar teknelerden kereste taşıyorlardı—kısa ağaç gövdeleri, dallar, sırtıklar. Bir düzine kadar sırtığı çıplak adamların yanına kumun üzerine yerleştirdiler. Çocuklardan biri bir taşın üzerinde iki sopayı birbirine sürtüyor gibiydi. Öteki çocuklar da onun çevresine oturmuş, mavimsi bir duman çıkıncaya dek sopalara doğru üflemişlerdi. Çocuklar, çok geçmeden, uzaktan görülebilecek derecede parlak bir ateş yakmışlardı. Birtakım çocuklar bir çukur açarak dallarla ağaç gövdelerini içine yerleştirmiş, ateşi yakan çocuklar da onları tutuşturmuşlardı. Ansızın dumanlar yükselmeye başladı, Sybil'le Oopi çocukların ateşi yelpazeleyişlerini izlemekteydi. Çocukların devleri, adamları, babalarını sırtıklara bağlayışlarını izliyorlardı. Çocukların, sırtıklara bağlı adamları ateşe götürüp alevlerin üzerine üst üste bırakışlarını izlemekteydiler. Babalarının çıtır çıtır yanırlarını izlediler, bir esinti yanık kokusunu onların bulunduğu tepeye kadar ulaştırdı. Gözleri sulanmış, ancak bakmaktan alamamışlardı kendilerini—içlerinden bakmak gelmiyordu, ama bir kez görünce bakmayı bırakamıyorlardı. Gördüklerinin gerçek olduğuna inanamıyorlar, o yüzden de baktıkça bakıyorlar, tüm umutlarının, her umudun sona erdiğini gösterecek bir kanıt, son bir darbe, korkulu bir bitiş, herhangi bir şey, bir an'ın gelişini bekliyorlardı.

O anda Gaby, kendisini izleyen Sloan'la birlikte geldi. Vahşi ormanın içinden, gerilerden dolaşıp görünmeden gelmişlerdi, onların geldiklerini duyan John, Oopi'yle Sybil'i arkasına saklanmaları için itmiş, tek silâhları olarak, yerden bir taş almıştı eline. Gaby'nin bakışlarını gören John elindeki taşı yere bırakıp onun kendisini kucaklamasına ses çıkarmadı. Pişmiş et kokusu sarmıştı her yanı—John, Gaby'nin saçına sinmiş olan kokuyu alabiliyordu. Ağlamakta olan Gaby'ye sarılmıştı John, az sonra Jane'in önünde yürüyen Maymun, sonra da Nolly döndü. Ancak aşağıdaki insanların sesleri çıkmaz olduğunda, o dehşet sona erdiğinde, saçları tutuştuğunda, kapkara kesildiklerinde, ancak tüm bunlardan sonra, çok sonra, *Amanda nerede?* diye sormuştu John.

Kimse bilmiyordu nerede olduğunu, kimseden yanıt gelmedi—şaşkın ve suskun bir durumda yere uzanmışlar, *aşağıdaki* çocukların daha sonra ne yapacaklarını gözlüyorlardı.

Oopi dışında hiçbiri meyve ve köklerden başka bir şey yememişti günlerdir; çiğ balık yiyen ve aşağıdakilerin yaptıklarını görünce ağzına kum dolduran ilk o olmuştu. Jane de onları görünce yüzünü yere kapamış ve ağzına kumlar dolmuştu. Sürünerek uzaklaşan Maymun'un sesi bir kayanın ardından geliyordu. Gaby elleriyle gözlerini sıkıca kapamış, Sloan'la Sybil de yüzlerini gizlemişlerdi.

Nolly, gövdelerin parçalanmasını, paylaşılmasını, her şeyi izlemişti ve izlemeyi sürdürüyordu. Dudaklarını kıpırdatıyor, dualar okuyor, hiç göz kırpmıyordu, *Al, ye; bu benim bedenim*, dedi, sonra da, *Yazıklar olsun, şu topraklarda ve denizlerde yaşayanlara! şeytan içinizde, çünkü ömrünüzün uzun olmadığını bili-*

yor o.

Çocuklar karınları doyduktan sonra, deniz kıyısında oturdular. Bazıları kumsaldan ormana kadar yürüyerek içerlere doğru bakıyor, ormana doğru yumruklarını sallıyor, sonra arkadaşlarının yanına dönüyordu. Güneş batmak üzereydi. Sonra adamların giysilerini sopalara doladılar, canavar teknelerindeki bir sıvıya sokup ateşe verdiler. Sonra da o meşaleleri teknelere taktılar, kürekleri de yerlerine yerleştirdiler, bazıları tekneleri denize iterken, ötekiler de kürek çekiyordu. Karanlık çökünce ateşin yakıldığı yer ışıldamaya başlamıştı, meşaleler Rangun'daki balıkçı teknelerinde görmeye alışkın oldukları fenerleri andırıyordu. Teknelerdeki meşalelerin gecenin karanlığına doğru ilerleyişlerini izlediler. Hiçbirinin içinden konuşmak gelmemiştir meşalelerin ışığı gözden kayboluncaya kadar, o zaman da, aşağıdaki ateş başlamıştı konuşmaya. Ateş, sağa sola yuvarlanmaya, canlanmaya, parıldamaya, kıvılcımlanmaya başlamış, sonra içinden çıkan bir dil, tam onlara doğru, tepe yamacını uçarak çıkmaya başlamıştı. John, *Gaby*, *bıçağı getir!* diye fısıldadı, çevreden toplamış oldukları deniz böceği kabukları ve işe yaramaz birtakım döküntüler arasında el yordamıyla eşinen Gaby, sonunda ilaç kutusunun yanında buldu bıçağı. Usturayı da eline geçirmişti. Onunla ne yapacağını bilmiyordu, ama elindeki gereklı bir şey olduğu duygusuna kapılmıştı. John'un yanına geldiğinde ateş, tepeye, bulundukları yere yaklaşmaktaydı, Gaby bıçağı John'a verdi, onun bıçakla tetikte beklediğini görünce Gaby de elindeki usturayı açtı. Karanlık bir yerde yine dua etmeye başlayan Nolly dışındaki öteki kızlar birbirlerine iyice

sokulmuşlardı.

Ateş tepeye ulaştı, uçurumun üzerinde parıldadı, sonra durdu, yine ilerledi, sonra da alçaldı, yanmakta olan şey, Amanda'nın elindeki sopanın ucundaki ateşti.

Onlara gülümsemektedydi Amanda.

Bir elinde de metal bir kap taşıyordu.

Kabı yere bıraktı, yanmakta olan sopayı da, onun yanına, kuma dikti.

Sopanın yanına kadar yerde sürüklenecek giden John, meşaleyi devirip üzerini kumla örttü, kahrolası, kilometrelerce öteden görülebilir bu, gelip bizi burada bulmalarını mı istiyorsun? diyerek köpürdü. Getirdiği kabın yanında diz çöken Amanda, oradakilere doğru kabı ittirerek içinde bir umut gibi ışıyan, parıltılı közleri gösteriyordu. Bakın, dedi. Herkesin önünde gezdiriyordu kabı. Gözleri ışıldıyordu Amanda'nın. 'Bakın,' dedi ısrarla. 'Bakın ne bıraktılar.' Kabın içine doğru üfle-dikçe közler parıldıyordu. '*Bize ateşi getirdi-ler,*' dedi Amanda, teşekkür edermişçesine.

Sabah, daha tan ağarmadan, John'u olduğu yerde bırakıp *aşağı* indiler. SİNEKLER

Gaby Oopi'yle birlikte, Sybil de Sloan'ın sırtındaydı. Önde Nolly, yavaş yavaş yürüyorlardı. Amanda, geride ateşi taşıyordu. Maymun, bir uyurgezer gibi yürüyen Jane'le birlikteydi. *Aşağı* indiklerinde deniz çok durgundu; büyük kuşlar, leylekler, pelikanlar, kanatlarının uçlarını koyu renk, durgun suya sokacak biçimde deniz yüzeyinden biraz yukarıda süzülerek uçuyor, suda izler bırakıyorlardı. Son yıldızlar görünmez olmakta, ormanın kuşları günün ışımasıyla birlikte cıvıldaşıyorlardı uzak-

ta. Ateşin yakılmış olduğu kumun üzerinde, ulaşılabacak bir hedef gibi değişmeden duran mavi bir duman, bir sis belirmişti. Oraya yaklaştıklarında, o sisin içine girerlerse, yok olacaklarını, bunun da iyi bir şey olacağını düşündüler. Gece gözlerine uyku girmemişti. Yalnız John, uyuyabilecek rahatlığı duymuştu kendinde—ateş kabının çevresine oturdular, közlerin oluşturduğu resimler büyülemişti onları, resimler zaman zaman donuklaşınca, ateş zayıflayınca, kumaş parçaları, kuru yapraklar, tüyler, kendi solukları, ateşin yaşaması için gereken ne varsa, onlarla besliyorlardı ateşi. Gün doğumuna biraz kala, çevreyi görece kadar aydınlık olur olmaz, yapılması gerekenin ne olduğunu biliyorlarmış gibi, tek bir beyin olarak, birbirleriyle söyleşmeden oldukları yerde dikildiler.

İçine girdiklerinde, duman, bir su gibi sarmıştı kızların her yanını. Göze görünmez olacağı yerde, daha koyu bir maviye dönüşmüştü dünya. Kumlar, küller, kemikler, masmavi görünüyordu. Kemiklerin her biri koyu renk bir halının üzerindeki mavi yıldızlar gibi parıldamaktaydı. Her biri temiz, yansız, bir yıldız gibi nötr, ateş parlaklığında ve soğuktu. Bazıları üst üste yığılmış, bazıları da uzunlamasına yarılmış, sivri uçluydu. Bazıları çocuk oyuncakları, kaval ya da düdük gibiydi. Bazıları Oopi'nin, bazıları Amanda'nın, bazıları Sloan'la Sybil'in, bazılarıysa Jane'indi. Kemiklerin bazıları küle gömülü, bazıları kumun üzerine fırlatılmıştı. Bazıları uzun, pürüzsüz, bir ucu yuvarlak, bazıları eğri ve kıvrıktı. Bazıları bilezik, bazıları taç biçimindeydi. Bazılarının üzerinde kurumuş kirişleri duruyordu. Bazıları çok eskiden kalmaydı. Hepsi kutsaldı, din-

sel bir özenle bir araya toplanmışlardı. Kafatasları yoktu. Kemikleri bir yerde toplarlarken onları birleştirme olanağı olmadığını anlamaya başlamışlardı, hiçbir kız çocuk babasını eski durumuna getiremezdi, bir çözüm yolu yoktu o işin, artık geriye dönüş yoktu, o parçalardan bir bütün yaratılamazdı, kızların hiçbir bir kemiğe can veremezdi, yeniden doğuş söz konusu değildi, sonuç kesindi ve yalnızdılar. Bulabildikleri her şeyi bir yerde toplayıp ortaya çıkacak bir şeyi beklemişlerdi. Hiçbir şey ortaya çıkmayınca, kederleri fizikselliği aşarak yücelik kazanmıştı. Bir insanın dünya anlayışı, artık onun bir iş yapmasına olanak vermiyorsa, o kişi anlaşılmasız şeyler yapmaya başlar. Şölenleri sona erince, öteki çocuklar, neredeyse kumsalda oturdukları her yere kakalarını yapıp bırakmışlardı, küme küme kakalar birer adak gibiydi. Onların anlamını ilk anlayan Amanda olmuştu. Bir çığlık atarak diz çöken Amanda, yüzüne, boynuna, göğsüne dışkıları sürüyor, onları yiyordu. Aynı anda, başka bir yerde Nolly de aynı şeyi yapıyordu. Amanda'yla Nolly, bir dışkıdan ötekine, kumsal boyunca, leş kargaları gibi koşuşuyorlar, pislikleri üzerlerine sürerek, saçlarını, göğüslerini, bacaklarını, yüzlerini ovuşturuyorlar, koşup coşuyorlar, kumlarda yuvarlanıyorlardı. Kemiklerin içinden süsleme için kullanabileceklerini topluyorlardı. Geri kalan kemikleri bir totem görünümünde üst üste yığarak çevresine bir daire çizdiler. O konuyla ilgili her şey konuşulmaması, çizilen sınırın aşılması, kemiklere dokunulmaması, gizeminin, gizliliğinin, dokunulmazlığının bozulmaması gerektiği bilinciyle hiç konuşmadan oradan ayrıldılar. Artık daha değişik insan olmuşlardı.

Babaları öldürülmemiş olanlar bile değişmişti. Suskun, değişmiş, kirli, kederlerini aşmış ve coşkuluydular. Tan ağarmaktaydı. John onları bekliyordu. Dışkılarla kararmış, kumlarla beyazlaşmış bir durumda, John'un beğeneceğini umdukları nesneleri topluyorlardı—güzel deniz böceği kabukları, bir kaya parçası, bir karides, yanmış bir kömür parçası gibi. Sinekler çıkmıştı. Onları izliyorlardı. Sinekler onların derilerine konarak besleniyordu.

OOPI'NİN HAZİNELERİ

Sürekli bir güzellik. Anılarda yaşar. Güzellik, yeri geldiğinde, zamanı dondurur, mantığı köreltir, düşünmeyi durdurur, insanın görüşünü değiştirir, gönlünü okşar, her şeyi altüst eder. Zorba bir gücü vardır, ama kurduğu krallık mutlak değildir. Oopi bazı şeylerin güzel, bazılarının güzel olmadığını biliyordu. Bir an gelir gri bir taş parçasının üzerine öyle bir ışık düşer ki, onu saklamaya, zarardan korumaya değer bir nesne olarak değerlendirebiliriz—başka bir andaysa dünya ve dünyadaki her şey cansız, sıkıcı, baştanasağı güzellikten yoksun görünebilir. Öyle zamanlarda, Oopi, evden bir kilometre uzakta, bütün hazinesini gizlemiş olduğu, tropik bitkilerin bulunduğu bir bataklıkta özel sığınağına çekilirdi. Orada bazan hafif, ürküntü verecek derecede saydam, kemik tozundan yapılmış düşsel porselen çay tabakları içinde, görünmez fincanlarla çay sunardı. Bazan orada, pazara, alışverişe gider, yine düşsel çocuklarla, o düş ürünü pazar yerinde ipekli, pamuklu kumaşlar, halılar, yağ ve koku seçerdi. Bazan ev eşyasının yerini değiştirirken ev halkının beceriksizliği yüzünden öfkeye kapılıp onları cezalandıracağını söyler,

emirler yağdırırdı. Bazan EVDEN UZAKTA, ZOR KOŞULLARDA nasıl yaşanacağı konusunda dersler verirdi—nasıl yılan eti, çiğ balık yenir, nasıl gizlice panter izlenir, nasıl bıçak yapılır. Bazan bitki tohumlarının kabuklarından, muz yapraklarından yaptığı gemileri, sığınağının yanındaki bir su birikintisinde, kurbağa kurtçuklarının bulunduğu yeşil bir çamur denizinde, bir kıydan ötekine, orada olduğunu düşlediği çocukları kurtarmak için yüzdürürdü. Yusufçuklar Oopi'nin deniz filolarına saldırır, sivrisinek orduları gemilerine konar, ancak o, yine de, mutlu bir sonla, çocukları kurtarırdı, gemileri batmazdı hiç. Oopi bazan kendisi olur, sığınağında sırtüstü yatar, üstünde tropik bitkilerin oluşturduğu şemsiyenin aralarından gelen yeşil ışığa gözlerini diker, kızkardeşiyle tiksindiği ve tiksindiği konuları, nedenleriyle birlikte konuşurdu. Bazan *memsa' Ruby*, evin hanımı, bir eş, kadın kahraman ve bir anne olurdu. Elindeki sıcak su şişesi bazan kızkardeşi Shauna ya da hizmetçisi, bazan uşağı, bazan da düşlediği kocası 'Jack' olurdu. Şişesinin içinde, o dostlarının bildiği ve güzelliğini paylaştıkları, hazinelerinin bir bölümünü saklardı. Hazineleri Oopi'nin koruması gereken, ender, şaşırtıcı güzellikte gizli şeylerdi. Hazinelerinden biri şişesine sığmayacak kadar büyük olursa, onu daha büyük nesneleriyle, yatağı, pazar yeri, Rangun kenti, geleceğiyle birlikte, ağaçların arasına saklardı. Oopi, kendisinin olan hiçbir güzel nesnenin, gizlediği zaman yok olmayacağına inanırdı. Her şeyden, umuttan da çok gerek duyduğu şey, her an uyanık olmaktı. Oopi bazan Sloan'la Sybil'in kendisini ve hazinesini gözetledikleri duyusuna kapılıyordu. O ikisi

kaybolan nesneleri bulmakta çok iyiydi, Sloan, Sybil'i taşımak zorunda olduğundan yavaş yürürdü, ama Oopi onlarla dolaşmaktan hoşlanırdı. Onlarla birlikte avlanmak da hoşuna giderdi. Yiyecek bulmak için avlanırlardı. Oopi'yle birlikteyken karınları hep aç olurdu, Oopi istiridye ararken onlar da pişirip yemek için balık ararlardı. Oopi işi ağırdan alır, onlarsa acele ederlerdi—karınları her zaman açmış gibi davranırlardı. Oopi'nin saklamakta olduğu şeyin lezzetli bir yiyecek olduğunu düşünüyordlardı—yalnızca lezzetli değil, aynı zamanda yeterli olacak bir yiyecekti. Karınları sürekli olarak açtı. Oopi de tıpkı onlar gibiydi. İçlerinde yalnızca Jane hiçbir şey yemiyordu. En az hasta görünenleri de Jane'di. Jane asla ötekilerle birlikte gitmezdi. Ateşin yakıldığı günden beri *aşağıda* birlikte olmamışlardı. Toplumsal bir başarısızlığa düşmüşlerdi—kederin tekdüzeleşip iyice yerleşmesiyle ortaya çıkan bir başarısızlıktı o: Jane'in saçları dökülmeye başlamıştı. Kederlerini paylaşmaları onlara hiçbir şey kazandırmamıştı, kederi paylaşmak herhangi bir hayvanın yapısal özelliğiyle ilgili bir şey değildi. Jane'in bir zamanlar gür ve güzel olan saçları güçsüzleşmişti, dökülüyordu—arasıra bir tutam uzun saç bulup saklayan Oopi o olayın farkındaydı. Kumsalda o ateşin yakılalı beri Jane, *oont'*da, John'un yanında kalmıştı. Oopi gibi Sloan'la Sybil de karınları acıktıkları için *aşağıya* iniyorlardı. Maymun da Jane'e yiyecek bulmak için inerdi *aşağıya*. Gaby de giderdi. Nolly ile Amanda ise birlikte giderlerdi. O ikisi öteki kızlarınkine benzemeyen tuhaf davranışlar edinmişlerdi, Oopi onların *şunu yap, bunu yap*, diyen yöneticiler, büyükler ya da krallar

gibi davranışlarını düşünmekteydi. Çevresindekilere buyruklar veriyorlar, ateşi bir korku ögesi olarak kullanıyorlar, o arada John'u da kullanıyordu. Ateşin bekçiliğini Amanda yapıyor, Nolly de John'la ilgileniyordu. John'un banyosu, kinin içirme ayini, bir yana döndürülmesi, tepesinin Katolik papazları gibi tıraş edilmesi, süslenmesi, beslenme ayini gibi günlük işleri vardı. Bu işlerden, ekmek ve şarabın kutsanması ayininden, kendisine karşı çıkıldığında aforoz ederek cezalandırmaktan sorumlu olan Nolly idi. Oopi bir gün, Nolly'nin kendisinden getirmesini istemiş olduğu bir şeyi *aşağıdan* getirmeyince, Nolly birkaç gün onun John'la ilgilenmesini yasaklamıştı, ancak Oopi'nin umurunda değildi—işte ağaçların arasındaki gizli yerini Oopi o zaman bulmuştu. O olaydan kısa bir süre sonra, bir öğleden sonra, Sloan'la Sybil'in hazinelerini gözetlediklerini Oopi sezmişti, o konuda kuşkusu yoktu, sarı saçlarını görmüştü ağaçların arasından, o yetişkin bir kadın boyundaki kişinin Sloan'ın sırtındaki Sybil olduğundan kuşkusu yoktu. Oopi onlara doğru bir sopa fırlatmış, tropik ağaçların dallarına ve bükümlü köklerine çarpan sopa, koyu renk yaprakların, daha sonra, örümcek ağı parçalarının yağmur gibi yağmasına yol açmıştı, Oopi bir maymun gibi bağırarak arkalarından yumruklarını sallamış, onlar da telâşla vahşi ormanın derinliklerine doğru geri çekilmişlerdi. Yön bulma duyguları gereğinden çok olduğundan sürekli olarak yollarını kaybediyordu Sloan'la Sybil. *Eve* herkesten saatler sonra, aç olarak dönerler, bütün yükü çekenin Sloan olmasına karşın, yorgunluğu eşit paylaşırlardı. Oopi hazinelerini gizlemiş olduğu yeri Sloan'la Sybil'in gözetle-

diklerini gördüğü gün, *oont*'a dönünce, onlara özellikle ters ters bakmış, ama onlar suçsuz görünmeye çalışmışlardı. Oopi'ye, neredeydin? diye sormuşlar, o da yüzünü buruşturarak, 'Orası benim,' demişti.

'Nedir o?—yiyecek mi?—ne saklıyor bu?'

Sloan'la Sybil, o anda Oopi'nin, düşlemiş olduğu kocası Jack'a dönüşen, iki eliyle tutmakta olduğu sıcak su şişesini elinden kaptmaya kalkmışlar, Oopi de şişeyi onlara doğru sallamış, düşsel Jack tabancalarını çekerek, onlara, 'Bir daha topraklarımıza ayak basarsanız, kurşunları kışınıza yersiniz—!' diye haykırmıştı; Oopi, Jack'in çoğu kez babasının sesine benzer bir sesle bağırdığını biliyordu, çünkü Bay Fraser'in biraz kemiklerinden, biraz küllerinden, biraz da saçından parçalar vardı onda. Sloan'la Sybil, Oopi'yi izlememiş ve gözetlememiş gibi davranmalarına karşın, Oopi gözlediklerini biliyordu, birinin o işi yaptığını biliyordu, ondan sonra her seferinde oraya giderken, şaşkın bir sivrisinek gibi daireler çizerek gidiyor, Sloan da onunla başa çıkamıyordu. Kızların hiçbiri fazla uzağa gitmiyordu—gidebilecekleri bir yer yoktu. John bir gün onlara uzaklaşmalarını, yeni yerler bulmalarını öğütlemiş, ancak, o ateşin yakılmasından sonra, bir yandan korku, öte yandan yorgunluk sınırlamıştı dünyalarını. O ateşten sonra kimse kurtarılmaktan söz etmemişti. Umutlarının boşa çıkması kutlanmadan kalmıştı—hiçbiri umudun tükendiğini aklına getirmiyordu. Kızların o tutsülü ayınlarından üzerleri pislikle kaplı olarak döndükleri gün John, yalnızca bir tek söz etmişti, *öleceğiz*. O zamandan beri John üç kez daha konuşmuştu. İlkin,

Gaby *aşağıdan* bir şey getirip John'un önüne koyduğunda konuşmuştu. Gaby'nin getirdiği nesne, kara, düz, dikdörtgen, geniş bir kitap boyunda, metal bir şeydi. 'Bu nedir?' diye sordu Gaby. '*Que é isto?* İşimize yarar mı?'

'Fitz'in fotoğraf levhası,' dedi John.

'—*como?*'

'—resim çekmek için...'

'—*o prato?*'

'için de ana babalarınızın resimleri var.'

Daha sonra, Nolly herkesi *aşağıya* gönderdi, bulabildikleri kadar bulup getirmeleri için. *Ana-babalarının resimleri*, kızlar ellerinde kara metal nesnelerle geri dönerken merak içindeydiler. Levhaları evirip çevirerek *annelerinizle babalarınız var burada*, diyorlardı. Yalnızca Oopi, onlarla gitmeye karşı çıkmış, bunun sonucunda da ayine katılması yasaklanmıştı. Nolly, levhaları John'un başının çevresine, bir sunağı çevreleyen ikonalar gibi, yerleştirerek, onların anneleriyle babalarının görüntü ve ruhlarını taşımaları nedeniyle kutsal olduklarını ileri sürdüğünde, '*Nerede onlar?*' diye yalnız Oopi sormuştu.

John, Gaby kendisine bir kitap getirdiğinde ikinci kez konuşmuştu.

Gözleri fal taşı gibi açılmıştı, Gaby onun neredeyse gülümsediğini düşündü.

'—*éy, Joao, um livro, nao?* Şimdi kitabı bize okuman gerekecek—'

'—yalnızca bir kitap mı var?'

'*Sim.* Yalnızca bir tane...'

'Üç taneydi.'

'Bir tane var. Okuyacak mısın bize? Güzel öyküler var, *e verdado*—?'

Kitapta, kuşlar, gözler, dalgalar, eller,

ayaklar, eğri çizgiler, kareler, daireler gibi bildiği birçok şey yanında, anlamlarını, amaçlarını anlamadığı birçok resim de vardı.

‘*Que é isto?*’ diye sordu Gaby, ‘bu ne?’ John’a bazı çizimler gösteriyordu.

John, Gaby’ye anlamsızca baktı. Kızların John’a her gün verdikleri aşırı dozdaki kinin yüzünden yüzü sapsarı kesilmişti. Nolly bu durumu John’un gövdesine Tanrının girmiş olmasıyla açıklıyordu—sarı rengin John’un aylası olduğunu, zehirleyici etkisi nedeniyle de uyuştüğünü, sersemlediğini söylüyordu. John’un acısı süregenleşmişti—konuşma güclüğü çekiyordu. O baksın diye Gaby’nin ona gösterdiği çizimler John’un başını döndürüyordu. Gözünün önündeki çizgiler kabarıyor, dalgalanıyor, çizgilerin köşe noktalarındaki harfler sinekleri andırıyordu, çizim ve yazının inceliğini algılayamaz olmuştu, simgesel olmayan bir bir ortama alışmıştı artık, okumayı yeniden sökmesi birkaç dakikasını aldı. Leonardo’nun çizimlerinin konusunun *orantı* olduğunu anımsamaktaydı John—algılamayla ilgili çizimler, insanın ve ağırlığının doğayla, bir bütün içinde yer alan her parçanın o bütünle orantısını, örneğin insanın göğüs uçlarıyla başının üstü arasındaki uzaklığın insan boyunun dörtte biri oluşunu ve böyle tuhaf gerçeklerin mantığımızın temelini oluşturduğunu anlamak amacıyla yapmış olduğu çalışmalardı onlar. John insan kolu çizimlerinin bulunduğu bir sayfaya baktı, kol, en uzun parmağın ucundan omza kadar beş eşit parçaya bölünmüştü, uzun parmağın ucundan omuz başına kadar olan uzunluğun el uzunluğunun dört katı olduğunun ne anlama geldiğini anımsayamıyordu—bir insan ayağıyla yüzünün neden üst üs-

te çizildiğini, öyle bir resmin ne anlatabileceğini de anımsayamıyordu, üstelik o sayfada gördüğü her resim, nasıl kesileceğini, neresinden ayrılacağını gösterir gibi, üzerlerine çizgiler çizilmiş bir ayak, bir kol, bir bacak, bir yüz gibi insan organlarını anlatıyordu. Neden öyle bir kitaba karşı istek duymuş, neden onca yıl yanında taşımıştı onu, artık bir işine yaramayan o kitabın daha önceki anlamı neydi? Düşünüyordu John. O kitabı, ancak bir zamanlar gözüne güzel görüldüğü ve hoşuna gittiği için edinmiş olabilirdi, bu belirsiz düşünceden başka, o kitabın yaşamındaki işleviyle ilgili bir şey gelmiyordu aklına.

‘—besleyin...’ dedi John sonunda.

‘*Como?*’

‘—ateşi. Yakın onu. Haydi.’

‘—*bir kitabı mı?*’

John son sözünü, Oopi bir sabah yüzü yaranarak, kanının da ateş gibi olduğunu haykırarak uyandığında söylemişti. Oopi’nin yüzü ve göğsü kızarmıştı, terliyordu. Maymun onu yelpazelemeye başladı, ama Oopi, az sonra, çok soğuk olduğunu söyledi, ürperme geçirmeye başladı, titriyordu.

‘Nesi var, Oopi’nin? diye sordu Maymun, John’a.

John’un ağzından günlerdir bir tek sözcük çıkmamıştı, onunla konuşmayı sürdürenler yalnızca Maymun’la Gaby’ydi.

‘Hasta mı?’ diye sordu Maymun.

John gökyüzüne baktı. Son o kadar çabuk gelemez, diye düşünüyordu. Çok geçmeden yağmurlar başlayacak ve canımıza okuyacak diye geçiriyordu aklından.

‘—*ma,*’ diye fısıldadı John.

Maymun kulağını John’un dudaklarına

dayadı.

Malarya, dediğini duydu, Oopi de o sesin bir hayalet gibi yaklaşmasını, kemiklerine işle-yişini duymuştu.

Ateşiyle, üşütmesiyle, karabasanıyla, *ölümcül* özelliğiyle gelmişti malarya, içinden gelen bir ses Oopi'ye, sıtma seni öldürmeden pılını pırtını toplayıp evine git, en akılcı davranış odur, diyordu, o yüzden Oopi *aşağı* iniyor, Maymun da, *Hastasın sen! Hastasın! Geri dön! Nereye gidiyorsun? Oopi?* diye bağırarak ardından koşuyordu.

Güzellik süreklidir, anısı kalıcıdır, bir güzellik anısı salınır durur ortalıkta. Sonsuza kadar sürme eğilimindedir doğa yasaları, doğa, görünge, orantı kuralları, insanın yapısında olan aşırılıklar arasında bir bakışıma ulaşma, insanın saklamaya değer eşyalarıyla, ölümünden sonra arda kalan parçaları arasında da bir uyum sağlama eğilimindedir. Oopi eşyasını sıraya dizmesini söylüyordu kendi kendine—hepsini dışarı çıkar, sıraya diz ki hepsi birlikte eve gidebilsin. Hazinelerini gizlemiş olduğu yerlerden çıkardı, kendi çevresinde sıraya koymaya başladı. *Ne güzel şeyler*, diye düşündü Oopi. Kemikleri sıcak demir gibiydi, acı veriyordu. *Ne güzel bir taş*, diye düşündü. *Bir de minik istiridye kabuğu*. Titremeye başladı, şu ateşten sonra gelen üşümeden tiksiniyordu. Bir ağacın dibine kıvrılıp uzanınca, bir battaniyesinin olmasını diledi. Başının yanında, topladığı çakıl taşları, saç tutamları vardı. Bir kemik vardı. Birkaç istiridye kabuğu, kurumuş böcekler, saçlar, bir taş, birkaç kırık tabak çanak, bir düğme, yanmış kömür parçaları vardı. Ateş içinde yanarken, avucunda yuvamlak bir köz parçası tutuyordu Oopi. Son uy-

kusundan önce, uyanık olduğu anlardan birinde elindeki köze baktı. Tutuşmasıyla, parılđamasıyla, o közün, her şeyden, bütün hazinelerinden daha güzel olduğunu gördü. En sevdiği nesne oydu. Avuçlamıştı onu. Bir yakut vardı avucunda Oopi'nin, son yolculuğına çıkarırken.

John'a birşeyler olmuştu.

O gece kumsalda birlikte oldukları zamanki gibi, Maymun yine özenle başında beklemektedydi John'un—onun yüzünü, cildini, uzanışını, davranışlarını, bilinçli ya da bilinçsiz olduğu, düşünmekte olduğu anlarda nasıl göründüğünü bilirdi—John'un hasta olduğunu biliyordu. 'Hasta mısın?' diye sordu ona.

John, yanıt vermek yerine gözlerini kapadı. Nolly John'un gözkapaklarından birini *centiyan* çiçeğiyle maviye, ötekini de çiçek tozlarıyla yeşile boyamış, ortalarına da gözbebeği biçiminde kara noktalar yapmıştı, kömür tozuyla. Özellikle boynu ve elleri sararmış görünüyordu. Her zaman olduğu gibi yine başına sinekler üşüşmüştü, ama artık hiçbirini kovmuyordu onları. Maymun sinekleri kovardı, ama Nolly onu John'un yanına yaklaştırmıyordu, o da John'la Nolly görmeden konuşabilirse konuşuyordu. Artık John'dan bir yanıt gelmiyordu. Ateş yakılalı beri yalnızca Nolly'yle Amanda, John'un yanında yatmışlardı—kendileri ateşten yararlanırken öteki kızlar uzakta, karanlıkta kalmıştı. Konuşma olanakları önemli ölçüde daralmıştı. Gündüzleri Nolly ile Amanda'nın *şunu yap, bunu yap*, gibi buyruklarını bekliyorlar, Nolly'nin, John'un başında söylediği büyülü sözlerle, okuduğu dualara kulak ve-

'ROTI,
MAKHAN,
CHINI, CHOTI
BIBI, NINNI.'

riyorlar ya da öylesine dinliyorlar, gereken yanıtları da ancak gürültü yaparak veriyorlardı, Maymun düşünüp duruyordu, oturup karşılıklı konuşan kimse yoktu. Nolly'yle Amanda dışında, gündüzleri Gaby gevezeliğini sürdürmekteydi yine—içlerinde yalnızca Gaby herkesle, özellikle kendisiyle, Nolly ya da Amanda'nın bildiğinden iki kat fazla dilde konuşuyordu. Birlikte yiyecek topladıklarında Maymun, Gaby'nin konuştuğunu duyardı. Zıpladığını görürdü. Hep zıplardı Gaby. Ama Maymun, onunla konuşmaya, birlikte olmaya, zıplamaya, *oont*'dan, yiyecek toplamak için, *aşağı* inmeye, eskiden olduğu gibi yürümeye çalıştığında Gaby ona yüz vermez, omuz silker, sessiz kalırdı. Nolly'yle Amanda dışında bütün kızlar, benlikleri, sessizlik ve açlıkları dışında kalan şeylerle gittikçe daha az ilgileniyordu. Gece olunca, Sloan'la Sybil, Gaby, Jane'le Maymun, anlamalarına izin verilmeyen, birtakım sesler duyuyor, John'un yanında Amanda'nın yakmış olduğu ateşin oluşturduğu gölgeleri görüyorlardı—Nolly'yle Amanda'nın John'a ne yaptıklarını bir türlü anlayamamışlardı, ancak ortada sözcüklerle anlatamayacakları yasak bir şey olduğunun bilincindeydiler, John'un durumunun gittikçe kötüleştiğini görebiliyorlardı. Bir sorunu vardı John'un ve onlar da çaresizdi. Geceleri üzerlerine bir sessizlik çöküyor, rahatlık verici sözler bulmaya çalışıyorlardı, öte yandan, Nolly'ye Amanda'dan, daha önce ne hayvanlardan, ne de anne ve babalarından duydukları, duymak da istedikleri sesler geliyordu. Yalnız Sloan'la Sybil yan yana yatıyorlardı. Ötekiler, kumların üzerinde tekbaşlarına kıvrılıp uyumayı öğrenmişlerdi. Yorgunluktan uykuya

dalıyor, sabah uyandıklarındaysa uyuduklarını anlamıyorlardı. Jane, uzun bir süredir, yiyecek toplamaktan zayıf düşmüştü, *aşağı* inmeye gücü yetiyor, ancak dönüşte, dik yamacı tırmanacak gücü kalmıyordu, o yüzden, Nolly ona John'un çevresindeki kumları süpürmek, iğne iplikle tüyleri birleştirmek gibi başka görevler vermişti. Jane artık konuşmuyordu. Dudakları çatlamış, solmuş, kabarcıklanmış, saçları canlılığını çoktan yitirmiş, tırnakları çoktan kanamaya başlamıştı. Artık bir tüyden, Nolly'nin başlığında kullandığı tüylerden daha hafifti—omuz ve kalça kemikleri fırlamış, dizleri, sırtı yumru yumru olmuş, kalçalarında bereler oluşmuştu. Maymun, *ye şunu*, diyerek sürekli olarak Jane'in üzerine düşüyordu. *Bak—ne buldum senin için.* Jane'in hoşlanabileceği birşeyler bulabilmek için, Maymun her gün daha uzaklara gidiyordu. Böğürtlen getiriyordu Jane'e—kara, çekirdeksiz, pastaların üzerine konan şekerlemeler kadar tatlı, kimse'nin bulamadığı böğürtlenler. Jane'se onları görünce başını çeviriyordu. Maymun ağaçlara tırmanmasını gerektiren kırmızı muzlar da getirmiş, oysa Jane onları geri çevirmişti. Maymun getirdiklerini Jane'in gözünün önüne tutarak gösteriyor, en küçük lokmayı bile parmağının ucunda ona uzatıp *Ye*, diyordu. Jane, Maymun'u her zaman ödüllendiriyordu. Birçok denemeden sonra koşullara boyun eğeceklerdi, ancak Jane, Maymun'un her yiyecek getirişinde, ağzını açıyor, çok küçük bir parça, minik bir lokma, ufacık bir şey, onca çabayı boşa çıkarmayacak önemsiz bir şey yiyor, Maymun da işe yenibaştan başlıyordu. Nolly'yle Amanda için yaptığı günlük işlere ek olarak, Jane için, günde iki kez yiyecek aramaya

çıkıyordu. Her gidişinde vahşi ormanın daha derinliklerine giriyordu, korkmadan. Araştırmaları onu uyanık ve korkusuz yapmıştı—yüksekte bir meyve görünce, o yüksekliği değil, o meyveyle Jane’in direncini nasıl kıracağını düşünüyordu. Jane’i sağlığına kavuşturacak bir şeyin, doğanın yarattığı sihirli bir meyveli pastanın olması gerektiği inancındaydı, bir öğleden sonra gövdesinden damla damla umut akan bir ağaca tırmandı. Ağacın kara kabuğundaki çatlaklardan, yenilebilir özellikte, boncuk boncuk, püskül püskül, tespih taneleri gibi, *bal* damlıyordu, balın ağırlığını elinde duyması bile başını döndürdü, tadına bakınca da kendinden geçmiş bir durumda yere indi. Bir muz yaprağından yaptığı külâhı o balla doldurup *evin* yolunu tuttu, ancak Jane, o kez tadına bakmaya da yanaşmadı. ‘*Roti*’ dedi Maymun, onu kandırmak için. Parmağını balla daldırıp bükerek Jane’e uzattı. ‘*Roti, makhan,*’ diyordu, çocukluğunda öğrendiği, Jane’in anlamadığını unutmuş olduğu sözcükleri yineliyordu, *Roti, makhan, chini: choti bibi ninni*—‘Ekmek, tereyağı, şeker: uyu küçük bebek ninni...’

Jane küçük lokmaları bile yemiyordu artık.

Gündüzleri bitkin oluyor, genellikle kumda oturuyor, elinde küçük süpürgesi, bacaklarını uzatıp kıpırdamadan duruyordu. Geceleri bir paçavra gibi kıvrılıp uyuyor, kımıldamıyor, soluk almakta güçlük çeker gibi görünüyordu. Donuk renkli bir yüzey gibi rengi solmakta, canlılığını yitirmekteydi, çevresindeki her şeye gittikçe daha az tepki gösteriyor, ayakucunda yatan Maymun’un kendisine dokunuşunu, eli-

ni ayak bileklerinin üzerine koyuşunu duymuyordu—Maymun Jane’in nabız atışını güçlkle duyabiliyordu. Gündüzleri, Maymun, Jane’i ölümden kurtaracak, sararıp solmasını durduracak bir şey bulma umudunu zorluyordu. Bilincinde olmadan, gittikçe adanın daha ortalarına doğru ilerliyordu, derken, bir gün, parlak renkli bir yaprak perdesinin arasından geçince, kendini güneşte parıldayan bir ırmağın çamurlu kıyısında bulmuştu. Neye uğradığını anlamamış, olduğu yerde dikilip kalmıştı, gözlerine inanamıyordu, önüne su çıkmıştı. Çekinerek bir adım attı. Suyun üzerine sarkmış ağaçların ve güneş ışığının içinden deniz kıyısında gördüklerinden farklı kuşlar-papağanlar-uçtu. Maymun’un sol yönüne doğru tropik ağaçların gölgesinde akan ırmak, sağ yönündeki sisli, ağaçsız bir alandan kaynaklanıyor gibiydi, orada fışkıran su düzinelerle küçük gökkuşağı oluşturuyor, Maymun akan suyun müziğini duyabiliyordu. Ah, Jane bir burada olsaydı, şunları Jane’e bir gösterebilseydim... diye düşündü. Irmağın kıyısında diz çöktü, elini suya sokup duru, serin akıntının parmaklarını titreterek akışını izledi. Suyun tadı cenneti solumak gibi, yaşamının öyküsü, anlamı gibi—mutluluk gibi—bir şeydi. Suyu yüzüne çarptı. Orada Jane’in saçlarını yıkayabilir, onun kendine gelmesini sağlayabilir, onu canlandırabilirdi—sonra, yanında su taşımak için bir fincan, bir kova gibi şeyler olmadığını anlayınca bir süre duraksadı. Bir şişe, bir bardak, bir kepçe, bir çaydanlık, içi boş bir ağaç kütüğü, herhangi bir şey işine yarayabilirdi, oysa yiyecek toplamak için sırtında taşıdığı, palmiye yapraklarından örülmüş kabasaba torbasının dışında bir şeyi yoktu. Yerlerde bir

midye kabuğu, bir su kabağı gibi su geçirmeyen bir nesne aradı, ancak hiçbir şey bulamadı. Çamurun üzerinde birtakım oyuklar vardı, içlerine su dolmuş o sığ çukurlar ırmak kıyısı boyunca daha belirginleşiyor, derinlikleri azalıyordu, kendi izlerinden daha büyüktü, bir insanın ayak izleriydi onlar.

Maymun ayak izlerinin kıyı boyunca sürek vahşi ormana girdiklerini gördü. ‘Hoo!’ diye bağırdı. ‘Hoo—ooo!’ Maymun’un sesinden ürken yeşil kırmızı papağanlar ağaçların arasından parlak kurdeleler gibi fırladılar, ama kimseden yanıt gelmedi. Maymun bir süre çevreye kulak verdi, sonra elini gözlerine siper ederek güneşe bakıp bir hesap yaptı—koşarak giderse ve yolunu bulabilirse, deniz kıyısındaki gemi enkazını, bütün kalıntıları, fıçılarını, keresteleri gizlemiş oldukları yere, güneş en yüksek noktasına gelmeden önce ulaşabilir ve orada olduğunu bildiği boş bir bisküvi tenekeşiyle geri dönebilirdi. O tenekeye su doldurduktan sonra *oont*’a nasıl taşıyacağını bir an bile düşünmeden, kendi istenci ve sevgiyle koşullanmış olarak yola çıktı. Sevgiden başka bir şey değildi Maymun’u yönlendiren şey—suyun ne anlama geldiğini, suyu buluşunun, Jane dışında ötekiler için ne anlam taşıyacağını ya da Nolly’yle Amanda’nın, John ve ateş konularında yaptıkları gibi, suyu bir baskı aracı olarak kullanmayı bir an için bile aklına getirmedi. Maymun suyun Jane için ne kadar önemli olduğunu düşünüyor, başka bir şey düşünmüyordu, Jane’in sağlığı için o yeri Amanda’yla Nolly’den gizlemesi gerektiğinin de farkındaydı. Rahat koşuyordu, tabanlarında bir çift ayakkabıyı andıran, kalın, ikinci bir deri katmanı oluşmuştu—geçtiği yerleri Gaby’dan

öğrendiği gibi işaretlemekteydi. Bütün kızlar daha önce hiç yapmadıkları şeyleri yapmayı öğrenmişlerdi, yaptıkları işler onların vahşi doğanın yaratıkları, canlıları olduklarını kanıtlıyordu. Maymun'un elleri de katılaşmıştı—ne zaman Jane'e dokunsa, ellerinin ne kadar nasırlı olduğunu anlıyordu. Yüzü, saçları, teni, gövdesi de değişime uğramış, katılaşmış, ikinci bir derisi olmuştu, kendi görüntüsünü kafasında canlandıramadığından, yalnızca ötekilerin görünüşüne bakarak nasıl bir dönüşüme uğradığını anlayabiliyordu—ne kadar ürkütücü bir durumda olduğunu ancak başkalarının gözüyle bakınca anlıyordu.

Taşıdığı teneke düşündüğünden daha çok güçlük çıkarıyordu, durup ona bir askı yapmak zorunda kalmış, o zaman da, teneke, yürürken kendisine çarpmaya başlamıştı, Maymun yine durmuş, askının bir ucuna taşlar asmıştı, ama o ağırlıklar da hızını kesmişti. Yapraklardan oluşan ve arkadaki ırmağın sesini geçiren perdenin önünde bıraktığı son işarete ulaştığında öğleden sonra olmuştu. Duraksadı. Duyduğu ses ırmaktan gelmiyordu. Şarkı söyleyen bir şeydi o. Duyduğu, tam anlamıyla bir şarkı da değildi, okyanusta yaşayan memeli hayvanların çıkardığı ezgileri andıran, sevdalı, denizin dibinden yankılanıp gelmesi için, bir yeri betimlemek için, çıkarılan bir sestti.

Irmağın karşı kıyısında bir kadın duruyordu.

Maymun onu yaprakların oluşturduğu perdenin aralığından görmüştü.

Tenekesini yere bıraktı.

Kadını izliyordu.

Zaman geçmek bilmiyordu.

Maymun'un teni binlerce değişime uğra-

makta, yumuşamaktaydı, bir deri katmanını üzerinden atmış, bir karşılama hazırlığı içine girmişti, *Nnm!* diye bir ses çıkararak yaprakların arasından çamurlu alana geçti, kollarını açıp *Mmb!* diye bağırdı. Kadın donakalmıştı. Maymun coşkuyla yerinde sıçradı, *Rhhg!* hoplayıp zıplıyor, kollarını bir kuş gibi çırpıyor, suya, kadına doğru koşuyordu *Nnm!* O kadına ulaşmak, dokunmak, onu kucaklamak için daha çok bekleyememiş, kendini ırmağın içinde bulmuştu, koşuyordu suları sıçratarak; derinleşiyordu ırmak, ağzına sular giriyordu, o anda yüzme bilmediğini anımsadı, geri döndü, yuvarlanıp düştü, burnuna su kaçtı, öğürdü, ayağa kalktı, gözlerini sildi, tükürdü, kadının orada olmadığını gördü, kadın gitmişti, bir hayat gibi gözden kaybolmuştu Charlotte.

Maymun karşı kıyıya geçmek amacıyla ırmağın dar bir yerini bulmaya çalıştı, kıyı boyunca yürüdü, ancak her karşıya geçme denemesinde, su gırtlığına kadar ulaştı ve o da yılgınlığa kapıldı. Bir süre sonra, çamurlu ırmak kıyısında oturup karşı kıyıdaki ağaçlara dikti gözlerini. *O kadın beni gözetliyor,* diye bir umuda kapıldı. *Gözetle beni,* diye yalvarıyordu. Görünüşünün, sesinin, konuşmasının eskisi gibi olmamasına karşın, kadına kendisinin Maymun olduğunu anlatacak yollar bulmayı denedi, ayağa kalkıp kollarını başının üzerine koyarak kendi çevresinde döndü durdu. *Görüyor musun?* anlamında kollarını açtı, ama yanıt alamayınca, oturdu, bacaklarını çamura gömdü. Çok geçmeden karanlığın çökeceğini biliyordu, eve dönmeliydi. Tenekesini suda birkaç kez çalkaladı, ırmakta ayaktayken, yine karşı kıyıya doğru baktı, sonra doldurdu tenekesi. Yükünü sırtlanmadan önce yine el sal-

ladı. Yanıt yoktu, ne bir ses vardı, ne ağaçlarda bir kıpırdanma, ne kıpırdayan yaprakların parıltısı, ne de orada birisinin olduğunu gösteren bir iz. *Oont*'u görebileceği bir yere geldiğinde hava kararmıştı, yalnızca Amanda'nın her gece yaktığı ateş, bulundukları bölgeyi karanlık çevreden ayırıyordu. Maymun, kimse'nin kendisini görmemesi için, yamacın, *arka yol* dedikleri, daha dik kesiminden yukarı tırmandı. Ama, Gaby, yine de duymuştu onun geldiğini ve yamacın kenarında, gerekirse gelenin kafasına indirmek için elinde bir kaya parçasıyla hazır bekliyordu. Maymun tırmanışını tamamlayınca, Gaby, '—Ey? Canın ölmek mi istiyor senin?' diye sordu, yukarı çıkmasına yardım etmeden önce.

Tenekedeki suyun çoğu gelirken dökülmüştü, içinde yapraklar, kuru tohumlar, sivri sinekler yüzüyordu, ama suyun varlığı kızlar için az şaşırtıcı olmamıştı, suyun gelişi bir sihir, bir yanılsama, bir serap, bir düşlemeydi. Monkey sırtındaki yükünü indirince, kızlar çevresinde toplandılar, diz çöktüler—Sloan, Gaby ve Sybil vardı. Suyu kokladılar karanlıkta—susuzluklarını gidermek için koklamak bile yetebilirdi onlara. Suyu birer birer parmaklarını sokuyorlar, mutluluk sesleri çıkarıyorlardı, sonra suyu avuçlarıyla içmeye başladılar. Maymun onların yüzlerini göremese de sevinçlerine katılıyordu.

'—bu gizi saklamalıyız, bu *secreto, clandestino, nao falar a Nolly*—'

'—nereden buldu bu suyu?'

'—çok uzakta değil,' diye fısıldadı Maymun. 'Bir dere var. Dikkatli olun—birazını ayırın suyun—'

'—dere mi?—daha su var mı?'

‘—Jane için,’ dedi Maymun, konuşmasını sürdürerek, herkes suskunlaştı.

‘Jane "uyuyor", dedi Sloan’la Sybil sonunda. Söyleyiş biçimleri Maymun’u korkutmuştu. Tenekeyi yerden kaldırdı. ‘Nerede o?’

‘Uyuyor,’ diye yinelediler. ‘İrmağın nerede olduğunu bize söyleyemez misin?’

‘—bizi oraya götürür müsün?’

‘—nasıl gidildiğini söyler misin?’

Maymun yanlarından ayrıldı, Jane’i aramaya koyuldu, ancak karanlıkta bulamadı.

Ateşin olduğu yönden duymak istemediği gürültüler geliyordu. Işıklı alana girmek üzereyken Gaby yanına geldi, ‘Gel. Onu biz gizledik. Onlar bulmasın diye. Korktuk onlardan.’

Gaby, Maymun’u en büyük kayanın yanına götürdü, yanındaki kumları açmaya başladı.

Maymun tenekeyi yere bıraktı.

Derin olmayan bir mezardı o, bir esinti bile Jane’i ortaya çıkarabilirdi.

‘*Desculpe,*’ dedi Gaby, Jane’in üzerini birlikte açarlarken. ‘Üzgünüm...’

Maymun acıyla inledi.

‘—bu sabah ölmüş. Sen gittiğinde. Uzun bir süre yoktun burada, ah canım. Bildiğini düşünmüştüm.’

‘Yaşıyordu—’

‘*Nao, os abutres*—akbabalar. Gelmişlerdi. Anlamışlar...’

Kumlar sıcaktı daha, güneşin sıcaklığı kalmıştı, Jane’in gövdesi de ılıktı daha, ama katılaşmıştı.

‘—çabuk olalım,’ diye uyardı Gaby. Ayağa kalktı, ‘O kuşlar, sana söylediklerim,’ diye fısıldadı, sonra uzaklaştı.

Akbalalar geri gelmemişti.

Gün doğumuna doğru Maymun, Jane'in saçlarını suyla ıslattı, parmaklarıyla da taradı. *Choti bibi*, dedi. Jane'nin yüzünü yıkadı. Ninni küçük bebek, diye fısıldadı. Rahat uyu. Ben buradayım. Sana iyi bakacağım? Uyandığında burada olacağım. Uyumana bak. Dünyayı bana bırak, dedi. Güneş doğuyordu, Jane, en sonunda esmer tenli kızın kendisini, aza azar, birer birer, öpücüklerle birlikte beslemesine hiç karşı koymamıştı.

Aşağı inin, demişti Maymun onlara.

Uzakta değil, dedi.

Boş fıçılardan saklı olduğu yere gidin.

Üzeri kırmızı çizgili, en büyük fıçının gerisinde bir muz ağacı göreceksiniz.

Muz ağacı sağ arkada kalacak biçimde vahşi ormana girin.

Yüze kadar sayarak yürüyün, uzun bir ağacın dibinde ilk işareti göreceksiniz.

Hangi ağaç olduğunu bilecekler, çünkü o ağacın dalına konmuş bir papağan var.

Sonra sola dönün.

Dik yamacın yanından dosdoğru yürüyün.

Aşağı doğru eğimli yerlerde geriye dönün, en yüksek yerden gidin.

Bir süre sonra ikinci işareti bulacaksınız.

Doğru gidin, ama güneşi sol omzunuza alın.

Sonra gövdesinden bal akan ağacı bulacaksınız.

Onun yanında tepe biçiminde bir karınca yuvası var.

Karınca yuvasından sonra çamurlu bir ye-

KARIN-
CALAR

rin üzerinde bir ağaç kütüğü duruyor.

O yerin öteki yanına geçince sağa dönün.

Açık bir alanda bulunan büyük bir kızıl kayaya ulaşıncaya kadar yine dosdoğru gidin.

Sola dönün.

Ondan sonra orman sıklaşacak ve yapmanız gereken tek şey vahşi ormanın oluşturduğu perde açılana kadar yürümek olacaktır.

O zaman ırmağı göreceksiniz.

Oysa Sloan'la Sybil güneşin solda mı, sağda mı kaldığını bilecek durumda değildi, çünkü onu sürekli göremiyorlardı, ayrıca, ancak ikişer ikişer sayabiliyorlardı. Gövdesinden bal akan ağacı bulamamışlardı. Bir karınca yuvası bulmuşlar, ancak karıncalar da Sloan'ı bulmuştu. '—ısıyorlar!' dedi, ne yapacağını şaşırmıştı, kaçınmak için eğildiğinde az kalsın Sybil'i yere yuvarlıyordu.

'—koşmalısın!' diye akıl verdi Sybil, Sloan koşmaya başladı, tam o sırada, yere birşeyler olmuş, önce Sloan, sonra da Sybil bastıkları çamura gömülmeye başlamışlardı, Sybil bir ağacın köküne tutundu, bacakları aşağı doğru öylesine güçlü çekilmekteydi ki, kopacağını sandı, ağacın köküne sıkıca yapıştı, gelip kendisini kurtarması için Sloan, diye haykırdı, sonra onu aşağı çeken şey bıraktı, yanında büyük bir hava kabarcığı oluştu, çamurun içinden kurtulmak için kendini yukarıya, dışarıya doğru çekti, bacaklarını yakalayan şeyin bir timsah olduğunu düşünüyordu.

Sloan? diye bağırdı.

Hiçbir şey kıpırdamadı, ama yaklaşmakta olan birşeylerin sesini duyuyordu.

Bir yanağını yere yaslamış olan Sybil, bir yusufluğun çevresindeki çamurun onu nasıl içine doğru çekip yuttuğunu gördü.

SLOAN! diye haykırdı yine.

Yapraklar titredi; sesi yoğun, yeşil, vahşi ormanda yankılandı, SYBIL! SLOAN İLE SYBIL! SLOAN!

—Milyonlarcası gelmişti, elinin üzerinden geçişleri ürküntü vericiydi. Binlerce içine sanki kemiklerine kadar batıyormuş gibi acıtıyordu. Onlardan kaçamazdı. Sloan gibi koşamıyordu, her iki bacağı da kırıktı, kapana kısıtılmıştı, bir dağ gibiydiler, gözlerinde, sırtında, kulaklarının, burnunun içinde dolaşıyorlardı, soluk alınca karıncalar boğazına kaçıyor-du, dilini gırtlakını ısırışlarını söylemeye çalıştığı, Sloan – neredeyiz – Sloan – kaybolduk – sözcüklerini kemirışlerini duyuyordu.

Yerde yuvarlanmak kolaydı. Son bir soluk daha aldı Sybil, yarım kalan bir devinimle yan döndü, bir bütünün yarısıydı o, artık her şey sona ermiş, her ikisi de yok olmuşlardı.

Gündüzleri, iki kat daha çok çalışarak, o öteki ikiliyi kandırıyorlardı, ama o her akşam yinelenen kinin verme duaları duyulduğunda, kandıramıyorlardı onları.

Kinin duaları, günbatımında, akşam yıldızı çıkınca, Nolly'nin, elinde kırık bir kepçeyle bir tencereye vurarak ayine katılacakları çağırmasından sonra duyulmaya başlardı. Ateş daha yokken her gün günbatımında gece için bir hazırlık, bir soluklanma, korkuya karşı toplu bir savunma olarak John'un çevresinde toplanırlardı. Ateş daha yokken, uyanacağı an'ı kolaylayarak, John'un çevresinde uyurlar, soluk alışının gizli bir anlamı, yürek atışlarının fizyolojinin ötesinde bir anlamı varmış gibi, onun her kıpırdanışını gözlerlerdi. John'a çok düş-

UÇUŞ
İLKELERİ
(II)

kündüler. Özlemlerini, değişimlerini, kurtuluşlarını gerçekleştirecek olan oydu, o yüzden gösterilen ilgiye değerdı. İnsanlar kendilerini ürküten şeylerden kaçır, rahat edecekleri kaygısız bir ortama yönelme eğilimi gösterirler—yardım etme, sevginin ve tapınmanın özünde bulunan bir çekim gücüdür. Sevmek, tapınmakla aynı şey değildir—ama tapınmak sevginin koşullarını belirleyen bir boyun eğme durumuna gelmektir. John’u hiç sevmiyorlardı. Onun her konuda yol gösterici olmasını, kendilerinden daha üstün bir bilge kişi olmasını istiyorlardı—yanlışlarını düzeltecek, onlara doğru yolu gösterecek, doğal başkaldırı eğilimlerine karşı çıkacak bir gücü olduğuna inanıyorlardı. Tapınılan şey mutlak gücüne inanılmasını sağlayamazsa boyun eğme başkaldırıya dönüşür. John’un mutlak güç olması olanaksızdı. John’un, sıradan bir insan olarak, onlara verebileceği hiçbir şey yoktu. Ona duydukları onca güvenden, o gizli gözetlemelerden sonra onu sıradan biri olarak görmeye hazır değildiler. Ateş daha yokken, John’dan kendilerine önderlik etmesini, her şeyin gizli yanını kendilerine açıklamasını beklemişlerdi—ama ateş oldu olalı, bilmediği konular kanıtlanmış, onların düşüncelerine katılmamış, kendi inançlarına da karşı çıkarak, onlarla alay etmiş, yoldan sapmış, karar vermekten yoksun bir halde ölümle karşı karşıya geldiğinde sessiz kalan bir insan durumuna düşmüştü. John’un bakımıyla ilgilenen Nolly’ydi. Onu olağanüstü yapan da Nolly’di. Kinin verme dualarına ek olarak boyama ayini, John’un yıkanıp silinmesi, süslenip güzelleştirilmesi işleri de vardı. Nolly onun bakıcısı olmuştu, Amanda da ateşle ilgileniyordu. Öteki kızları, yaka-

cak bulmaları, kendilerine ve John'a daha çok yiyecek getirmeleri için, her gün *aşağıya* gönderiyorlardı. Görev dağılımında öyle ayrıcalıklı duruma gelmişlerdi ki Oopi'nin ayrılışını bile anlayamamışlardı. Jane de son günlerinde o kadar işe yaramaz, uyuşuk bir insan olmuştu ki onun da yokluğunu anlamamışlardı. Daha sonra ikizler de gitmişti. *Oont'*daki denge biraz değişmişti artık, her günbatımı yeni bir değişiklik getiriyor, ayınların uygulanışında da bir değişim, bir yeniden doğuş beklentisi olduğu seziliyordu.

Nolly'nin kininleri bitmek üzereydi. John'un dilinin üzerine bir kinin tabletinin yerleştirilmesi ayini, bundan böyle Nolly'nin elinde kalan son tablettten usturayla kazımış olduğu, zor görülebilen, ufacık bir kırıntının yerleştirilmesiyle sürdürülüyordu. Nolly'nin büyüünde de kısıtlamalar olmuştu. Sözcükleri, yanıtları azalmıştı. Her şey—konuşmaları, davranışları, çalışmaları—en aza indirgenmiş, ayinlerle ilgili her şey, daha önceki durumlarının birer simgesi olmuş, sevgiden yoksunlaşıp kavgaya dönüşen bir aşkın, yine de aşk olarak nitelendirilmesi gibi, simgesinin simgesi durumuna gelmişti.

Nolly, ötekilerin başkaldıracaklarını sezinlemiş, kaçmayı planladıklarını anlamış görünüyordu. Tıpkı, Tanrının, kaçmadan önce şeytandaki değişimi sezmesi gibi, öteki kızların tutumlarından durumu önceden sezmiş gibiydi.

Bir akşam, dualardan önce, Nolly'nin hoşlanmadığı, esmer kız, örtüyü kaldırıp altına baktı.

Örtü kir içindeydi.

Kanayan, kabuk bağlayan, pis kokan şey-

lerle iç içe, sudan yoksun bir biçimde yaşamaktaydılar, ama *oont*'da, John'un barınağının çevresinde bir şey kokuşmaya başlamıştı. 'Nedir bu—?' diye fısıldadı Gaby bir gece, yerinde doğrularak. İkizlerin aralarından ayrılmasından sonra Gaby'yle Maymun birbirlerinden bir kol uzaklığında yatıyor, gün doğmadan önce, usulca yiyecek toplamaya gidiyorlardı. Ateş onlar için de bir rahatlıktı—*aşağıda*, ateşin dumanının yayıldığı alan dışında bir yerde uyumaktan korkuyorlardı. Ateşi çalmaktan söz ediyorlardı—ateşi çalıp Maymun'un bulduğu ırmağın yanına götürmekten, orada yaşamaktan söz ediyorlardı, ama John'a karşı da bağlılık duyuyorlardı. Kaçmak yerine, araya girecek bir olayın beklentisi içindeydiler. Adlandıramadıkları bir olaydı o, ama Nolly ya da Amanda'nın ölümü gibi biri ölüm daha beklemekte olduklarını ikisi de biliyordu.

Bir akşam, dua sırasında Maymun, John'un bacaklarını gizleyen örtüyü bir köşesinden kaldırmış, Nolly ile Amanda'nın neler yapmakta olduklarını gözleriyle görmüştü. Gaby de görmüş ve o anda kusmuştu.

Nolly hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Hiçbir şey görülmemiş, ayini yarıda kesecek bir şey yapılmamış gibi *Bize merhamet et*, diye duayı sürdürdü. John'un dilinin üzerine kinin tabletinden bir parça koydu, 'Dua ediniz,' dedi.

Yalnız Amanda, kendi kendine yanıtladı, *Dua ediyorum.*

'Teşekkür edelim...'

Yalnızca Nolly ile Amanda dua ettiler.

Her gece John'un derilerini koparıp bacaklarından, etinden aldıkları küçük parçaları yiyorlardı, kanını ateşten aldıkları bir korla

dağlayarak durduruyorlar, John da yakılmış ve çürümeye bırakılmış oluyordu böylece.

O akşam Maymun ile Gaby, Nolly'nin Kutsama Duasını okumasını beklemişler, sonra bir kenara çekilip karanlık çökene kadar birlikte oturmuşlardı.

Dolunay evresindeydi ay.

Sarı aya karşı uçan yarasalar uçurtmaları andırıyordu.

Az sonra, Amanda'nın ateşi yakmasıyla, kıvılcımlar yükselmeye başladı.

‘—gitmeliyiz buradan,’ dedi Maymun ısrarla.

‘Beklemeliyiz...’

‘Sabaha kadar saklanabileceğimiz bir yer biliyorum.’

‘—ben de biliyorum.’

‘—peki neden bekliyoruz?’

‘—bizi izlemesinler diye.’

‘—sessizce kaçamaz mıyız?’

‘İşleri bitince. Uyudukları zaman.’

Gözlerini kapamışlar, kulak kesilmişlerdi.

Ay grileşmiş, gece daha çok sessizliğe bürünmüş, ateşin parıltısı solmuştu, Maymun ile Gaby dik yamacın kenarına gittiler, aşağıya indiler.

Deniz kıyısında gümüş rengi bir patika oluşmuştu—mavi kâğıt fenerleri andıran beyaz midye kabukları kıyı boyunca dizilmişlerdi.

Maymun ile Gaby vahşi ormanın kenarından yürüyorlardı—bir gidiyor bir duruyorlardı. Sürekli olarak arkalarına bakıyorlardı.

Geceleri ormandan korkuyorlardı, ama deniz kıyısı o kadar aydınlıktı ki oont'dan bakıldığında görülmeyecek biçimde yürümeliydi-

ler.

Gaby'nin bildiği, kıyıdan çok uzak olmayan bir yere doğru gidiyorlardı, fıçılar ve öteki gemi kalıntılarının saklandığı o yere ulaştıklarında Maymun tam konuşmaya başlamıştı ki Gaby susturdu onu. Yere kırık dökük nesneler, halat kümeleri, çatlamış keresteler saçılmıştı, o sırada, üzeri kırmızı çizgili bir fıçının arkasından, içinde ateş bulunan bir kabın, asılı olduğu yerde sallanırken çıkarmış olduğu sesler duyuldu, arkasından, ellerinde yanmakta olan iki meşale tutan Nolly ile Amanda görüldü, başlarına tüyler takmış, yüzlerini boyamışlardı, öteki ellerinde ucu üç çatallı bir mızrak, bir zıpkın vardı.

Gaby koşmaya başladı, Maymun'u da sürüklüyordu. '—Uçalım!—Kaçalım!' diye bağırdı.

Birlikte, yan yana, kıyı boyunca, daha önce bir kez yapmış oldukları gibi koştular, Maymun Gaby'nin hızını kestiğini düşünüyor, onun öne geçmesini istiyordu, Maymun'dan daha hızlı koşan Gaby ise Maymun için geride kalıyordu, o yüzden, Maymun yön değiştirerek bağırdı, 'Kaç! Uç!' ve vahşi ormana daldı, Maymun'dan ayrılmayan Gaby de geri dönüp koyu renkli eğreltiotlarıyla siyah sarmaşık dallarının arasına onunla birlikte atıldı, ötekiler, ellerinde meşalelerle yalnızca bir iki saniye geriden izlemekteydiler Maymun ile Gaby'yi. Maymun vahşi ormanın yanmayacağını biliyordu. Gizlenebildiği sürece, ormanda güvende olduğunu düşünerek bir *durian* ağacının yanındaki eğreltiotlarının içine çömeldi. Koşmayı sürdürmekten, gecedен, vahşi ormandan, yalnız kalmaktan, Gaby'den ayrı olmaktan korkuyordu.

Gaby koşmayı sürdürmekteydi.

Ses çıkarmadan koşamıyordu Gaby—bir yüzücünün sudaki devinimleri gibi kollarını bacaklarını açarak dalmıştı ormana, sürekli küfrediyordu. *Deus*'e, *Jao*'ya, büyükbabasına, gemilere, Maymun'a küfrediyordu. Kral Mo-mo'ya, Kral George'e küfrediyordu. Ormanlara küfrediyordu. Küfrederek kollarını kanat cırpar gibi iki yana açtı, sonra gürültüyle kıçüstü yere düştü, küçük kuşları izlerken öğrenmiş olduğu gibi, o anda hiç ses çıkarmadı, düşmanlarını şaşırtarak alt etmek isteyen kuşlar da sessizliği bir aldatmaca olarak kullanıyorlardı.

Bir bulut gibi, usulca yürüdü ormanda. Ayışığı yapraklar arasından parça paça görölüyor, geceyi ürküntü veren gölgelerle birlikte aydınlatıyordu. Kendi ağacını, ormanın en uzun ağacını, birkaç kilometrelik alandaki en uzun ağacı aramaktaydı, üzerine tırmanıp geçmekte olan bir gemiye işaret vermeyi umduğu, çok yaşlı, dev bir çam ağacıydı o. Uсталıkla emekledi, Gaby, ılık çalmak ya da Maymun'un adını fısıldama dürtüsüne karşı koymaya çalışıyordu. Çam ağacını açık bir alanın ortasında buldu, az sonra ağacın gövdesinin yarısına kadar çıkmıştı. Üzerinde oturmuş olduğu dala kadar tırmanmamıştı daha önce, bildiği bir yerdi orası, rahattı orada. Ertesi gün Maymun'u arayacak, ateşi çalacaktı. Ateşi çalışını düşlüyordu, alevleri görüyordu, düş görüyor olmalıydı, ağacın ateş aldığını gördü, yanık ağaç kokusu geliyordu burnuna, daha önce yanan bir ağaç görmemişti, onun bir sütun biçiminde yanışını, alevlerin yukarı doğru zıplayışını, daldan dala atlayarak uçmak istermişçesine yükselişini görmemişti hiç. Yangın

yerden başlamıştı, yerden yüksekteki tüneğinden aşağıdaki Nolly ile Amanda'yı küçücük görebiliyordu. Biraz daha tırmandı. Dallar bambu dalları gibi incelmışti, uçurtma çıtalarına benziyorlardı, Gaby dev bir uçurtma üzerindeymiş gibi bir duyguya kapıldı. Havada ayın önünden uçurtmalar gibi geçen yarasalar uçuşuyordu. Ansızın, alttan gelen bir sıcaklık dalga dalga yukarıya tırmandı, Gabriella de Castro Ortiz kollarını açtı ve uçtu.

SEVGİ Ölmeden önce, bir kez daha ölebileceğimizi kabullenmektir sevmek.

Bir sabah uyandığında kendini yerde bulan Charlotte, gözlerini yakıcı gözyaşlarına boğan acımasız bir ışıkla karşılaşınca şaşırmıştı. *Tanrım. Görmek denilen şey bu işte*, dedi anımsayarak.

Gözleri aydınlığa alışınca, kendi boyunda bir çağlayanın yanında, gölgelik bir alanda bulunduğunu anlamıştı. Her şey, gözleri görmediği süre içinde düşündüğünden, daha küçüktü. Gözleri görmezken, o çağlayanın bir buzdağı boyunda, Victoria Çağlayanı kadar büyük ve güçlü olduğunu düşünmüştü. Yine gözleri görmezken, çağlayanın sesi, yanmakta olan bir fırın sesi gibi, durmadan gürüldemişti, Charlotte nerede olduğunu o sesi duyunca anlamıştı. Ama artık akarsuyun coşkusu küçük bir dereninkinden ne az ne de çoktu. Kuşlar da olduklarından daha büyük görünmüşlerdi, Charlotte onların başının üstünde, kendisine saldıracaklarmış gibi yaparak dönüşlerini duymuştu, ama artık büyük, gri, siyah olarak kafasında canlandırmış olduğu kuşların, akıl almaz incelik ve güzellikte, parlak renkli, za-

rarsız, minik yaratıklar olduklarını görüyordu. Çiçekler, hatta eline alıp evirip çevirdiği nesneler bile, kafasında canlandırmış olduklarından daha küçüktü. Büyük bir göl olarak düşlediği ırmak da dar bir şerit olarak akıyordu.

Bütün dünya, daha küçük görünüyordu Charlotte'a, körlükte olduğu gibi, zihni sanki bu yeni dünyayı anımsanan eski bir orantıya, daha önceki bir orana, bir çocuğun kendini algılayışının boyutlarına, bir genç kızın koca dünyayla arasındaki orana indirgemisti.

Çok kısa bir yol yürümüş olsa gerekti, şimdi düşünüyordu da.

Kendini merak ediyordu.

Elleri de bilekleri ve kolları gibi çiziklerle, kesiklerle kaplıydı, çünkü körlük döneminde yolunu onlarla bulmuş, kendini onlarla korumuştı.

Teni güneşte kıpkırmızı yanmıştı, kendini her zaman giyinik sanırken çıplak olduğunu görünce şaşırmıştı.

Saçları beyaz.

Başından aşağı sarkan o saçları görüyor ve korkuyor, bir örümcek ağı sanıyor onu.

O güne kadar yemiş olduğu böğürtlenlerin nerede olduklarını anımsamaya çalışıyor, ancak o iş için gözlerini kapamak zorunda kalıyor. Yemekte olduğu minik kayabalıklarını bulmaya çalışıyor, ama ırmak yatağı boyunca sıralanmış olan taşların altındaki kurtları elleleriyle ustalıkla çıkardığını görünce irkiliyor.

Hiçbir şey Charlotte'un düşünde görmüş olduklarına benzemiyor. Bambaşka bir doğa görünümü vardı kafasında—oysa şimdi daha az gerçek, bir bakıma minyatür bir coğrafya görüyor. Oraya nereden geldiğini anımsamak için gözlerini kapamak zorunda kalıyor. Son-

ra, *işte oradan*, diye düşünüyor, ırmağın aşağısına doğru baktığını anlıyor. O gökgürültüsünden kaçıp daha ileride sessiz bir yer bulacağı umuduyla, emekleyerek ırmağı izlemiş olduğunu anımsıyor. Sesler sürekli bir korku kaynağı oluyor Charlotte'a. Ama artık seslerin de azalmış olduğunu görüyor. Sesler kısık, az ve uzaktan geliyor. Iрмаğın sesi bir fısıltı, bir mırıltı. Sessizlik onda yalnızlık duygusu uyardırmaya başlıyor. Körlüğü sırasında, öteki insanlar kendisini görsün diye bağırıp durmuştu. Ama artık ortalıkta kimsenin olmadığını görüyor, ıssız bir adaya bırakılmış, sürülmüş, görme duygusu dışında bütün duyuları yerinde olan, göze görünmeden ortalıkta dolaşan bir hayalet olduğu korkusunun kendi düşgücünün bir ürünü, korku kılığına bürünmüş bir iyimserlik olduğunu anlıyor.

Gözleri ona şimdi yalnız olduğunu söylüyor. Ama belleği başka insanların varlığını anımsıyor, seslerini duyduğu, ayağına takılan başkalarını. *Ama hayır. Şimdi onları düşünmenin sırası değil*—ırmak kenarında durup bakındığı o anda, başka birinin varlığını hissediyor.

Bir çocuk.

Çamurun içine kıvrılıp yan yatmış, uzun saçları çamura bulanmış, çamur rengini almış uyuyan bir çocuk var karşısında, çocuk uykusunda ağlıyor, titriyor.

Charlotte çocuğun yanında diz çöküyor, yüzüne düşen saçlarını kaldırınca çocuk uyanıyor. Maymun çamurun içinde, elleriyle ayaklarının üzerinde bir yengeç gibi geri çekiliyor, biraz uzaktan gözlerini Charlotte'a diyor. Charlotte dişlerini gösteriyor. Gülümsemekte olduğunu düşünüyor, ama yediği böğürtlenlerden dolayı dişleriyle ağzının kıpkırmızı olduğu-

nu bilmiyor, Charlotte'un yüzünde gördüğü şeyin kan olduğunu düşünen Maymun irkiliyor. Charlotte ona elini uzatıyor, *A, a. Bu da nesi? Bir şey yapmam korkma. Nedi bu gözyaşları?* diyor.

Charlotte'un sesini duyunca, Maymun ona doğru emekliyor, başını Charlotte'un ayaklarının üzerine koyuyor, ağlıyor, Charlotte da sırtını okşayıp onu kollarına alıp bağrına basarak yatıştırıyor.

Başka bir insan görebileceğimi hiç düşünmemiştim, demek istiyor Charlotte, ancak Maymun iç çekerek, *yapmamız... gereken... şey...*

Konuşmaya çalışma.

'—ona yardım etmemiz gerekiyor...'

Charlotte, Maymun'un gözyaşlarını siliyor, saçlarının yüzüne düşmesini engellemeye çalışıyor.

O da kim? diye soruyor Charlotte.

'Yardım etmeye çalışmalıyız,' diye açıklıyor Maymun.

'John'a,' diye ekliyor.

'John,' diyor Maymun yine. 'John, John, John... Kaptan...'

Charlotte'u yumrukluyor.

John mu? diye soruyor Charlotte. *John yaşıyor mu?*

'—Evet!'

'—yaşıyor mu John?

'—evet!'

Charlotte, ırmağı bulmadan önceki, ne kadar önce olduğunu bilmediği ötekileri ararkenki bir zamanı anımsıyor.

'Yaşıyor mu—?' diye soruyor yine.

'—evet!'

John mu?

‘—evet, Kaptan John!..’

Ah, beni ona ona götürmelisin! Nerede o!

Ah, harika, şaşılacak bir şey bu, diyor Charlotte, Maymun onu vahşi ormandan geçirirken

Ah, sevgilimi yeniden görmek! Ah, harika bir şey bu. Maymun ona hiçbir şey söylemiyor, yalnızca yol gösteriyor, çevrelerindeki dünya ancak yaradılışında olabileceği ölçüde yepyeni görünüyor. *John ve bütün dünya, tıpkı eskisi gibi—* diye anımsıyor Charlotte şaşkınlık içinde.

Deniz kıyısına yaklaştıklarında Maymun, gizlenmeleri gerektiğini söyleyerek Charlotte’u geriye doğru çekiyor, *oont*’u gösteriyor, Charlotte şaşkınlıkla denize bakıyor. *Bunlar yabancı gelmiyor bana* diye düşünüyor Charlotte. *Burası karaya çıktığımız yer. Kaplumbağaların olduğu yer—*

Dik yamacın tepesinde tüten dumanı gösteren Charlotte, soruyor: ‘Bizimkiler mi? İşaret mi veriyorlar—?’

Maymun, Charlotte’u elinden çekiyor.

‘Gitme—’ diye uyarıyor onu, oysa koşuyor Charlotte.

Maymun da onun ardına düşüyor.

Kumsaldaki kül yığınınına ulaştıklarında, Charlotte duruyor, oradaki kemiklere bakıyor.

Bir ayağıyla küllerin çevresine çizilmiş olan dairenin içine basıyor.

‘—çizgiyi geçme!’ diye bağılıyor Maymun, öteki ikilinin kendilerini görebilecekleri korkusuyla Charlotte’u elinden çekip duruyor.

‘—ne var burada?’ diye soruyor Charlotte.

‘—onlar geriye kalanlar. Gömüt. Kalanlar. Oraya yaklaşamayız.’

‘Bu bir gömüt değil,’ diyor Charlotte. Maymun’un burnuna dokunuyor. ‘Bu hayvanların öldürüp bıraktığı bir leşten öte bir şey değil, korkacak bir şey yok. Bunu sana kimse söylemedi mi—? Fitz, Matlock, John, söylemediler mi sana? Haydi, gel şimdi—’ diyor, Maymun’un elinden tutup ona doğru eğiliyor, kana bulanmış gibi görünen ağzında bir gülümseme belirliyor. ‘Böyle mutlu bir günde neden bu kadar üzgünsün?’

Maymun’un yüreği ağzına geliyor, çatlayacakmış gibi çarpmakta o anda, Nolly ile Amanda’nın ne duruma gelmiş olduklarını, tepedeki dumanın, *oont*’daki o gündüz yakılan ateşin, John’a yaptıklarıyla ilgili olarak, ne anlama geldiğini Charlotte’un bilmesini, anlamasını istemiyor.

‘—gitme,’ diyor fısıldayarak.

‘Gitme mi dedin?’

‘—yukarıya.—lütfen.—gitme.— artık çok geç.’

Bir bulut gibi görünüyor duman. Bembeyaz olarak anımsıyor o dumanı. Maymun o günü düşünürken, o bulut kendisiymiş gibi, yükseklerden aşağı bakıyor, bir tür sevgi duymak, yine de olasıymış gibi, elinden tutan Charlotte’u izliyor. Charlotte ile kendisini, birlikte kumsalda yürürken, yükseklerden, çok küçük karaltılar olarak görmekte—güneşi arkalarına almış iki minik insanın, iki çıplak insan karaltısının, bir çocuk ile bir kadının tepedeki dumana doğru yürüdüklerini görüyor Maymun, daha sonra olacakları görmek istemiyor: Yürüyor, yürüyor, yürüyorlar. Yürüdükleri kanısında Maymun.

Marianne Wiggins

JOHN DOLLAR

Marianne Wiggins'in romanı *John Dollar*, 1918 yılında Burma'da geçen bir tür 'Robinson Crusoe' öyküsü. Ancak öykünün kahramanı bir kadın. Yazar, bu romanında, bilinmeze yolculuk eden, tökezleyen, ama dünyayı hep yeniden yaratmak peşinde olan bir kadının ruh durumunu başarıyla yansıtıyor. Hem gerçekliğin kesin yanını, hem de düşlerin ele geçmezliğini yansıtan olaylarla dolu bir roman. Tuhaf, gerçeküstü bir deniz kazasının öyküsü. Deniz kadar yoğun ve akıcı bir dil. Issız bir adada yaşananların canlı betimlemeleri. *Sinek Tanrısı*'ndakiler kadar etkileyici korkular. 1947'de Birleşik Amerika'da doğan *Marianne Wiggins*, daha sonra Paris, Brüksel, Roma, New York ve Londra'da yaşadı, İngiltere'de daha önce yayınlanmış bir romanı (*Separate Checks*), bir de öykü kitabı (*Herself in Love*) var. *Salman Raştı*'yle evliydi, boşandı.

Kapaktaki resim: MARTIN HOFFMAN

ISBN 975-510-538-7